බුද්ධජයන්තිත්‍රිපිටකග්‍රන්ථමාලා: 41

අභිධම්මපිටකයෙහි

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණය

TOC

බුද්ධජයන්තී ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා: 41

අභිධර්මපිටකයෙහි

01 වන ග්‍රන්ථය

ධම්මසඞ්ගණීප්පකරණය

ලඞ්කා බෞද්ධමණ්ඩලයේ ආරාධනයෙන්

වැද්දූව මොල්ලිගොඩ ප්‍රවචනෝදය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචාර්ය,
කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණි සාමග්‍රීධර්මමහාසඞ්ඝසභාවෙහි අනුනායක ධුරන්ධර
ත්‍රිපිටකවාගීශ්වරාචාර්ය

ලබුගම ලඞ්කානන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේ ද

හිගුල, මාකඩවර විහාරාධිවාසී පණ්ඩිත

කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිරයන් වහන්සේ ද

විසින් කරන ලද

සිංහල පරිවර්තනයෙන් යුක්ත වී

බු. ව. 2550
ක්‍රි. ව. 2006

TOC

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 41

The First Book in the

Abhidhamma-Pitaka

1

DHAMMASANGANIPPAKARANA

With the Sinhala translation by

The Venerable Pandita Labugama Lankānanda Thera

Anunāyaka of Kōtte Srikalyanisamagri Dharma Mahā Sanghasabhā

Vice Principal of the Pravacanodaya Pirivena, Molligoda Wadduwa

&

The Venerable Pandita Karahampitigoda Sumanasāra Thera

Makadawara Vihara, Hingula

අභිධම්මපිටකෙ

ධම්මසඞ්ගණීප්පකරණං

අභිධර්මපිටකයෙහි

ධර්මසඞ්ගණීප්‍රකරණය

පටුන

CONTENTS

	පිටු
සංස්කාරක නිවේදනය	IX
ග්‍රන්ථ සම්පාදක මණ්ඩලය	XI
සංදෙපනය	XIII – XXXV
සංකේතනිරූපණය - ABBREVIATIONS ...	XXXVI
පාලිහෝඩිය - PALI ALPHABET ...	XXXIX
විෂයසූචි	XLI – XLV
මූල හා පරිවර්තනය	2 – 561
ගාථාදිපදානුක්කමණිකා	563 – 574
විසේසපදානුක්කමණිකා	575 – 577
ශුද්ධිපත්‍රය	579

සංස්කාරක නිවේදනය

අභිධර්මපිටකයෙහි පළමුවන ප්‍රකරණය වූ "ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණය" බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථමාලාවෙහි එක්සාළිස්වන ග්‍රන්ථය වෙයි. බුද්ධ ජයන්ති උත්සවසංවිධානය සඳහා ලඞ්කාරජය මඟින් පත්කරනලද ලඞ්කා බෞද්ධමණ්ඩලයේ සමාරාධනය පරිදි ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණය සිංහලයෙන් ව්‍යාඛ්‍යාන කරනලද නමුදු එය බෞද්ධමණ්ඩලයෙන් සම්මත වූ සැලැස්ම අනුව නො ගිය හෙයින් ත්‍රිපිටකසංස්කාරක මණ්ඩලය විසින් ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණයෙහි පාඨශෝධනය හා සිංහල අනුවාදය ද කළ මැනැවැයි අප වෙත පවරනලද්දේ විය.

ධම්මසඞ්ගණි පරිවර්තනය අත්‍යාශීඝ්‍රකාර්යයක් වූයෙන් ත්‍රිපිටක සංස්කාරකමණ්ඩලයෙහි උද්‍යොගිමත් සාමාජිකයකු වූ පණ්ඩිත කරගම්පිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිරයන් වහන්සේ ද සහාය කොටගෙන යථෝක්ත කාර්යය අප විසින් සපුරාලනලද්දේ ය.

ප්‍රවචනෝදය පිරිවෙන්හි උපාචාර්යධුරීණ වූ සිරි පණ්ඩිත සුමනසාර ස්ථවිරයන් වහන්සේ ඉතිහාස පුරාවිද්‍යායෙහි ද තර්කන්‍යායාදියෙහි ද විශේෂ කුශලතායෙන් යුක්තයහ. ඒ ස්ථවිරයන් ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණය සඳහා ලියූ දීර්ඝ සංඥාපනය නවීනයනට මතු නො ව ප්‍රවීණයනට පවා වැඩදා වූයෙකි. එහි "අභිධම්ම" ශබ්දාර්ථය පෙළ අටුවානය ගෙන විශද කොට ඇත. කාලාන්තරයෙහි සිට විතණ්ඩවාදීන් අභිධර්මපිටකය සඳහා ඉදිරිපත් කරන දූෂිත මැනැවින් නිරාකරණය කරනලද වෙයි. ලක්දිව අභිධර්මපිටකය සඳහා එන ඓතිහාසික සටහනුදු ගෙනා දක්වති. ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණයෙහි එන ධර්මවිභාගය සංග්‍රහ කොට දක්වනලදුයේ ද වෙයි.

ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථ මුද්‍රණය ඉක්මනින් නිමවාලනුවස් ශෝධිත ධම්මසඞ්ගණිපෙළ හා සිංහල පරිවර්තනය ද 1960 දී පමණ එක්තරා මුද්‍රණාලයකට භාරදෙන ලදුව බොහෝ දුරට මුද්‍රණය අවසාන වී තිබිය දී අප නො දත් යම් කිසි හේතුවක් නිසා මුද්‍රණකාර්යය නැවතීගියේ ය. මඳ කලකට පසු දතහැකි වූයේ මුද්‍රණයට සකස් කළ අත්පිටපත් මතු නො ව මුද්‍රිත කොටස් පවා සොයාගත නො හැකි වූ බවෙකි. එහෙයින් දෙවැනිවරට ද ධම්මසඞ්ගණි පරිවර්තනය සපුරාලන්නට සිදුවිය.

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණයේ මුද්‍රණය වහා නිමහම් කිරීමට මහත් පරිශ්‍රමයක් දැරූ ත්‍රිපිටක සංස්කාරකමණ්ඩලයේ සම්පාදක වූ විද්‍යෝදයවිශ්වවිද්‍යාලයේ විනෙතෘභූත දර්ශනවිශාරද පරවාහැර සිරිවජිරඤාණ නාහිමිපාණන් වහන්සේ පූර්වමුද්‍රිත කොටසෙහි අවසාන සංස්කරණය සිදු කළහ. මේ කාර්යයෙහි ලා වර්තමාන ත්‍රිපිටක සංස්කාරකමණ්ඩලයේ සභාපති අහංගම විද්‍යාවංශ පරිවේණාධිපති පණ්ඩිත කෝදගොඩ ඥානාලෝකාභිධාන දක්ෂිණලඞ්කායෙහි ප්‍රධාන සඞ්ඝනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ ඥානාලෝකය ද මෙහි වැටී ඇත. ත්‍රිපිටකසම්පාදකමණ්ඩලයේ ලේඛකාධිකාරී පණ්ඩිත දෙරගමුවේ ධම්මපාල නායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ ද මේ කාර්යයෙහි සහාය වූහ. මේ මුද්‍රණය අඩාල ව හෙළිදක්වාලිය නො හැකි ව තුබූ ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණය සපුරාලීමට උපස්තම්භ වූ ස්වදේශීය මුද්‍රණශිල්පීහු ද, ලඞ්කාබෞද්ධමණ්ඩලයේ සුධීහු ද, මෙය පලකරවාලූ සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවේ අධිකාරීහු ද අභිධර්මප්‍රකාශනයෙන් ජනිත කුශලයෙන් සුඛභාගීහු වෙත්වා'යි ආශංසනය කරම්හ.

ලබුගම ලඞ්කානන්ද ස්ථවිර
ත්‍රිපිටකසම්පාදකමණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සම්පාදක.

1972-12-30
ත්‍රිපිටක කාර්යාලය,
මහානායකචාරිකාරාමය,
115, විජේරාම මාවත,
කොළඹ. 7.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදේශක:

එක්සත් අමරපුරමහානිකායේ සභාපති අග්ගමහාපණ්ඩිත බලන්ගොඩ ආනන්දමෛත්‍රෙය මහානායක මහාස්ථවිරපාදයන් වහන්සේ.

සභාපති:

අහංගම විද්‍යාචන්ද්‍රපරිවේණාධිපති ත්‍රිපිටකවාගීශ්වර පණ්ඩිත කෝදාගොඩ ශ්‍රී ඥානාලෝක දක්ෂිණලංකායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක:

මොල්ලිගොඩ ප්‍රඥොදය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචාර්ය ත්‍රිපිටක-වාගීශ්වර පණ්ඩිත ලබුගම ලංකානන්ද - කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණිසාමග්‍රී-ධර්මමහාසංඝසභාවේ අනුනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

සම්පාදක:

දෙමටගොඩ ධර්මදූතාශ්‍රම විද්‍යාලයාධිපති පණ්ඩිත පරවාහැර පඤ්ඤානන්ද (බී. ඒ. ලන්ඩන්) කොළඹ නවකෝරළයේ ප්‍රධාන සංඝනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

හිඟුලේ - මාතංගවර විහාරාධිවාසී පණ්ඩිත කරගම්පිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

ලේඛකාධිකාරී:

බෞද්ධාලෝක මාවත් බෞද්ධාලෝක විහාරාධිපති පණ්ඩිත දෙරගමුවේ ධම්මපාල කොළඹ පලාතේ ප්‍රධාන සංඝනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

සංඥාපනය

විජම්බණ: ශ්‍රීඝනසුගත තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බෝධියෙන් සවැනි වසැ රජගහනුවර බිම්සර මහරජහු විසින් කරවා දුන් වේළුවන අරමෙහි වැඩවසන දවස් රජගහ සිටු 'තමන් රහත්හ' යි පිළිගන කරන විවිධ දෘෂ්ටිවාදීන් පිරික්සනුවට සැටරියන් හුණදඬියෙකැ ලා රත්සඳුන් පාත්‍රයක් අහස්හි සඟාලා 'රහත්හු ඇත් නම් ඉදුහයෙන් ගොස් ගනිත්වා' යි නුවර බෙර ලැවී. සදිනෙක් ඉක්මගියේ ය, සඳුන්පය ගත්තෝ නැත. එකරුණින් 'ලොවැ සෘද්ධිමත් රහත්හු නැතැ' යි නුවරවැස්සෝ කිබිස්සට වත්හ. සත්වන දවස එනුවර පිඬුසිගා වඩනා මහමුගලන් තෙරණුවනටත් පිණ්ඩෝලභාරද්වාජ තෙරණුවනටත් එබස් ඇසිණ. එකල මහමුගලන් තෙරණුවන්ගේ බසින් පිණ්ඩෝලභාරද්වාජ තෙරණුවෝ ඉදුහයෙන් ගොස් පාත්‍රය ගෙන ලොව සෘද්ධිමත් රහතුන් විසින් නොසිස් බව පළ කළහ. බුදුහු එපවත් අසා "භික්ෂූන් සෘද්ධිප්‍රාතිහාර්ය නොපෑයුතු යැ'' යි ශික්ෂා පැනවූහ. ''ශ්‍රාවකයන් විසින් නො කළයුතු යැ'' යි පනවන ලද්ද බුදුනුදු නො කෙරෙති"යි සිතූ තීර්ථකයෝ සෘද්ධිප්‍රාතිහාර්ය පිණිස බුදුරදුනට වාදාරෝපණ කළහ. බිම්සර මහරජහු විසින් දන්වනලද බුදුහු උන්ගේ වාද පිළිගෙන ඉන් සාරමසෙකින් මොබ ඇසළ මැදිපොහෝ දවස්හි සැවැත් නුවර ගඬබරුක්මුල්හි දී යමාමහපෙළහර දක්වා තීර්ථකයන්ගේ මාන මදින කොට සත්වැනි වස සඳහා තව්තිසා දෙව්ලොවට වැඩියහ. එහි පරසතුරුක්මුල්හි පඬුඇඹුල්සලස්නෙහි වැඩහිඳ මාතෘදිව්‍යරාජයා කායසාක්ෂි කොට දසදහසක් සක්වළ දෙවියනට 'කුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා, අව්‍යාකතා ධම්මා' ආදීන් තෙමසක් මුළුල්ලෙහි අභිධම්දේශනා කළසේක. දවස දවස පිඬු පිණිස මිනිස්ලොවට වඩනා බුදුහු නුතත්දහනලායෙහි දී උවටන් පිණිස තමන්වහන්සේ වෙත එළැඹෙන දම්සෙනෙවි සැරියුත් තෙරණුවන් අමතා: 'ශාරිපුත්‍රයෙනි, අද මා විසින් මෙතෙක් දහම් දෙසන ලද්ද' යි තෙරණුවනට එදහම් නය විසින් වදරති. තෙරණුවෝ එ නය ගෙන එදා යමාමහපෙළහරෙහි පැහැදැ තමන් වහන්සේ වෙත පැවිදි වූ පන්සියක් අතැවැසියනට එදහම් සිය, දහස්, සුවහස් නයින් විභාග කොට හදාරවති. මෙසෙයින් සම්බුදුරදුන් තව්තිසායෙහි විජම්දෙසුන් නිමවත් මැ මිනිස්ලොවැ සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ අතැවැසියොත් සප්තප්‍රකරණාත්ත විජම්බණ හදාරා නිමැවූහ. මෙසේ සම්බුදුරදුන් විසින් දෙවියනට දෙසූ අභිධම්යෙහි වාචනාමාර්ගය මිනිස්ලොවැ දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහරහත් තෙරණුවන් ප්‍රභව කොට පහළ වි. සම්බුදුරදුන් විසින් දෙසූ නය විභාග කොට දේශිත වන බැවින් එය බුද්ධවචනයෙහි මැ වැටෙයි. ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙහි දී මහකසුප් තෙරණුවන්ගේ පිළිවිසීමෙන් ධර්මභාණ්ඩාගාරික අනඳ තෙරණුවන් විසින් විසඳන ලදුව පන්සියක් මහරහතුන් විසින් සඞ්ගීත වූ අභිධම්පිටකය දඹදිවැ ඇදුරොල්හි පිළිවෙළින් සැරියුත් තෙරණුවන් පටන් කොට භද්දජි, සොභිත, පියජාලි, පියපාල, පියදස්සි, කොසියපුත්ත, සිග්ගව, සන්දේහ, මොග්ගලිපුත්තතිස්ස, සුදත්ත, ධම්මිය, දාසක, සොණක, රෙවත යන මහ තෙරහු තුන්වැනි සඞ්ගීති කාලය තෙක් වාචනා කොටගෙන ආහ. දෙවනපෑතිස් මහරජුන් දවස දඹදිවැ දම්සෝ මහනිරිඳු පුත් අනුබුදු මිහිඳුමහරහතුන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලද

එදහම් ලක්දිවැ ඇදුරොල්හි වාචනාමාර්ගයෙහි ආයේ වලගම්අබා මහරජුන් දවස මාතුලජනපදයෙහි අලුලෙන්හි දී ග්‍රන්ථාරූඪ කරන ලදු වැ මෙතෙක් නිම්ල වැ පවත්නේ යි. මේ හැකෙවින් දක්වන ලද්දේ අභිධර්මය පිළිබඳ අර්ථකථාගත ඉතිවෘත්ත යි.

අභිධර්මාර්ථ: අභිධර්මශබ්දයෙහි අර්ථවිවරණ නොයෙක් අයුරින් අටුවාහි දක්නට ඇත. "අභිධම්මෙ නාමරූප පරිච්ඡෙදෙ" යි අභිධර්ම යනු නාමරූපපරිච්ඡේද බව සමන්තපාසාදිකා[1] විනය අටුවාහි ද සාරත්ථදීපනී[2] විනයටීකාහි ද එයි. "අභිධම්මෙති අභිවිසිට්ඨෙ ධම්මෙ, ඉමෙසු සත්තතිංසබොධපක්ඛියධම්මෙසූති අත්ථො"[3] යි අභිධර්ම යනු විශිෂ්ට ධර්මයෙහි-සත්තිස් බෝධිපාක්ෂිකධර්මයෙහි යන අර්ථ බව පපඤ්චසූදනී මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථායෙහි දක්වෙයි. "අභිධම්මන්ති උත්තමධම්මකථං"[4] යි අභිධර්ම යනු උත්තමධර්මකථා යැ යි මනෝරථපූරණී අඞ්ගුත්තරනිකායට්ඨකථායෙහි එයි. එහි මැ අන්තැනෙකැ අභිධර්මාර්ථය ඉතා පැහැදිලි ලෙස විවරණය කෙරෙමින්: "අභිධම්මෙ අභිවිනයෙති එත්ථ ධම්මො - අභිධම්මො - විනයො - අභිවිනයොති චතුක්කං වෙදිතබ්බං, තත්ථ ධම්මොති සුත්තන්තපිටකං, අභිධම්මොති සත්තප්පකරණානි, විනයොති උභතො විභඞ්ගං, අභිවිනයොති ඛන්ධකපරිවාරා"[5] යි කීහු.

"අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ යන මෙහි ධර්ම-අභිධර්ම-විනය-අභිවිනය යන චතුෂ්කය දතයුතු යැ. එහි 'ධර්ම' යනු සූත්‍රපිටක යැ, 'අභිධර්ම' යනු සප්තප්‍රකරණයෝ යැ, 'විනය' යනු භික්ෂු - භික්ෂුණී උභය විභඞ්ග යැ, 'අභිවිනය' යනු චුල්ලවග්ග - මහාවග්ග - සඞ්ඛ්‍යාත ඛන්ධක හා පරිවාර හා මේ දෙක යි'' යනු එහි අර්ථ යි

ඇදුරොල්හි ආ සෙයින් අභිධර්ම ශබ්දයෙහි පූර්වෝක්ත අර්ථවිවරණය කරන අටුවා ඇදුරු බුදුගොස් තෙරණුවෝ 'අත්ථසාලිනී' නම් ධම්මසඞ්ගණී අර්ථකථායෙහි "තත්ථ අභිධම්මොති කෙනට්ඨෙන අභිධම්මො? ධම්මාතිරෙක ධම්මවිසෙසට්ඨෙන" යි ධර්මාතිරේකාර්ථයෙන් හා ධර්මවිශේෂාර්ථයෙන් අභිධර්ම නම් වන සේ නිරුක්ත්‍යර්ථ ද දක්වති.

'අභිධම්ම' පදයෙහි 'අභි' ශබ්දය "බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති නො පටික්කමන්ති" යන තැන්හි සෙයින් අතිරේකාර්ථ ද "අභික්කන්තවණ්ණා" යන තැන්හි සෙයින් විශේෂාර්ථ ද කියයි එයින් අතිරේකධර්ම විශේෂධර්ම 'අභිධම්ම' නම් වෙයි.

ඒ එසේ මැ යි: සූත්‍රාන්තයට පැමිණ පඤ්චස්කන්ධය එකදේශයෙකින් විභාග කරනලද යැ. අභිධර්මයෙහි දී සුත්තන්තභාජනීය, අභිධම්මභාජනීය, පඤ්හපුච්ඡක යන ත්‍රිවිධ නය විසින් නිෂ්ප්‍රදේශ කොට (සර්වාකාරයෙන්) විභාග කරනලද වෙයි. මෙසෙයින් මැ දොළොස් ආයතන, අටළොස් ධාතු, සිවුසස්, සතර සතිපට්ඨාන, සතර සම්‍යක්ප්‍රධාන, සතර ඍද්ධිපාද, සප්ත බොධ්‍යඞ්ග, ආර්යඅෂ්ටාඞ්ගමාර්ග, සතර ධ්‍යාන, සතර අප්‍රමාණ්‍ය, සිවුපිළිසිඹියා, ඥාන, ක්ලේශ, භූම්‍යන්තරපරිච්ඡේද ද යන මොහු අභිධර්මයට පැමිණ නිෂ්ප්‍රදේශ කොට විභාග කරන ලදහ. හුදෙක් ඉන්ද්‍රියවිභඞ්ග, සික්ඛාපද විභඞ්ග යන මෙහි සුත්තන්තභාජනීය ද ප්‍රත්‍යයාකාරයෙහි පඤ්හපුච්ඡකය ද නැත. මෙසේ සූත්‍රාන්තධර්මයෙන් අතිරේක කොට විශිෂ්ට කොට විභක්ත වන බැවින් ධර්මාතිරේක ධර්මවිශේෂාර්ථයෙන් අභිධර්ම නම් වෙයි.

---

1. සමන්තපාසාදිකා - හෙව්මු 789 පිටුව 2. සාරත්ථදීපනී - ඡසං. 40 පිටුව
3. පපඤ්චසූදනී, මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථා - හෙව්මු. 4-20 පිටුව
4. මනෝරථපූරණී - හෙව්මු. 612 පිටුව 5. මනෝරථපූරණී - හෙව්මු. 820 පිටුව.

අභිධම්පර්යායෙ: අභිධර්මය පිටක විසින් 'අභිධම්මපිටක' නමුදු දේශනා විසින් පරමාර්ථ බහුලකොට දේශිත වන බැවින් 'පරමත්ථ-දේශනා' නමුදු ශාසන විසින් ධර්මපුඤ්ජමාත්‍රයෙහි 'මම' යැ 'මාගේ' යැ යන සංඥා ඇති සත්ත්වයන් මෙහි ලා ධර්මානුරූප කොට අනුසස්නා ලද වන බැවින් 'යථාධම්මසාසන' නමුදු රාගාදියට ප්‍රතිපක්ෂ වූ නාමරූපපරිච්ඡේදය කියන ලද වන බැවින් 'නාමරූපපරිච්ඡේදකථා' නමුදු වෙයි.

කෘත්‍ය: අභිධම්පිටකයෙහි ලා අධිශීල, අධිචිත්ත, අධිප්‍රඥ සඞ්ඛ්‍යාත ත්‍රිවිධ ශික්ෂා අතුරෙහි 'අධිප්‍රඥශික්ෂා' කියනලද වෙයි. ව්‍යතික්‍රම, පර්‍යුත්ථාන, අනුශය සඞ්ඛ්‍යාත ත්‍රිවිධ ක්ලේශප්‍රහාණයන් අතුරෙහි 'අනුශය-ප්‍රහාණය' කියනලද වෙයි තදඞ්ග, විෂ්කම්භන, සමුච්ඡේද ප්‍රහාණයන් අතුරෙහි 'සමුච්ඡේදප්‍රහාණය' කියනලද වෙයි. දුශ්චරිත, තෘෂ්ණා, දෘෂ්ටි සංක්ලේශයන් අතුරෙහි 'දෘෂ්ටිසංක්ලේශප්‍රහාණය' කියනලද වෙයි.

සම්පත්: සම්පත් අර්ථයෙන් ගනුත් විනයෙහි සුපිළිපන් මහණ ශීලසම්පත් නිසා ත්‍රිවිද්‍යාවට පැමිණෙයි. සූත්‍රාන්තයෙහි සුපිළිපන් මහණ සමාධිසම්පත් නිසා ෂඩභිඥාවට පැමිණෙයි. අභිධර්මයෙහි සුපිළිපන් මහණ ප්‍රඥාසම්පත් නිසා සිවුපිළිසිඹියාවට පැමිණේ.

අඞ්ග: තවද මේ අභිධර්මය දීඝ, මජ්ඣිම, සංයුත්ත, අඞ්ගුත්තර, ඛුද්දක යන පඤ්චවිධ නිකායයන් අතුරෙහි ඛුද්දකනිකායෙහි බැසගනී. සුත්ත, ගෙය්‍ය, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා, උදාන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්භූතධම්ම, වෙදල්ල යන නවවිධ ශාසනාඞ්ගයන් අතුරෙහි වෙය්‍යාකරණාඞ්ගයෙහි බැසගෙන සිටී. පිටක විසින් වෙන් කොට ගනුත් සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි අන්තර්ගත ග්‍රන්ථයෝ දීඝනිකාය, මජ්ඣිමනිකාය ආදී විසින් 'නිකාය' නමින් හෝ 'ආගම' නමින් ද විනයපිටකයෙහි අන්තර්ගත ග්‍රන්ථයෝ පාරාජිකපාළි, පාචිත්තියපාළි ආදී විසින් 'පාළි' නමින් ද අභිධම්පිටකයෙහි අන්තර්ගත ග්‍රන්ථයෝ ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණ, විභඞ්ගප්පකරණ ආදී විසින් 'පකරණ' නමින් ද වෙසෙසා හඳුන්වනු ලැබෙත්.

ප්‍රකරණ ශබ්දය: පාළියෙහි 'පකරණ' ශබ්දය දෙශ, කාරණ, ප්‍රස්තාව, ග්‍රන්ථවිශේෂ යන අරුත්හි දක්නාලැබේ "කිස්මිඤ්චිදෙව පකරණෙ"[1] යනු තන්හි දෙශයෙහි වැටෙයි. "කිස්මිඤ්චිදෙව පකරණෙති කිස්මිඤ්චිදෙව දෙසෙ" යනු සුමඞ්ගලවිලාසිනී අම්බට්ඨසුත්තවණ්ණනා යි. "පකරණෙති රාගාදි වසෙන පදුටෙඨ පක්ඛලිතෙ කාරණෙ" යි එ මැ ටීකායෙහි[2] එයි. "එතස්මිං නිදානෙ එතස්මිං පකරණෙ"[3] යන තන්හි කාරණයෙහි වැටෙයි "පකරණන්ති කායවිඤ්ඤත්ති සහිතාය වධකචෙත-නාය අධිප්පෙතත්ථසාධනං"[4] යනු සාරත්ථදීපනී විනයටීකාහි දක්වෙයි. පළමු කී සුමඞ්ගලවිලාසිනී අර්ථය ද මෙහි නො යෙදෙන්නේ නො වේ.

"සංයොගො විප්පයොගො ච සාහචරියං විරොධිතා
අත්ථො පකරණං ලිඞ්ගං සද්දන්තර සම්පතො"[5]

යන තන්හි ප්‍රස්තාවයෙහි වැටෙයි. "සත්තප්පකරණන්ති" යන තන්හි ග්‍රන්ථවිශේෂයෙහි වැටෙයි. ජාතකඅටුවාගැටපදයෙහි "නන් ප්‍රභේද-යෙන් බුන් අර්ථයෝ ප්‍රකාරයෙන් කියනුලැබෙත් නු යි යථෝක්ත ධම්මසඞ්ගණී ආදී 'ප්‍රකරණ' නම් වේ"[6] යනුවෙන් නොයෙක් ප්‍රභේදයෙන් භින්න වූ ධර්මයන් ප්‍රකාරයෙන් කියනුලබන හෙයින් ධම්මසඞ්ගණී ආදිය ප්‍රකරණ නම් වන සේ දක්වනලදි.

---

1. දීඝනිකාය - අම්බට්ඨසුත්ත 2. දීඝනිකාය සීලක්ඛන්ධවග්ගටීකා - මජසං 305 පිටුව.
3. පාරාජිකපාළි - තතියපාරාජිකා. 4. සාරත්ථදීපනී - ජෙස., 256 පිටුව
5. පඤ්චිකාප්‍රදීප- ධසං., 20 පිටුව. 6. ජාතකඅටුවාගැටපද-ඩී. බී. ජයතිලක 48 පිටුව.

භාෂාන්තරයෙහි: "ප්‍රමාණප්‍රකරණ, ප්‍රමේයප්‍රකරණ"[1] ආදි තන්හි ග්‍රන්ථසන්ධියෙහි වැටෙයි. මේ අරුත්හි 'පාද' ශබ්දය ද යෙදෙයි. මුග්ධබෝධයෙහි ග්‍රන්ථසන්ධි 'පාද' නමින් දක්වෙයි. පාද ලක්ෂණ දක්වන මුග්ධබෝධටීකාකාර දුර්ගාදාසයෝ: "එකාර්ථාවච්ඡින්න සූත්‍රසමූහඃ පාදඃ" යි 'එකාර්ථයෙහි කැටි කොටගත් සූත්‍රසමූහය පාද නමැ' යි කියති. පාදපර්යාය හෙයින් 'ප්‍රකරණ' ශබ්දයෙහිදු මේ අරුත් යෙදෙයි. එකාර්ථප්‍රතිපාදක ධර්ම සමූහ වන බැවින් ධම්මසඞ්ගණී ආදිය හා යෙදෙන ප්‍රකරණ ශබ්දයෙහි දු මේ අරුත් යෙදේ දූ යි විමසනු වටී.

සම්භාවනා: දිවමනු සම්බුදුරදුන් සමියෙහි මැ අභිධර්මය මහත් සම්භාවනා ලද්දේ යැ. එ දවස 'ධම්මකථික' යනු ආභිධර්මිකයනට නමෙකි. 'ධම්මකථික' නමින් වෙන මැ ආචාර්‍යගණයෙක් ද වී. කෝසම්බෑ නුවර ඝෝෂිතාරාමයෙහි පන්සියක් අතැවැසියන්ගෙන් සමන්විත ධම්මකථික ගණයෙක් වී. මෙහි ධම්මකථික ගණයත් විනයධර ගණයත් අතර උපන් විනය පිළිබඳ මතභේදයක් නිසා බුදුරදුන් පාරිලෙය්‍යවනයට වැඩි සේ ධම්මපදට්ඨකථා කෝසම්බකවත්ථුයෙහි දක්වේ. මහාගෝසිඞ්ග සූත්‍රයෙහි දී සම්බුදුරදුන් විසින් මැ ආභිධර්මිකයා 'ධම්මකථික'යයි නම් කරන ලද්දේ යැ.

කිනෙයින් මහණහු විසින් ගොසිඞ්ගසාලවනය හොබනේ දැ? යි දම්සෙනෙවි සැරියුත් තෙරණුවන් විසින් පුළුවුත් මහමුගලන් තෙරණුවෝ:

"ඇවැත්නි, ශාරිපුත්‍රයෙනි, මෙසස්නෙහි මහණහු දෙදෙනෙක් අභිධම් කථා කෙරෙත් ද, ඔහු ඔවුනොවුන් පැන පුළුවුසිත් ද ඔවුනොවුන් පැන පුළුවුස්නා ලදහු විසඳත් ද නො පසුබසිත් ද උන්ගේ දැහැමිකථාත් පවත්නී වේ ද, ඇවැත්නි ශාරිපුත්‍රයෙනි, මෙවන් මහණහු විසින් ගොසිඞ්ගසාලවනය හොබනේ යැ"[3] යි අභිධම්කථා කරන මහණහු විසින් ගොසිඞ්ගසාලවනය හොබවන සේ දැක්විණ. මහමුගලන් තෙරණුවන්ගේ විසැඳුම සැරියුත් තෙරණුවන් විසින් සම්බුදුරදුන් හමුයෙහි දක්වාලූ කල්හි භාග්‍යවත් බුදුහු: "සාධු සාධු ශාරිපුත්‍රය, එය මුගලන්හු පැවැසූ සේ මැනැවැ. ශාරිපුත්‍රය, මොග්ගල්ලාන ධම්කථිකයෙකි"[3] යි වදාළහ. මෙහි සම්බුදුරදුන් විසින් අභිධම් කථා පසස්මින් 'ආභිධර්මිකයෝ මැ ධම්කථිකයහ' යි ද වදාරනලද වෙයි.

ආභිධර්මික මැ ධම්කථික වීමට හේතුදු අට්ඨකථායෙහි මෙසේ දැක්වෙයි: "සූක්ෂම වූ චිත්තාන්තර, ස්කන්ධාන්තර, ධාත්වන්තර, ආයතනාන්තර, ධ්‍යානාවක්‍රාන්ති, ආලම්බනාවක්‍රාන්ති, අඞ්ගව්‍යවස්ථා, ආලම්බනව්‍යවස්ථා, අඞ්ගසංක්‍රාන්ති, ආලම්බනසංක්‍රාන්ති, එකතොවඩ්ඪන, උභතොවඩ්ඪන යන මොවුන් ආභිධර්මිකයනට මැ ප්‍රකට වෙයි. ආභිධර්මික නො වූයේ ධර්මය කියතුදු මේ ස්වවාද යැ මේ පරවාද යැ යි නො දනී"[4] යයි.

අට්ඨසාලිනියෙහිදු ආචාර්‍යයෝ: "ආභිධර්මික මහණහු මැ ධම්කථික නම් වෙති. සෙස්සෝ ධම්කථා කියන්නාහු නමුදු යථාර්ථයෙන් ධම්කථික නො වෙති. කවර හෙයින යත්: ඔහු ධම්කථා කියන්නාහු කර්මාන්තර විපාකාන්තර රූපාරූපපරිච්ඡේද ධර්මාන්තර ආලොළන කොට කියති. ආභිධර්මිකයෝ ධර්මාන්තර නො අලළති. එහෙයින් ආභිධර්මික මහණ ධර්මය කියත්තේ වේවයි නො කියත්තේ වේවයි පිළිවිසි කල්හි පැන විසඳූ නු යි මේ මැ ඒකාන්ත ධම්කථික වේ"[5] යයි ආභිධර්මික මහණ මැ ධම්කථික වන සේ තර කොට කියති.

---

1. ගෞතමන්‍යායදර්ශන, 2. මුග්ධබෝධටීකා - 15 පිටුව. ජීවානන්ද විද්‍යාසාගර, 1902
3. මජ්ඣිමනිකාය - මහාගොසිඞ්ගසුත්ත. 4. පපඤ්චසූදනී - මහාගොසිඞ්ගසුත්තවණ්ණනා. 5. අට්ඨසාලිනී - නිදානවණ්ණනා, හේවා. 24 පිටුව.

නිකායාන්තර බෞද්ධයන් අතුරෙහි සර්වාස්තිවාදීන් විසින් අභිධර්මය ආදෘත යැ. ඔවුනට ද අභිධර්මයෙහි සප්තප්‍රකරණයෙක් වෙයි: ඥානප්‍රස්ථාන යැ සඞ්ගීතිපර්යාය යැ ප්‍රකරණපාද යැ විඥානකාය යැ ධාතුකාය යැ ධර්මස්කන්ධ යැ ප්‍රඥප්තිශාස්ත්‍ර යැ යන මේ සප්තප්‍රකරණයෝ යි. කනිෂ්ක-රාජසමයෙහි දී ඥානප්‍රස්ථානයට 'විභාෂා' නමින් අර්ථකථාවක් ද යළි එයට ටීකා තුනක් ද ලියන ලදහ. එහි විශාලතම ටීකාව 'මහාවිභාෂා' නමින් හැඳින්වෙයි. පශ්චාත්කාලීන පඬිවරුන් විසින් ලියනලද පරිවාර ග්‍රන්ථ රාශියෙකිනුදු සර්වාස්තිවාදීන්ගේ අභිධර්මය පෝෂිත වෙයි.

ලක්දිව බෞද්ධයන් අභිධර්මය කෙරෙහි දක්වූයේ අතිමාත්‍ර භක්තියෙකි, සම්භාවනායෙකි. එහි ලා මෙරට රජවරුන් මැ පුරෝගාමී වූ සේ ඉතිහාස-යෙහි දක්ක හැකි ය. තෙවලා බුදුවදන්හි නිපුණ වූ සිංහල රජදරුවෝ බොහෝ දෙනෙක් මෙරට පාලනයෙහි නියුක්ත වූහ. බුදුදහම ව්‍යාප්ත කරලීම ද ඔවුන්ගේ රජදහම්හි අඞ්ගයෙක් වි. දහම් දෙසන්නටත් ධර්ම-ව්‍යාඛ්‍යාන කරන්නටත් ධර්මාධ්‍යාපනය කරන්නටත් මෙරට රජවරු ඉදිරිපත් වූ අවස්ථා ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වැ ඇත. කුමරුවන් නිවාපයෙන් උපලාලනය කොට දහම් හැදූර වූ රජවරු ද වූහ.

දුටුගැමුණුරජ (බු. ව. 382 – 406) අනුරාධපුර ලෝහප්‍රාසාදයෙහි සර්ව-මහල්හි මහසඟන මැද දහම් දෙසන්නට ධර්මාසනාරූඪ වී.[1] සුළුමුගලන්රජ (බු. ව. 1089 – 1109) ධර්මභාණකයනට අතිරේක පූජා කොට අර්ථකථා සහිත තුන්පිටකය වාචනා කරවී. කුමරුවන් නිවාපයෙන් උපලාලන කොට දහම් හැදූරවී. තෙමේ දහම් කවියට නඟා රාත්‍රිධර්මාවසානයෙහි ඇතුන් පිට පුරුෂයන් හිඳුවා නගරයෙහි කියැවී.[2] දෙවුනිස් iii රජ (බු. ව. 1180 – 81) යුද්දයෙන් පැරැදූ සිරියෙන් ගෙල සිඳ සියදිවි නසාගනුයේ ඇමැති අත මෙහෙ-සියට සන්දේශයක් යවමින් "පැවිදිවැ ආගම හදුරා අභිධර්මය කියා පින්පෙත් දෙව" යි කියායවී.[3] කසුප්මහරජ ii (බු ව. 1196 – 1205) මිරිසවැටි වෙහෙරෙහි පහයක් කරවා එහි නාගසාලනිවාසී 'මහාධම්මකථි' නම් මහ තෙරුන් වස්වා සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කොට ඔබ ලවා අර්ථකථා සහිත අභිධර්මය කියැවී. නාගසාලයෙහි දු ආවාසයක් කරවා 'මහානිසීල' ග්‍රාමය එයට ප්‍රත්‍යය පිණිස පිදී.[4]

දෙබිසෙවජා සලමෙවන් අභා මහරජ (v කසුප් බු. ව. 1445 - 1455) මිරිසවැටි වෙහෙරෙහි දී නුවරවැසියන් හා භික්ෂූන් පිරිවරා විචිත්‍ර මණ්ඩප-යෙකැ හිඳ විජම්බණ දෙසී. විජම්පෙල රන්පත්හි ලියවා ධම්සඟුණු පෙළ සත්රුවනින් සද නුවර මැද උත්තමගෘහයක් (ධම්මචක්කගෙහ) කරවා එහි තබා පෙරහැර කරවී. තමා පුතුහට 'සක්කසේනාපති' තැන් දී එයට පුද පෙරහැර කරවීමෙහි යෙදූවී. හවුරුදු පතා නුවර අලඞ්කාර කරවා සර්වාභරණයෙන් සැදී සෙන් පිරිවරා ඇතුපිට හිඳ ධම්සඟුණු වඩාගෙන වීථි සඤ්චාරය කොට තමන් කරවූ (මිරිසවැටි) විහාරයට මහපෙරහැරින් පමුණුවා එහි ධාතුඝරයෙහි විචිත්‍රමණ්ඩපයෙකැ තබා පුදපෙරහැර පැවැත්වී.[5] මහාවංශයෙහි එන මේපුවත v කසුප් රජුගේ අභයගිරිසෙල්ලිපියෙහිදු

1. මහාවංස – 32 පරි. 42, 43 ගාථා. 2. මහාවංස - 40 පරි 55-60 ගාථා.
3. මහාවං – 42 පරි. 109 ගාථා 4. මහාවංස – 43 පරි. 149-151 ගාථා..
5 මහාවංස – 50 පරි. 45-56 ගාථා.

“ ……… දෙබිසෙවජා, සලමෙය්වන් අබහය් මහරජ්ජුරුකාර් ………… දසැණෙන් බුද්රුවන් අරියය් ධම්රුවන් කවරිසෙයෙකින් පුජනෙම් හෙ යන අදහස් පුරය් අභිධම් දෙසුත් කසුත්පත් අරවය් මහපුජ කොට සසුන් පිහිට්වම් යන සිත් දෙල්නෙන් ඈජරපය හමුයෙහි එ මෙ ධම්දෙසුත් වියක්හත් කල ……… ” යනු දක්නට ඇත. මෙයින් එරජු අභිධර්ම-ව්‍යාඛ්‍යානයකුදු කල බව හෙළි වෙයි.

මිහිඳු මහරජ iv (බු. ව. 1491 - 1507) සිත්ලගාමවාසී ‘දහමමිත්’ තෙරුන් පුදා ඔබ ලවා අභිධර්මවර්ණනාවක් කරවී. අරණ්‍යවාසී ‘දළානාග’ තෙරුන් ලවා අභිධර්මය කියැවී (උගැන්වී)[1] එයට වැටුප් නැබූ සැටිදු ඔබගේ මිහින්තලා පුවරු ලිපියෙහි එයි:

“………… විනවලා කියන බික්සඟ හිමියනට කඩින් පිඩින් වසග් පසක් ඉසා සුතන්වලා කියන බික්සඟ හිමියනට කඩින් පිඩින් වසග් සතක් ඉසා බිදම්වලා කියන බික්සඟ හිමියනට කඩින් පිඩින් වසග් දොළසක් ඉසා ……… ” යි.

මෙහි දක්වෙන පරිදි විනයපිටකය කියන (උගන්වන) මහණක්හට වසග් පසක් ද සූත්‍රාන්තපිටකය කියන මහණක්හට වසග් සතක් ද අභිධර්මපිටකය කියන මහණක්හට වසග් දොළසක් ද දියයුතු වෙයි. විනයපිටකයත් සූත්‍රපිටකයත් දෙක මැ සඳහා කල වැය එක් මැ අභිධර්ම-පිටකය සඳහා කල වැය හා සම වෙයි. එයින් අභිධර්මය කෙරෙහි මහත් සම්භාවනා දක්වූ සේ පැනෙයි.

මහාවිජයබාහු රජ (බු. ව 1594 - 1649) දවස්පතා උදෑසන වීවෙකී වැ ධර්මාගාරයට වැද ‘ධම්මසඞ්ගණිය’ පරිවර්තන කෙළේ යැ.[2]

මෙසෙයින් බලත් මැ අභිධර්මපිටකය ලක්දිව්හි දී ලද සම්භාවනා ඉමහති. ඉතිදු ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණය විශිෂ්ට වෙයි. එය සඳහා ‘ධම්ම-සඞ්ගණිගෙහ’ නමින් වෙනමැ ගෘහයක් ද එහි ආරක්ෂාවට ‘සක්කසේනාපති’ නමින් වෙන මැ සේනෙවි ධුරයෙක් ද වී. මෙකල ඇසළ පෙරහැර සෙයින් පැවැත්වෙන වාර්ෂික පූජෝත්සවයෙක් ද වූයේ යි. එහි දී ධම්සඟුණු වඩා ගෙන ගියේ මහරජ තෙමේ යි.

විරුද්ධවාද

ධර්මවිනයෙහි නිපුණ විශාරද පඬිවරුන්ගේ අත්‍යන්ත බහුමානයට පාත්‍ර වැ ඇත ද අභිධර්මපිටකය පමණ විවේචකයන්ගේ මතභේදයට ලක් වූ අන් පිටකයෙක් නැත. තුන්වැනි සඞ්ගීතියෙනුත් පළමු ඇරැඹුණු විවේචනය මෙතෙක් නැවැති නැත. නිකායාන්තර බෞද්ධයන්ගේත් අන්‍යලබ්ධික යුරෝපීය පඬුවන්ගේත් විවේචනයට ලක්වීම ආශ්චර්‍ය්‍ය නො වෙයි. ඔවුන් අනුකරණය කරන මෙරට ථේරවාදී තෙරවරුන්ගේත් ගිහිපඬුවන්ගේත් ප්‍රහාරය ද දැන් එයට නො අඩු වැ වදනා සැටි පැනෙයි ! ‘අභිධර්මය බුද්ධ-භාෂිත නො වෙයි’ කියනුවන්ගේ මූඪවාද ගැන හෙතුයුක්ති එළවා කල ප්‍රාමාණික මතඛණ්ඩනයක් බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටකමුද්‍රණාඩකාගත මහාවග්ග-පාළි ප්‍රස්තාවනායෙහි එයි. ධර්මවිනයෙහි මෙන් මැ දර්ශනයෙහි දු විශාරද වූ,

1. මහාවංශ - 52 පරි. 35, 36 ගාථා. 2. මහාවංශ - 53 පරි. 17 ගාථා.

ශ්‍රී ලංකා විද්‍යෝදය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි දර්ශනාංශයෙහි විශේෂඥභූත මහෝපාධ්‍යාය දර්ශනවිශාරද පරමාචාර්ය ශිරිවජිරඤාණාභිධාන නායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේ විසින් කරනලද එ ම වාද ඛණ්ඩනය ප්‍රමාණවත්වූ ප්‍රාසඞ්ගික හෙයින් මෙහි දු කරුණු කිහිපයක් දක්වාලම්හ.

මහාසාංඝිකයෝ: අභිධර්මයට විරුද්ධ වූ පළමු නැගී සිටියෝ මහාසාංඝික නිකායවාසීහු වෙති. දඹදිව කාලාශෝක මහරජු (බු. ව. 90 – 118) දවස අකප්පිය දශවස්තුවක් නගා ශාසනාර්බුදයක් ඉපැද වූ එහෙයින් ම, ද්විතීය සඞ්ගීතියෙහි දී ස්ථවිරවාදයෙන් නෙරනලද වජ්ජිපුත්තක භික්ෂුහු අධර්මවාදීන්ගේ පක්ෂබල ලබා දසදහසක් දෙනා එක් ව කොසඹෑ නුවර ඝෝෂිතාරාමයෙහි දී 'මහාසාංඝික' නමින් වෙන ම නිකායක් පිහිටුවා ගත්හ. ඔවුන් විසින් පරිවාර, අභිධර්මප්‍රකරණ සය, පටිසම්භිදා, නිද්දෙස, ජාතක එකදේශයක් යන මෙතෙක් දහම් හළ බව දීපවංසයෙහි[1] එයි.

ශාසනය නවකාඞ්ග වේ ද?: දඹදිව දම්සෝ් මහනිරිඳුන් දවස තෘතීය සඞ්ගීති සමයෙහි නිකායාන්තර බෞද්ධයන් අතුරෙහි සර්වාස්තිවාදීන් හැර සෙසු හැමදෙනා අභිධර්මය බුද්ධභාෂිත සේ නො ගත්හ. 'ශාසනය නවකාඞ්ග යැ (සාසනං නවං කතං) යි කියන්නෝ ද වූහ. මධුරසුත්ත[2] ඝොටමුඛසුත්ත[2] මුණ්ඩරාජසුත්ත[3] සත්තපණ්ණික ඛන්ධක[4] වැනි ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙන් පසු වූ කළ දේශනාවන් පෙළට එක් කිරීම ගැන ඔවුන් එසේ කියනු විය හැකි යැ. කථාවත්ථුයෙහි උන්ගේ වාද සහේතුක ව ඛණ්ඩනය කොට ඇත.[5] 'ශාසනය නවකාඞ්ග යැ' යි කීම ඇතැම් උත්තරාපථකයන්ගේ බස් වැන්නැයි අර්ථකථාචාර්යයෝ දක්වති.[6] මෙහි නිර්දිෂ්ට යන් අටුවා පාළියට නගන අවධියෙහි විසූ උත්තරාපථකයනැ යි සිතම්හ. ඔහු සෞත්‍රාන්තික නිකායවාසී බෞද්ධයෝ වියයුත්තාහ. සෞත්‍රාන්තිකයෝ වනාහි කාශ්මීර ගන්ධාර දෙරටෙහි බලවත් ව සිටි සර්වාස්තිවාදයෙන් බිඳීගියාහු වෙති. ඔහු සූත්‍රාන්ත ම බුද්ධභාෂිත සේ ප්‍රමාණ කොට ගත් හෙයින් 'සෞත්‍රාන්තික' නම් වූහ. මෙයින් පැනෙනුයේ 'ශාසනය නවකාඞ්ග යැ' යන මතය කථාවත්ථුයෙන් ඛණ්ඩනය කොට තිබියදීත් එහි තර ව එල්බගත් පිරිසක් අටුවා පෙළබසට නගන අවධියේත් භාරතයෙහි සිටි බවයි.

අභිධර්මයට විරුද්ධ වූ විතණ්ඩවාදීන් නගන නොයෙක් චෝදනා ඇත. ඔවුනතර:

i අභිධර්මය බුද්ධභාෂිත නො වෙයි,

ii ප්‍රථම සඞ්ගීතියට පෙර අභිධර්මය නො වී,

iii අභිධර්මය ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙහි සඞ්ගීත නො වී,

යන චෝදනාවෝ මුඛ්‍ය වෙති. මේ එකෙකුදු අලුත් නො වෙයි. අටුවා පෙළබසට නගන්නටත් පෙර සිට ම නිකායාන්තර බෞද්ධයන් විසිනුදු ස්ථවිරවාදයට විරුද්ධ ව නගනලදු ව අර්ථකථායෙහි ඛණ්ඩන ද කොට ඇති චෝදනා ම යි. අපිදු විමසම්හ.

1 දීපවංස - 4 පරි. 76 ගාථාව, 2. මජ්ඣිමනිකාය - මජ්ඣිමපණ්ණාසක.
3. අඞ්ගුත්තරනිකාය - පඤ්චකනිපාත, මුණ්ඩරාජවග්ග 4. චුල්ලවග්ගපාළි.
5. කථාවත්ථු - එකවීසතිමවග්ග 6. පඤ්චප්පකරණට්ඨකථා - හෙවිතු. 204 පිටුව.

වාදනිරාස

අභිධර්මය බුද්ධභාෂිත නො වේ ද?: 'අභිධර්මය බුද්ධභාෂිත නො වේ' යයි ප්‍රතිඥ කරනුවෝ එයි නිදන නැති බව හේතු විසින් දක්වති. සූත්‍රාන්තය එයට වෛධර්ම්‍යදෘෂ්ටාන්ත කොට එලවති. තර්කානුකූල වැ ගත් කලැ මේ මෙසේ සිටුනේ යැ:

'අභිධර්මය බුද්ධභාෂිත නො වෙයි,
නිදන නැති හෙයිනි,
(වෛධර්ම්‍යයෙහි) සූත්‍රාන්තය මෙනි' යි.

එයින් මේ කියනලද වෙයි: 'ඉදින් අභිධර්මය බුද්ධභාෂිත වී නම් සූත්‍රාන්තයට "එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජේතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ" ආදිය සෙයින් අභිධර්මයට ද නිදානයක් විය යුතු යැ. නිදන නැති හෙයින් අභිධර්මය බුද්ධභාෂිත නො වේ' කියා යි. ඔවුන්ගේ හේතු මැ සදොස් වෙයි. ප්‍රතිඥාසිද්ධියට එලවන හේතු ඒකාන්ත විය යුතු යැ. බුද්ධභාෂිතයට නිදන ඒකාන්ත හේතු නො වෙයි. 'යමෙක් බුද්ධභාෂිත වී නම් ඒ සනිදන විය යුතු යැ' යි ව්‍යාප්තිග්‍රහයෙක් නැති. දෘෂ්ටාන්ත කොටගත් සූත්‍රාන්තයෙහි දු නිදන අව්‍යභිචාරී නො වෙයි. නිදන නැති සූත්‍රාන්ත ද ඇති හෙයිනි. ජාතක, සුත්තනිපාත, ධම්මපද ආදියෙහි නිදන නැත, බුද්ධභාෂිතයට සනිදනත්වය හේතු වී නම් එ හැම බුද්ධභාෂිත බැවින් බැහැර කළයුතු වෙයි.

මහාකාත්‍යායන තෙරණුවන්ගේ අතැවැසි සෝණ තෙරණුවෝ සුත්තනිපාතය උගෙන එහි එන අට්ඨකවග්ග ගාථා බුදුරදුන් වදාළ පරිදි මැ උන්වහන්සේ හමුයෙහි මධුරස්වරයෙන් සජ්ඣායනා කොට කල්‍යාණවාක්කරණ ඇති ශ්‍රාවක මහණුන් අතුරෙහි අගතැන් ලදහ. අඞ්ගුත්තරනිකායෙ එතදග්ගපාළියෙහි උන්වහන්සේගේ නම සඳහන් වැ ඇත. අට්ඨකථායෙහි පුවත විස්තර විසින් එයි. මෑත දී දඹදිව සාඤ්චිස්තූපයෙහි පුරාවස්තු අතර තිබි 'සත්පුරුෂ මහාකාත්‍යායනගේ අතැවැසි සෝණගේ' යන අරුත් ඇති "සපුරිසස මහකචනස අතවසිනො සොනස" යන ලිපිය සහිත ධාතු කරඬුවක් සොයා ගෙන ඇත. මහාකාත්‍යායන තෙරණුවෝ පැවිද්දට පෙර අවන්තිජනපදයෙහි චණ්ඩපජ්ජෝත රජුගේ පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණ වූහ. සෝණ තෙරණුවෝ ප්‍රථම සෝවාන් උවැසි වූ කුරරඝරයෙහි කාළී උවැසියගේ පුතණුවෝ යි. සාඤ්චිස්තූපයෙහි උන්වහන්සේගේ නම ගෞරවයෙන් අනුස්මරණය කිරීමට හේතුව ජන්මභූමියෙහි සම්බන්ධය විය යුතු යැ. එයින් පෙළ අටුවාහි ආ පවත් ඓතිහාසික සත්‍යභාවයෙන් තර වෙයි. මේ අනුව අන් කුමක් හැර පියතුදු සුත්තනිපාතයෙහි අට්ඨකවග්ගය හෝ බුද්ධභාෂිත සේ ගතයුතු වෙයි. එයට ද නිදානයෙක් නැත. මෙසෙයින් බුද්ධභාෂිතයෙහි නිදන අනෛකාන්තික වෙයි. හේතු මැ සදොස් බැවින් වාදය බිඳ වැටෙයි.

නිදන නො දක්වීමට හේතු: අභිධර්මයට නිදන එකක් නො වැ දෙකක් ඇති සේ අර්ථකථායෙහි දක්වන ලදී. එය එසේ නම් ඇති නිදන නො දක්වූයේ කිම්? නිරර්ථක හෙයිනි. නිදන දක්වනුයේ අර්ථයක් සඳහා යි. ස්ථාන, පුද්ගල, වස්තු ආදීන් නානාත්වයෙක් ඇති තැනැහි නිදන දක්වීම ග්‍රහණධාරණයෙහි පහසු පිණිස පවතී. එද අවශ්‍යයෙන් මැ දක්වියයුතු යැ යි නියමයෙක් නැති. ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි දී ධර්මසඞ්ග්‍රාහකතෙරුනට රිසි සේ නිදන තබනලදී. අභිධර්මයෙහි සූත්‍රාන්තයෙහි සෙයින් ස්ථානපුද්ගලාදි නානාභාවයෙක් නැති. එයින් නිදන අවශ්‍ය නො වෙයි.

තවද කරුණෙක් ඇති: සූත්‍රාන්ත ධර්මසඞ්ග්‍රහ කරන ලද්දේ බුදුන් පිරිනිවී තුන්මසකට පසු යැ. එයින් එය අනුශ්‍රව විසින් සනිදාන කොට කියයුතු වෙයි. ධර්මය ශාස්තෘන් වහන්සේ ප්‍රභව කොට පවත්නා හෙයින් හා උන්වහන්සේ නො හමුයෙහි සඞ්ග්‍රහ කළයුතු වූ ද බැවිනි. අභිධර්මපිටකය වාචනාමාර්ගයට නගනලද්දේ සම්බුදුරජුන් හමුයෙහි යැ. ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙහි සඞ්ගායනා කරනු මිස සඞ්ග්‍රහ කිරීමට කිසිවක් එහි නො වී. එයිනුදු නිදාන නිරර්ථක වෙයි.

මෙහි දී 'අභිධර්මයේ ප්‍රභවය' (THE ORIGIN OF THE ABHIDHAMMA) නමින් බෞද්ධවිශ්වකෝෂයෙහි (ENCYCLOPAEDIA OF BUDDHISM) එන ලිපිය ද විමසනු වටී. "බුදුරජහු අභිධර්මය නො දෙසූහ යනු මණ්ඩලාරාමවාසී තිස්සභූති තෙරුන්ගේ මතය විය. උන්වහන්සේ ස්වමතය සනාථ කිරීමට පදෙසවිහාර සූත්‍රය නිදසුන් කොට ගත්හ. සුමනදේව නම් තෙර කෙනකුන් විසින් 'අභිධර්මයෙහි කතෘ බුදුරජාණන් වහන්සේ මැ යැ' යි පිළිගන්නා ලෙස ස්වකීය අනුගාමිකයෝ පොළොඹවන ලදහ"[1] යි ලියුම්කරු මහතා කියයි. දැන් අපි මෙයට සම්බන්ධ අටුවා පාඨ ගෙන බලම්හ.

"මණ්ඩලාරාමවාසී තිස්සභූතිත්ථෙරො පන මහාබොධිනිදානො එස අභිධම්මො නාමාති දස්සෙතුං "යෙන ස්වාහං භික්ඛවෙ විහාරෙන පඨමාභිසම්බුද්ධො විහරාමි තස්ස පදෙසෙන විහාසින්ති ඉමං පදෙසවිහාර සුත්තන්තං කථෙසි ... එවං ථෙරො පදෙසවිහාරසුත්තන්තවසෙන අභිධම්මස්ස නිදානං කථෙසි. ගාමවාසී සුමනදෙවත්ථෙරො පන හෙට්ඨාලොහපාසාදෙ ධම්මං පරිවත්තෙන්තො අයං පරවාදී බාහා පග්ගය්හ අරඤ්ඤෙ කන්දන්තො විය අසක්ඛිකං අට්ටං කරොන්තො විය ච අභිධම්මෙ නිදානස්ස අත්ථිභාවම්පි න ජානාතීති වත්වා නිදානං කථෙන්තො එවමාහ. "එකං සමයං භගවා දෙවෙසු විහරති තාවතිංසෙසු පාරිච්ඡත්තකමූලෙ පණ්ඩුකම්බලසිලායං, තත්‍ර ඛො භගවා දෙවානං තාවතිංසානං අභිධම්මකථං කථෙසි: කුසලා ධම්මා අකුසලා ධම්මා අව්‍යාකතා ධම්මා"ති.[2]

අත්ථසාලිනියෙහි එන මේ පාඨයෙන් බෞද්ධවිශ්වකෝෂ ලියුම්කරු මහාශයන් පූර්වෝක්ත අර්ථය හාස්‍යජනක යැ. මෙහි එනුයේ: "අභිධර්මයට නිදානයෙන් කිසෙක් නැතැ' යි කරුණු ගන්වනු නො හැකි, එහි නිදාන මැ සොයා වෙහෙසෙන විරුද්ධවාදීහට මණ්ඩලාරාමවාසී තිස්සභූති තෙරුන් විසින් පදෙසවිහාරසූත්‍රාන්තය එළවා මහාබොධි නිදානය අභිධර්මයට නිදාන සේ දක්වූ බව යි. එසේ මැ ග්‍රාමවාසී සුමනදේව තෙරණුවන් විසින් ලොහප්‍රාසාදයෙහි යටිමහල්හි දී අභිධර්මයට තාවතිංසනිදානය එළවූ බව යි. මෙතරම් සරල පාළිපාඨ ද වරදවා ගෙන අභිධර්මය වැනි ගැඹුරු විෂයෙක් විවේචන කෙරෙමින් ආධුනිකයන් විසංවාදයෙහි හෙළීම බලවත් අපරාධයෙකි.

අභිධර්මය පිළිබඳ ථේරවාද මතයට විරුද්ධ වැ බෞද්ධවිශ්වකෝෂයෙහි අභිධර්ම ලිපියෙහි දක්වන තවත් අදහස් කිහිපයක් මෙසේ යැ:

iv "අභිධර්මය වැඩිහියේ සූත්‍රාන්තයෙහි දෙශනා කොට ඇති ධර්මය පැහැදිලි කිරීමට ගන්නා ලද උත්සාහයෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි"[3]

---

1. බෞද්ධ විශ්වකෝෂ 41 පිටුව, 2. අත්ථසාලිනී - හෙවිසු 25 පිටුව.
3. බෞ. වි. කෝ. 63 පිටුව

v "තිලෙද්සයත් පට්ඨසම්භිදාමග්ගයත් පාළි අභිධම්ම ග්‍රන්ථ සත පහළ වීමට පළමු යුගයකට අයත් වෙයි "[1]

vi "මේ ග්‍රන්ථ දෙකෙහි මැ දේශනාව සම්පූර්ණයෙන් ආකූල යැ "[1]

vii "නිද්දේසය බුද්ධඝොෂයෙහි ඉපැරණි කොටසට අයත් වන අට්ඨක පාරායණ වැනි ධර්ම කොට්ඨාශයනට අභිධර්ම අර්ථ විවරණ සපයන ග්‍රන්ථයෝ යි"[1] යනු යි.

අභිධර්මපිටකය පසුකලෙක දී සූත්‍රාන්තපිටකයට කරනලද අර්ථවිවරණයක් සේ ලියුම්කරු මහතා සලකන බව මෙයින් පෙනේ. ඒ අනුව නිද්දේසයත් පටිසම්භිදාමග්ගයත් ඉපැරණි අභිධර්ම අර්ථවිවරණ දෙක යි. අභිධර්මපිටකයට ගුරු වූයේ ද එ දෙක මැ යි. 'නිද්දේසයත් පටිසම්භිදාමග්ගයත් පාළි අභිධර්ම ග්‍රන්ථ සත පහළ වීමට පළමු යුගයකට අයත් වෙති' කියන්නේ එහෙයිනි අභාග්‍යයකට මෙන් නිද්දේසය මැ ඒ මහතාට හරස් වෙයි. ධම්මසඞ්ගණි-යෙන් උද්ධෘතපාඨ සවිස්සකට (26) නො අඩු ගණනක් ද විභඞ්ගයෙන් උද්ධෘතපාඨ සතළොස (17) කට නො අඩු ගණනක් ද නිද්දේසයෙහි දක්නා ලැබේ. එ හැම බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාගත නිද්දේසයෙහි පෙන්වා ඇත. මේ පාඨයන් නිද්දේසයට ඇතුළු වූ සේ නිර්ණය කිරීමේ දී පළමු නිගමනයත් වෙනස් කොට අර්ථකථායෙහි පිහිට නොයන්නට සිදුවනු ඇත.

'අභිධර්මය සූත්‍රාන්තයට කළ අර්ථවිවරණයෙකි' යන විමතිය බොහෝ දෙනා තුළ පහළ වැ ඇත්තේ නිද්දේසයත් පටිසම්භිදාමග්ගයත් අභිධර්ම ග්‍රන්ථ දෙකක් සේ වරදවා ගැනීමෙන් වියයුතු යැ. නිද්දේසයත් පටිසම්භිදා-මග්ගයත් තේරුම් ගැනීමට නො හැකි වීම නිසා ඔවුන් මහ අවුලෙකැ වැටී සිටුනා බව නම් පැහැදිලි යැ. 'මේ දෙකෙහි දේශනාව සම්පූර්ණයෙන් ආකූල යැ' යි කියන්නේ ද එහෙයිනි. දහම් නය දතුවෝ නම් එහි කිසි අවුලෙක් නුදුටුවිරු ය.

නිද්දේසයෙහි හෝ පටිසම්භිදාමග්ගයෙහි හෝ අභිධර්මලක්ෂණයක් එ දෙක පහළ වූ තැන් පටන් මෙතෙක් එක ද ආභිධර්මිකයෙක් නො දුටුයේ යි. ධර්ම විසින් ගනුත් සූත්‍රාන්තයත් අභිධර්මයත් අතර කිසි වෙනසෙක් නැති. වෙනස ඇත්තේ විභාගනයෙහි පමණි. සූත්‍රාන්ත සප්‍රදේශ කොට ද අභිධර්ම නිෂ්ප්‍රදේශ කොට ද විභක්ත වෙයි. එයින් ඒ ධර්මාතිරේක ද ධර්ම විශේෂ ද විය. සූත්‍රාන්තය ව්‍යවහාරදේශනා යැ. අභිධර්මය පරමාර්ථදේශනා යි. මේ වෙනස නො හැඳින හෝ නො තකා හෝ අභිධර්ම විවේචනයට බැසීම අඳුරෙහි අත බවනු වැන්න. නිද්දේසයෙහිත් පටිසම්භිදාමග්ගයෙහිත් සප්‍රදේශ නය මිස නිෂ්ප්‍රදේශ නයෙක් නො වේ.

ප්‍රථම සඞ්ගීතියට පෙර අභිධර්මය නො වී ද? : මේ ද අර්ථකථායෙහි නිරාකෘත ප්‍රශ්නයෙකි. එහෙත් 'අභිධර්මය ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙන් පෙර නො වී' යයි කියන්නෝ අදත් ඇත. ඔවුන් අභිධර්මයෙහි පශ්චාත්කාලීනත්වය කීමට බුද්ධඝොෂ අටුවාචාරීන් වහන්සේ 'අභිධම්ම' ශබ්දයට දුන්වූ නිරුක්ත්‍යර්ථය ද වහල් කොට ගන්නා බව පෙනේ. අභිධම්ම ශබ්දයෙහි අරුත් දක්වන තෙරණුවෝ අත්ථසාලිනී නම් ධම්මසඞ්ගණි අටුවායෙහි: "තත්‍ථ අභිධම්මොති කෙනට්ඨෙන අභිධම්මො, ධම්මාතිරෙක ධම්මවිසෙසට්ඨෙන. අතිරෙක විසෙසත්‍ථදීපකො හි එත්‍ථ අභිසද්දො".[2] එහි-

---

1 බෞ. වි කෝෂ 66 පිටුව. 2. අත්ථසාලිනී - හෙවිතු 2 පිටුව

අනුව නො වැ ග්‍රහණධාරණයෙහි පහසු පිණිස ස්වරූපසාම්‍යය අනුව යි. දේශනා අනුපිළිවෙළ ගත්නා ලද නම් ‘ධම්මචක්කප්පවත්තන’ සූත්‍රය සඞ්ග්‍රහ කළයුතු වන්නේ සච්චසංයුත්තයෙහි නො වැ දීඝනිකායෙහි ප්‍රථම සූත්‍රස්ථානයෙහි යැ. මේ බව නො සිතන ත්‍රිපිටක විවේචකයන් ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙන් පසු වැ දේශිත මුණ්ඩරාජ, ඝොටමුඛ, මධුර වැනි සූත්‍රයන්හි මුලා වැ අඞ්ගුත්තරනිකායත් මජ්ඣිමනිකායත් ‘පශ්චාත්කාලීන රචනා’ යයි සිතනු වියහැකි යි. එහෙත් යථොක්ත සූත්‍ර එකක් හෝ ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙන් පෙර දේශිත වූ බව දක්වීමට කිසි වැයමක් ස්ථවිරවාදීහු කර නැත. සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසු දේශිත කිසි දහමක් බුද්ධකාලය හා සම්බන්ධ කොට දක්වා ඇති බවක් සහෙතුක වැ කීමට මෙතෙක් කිසිදු විවේචකයෙක් සමත් නො වී.

ත්‍රිපිටකයෙහි යුග බෙදනුවන් පෙළ බසත් දහම්නයත් නො දැන මුලා වූ සේ නම් පැහැදිලි වැ පෙනේ. අපදානපාලියෙහි සව්‍යාඛ්‍යය සනාථ කිරීමටත් එයින් මැ ‘පශ්චාත්කාලීන රචනා බුදුරදුන් කෙරෙහි හෝ උන්වහන්සේගේ සමීපශ්‍රාවකයන් කෙරෙහි හෝ ආරොපණය කිරීමට ස්ථවිරවාදීහු නැත් කොට ඇතැ’යි කීමටත් අභේද්‍ය සාධක සේ බොහෝ උගතුන් ප්‍රමාණ කොට ගන්නා අපදාන ගාථාවක් මෙහි ලා නිදසුන් කළ හැක්ක.

අපදානයෙහි:

‘‘අභිධම්මනයඤ්ඤූහං කථාවත්ථුවිසුද්ධියා
සබ්බෙසං විඤ්ඤාපෙත්වාන විහරාමි අනාසවො’’

යන්න නිසැකයෙන් මැ කථාවත්ථුප්පකරණය සඳහන් කරතියි ද කථාවත්ථුප්පකරණය සම්පාදිත වූයේ මොග්ගලිපුත්තතිස්ස තෙරුන් විසින් වන බැවින් අපදානය අන්තිම වරට සකස් වූයේ තෘතීයසඞ්ගීතියෙනුත් පසු කලෙකැ යි ද කියන්නෝ ඇත. පූර්වොක්ත ගාථායෙහි අරුත් විමසත් හොත් එයින් මොග්ගලිපුත්තතිස්ස තෙරණුවන් විසින් සම්පාදිත කථාවත්ථුප්පකරණය සඳහන් වන බවක් නිසැකයෙන් තබා සැකයෙනුදු ගත නො හෙයි. ඔවුන් ගාථායෙහි එන ‘අභිධම්ම’ ශබ්දයෙහිත් ‘කථාවත්ථු’ ශබ්දයෙහිත් මුලා වූ සේ යැ. අට්ඨකථායෙහි එන ‘කථාවත්ථුප්පකරණෙ’ යන්නෙහි වඩාලා මැ මුලා වන්නට ඇත. ගාථායෙහි අරුත් විමසන ලද නම් සහාගත් අභේද්‍යසාධකය ගැන සිනා නැඟෙනු ඇත. ‘කථාවත්ථු’ යනු කථාවත්ථුප්පකරණ (මොග්ගලිපුත්තතිස්ස සම්පාදිත) යයි ගනුත් ‘විසුද්ධියා’ යන්නට කවර අරුතක් ගනී දැ යි නො දනුම්හ. එයින් ‘කථාවත්ථුප්පකරණයෙහි ශෝධනයක් අදහස් කෙරේ’ යයි නො කිව මැනැවි.

පූර්වොක්ත ගාථායෙන් මන්තානිපුත්‍ර පූර්ණ තෙරණුවෝ: ‘අභිධර්මනය දන්නා මම (දශ) කථාවස්තු විශුද්ධියෙන් හැමදෙනාහට විඥාපන කොට අනාස්‍රව වැ වෙසෙමි’’ යි කියති. උන්වහන්සේ දශකථාවස්තුයෙහි ලා සප්ත විශුද්ධිත් ද සප්ත විශුද්ධියෙහි ලා දශකථාවස්තූන් ද දේශනා කරන ධර්මකථික තෙරකෙනකුන් වශයෙන් හැමදෙනා කෙරෙහි ප්‍රකාශයට පත්වූහ. රථවිනීත සූත්‍රයෙහි[1] එය පැහැදිලි ලෙස දක්වෙයි. කථාවස්තුවිශුද්ධිය අට්ඨකථායෙහි[2] විස්තර කොට ඇත. බුදුරදුන් හමුයෙහි ධර්මකථික භික්ෂූන් අතුරෙහි අගතැන් ලද පූර්ණතෙරණුවන්ගේ අපදානයට බුදුන් පිරිනිවි හවුරුදු දෙසියසතිස (236) කට පසු සම්පාදිත ග්‍රන්ථයක් සම්බන්ධ කිරීම සිහි ඇත්තකු විසින්

1. මජ්ඣිමනිකාය 2. පපඤ්චසූදනී, රථවිනීතසුත්තවණ්ණනා - හෙවිමු 2-131 පිටුව

කරනු ඇද්ද? මෙතරම් සුළු කරුණු පවා වරදවා ගනුවන්ගේ සුග බෙදීම් කථා ප්‍රතිෂ්ඨා විරහිත ප්‍රලාප පමණි. මෙවලා බුද්ධදහමට ඉන් වන හානි ඇත ද ආධුනිකයනට නම් මහත් හානි වෙයි. දහමෙහි සැක දනවන හෙයිනි.

ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙන් පෙර අභිධර්මය නොවී' යයි කියන්නෝ සහේතුක වැ එය තර කිරීමට නො සමත් වෙති. ඔහු මැ විනයපිටකයත් සූත්‍රාන්තපිටකයත් ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි සඞ්ගීත වූ බව පිළිගනිති. විනයෙහි ද සූත්‍රාන්තයෙහි ද නොයෙක් තැන අභිධර්මය ගැන සඳහන් වෙයි. පළමු ද එබඳු කිහිපතැනක් දක්වාලුමහ. එ ද මෙහි ලා ගත්තේ යැ. තවද,

පාචිත්තියපාළියෙහි: "අනාපත්ති න විවණ්ණෙතුකාමො, ඉඞ්ඝ ත්වං ආවුසො සුත්තන්තං වා ගාථායො වා අභිධම්මං වා පරියාපුණස්සු, පච්ඡාපි විනයං පරියාපුණිස්සසීති භණති."[1] යන පාඨයෙහි අභිධර්මය සඳහන් වෙයි. ඕල්ඩන්බර්ග් මහතා සිතන පරිදි 'අභිධම්මං' යනු පසුකලෙක ඇතුළු කරන ලදැයි පිළිගත නො හැකි යැ. ශික්ෂා පැනවීම හෝ වෙනස් කිරීම ශ්‍රාවකවිෂය නො වෙයි. ඛුද්දානුඛුද්දකසික්ඛා සමූහනනයට බුදුරදුන්ගෙන් ලද අවසරය ද ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි දී ප්‍රතික්ෂෙප කරන ලදී. ශ්‍රාවකයන් ශික්ෂා පැනවූ හෝ වෙනස් කළ බවට වෙනත් සාධක ද නො ලැබෙයි

මහාවග්ගපාළියෙහි: "පඤ්චහි භික්ඛවෙ අඞ්ගෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා න උපසම්පාදෙතබ්බං න නිස්සයො දාතබ්බො න සාමණෙරො උපට්ඨාපෙතබ්බො, න පටිබලො හොති අන්තෙවාසිං වා සද්ධිවිහාරිං වා ආභිසමාචාරිකාය සික්ඛාය සික්ඛාපෙතුං, ආදිබ්‍රහ්මචරියකාය සික්ඛාය විනෙතුං, අභිධම්මෙ විනෙතුං, අභිවිනයෙ විනෙතුං, උප්පන්නං දිට්ඨිගතං ධම්මතො විවෙචෙතුං."[2] යන පාඨය එයි. මෙහි දක්වෙන සේ උපසපන් කරන, නිසා දෙන, හෙරණුන්ගෙන් උවටැන් ගන්නා ආචාර්ය උපාධ්‍යායයන් කෙරෙහි අවශ්‍යයෙන් තිබියයුතු අඞ්ග අතුරෙහි අන්තෙවාසිකයා හෝ සද්ධිවිහාරිකයා හෝ අභිධර්මයෙහි විනයනය කරන්නට ප්‍රතිබල වීම ද එකෙකි. "අභිධම්මෙති නාමරූපපරිච්ඡෙදෙ" යි අභිධර්ම යනු නාමරූපපරිච්ඡෙද බව එහි අට්ඨකථායෙහි එයි. නාමරූපපරිච්ඡෙද යනු අභිධර්මයෙහි පර්‍යායනාමයෙකි.

මජ්ඣිමනිකායෙහි: මහාගොසිඞ්ගසූත්‍රයෙහි "ඉධ භික්ඛූ අභිධම්මකථං කථෙන්ති" ආදීන් අභිධර්මය පිළිබඳ සඳහන පළමු දක්වුමහ. එහි මැ ගුලිස්සානි සූත්‍රයෙහි "ආරඤ්ඤකෙනාවුසො භික්ඛුනා අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ යොගො කරණීයො."[3] යන පාඨයෙහි අභිධර්මය දක්වෙයි. "අභිධම්මෙ අභිවිනයෙති අභිධම්මපිටකෙ චෙව විනයපිටකෙ ච"[4] යි. 'අභිධම්ම' යනු අභිධර්මපිටකය බව අර්ථකථායෙහි පැහැදිලි වැ එයි.

අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤ තෙරණුවන්ගේ බෑණණුවෝ - මන්තානීපුත්‍ර පුණ්ණ තෙරණුවෝ සම්බුදුරදුන් හමුයෙහි ධර්මකථික භික්ෂූන් අතුරෙහි අගතැන් ලදහ. අඞ්ගුත්තරනිකායෙහි එතදග්ගපාළියෙහි උන්වහන්සේගේ නම සඳහන් වෙයි මෙහි 'ධම්මකථික' යනු ආභිධම්මික යන අර්ථයෙහි යොදනලද වෙයි.

1. පාචිත්තියපාළි - විලෙඛන සික්ඛාපද 2 මහාවග්ගපාළි - ජමු 160 පිටුව
3. මජ්ඣිමනිකාය ගුලිස්සානිසුත්ත - ඤුපං 2-107 පිටුව
4. පපඤ්චසූදනී ගුලිස්සානිසුත්තවණ්ණනා.

පුණ්ණථෙරාපදානයෙහි: "අභිධම්මනයඤ්ඤූහං" යනුවෙන් තමන් අභිධර්මනයඥ (අභිධර්මනය දන්නා) බව තෙරණුවෝ මැ පවසති. එයින් උන්වහන්සේ ධර්මකථික වූහ. "ආභිධම්මිකො එව ධම්මකථිකො" යන අටුවා සමග ද එය සැසැඳෙයි. මජ්ඣිමනිකායෙහි 'රථවිනීත' සූත්‍රයෙන් එය තවද තහවුරු වෙයි.

මහානිද්දෙසයෙහි උද්ධෘතපාඨ දක්වා ඇති අයුරු ද මෙහි දී සලකනු වටී. සුත්තනිපාතයෙහි අට්ඨකවග්ගයට අර්ථ නිර්දේශ කරන පිණිස දහම් සෙනෙවි සැරියුත් තෙරණුවන් විසින් සම්බුදුරදුන් ධරමාන කල්හි මැ මහානිද්දෙසය දෙශිත යැ. එහි තුන්පිටකයෙහි නොයෙක් තැනින් උද්ධෘත නොයෙක් පාඨ දක්නට ඇත. ඔවුනතුරෙහි ධම්මසඞ්ගණිපාඨ සවිස්ස (26) කට නො අඩු සංඛ්‍යාවක් ද විභඞ්ගපාඨ සතළොස (17) කට නො අඩු සංඛ්‍යාවක් ද වෙයි. එහැම මහානිද්දෙස බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාඞ්කයෙහි දක්වා ඇත. එහි පාඨනිර්දේශයෙහි ද විශෙෂයෙක් වෙයි. සූත්‍රාන්තයෙන් හා විනයෙන් උද්ධෘතපාඨ නිර්දේශ කිරීමෙහි දී "තෙනාහ භගවා" යනුවෙන් එය බුදුන් වදාළ සේ දක්වති. එහෙත් අභිධර්මපාඨ නිර්දේශයෙහි දී එය වදාළ කෙනකුන් සඳහන් නො කෙරෙති. අභිධර්මයෙහි වාචනාමාර්ගය සැරියුත් තෙරණුවන් සතු වීම මැ එසේ සඳහන් නො කිරීමට හෙතු වී. "අභිධම්මෙ වාචනාමග්ගො නාම සාරිපුත්තත්ථෙරප්පභවො" යි අත්ථසාලිනියෙහි කියනු ලදී.[1] මෙතෙයින් බලත් මැ "ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙන් පෙර අභිධර්මය නො වී" යනු ප්‍රතිඥා රහිත වැ බිඳ වැටෙන තැනෙකි.

අභිධර්මය ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි සඞ්ගීත නො වී ද?

ප්‍රථමසඞ්ගීතියට පෙර අභිධර්මය පැවැති බවට කරුණු පළමු දක්වූමහ. එයින් එය සඞ්ගීතියෙහි ඇතුළු නො වන්නට කිසි කරුණෙක් නැත. පඤ්චසතිකක්ඛන්ධකයෙහි "හන්ද මයං ආවුසො, ධම්මඤ්ච විනයඤ්ච සඞ්ගායාම"[2] යන තන්හි ධම්මවිනය මිස අභිධර්මය වෙන් කොට නො දැක්වීම ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි අභිධර්මය සඞ්ගීත නො වී යයි කීමට එක් හේතුවක් ලෙස ගන්නා බව පෙනේ. පඤ්චසතිකක්ඛන්ධකය ප්‍රථමසඞ්ගීතිය පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත වාර්තාවක් පමණි. එහි අභිධර්මය පමණක් නො වැ අභිවිනය ගැන ද සඳහනෙක් නැත. 'ධම්මවිනය' යනු ත්‍රිපිටකයෙහි නොයෙක් විභාගක්‍රමයන් අතුරෙහි එක් ක්‍රමයෙකි. ධම්මවිනය ගත් කල්හි තෙවළා බුදුවදන් එහි ඇතුළු වැ සිටී. සූත්‍රාන්තයෙන් වෙන් කොට දැක්වූවමනා තන්හි මිස අන් තන්හි 'අභිධම්ම' යයි වෙසෙසා කිවයුතු නො වෙයි. සුත්තන්ත අභිධම්ම දෙක්හි මැ සාමාන්‍ය සංඥාව 'ධම්ම' හෙයිනි.

'ධම්ම ශබ්දයෙහි අභිධම්මය සඞ්ග්‍රහ නො වෙතී'යි ගනුත් 'විනය, ශබ්දයෙහි අභිවිනය ද සඞ්ග්‍රහ නොවෙතී'යි ගත යුතු වෙයි. එවිට ඛන්ධක හා පරිවාර හා මෙ දෙක ද ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙන් බැහැර කරන්නට සිදු වෙයි. පරිවාරය තිබියේවා, ආභිසමාචාරික ශික්ෂා සඞ්ග්‍රහය වූ චුල්ලවග්ග මහවග්ග සංඛ්‍යාත ඛන්ධකය ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙහි සඞ්ගීත නො වී යයි කියමෝ ද? ඛන්ධකශික්ෂා විභඞ්ගශික්ෂාවන්ට පළමු පනවන ලද වෙයි. එයින් එය අවශ්‍යයෙන් සඞ්ගීත විය යුතු බව පිළිගත යුතු යැ. වෙසෙසා නො දක්වූ අභිවිනය 'විනය' ශබ්දයෙහි මැ ඇතුළු වැ සිටියේ යි. 'විනය' ශබ්දයෙහි අභිවිනය සඞ්ග්‍රහ වන්නා සේ 'ධම්ම' ශබ්දයෙහි 'අභිධම්ම' ද සඞ්ග්‍රහ වෙයි. එයින් පඤ්චසතිකක්ඛන්ධකයෙහි අභිධම්මය වෙසෙසා නො දක්වීම ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙහි අභිධර්මය සඞ්ගීත නො වී යයි කීමට කරුණෙක් නො වේ.

අත්ථසාලිනී - නිදානකථා 14 පිටුව   2. චුල්ලවග්ගපාළි - 369 පිටුව

ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි දී අභිධම්මපිටකය පැවැරුණු පුද්ගලයකු සඳහන් නොවීම ද එය එහි සඞ්ගීත නො වී යයි කීමට ගන්නා තවත් හෙතුවක් බව පෙනේ. සඞ්ගීතිකාරක මහරහතුන් වහන්සේ විනයපිටකය උපාලි තෙරණුවනටත් දීඝනිකාය අනඳතෙරණුවනටත් මජ්ඣිමනිකාය සැරියුත්තෙරණුවන්ගේ අතැවැසියනටත් සංයුත්තනිකාය මහසුප් තෙරණුවනටත් අඞ්ගුත්තරනිකාය අනුරුද්ධ තෙරණුවනටත් පැවැරූ බව සුමඞ්ගලවිලාසිනී දීඝනිකායට්ඨකථායෙහි[1] දක්වෙයි. අභිධම්මපිටකය පැවැරුණු වෙන මැ පුද්ගලයකු සඳහන් නො වෙයි. එහෙත් අභිධර්මය සඞ්ගීතියට නඟා පන්සියක් මහරහතුන් වහන්සේ සජ්ඣායනා කළ බව ''පඤ්චඅරහන්තසතානි සජ්ඣායමකංසු''[2]යි එහි මැ දක්වෙයි. අත්ථසාලිනී-ධම්මසඞ්ගණී අට්ඨකථා-යෙහි සැරියුත් මහරහතුන් වහන්සේ පටන් අභිධර්මපිටකය පවත්වා ගෙන ආ ඇදුරුපරපුර තෘතීයසඞ්ගීතිය හිමි කොට නම් වශයෙන් දක්වා ඇත.[3]

ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි සඞ්ගීත වූ අභිධර්මපිටකය පවත්වාගෙන ඊමේ භාරය කිසි පුද්ගලයකුට නො පැවරීමට ද හෙතුවක් විය යුතු යැ. අභිධර්මපිටකය පමණක් නො වැ සූත්‍රාන්තයෙහි ඛුද්දකනිකාය භාරය පැවැරුණු කෙනෙක් ද සඳහන් නො වෙති. නිකාය පස මැ සඞ්ගීතියට නැගූ බව පඤ්චසතිකක්ඛන්ධකයෙහි දක්වෙයි[4] අභිධර්මපිටකයත් ඛුද්දකනිකායත් එහි දී කිසිවකුට භාර නො කිරීමට හෙතු කිම?

ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි දී පුද්ගලයනට නොපවරනලද බොහෝ දහම් කොටස් බුදුරදුන් හමුයෙහි මැ සඞ්ගෘහීත වැ වෙන වෙන මැ හදාරාගෙන ආ බවට නිදසුන් ත්‍රිපිටකයෙහි මැ ඇත. බුද්ධත්වයෙන් සත්වැනි වස දම්සෙනෙවි සැරියුත් මහරහතුන් වහන්සේ අභිධර්මය වාචනාමාර්ගයට නඟා උන්වහන්සේ ගේ පන්සියක් අතැවැසියනට හැදූරවූහ.[3] ඛුද්දකනිකායෙහි ඇතුළු වැ සිටුනා නිද්දෙස හා පටිසම්භිදාමග්ග හා මෙදෙක ද සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ මැ දේශනා යි. එ ද උන්වහන්සේ ගේ අතැවැසියන් කෙරෙහි පවත්නට ඇත. සොණකුටිකණ්ණ තෙරණුවන් මහකසයින් තෙරණුවන් වෙත සුත්තනිපාතය හදළ බව සොණ තෙරුන්ගේ වතෙහි එයි. ධම්මපදය එකල වෙන මැ ධර්මසඞ්ග්‍රහයක් සේ හදළ බව පෙනේ. V කසුප් රජ ද එබැවි ධම්පියාඅටුවාගැටපදයෙහි: ''බුදුන් සඳහ් මෙතියර දෙශනා ධම්මපද නම් යි වෙන් කොට හජාරන බැවින්''[5] යි සඳහන් කරයි. ථෙරගාථා ආදී අන් තන්හි දු ධම්මපද ගාථා දක්නා ලැබෙනුයේ එය වෙන මැ ධර්මසඞ්ග්‍රහයක් වශයෙන් පඨනපාඨයෙහි පැවැති නිසා යයි සැලකිය යුතු යැ. ආරම්භයෙහි පටන් බුද්ධචරිතය හා සමග ජාතකදේශනා සම්බන්ධ වැ පවති. ශාස්ත්‍රශාසනාඞ්ග අතුරෙහි ජාතක ද එකෙකි. පසුකලෙක ජාතකභාණක නමින් වෙන මැ දේශකගණයෙක් ද හමුවෙයි. සාඤ්චිස්තූප ආදියෙහි දක්නා පැරණි සෙල් කැටයම් භාරතීය ජනයා ජාතක කථා කෙරෙහි දක්වූ සැලකිල්ලට දෙස් දෙයි. සම්බුද්ධපරිනිර්වාණයෙන් පළමු මැ ජාතකදේශනාත් වෙන මැ සඞ්ගෘහීත වැ පැවැති බව දතයුතු යැ

මෙසෙයින් බලත් මැ ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි දී පුද්ගලයනට නො පැවැරූ ධර්මසඞ්ග්‍රහයන් අතුරෙහි වැඩි කොටසක් සම්බුද්ධපරිනිර්වාණයෙන් පළමු මැ සඞ්ගෘහීත වැ යම් යම් පුද්ගලයන් භාරයේ පැවැති බව පිළිගැනීමට කරුණු

---

1 සුමඞ්ගලවිලාසිනී - ස සං 11 පිටුව   2. සුමඞ්ගලවිලාසිනී - ස සං 11 පිටුව.

3. අත්ථසාලිනී - නිදානකථා.   4. චුල්ලවග්ගපාළි-පඤ්චසතිකක්ඛන්ධක, සැස. 371 පිටුව.

5 ධම්පියා අටුවා ගැටපද - ඩී. බී. ජයතිලක, 19 පිටුව

ඇත. පුද්ගලයනට පවරන ලද දීඝනිකායාදි නිකාය සතර සඞ්ගීතියට පළමු සඞ්ගායිත වැ පැවැති බවක් හෝ පුද්ගලයනට පැවැරී තුබුණ බවක් හෝ නො පෙනේ. විනයෙහි උද්දෙසපරියාපන්න ශික්ෂා හැර සෙස්ස සඞ්ගායිත වැ තුබුණු බවට ද කරුණු නො පෙනේ. ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙහි දී ශික්ෂා පිළිවෙළින් සූත්‍ර පිළිවෙළින් ගෙන සඞ්ග්‍රහ කරන ලද්දේත් සඞ්ගීති අවසන්හි පුද්ගලයනට පවරන ලද්දේත් එයට පෙර සඞ්ගායිත නො වූත් පුද්ගලයනට නො පවරන ලද්දවූත් ධර්මවිනය යයි සිතියයුතු යැ. සම්බුදුරදුන් හමුයෙහි නයග්‍රහණය කොට වාචනාමාර්ගයට නඟන ලදු වැ සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ අතවැසියන් අත පැවැති අභිධර්මපිටකය අන් කිසිවකුට පැවැරිය යුතු නො වේ. එහෙත් ථේරානුමති සඳහා සඞ්ගීතියට නඟන ලද්දේ යැ. අට්ඨ-කථායෙහි සඞ්ගායනා කළ බව පමණක් දක්වා පැවැරූ පුද්ගලයන් සඳහන් නො කිරීමට හේතු වූයේ මේ කරුණ යැයි දතයුතු සි.

ද්විතීයසඞ්ගීතියෙහි දී සස්නෙන් බැහැර කරන ලද වජ්ජිභික්ෂූන් විසින් පිහිටුවා ගන්නා ලද මහාසඞ්ඝික නිකායවාසීන් අභිධර්මප්‍රකරණ සය නො පිළිගත් බව දීපවංසයෙහි දක්වෙයි. එයින් එද සථවිරභික්ෂූන් කෙරෙහි අභිධර්මප්‍රකරණ සය තුබුණු බව කියැවෙයි, ද්විතීයසඞ්ගීතියට රැස් වූ තෙර-වරුන් අතුරෙහි අට නමක් බුදුරදුන්ගේ සම්මුඛශ්‍රාවකයෝ යි. සඞ්ඝස්ථවිර-සබ්බකාමී මහරහතුන් වහන්සේ උපසපත් එක්සියවිසිවස් ඇති වූහ. එවිට යටත් පිරිසෙයින් උන්වහන්සේ ජන්මයෙන් එක්සියසාළිස් (140) වස් පිරි සිටියයුතු යැ. බුදුන් පිරිනිවී සියක් වන හවුරුද්දෙහි සඞ්ගායනාව කරන ලද බැවින් සබ්බකාමීතෙරණුවනට බුදුන් ප්‍රත්‍යක්ෂයෙහි සතළිස් වසක් ගෙවී ඇත. උන්වහන්සේ ධර්මභාණ්ඩාගාරික අනඳ තෙරණුවන්ගේ සද්ධිවිහාරික වෙති. ප්‍රථමසඞ්ගීති පවත් මැනැවින් දන සිටියහ. අභිධර්මපිටකය ප්‍රථම සඞ්ගීතියෙහි සඞ්ගීත නො වී නම් ද්විතීය සඞ්ගීතියට නො ගනු ඇත.

ධම්මසඞ්ගණී සංක්ෂේප

සප්තප්‍රකරණයන් අතුරෙහි පළමු වැන්න ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණ නම්. ‘ධම්මසඞ්ගණී’ යනු ධර්මසඞ්ග්‍රහ යන අර්ථ ඇත්තේ යි. සුමඞ්ගලවිලාසිනියෙහි එය ‘ධම්මසඞ්ගහ’ යි නම් කොට ඇත.[1] මෙහිලා වේදනා, සංඥා, සංස්කාර, විඥාන සඞ්ඛ්‍යාත චතුර්විධ නාමස්කන්ධපර්යාපන්න වැ චිත්තාඞ්ග විසින් පෙළෙහි ආ ස්පර්ශාදි සපනස් (56) ධර්මයෝ යැ පෙළෙහි නො එතුදු යෙවා-පනක විසින් ගන්නාලද ඡන්දාදි නවධර්මයෝ යැයි පන්සැටක් (65) පමණ වූ නාමධර්මයෝ ද චතුර්විධභූතරූප යැ තෙවිසි උපාදායරූප යැයි සත්විසි වැදෑරුම් වූ භූතොපාදායරූපයෝ ද යන නාමරූපධර්මයෝ සඞ්ගෘහිත වෙති.

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණයෙහි චිත්තවිභත්ති යැ රූපවිභත්ති යැ නික්ෂෙප-රාශි යැ අට්ඨකථාකාණ්ඩ යැ යි විභත්ති (විභාග) සතරකි. සතර භූමියෙහි වූ එකුන් අනූ චිත්තයන්ගේ විභාගය චිත්තවිභත්ති නමු. චිත්තොත්පාදකාණ්ඩ යනුදු එයට නමි. එ ද මාතෘකා පදභාජනීය විසින් ද්විවිධ වෙයි.

මාතෘකා: අභිධර්මමාතෘකා යැ සූත්‍රාන්තමාතෘකා යැ යි මාතෘකා ද්විවිධ යි. එහි පරිච්ඡේද පසළොසෙකි. කුශලත්‍රිකාදි විසින් ආරබ්ධ දෙවිසි ත්‍රිකමාතෘකා එක් පරිච්ඡේදයෙකි. ද්විකමාතෘකා තුදුසෙකි. එහි ‘හෙතු ධම්මා, න හෙතු ධම්මා’ ආදි ද්වික සයෙක් ග්‍රන්ථ විසින් ද අර්ථ විසින් ද අන්‍යොන්‍ය

1. සුමඞ්ගලවිලාසිනී - සං. 12 පිටුව.

සම්බන්ධ බැවින් කලාප සෙයින් සිටියේ ‘හෙතුගොච්ඡක’ යයි කියනු ලැබෙයි. ඉක්බිති ‘සප්පච්චයා ධම්මා අප්පච්චයා ධම්මා’ ආදි අන්‍යොන්‍ය සම්බන්ධ නො වූ දුක සතෙක් දුක සාමාන්‍යයෙන් ගෙන වෙන් වෙන් වැ ගොච්ඡක අතුරෙහි තබන ලද වන බැවින් ද මහන්තර දුකයට වඩා කුඩා වූ බැවින් ද ‘චූලන්තර දුක’ නම් වෙයි. අනතුරු වැ ආස්‍රව, සංයොජන, ග්‍රන්ථ, ඕඝ, යොග, නීවරණ, පරාමර්ශ යන එකෙකි ගොච්ඡකයෙහි දුක සය බැගින් කියන ලද වෙයි. ඉක්බිති ‘සාරම්මණා ධම්මා’ ආදීන් ආරබ්ධ තුදුස් දුකයෙක් ‘මහන්තරදුක’ නම් වෙයි. තදනන්තර වැ ‘උපාදානා ධම්මා’ ආදි දුක සයෙක් ‘උපාදානගොච්ඡක’ නමුදු ‘කිලෙසා ධම්මා’ ආදි දුක අටෙක් ‘කිලෙස-ගොච්ඡක’ නමුදු වෙයි. ඉක්බිති ‘දස්සනෙන පහාතබ්බා’ ආදි අටළොස් දුකයෙක් අභිධර්මමාතෘකා අවසන්හි ස්ථාපිත වන බැවින් පිට්ඨිදුක නම් වෙයි. ‘විජ්ජාභාගිනො ධම්මා’ ආදි දෙසාළිස් දුකයන්ගේ සඞ්ග්‍රහය සූත්‍රාන්තමාතෘකා නම්. මෙසේ චිත්තවිභක්තිමාතෘකා පසළොස් පරිච්ඡෙද-යෙකින් සමන්වාගත වේ.

සප්‍රදෙශ නිෂ්ප්‍රදෙශ විසිනුදු මාතෘකා ද්විවිධ වෙයි. උද්දිෂ්ටධර්මයන් අතුරෙහි ත්‍රික නවයෙක් ද දුක එක්සැත්තෑවෙක් දූ යි අශීතිධර්ම කොටෙක් සප්‍රදෙශ රූපාරූපධර්මයන් ගන්නා ලද බැවින් සප්‍රදෙශ වෙති. ත්‍රිකයන් අතුරෙහි: වෙදනා ත්‍රික යැ විතර්කත්‍රික යැ ප්‍රීතිත්‍රික යැ උත්පන්නත්‍රික යැ අතීතත්‍රික යැ ආලම්බනත්‍රික සතර යැ යන නවත්‍රිකයෝ සප්‍රදෙශයෝ යි. දුකධර්මයන් අතුරෙහි හෙතුගොච්ඡකය පටන් උපාදානගොච්ඡකය හිම කොට ඇති නව ගොච්ඡකයෙහි අවසන් තුන් තුන් දුක විසින් සත්විසි දුකයෝ යැ ක්ලෙශගොච්ඡකයෙහි අවසන් සතර දුකයෝ යැ “චිත්තවිප්ප-යුත්තා ධම්මා චිත්තසම්පයුත්තා ධම්මා, චිත්තසංසට්ඨා ධම්මා චිත්තවිසංසට්ඨා ධම්මා” යන මහන්තර දුක දෙක යැ, දෙසාළිස් සූත්‍රාන්ත දුකයන් අතුරෙහි අධිවචන, ප්‍රඥප්ති, නිරුක්ති, නාමරූප යන මේ සතර දුකයන් තබා අටතිස් දුකයෝ යැ යන මොහු සප්‍රදෙශ වෙති. අවශේෂධර්මයෝ නිෂ්ප්‍රදෙශ වෙත්.

පදභාජනීය: මාතෘකාවට අනතුරු වැ මාතෘකායෙහි සඞ්ගෘහීත ධර්මයන් ප්‍රභේද විසින් දක්වන්නට පදභාජනීය එයි. පදභාජනී නිර්දෙශයෙහි ධම්මවවත්ථානවාර යැ සඞ්ගහවාර යැ සුඤ්ඤතවාර යැ යි තුන් මහාවාරයෙක් වෙයි. **ධම්මවවත්ථානවාරය** උද්දෙස නිද්දෙස විසින් ද්විවිධ යැ. උද්දෙසයෙහි පුච්ඡා යැ සමයනිද්දෙස යැ ධම්මුද්දෙස යැ අප්පණා යැ යි පරිච්ඡෙද සතරෙකි. එහි “කතමෙ ධම්මා කුසලා” යනු පුච්ඡා යැ “යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං – පෙ– තස්මිං සමයෙ” යනු සමයනිද්දෙස යැ, “ඵස්සො හොති –පෙ– අවික්ඛෙපො හොති” යනු ධම්මුද්දෙස යැ. “යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා” යනු අප්පණා යි.

උද්දෙශයට අනතුරු වැ නිර්දෙශය එයි. එ ද උද්දෙශ සෙයින් මැ පුච්ඡා යැ සමයනිද්දෙස යැ ධම්මනිද්දෙස යැ අප්පණා යැයි පරිච්ඡෙද සතරෙකින් යුක්ත වෙයි. මෙහි දී උද්දිෂ්ට පරොපණ්ණාස ධර්මයන් එකක් එකක් ගෙන විභාග කෙරෙත්. එහි තුන් කරුණෙකින් විභාගය ද සතර කරුණෙකින් නානාත්වය ද දෙතැනක අපර දීපනා ද වෙයි.

විභංගය වනාහි ව්‍යඤ්ජන යැ උපසර්ග යැ අර්ථ යැ යන තුන් කරුණින් වෙයි. “කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං” ආදි තන්හි ව්‍යඤ්ජන විසිනුදු “චාරො විචාරො අනුවිචාරො උපවිචාරො” ආදි තන්හි උපසර්ග විසිනුදු ‘පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා” ආදි තන්හි අර්ථ විසිනුදු විභක්ත වෙයි.

නානාත්වය නාම යැ ලක්ෂණ යැ කෘත්‍ය යැ ප්‍රතික්ෂෙප යැ යන සතර සැටියෙන් වෙයි. එහි “කතමො තස්මිං සමයෙ බ්‍යාපාදො හොති යො තස්මිං සමයෙ දොසො දුස්සනා” යන මෙහි ‘බ්‍යාපාද’ යනුත් ‘දොස’ යනුත් ක්‍රොධ මැ යි. වෙනස නමින් පමණි. මෙසෙයින් “නාමනානාත්වය” දතයුතු යැ. රාශ්‍යර්ථයෙන් ගනුත් රූප වෙදනා සඤ්ඤා සංස්කාර විඤ්ඤාණ යන පඤ්ච-ස්කන්ධයෝ මැ එක් මැ ස්කන්ධ වෙයි. එතෙකුදු වත් රූප රූපන ලක්ෂණ ද වෙදනා වෙදයිත ලක්ෂණ ද සඤ්ඤා සඤ්ජානන ලක්ෂණ ද චෙතනා චෙතයිත ලක්ෂණ ද විඤ්ඤාණ විජානන ලක්ෂණ දැ යි ලක්ෂණ විසින් වෙනසි. මේ ‘ලක්ෂණනානාත්ව’ යි. “චත්තාරො සම්මප්පධානා: ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය -පෙ- චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති” යන මෙහි එක් මැ වීර්‍යය කෘත්‍ය විසින් සතර තැනෙක ආයේ යි. මේ කෘත්‍යනානාත්ව යි. චත්තාරො අසද්ධම්මා: කොධගරුතා න සද්ධම්ම-ගරුතා, මක්ඛගරුතා න සද්ධම්මගරුතා, ලාභගරුතා න සද්ධම්මගරුතා, සක්කාරගරුතා න සද්ධම්මගරුතා යන මෙහි ප්‍රතික්ෂෙප විසින් නානාත්වය වෙයි.

අපරදීපනා යනු පුනපුනා කීම යි. එය පදසංඛ්‍යාව විසින් හෝ දෘඪීකරණ විසින් හෝ කරනු ලැබෙයි. “ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං” ආදි තන්හි සෙයින් ව්‍යඤ්ජන වශයෙන් හෝ උපසර්ග වශයෙන් හෝ අර්ථ වශයෙන් හෝ කරන පුනරුක්තිය පදසංඛ්‍යාව නම. “ආවුසො ආවුසො, භන්තෙ භන්තෙ” ආදි විසින් අරුත් දැඩි කරන පිණිස තබන පුනරුක්තිය දෘඪීකරණ නම්.

ධම්මවවත්ථානවාරයට අනතුරු වැ “තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති” ආදීන් සඞ්ග්‍රහවාරය එයි: එය උද්දෙස යැ නිද්දෙස යැ පටිනිද්දෙස යැ යි ත්‍රිවිධ වෙයි. “තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති” යනු උද්දෙස යි. “කතමෙ තස්මිං සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති” ආදිය නිද්දෙස යි. “කතමො තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධො” ආදිය පටිනිද්දෙස යි. කොට්ඨාසවාර යනුදු මෙයට නමෙකි.

ඉක්බිති “තස්මිං ඛොපන සමයෙ ධම්මා හොන්ති” ආදීන් සුඤ්ඤත-වාරය එයි. එද උද්දෙස නිද්දෙස විසින් ද්විවිධ යැ. එහි “ධම්මා හොන්ති” ආදි සුවිසි උද්දෙසයෙක් ඇත. උද්දෙසයට අනතුරු වැ එකෙකි උද්දිෂ්ට-ධර්මයක් නිර්දෙශ කරනලද වෙයි. චිත්තාඞ්ග විසින් උපදනා පරොපණ්ණාස ධර්මයන් සත්ත්ව පුද්ගලාදි භාව ශූන්‍ය වැ ධර්මමාත්‍රාදි බැවින් කියන ලද හෙයින් මේ ශූන්‍යතවාර නම් වෙයි.

මෙතෙකින් දක්වන ලද්දේ ප්‍රථම මහාකුශල චිත්තයෙහි ධර්මසඞ්ග්‍රහ වන අයුරු යැ. සෙසු චිත්තයෙහි ද මෙ නයින් මැ යථායොග සෙයින් ධර්මසඞ්ග්‍රහ වන සේ දතයුතු.

භූමිභෙදයෙන් චිත්තය චතුර්විධ වෙයි. කාමාවචර, රූපාවචර, අරූපාවචර, ලොකුත්තර විසිනි. එහි කාමාවචරය කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා විසින් චතුර්විධ යැ. රූපාරූප චිත්තයෝ කුශල, විපාක, ක්‍රියා විසින් ත්‍රිවිධ වෙති. ලොකුත්තර ක්‍රියා චිත්තයෙක් නැත. ප්‍රභෙද විසින් කාමාවචරයෙහි කුශල අටෙක, අකුශල දොළොසෙක, කුශලවිපාක සොළොසෙක, අකුශලවිපාක සතෙක, ක්‍රියා එකොළොසෙකි. රූපාවචරයෙහි කුශල පසෙක, විපාක පසෙක, ක්‍රියා පසෙකි. අරූපාවචරයෙහි කුශල සතරෙක, විපාක සතරෙක, ක්‍රියා සතරෙකි. ලොකුත්තරයෙහි කුශල (මාර්ග) සතරෙක, විපාක (ඵල) සතරෙකි. මෙහැම සිත් එකුන් අනූවෙකි.

අකුශල චිත්තය ලොභමූල, දොසමූල, මොහමූල විසින් ත්‍රිවිධ යැ. එහි ලොභමූලය දිට්ඨි, මාන, සංඛාර විසින් ප්‍රභෙද වෙයි. කාමාවචර සහෙතුක කුශල විපාක ක්‍රියාවෝ වෙදනා, ඤාණ, සංඛාර විසින් ප්‍රභෙද වෙයි. රූපාවචරකුශල විපාක ක්‍රියාවෝ ධ්‍යානාඞ්ග විසින් ප්‍රභෙද වෙති. ලොකුත්තරචිත්තය පඤ්ච ධ්‍යානාඞ්ග විසිනුදු සතර ප්‍රතිපදා විසිනුදු තුන් විමොක්ෂ විසිනුදු විසි මහනය විසිනුදු විභාග කරන ලද වෙයි.

කුශල අකුශල අව්‍යාකෘත විසිනුදු චිත්තය ත්‍රිවිධ වෙයි. කුශලාකුශලයෝ ප්‍රසිද්ධයහ. මෙහි අව්‍යාකෘත යනු විපාක ක්‍රියාවනට නමෙකි. චිත්තුප්පාද කාණ්ඩය වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් සාතිරෙක බණවර සයෙකි.

රූපවිභත්ති: චිත්තවිභත්තියට අනතුරු වැ රූපවිභත්තිය එයි. 'රූපකාණ්ඩ' යනුදු එයට නමෙකි. එද උද්දෙස නිද්දෙස විසින් ද්විවිධ යැ. උද්දෙසයෙහි එකවිධරූප පටන් එකාදශවිධරූප තෙක් රූපධර්මයන් සඞ්ග්‍රහ කොට එකක දුක ආදි විසින් මාතෘකා තබන ලදී. එකකසඞ්ග්‍රහයෙහි ලෑ තෙසාලිස් පද කෙනෙක් උද්දිෂ්ටයහ. ඔවුනතුරෙහි පශ්චිමපදත්‍රය මාතෘකාමුක්ත වෙයි. සෙසු සාලිස් පදයෝ මාතෘකාගතයෝ යි.

ද්විතීයසඞ්ග්‍රහයෙහි ද්වික රූප එක්සිය සතරෙකි. ඔවුනතුරෙහි අන්‍යෝන්‍ය අසම්බන්ධ ද්විකරූප තුදුසක් ගෙන 'ප්‍රකීර්ණකද්වික' නමින් ආදියෙහි තබන ලද යැ. ඉක්බිති වස්තු අවස්තු විමසනුවට පැවැති පස්විසි ද්විකයක් ගෙන 'වස්තුද්වික' නමින් ද ආලම්බන අනාලම්බන විමසනුවට පැවැති පස්විසි ද්විකයක් ගෙන 'ආලම්බනද්වික' නමින් ද ආයතන අනායතන විමසනුවට පැවැති දස ද්විකයක් ගෙන 'ආයතනද්වික' නමින් ද ධාතු අධාතු විමසනුවට පැවැති දස ද්විකයක් ගෙන 'ධාතුද්වික' නමින් ද ඉන්ද්‍රිය අනින්ද්‍රිය විමසනුවට පැවැති අට ද්විකයක් ගෙන 'ඉන්ද්‍රියද්වික' නමින් ද සූක්ෂ්මාසූක්ෂ්මරූප විමසනුවට පැවැති දෙළොස් ද්විකයක් ගෙන 'සූක්ෂ්මරූපද්වික' නමින් ද තබන ලද වෙති.

තෘතීයසඞ්ග්‍රහයෙහි එක්සිය තුනක් ත්‍රිකරූපයෝ වෙති. ඔහු ප්‍රකීර්ණකද්වික සඞ්ග්‍රහයෙහි කියන ලද ආධ්‍යාත්මිකද්විකය ගෙන සෙසු ද්විකරූපයන් හා සමග යෝගයෙන් සඞ්ග්‍රහ කරන ලද්දෑහු ය. එහි අධ්‍යාත්මිකද්විකය සෙසු ප්‍රකීර්ණකද්වික තෙළෙස හා සමග යෙදීමෙන් තෙළෙස් ප්‍රකීර්ණකත්‍රිකයෝ කියන ලදහ. මෙසෙයින් මැ වස්තු, ආලම්බන, ආයතන, ධාතු, ඉන්ද්‍රිය, සූක්ෂ්මරූප යන ද්විකරූපයන් ද වෙන වෙන ගෙන ඔවුන් හා සමග ආධ්‍යාත්මිකද්විකය යෙදීමෙන් පස්විසි වස්තුත්‍රිකයෝ යැ පස්විසි ආලම්බනත්‍රිකයෝ යැ දස ආයතනත්‍රිකයෝ යැ දස ධාතුත්‍රිකයෝ යැ අෂ්ට ඉන්ද්‍රියත්‍රිකයෝ යැ, ද්වාදශ සූක්ෂ්මරූපත්‍රිකයෝ යැ යන එක්සිය තුනක් ප්‍රභෙද වූ ත්‍රිකරූපසඞ්ග්‍රහය දක්වන ලද වෙයි.

චතුත්ථසඞ්ග්‍රහයෙහි දෙවිසි චතුෂ්කයෙක් එයි. එ ද ප්‍රකීර්ණකද්විකරූපයන්ගේ යෝගයෙන් මැ සඞ්ග්‍රහ කරන ලද්දේ යැ. ප්‍රකීර්ණකද්විකසඞ්ග්‍රහයෙහි ආදි තුන් ද්විකයෙහි එකෙකි ද්විකයක් ගෙන පස් පස් ද්විකයන් හා සමග යෝගයෙන් ආදියෙහි පසළොස් චතුෂ්කයෙක් තබන ලද යැ. ඉක්බිති පරිඝද්විකය ගෙන ඉන්ද්‍රිය, මහාභූත ද්විකයන් හා යෝගයෙන් චතුෂ්ක දෙකක් ද ඉන්ද්‍රියද්විකය ගෙන ඖළාරික, දූර ද්විකයන් හා යෝගයෙන් චතුෂ්ක දෙකක් ද මහාභූතද්විකය ගෙන ඖළාරික දූර ද්විකයන් හා යෝගයෙන් චතුෂ්ක දෙකක් දැයි චතුෂ්ක සයෙක් සඞ්ග්‍රහ කරන ලද යැ. අවසන්හි දිට්ඨ, සුත, මුත, විඤ්ඤාත චතුෂ්කය හා සමග චතුෂ්ක දෙවිස්සෙක් වෙයි.

තදනන්තර වැ පඤ්චකයෙහි පටන් එකාදශක සඞ්ග්‍රහය තෙක් අමිශ්‍ර වැ එයි. උද්දෙසයට ඉක්බිති නිද්දෙසයෙහි ලා උද්දිෂ්ටරූප එකක් පාසා විභාග කොට දක්වනු ලැබේ. රූපවිභක්තිය වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් සාතිරේක දෙබණවරෙක් වෙයි. මෙතෙකින් මාතෘකායෙහි ''කුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා අව්‍යාකතා ධම්මා'යි කියන ලද කුශලත්‍රිකය විභාග කරන ලද වෙයි. සෙසු ත්‍රිකද්වික ධර්මයන්ගේ විභාගය ද මෙනයිනි. විභාග කරත හොත් ඒ ඉතා මහත් වන බැවින් එය තබා නයාන්තරයෙකින් උන්ගේ විභාග කරනුවට රූපවිභක්තියට අනතුරු වැ නික්ෂෙපරාශි ආරබ්ධ යි.

නික්ෂේපරාශි: නික්ෂෙපකාණ්ඩ යනුදු නික්ෂෙපරාශියට නමෙකි. ඒ වනාහි මාතෘකායෙහි ආ ත්‍රික ද්වික ධර්මයන් ගෙන නයාන්තරයෙකින් කෙරෙන විභාගයෙකි. මූල විසින් ස්කන්ධ විසින් ද්වාර විසින් භූමි විසින් අර්ථ විසින් ධර්ම විසින් නාම විසින් ලිඞ්ග විසින් නික්ෂෙප කොට (බහාලා) දෙසන ලද බැවින් මේ නික්ෂෙපරාශි නම් වෙයි. කුශලත්‍රිකය සෙයින් විභාග කරත් මැ ඉතා මහත් වන බැවින් විස්තර විභාගය නික්ෂිප්ත කොට (තබා) නයාන්තරයෙකින් විභාග කරන ලද වන බැවින් නික්ෂෙපරාශි නම් වෙති ද යෙති. වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් නික්ෂෙපකාණ්ඩය බණවර තුනෙකි.

අර්ථකථාකාණ්ඩ: නික්ෂෙපකාණ්ඩයට අනතුරු වැ ධර්මයෙහි අත්ථෝද්ධාර විසින් කළ දේශනාව අට්ඨකථාකාණ්ඩ නම් වෙයි. 'අත්ථුද්ධාර' යනුදු මෙයට මැ නමෙකි. 'කුශලත්‍රිකය' පටන් 'සරණද්විකය' හිම් කොට මාතෘකායෙහි ආ සියලු ත්‍රික ද්වික ධර්මයන් ගේ අර්ථ උද්ධරණ කොට මෙහි තබන ලද යැ. අට්ඨකථාකාණ්ඩය දම්සෙනෙවි සැරියුත් තෙරණුවන් විසින් දේශිත යැ. තෙරණුවෝ 'නික්ෂෙපකාණ්ඩයෙහි අත්ථෝද්ධාර සලකනු නො හැකි, තමන් වහන්සේගේ සද්ධිවිහාරිකයක්හට අට්ඨකථාකාණ්ඩය වදාළහ'යි යෙති. මේ අදහස මහඅටුවාහි ප්‍රතික්ෂිප්ත යැ. 'අට්ඨකථාකාණ්ඩය බුදුරදුන් විසින් මැ දේශිත යැ' යනු මහඅටුවාහි පිළිගත් මතය යි. අභිධර්මය ශ්‍රාවකවිෂය නොවැ බුද්ධවිෂය බවත් සැරියුත් තෙරණුවන් ස්වකීය සද්ධිවිහාරිකයා බුදුරදුන් වෙතැ පැමිණ වූ කල්හි උන්වහන්සේ විසින් මැ අට්ඨකථාකාණ්ඩය දෙසන ලද බවත් මහ අටුවාහි ආ සේ බුදුගොස් තෙරණුවෝ අත්ථසාලිනියෙහි දක්වති. වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් අර්ථකථාකාණ්ඩය බණවර දෙකෙකි. මෙසෙයින් සියලු ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණය තෙළෙස් බණවරෙකින් සමන්වාගත වේ.

පරිවාරග්‍රන්ථ: අභිධම්පිටකයෙහි විභඞ්ගාදි ෂට්ප්‍රකරණයෝ මැ ධම්මසඞ්ගණි නය අනු වැ විභාග කරනලද වෙයි. එයින් ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණය එ හැමට මූලාශ්‍රය වූයේ අභිධම්පිටකය පුරා පැතිර සිටී. ධම්මසඞ්ගණියට අට්ඨකථාචාර්ය්‍ය බුදුගොස් තෙරණුවන් විසින් ලියනලද

'අත්ථසාලිනී' නම් අට්ඨකථාවක් ද එහි ලීනත්ථපද වණ්ණනා කෙරෙමින් 'ආනන්ද' නම් තෙර කෙනෙකුන් විසින් කරන ලද 'අභිධම්මමූලටීකා' නම් ලීනත්ථපදවණ්ණනාවක් ද එයට 'ධම්මපාල' නම් තෙර කෙනෙකුන්ගේ කෘතියකැයි සැලැකෙන කර්තෘ නො සඳහන් අනුටීකාවක් ද ඇත. පස්වැනි කසුප් (බු. ව. 1445-1456) රජු විසින් කරනලද අභිධම්මව්‍යාඛ්‍යානයක් ගැන එරජුගේ අභයගිරි සෙල්ලිපියෙහි සඳහන් වෙයි. සිව්වැනි මිහිඳු (බු. ව. 1491-1507) රජු විසින් සිත්ථගාමවාසී 'ධම්මමිත්ත' නම් තෙර කෙනකුන් ලවා අභිධම්මවණ්ණනාවක් කරවනලදැ යි මහාවංසයෙහි සඳහන් වෙයි.[1] මේ ව්‍යාඛ්‍යා දෙක දැන් නාමශෙෂ වැ පවතී.

'අත්ථසාලිනී අටුවාව බුදුගොස් තෙරණුවන් විසින් ලඞ්කාගමනයට පළමු දඹදිව්හි දී මැ කරනලද බව මහාවංශයෙහි දැක්වෙයි[2]. එහෙත් මෙකල විද්‍යමාන 'අත්ථසාලිනිය' ලක්දිව මහාවිහාරයෙහි දී ලියන ලද්දෙකි. "අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො විත්ථාරො පන විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො"[3] "අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං වුත්තො"[4]. ආදීන් එහි 'විසුද්ධිමග්ගය' ද 'සමන්තපාසාදිකාව' ද නිර්දිෂ්ට යැ. ලක්දිවට පැමිණ උන්වහන්සේ ලියූ පළමු වන ග්‍රන්ථය 'විසුද්ධිමග්ග'ය බව ප්‍රකට යැ. 'සමන්තපාසාදිකා' විනයට්ඨකථාව සිරිනිවාස මහානාම (බු. ව. 950-972) රජුගේ එක්විසි වන වර්ෂයෙහි ලියා නිමවන ලද්දෙකි 'අත්ථසාලිනී'ය ඉන් පසු ලියැ යුතු වෙයි. දඹදිව්හි දී ලියූ අත්ථසාලිනිය යළි මෙහි දී සකසා ලියූ සේ ද සිතියැහෙයි. ආචාර්‍යවාද අතුරෙහි 'රේවත' තෙරණුවන්ගේ මත ද එහි දක්නා හෙයිනි. 'ඉදං අට්ඨ-කථාමුත්තකං ආචරියානං මතං න පනෙතං සාරතො දට්ඨබ්බං."[5] යන තන්හි "ආචරියානං මතං" යනු රේවතාචාර්‍යයන්ගේ මතය බව 'අභිධම්මමූලටීකා" යෙහි දැක්වෙයි.[6] මෙහි රේවතාචාර්‍යයෝ නම් දඹදිව බෝමැඩ වෙහෙර වැඩ විසූ බුදුගොස් තෙරණුවන්ගේ ඇදුරු තෙරණුවෝ යි.

'අභිධම්මමූලටීකා' ලියූ 'ආනන්ද' තෙරණුවෝ දඹදෙණියේ දෙවැනි පැරකුම්බා (බු. ව. 1779-1814) රජු දවස විසූ 'ආනන්ද වනරතන' තෙරණු-වෝ යයි කෙනෙක් සිතති. ඒ නො මැනැවි. මූලටීකාකාර 'ආනන්ද' තෙරණුවෝ වූ කලි රූපසිද්ධි කර්තෘ 'දීපඞ්කර බුද්ධප්පිය' තෙරණුවනට ඇදුරු වූ 'තම්බපණ්ණිද්ධජ' යනුවෙන් පසස්නා ලද 'ආනන්ද' තෙරණුවෝ යි. ඔබ 'ධම්මමිත්ත' නම් තෙර කෙනකුන්ගේ අයැදුමින් 'අත්ථසාලිනී ලීනත්ථ-පදවණ්ණනං' ලියනලද බව ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් කෙරෙති. සිව්වැනි මිහිඳු (බු. ව. 1491-1507) රජුගේ ආරාධනයෙන් අභිධම්මවණ්ණනාවක් කළ 'සිත්ථ-ගාමවාසී ධම්මමිත්ත' තෙරණුවෝ ද මුන් වහන්සේ මැ වියැහෙති. 'විසුද්ධි-මග්ගටීකාව' ලිවීමට 'බදරතිත්ථ ධම්මපාල' තෙරණුවනට ආරාධනා කළ 'දාඨානාග' තෙරණුවෝ ද 'ධම්මමිත්ත' තෙරණුවනට සමකාලීන වෙත්.

---

1. ම. ව. 52 පරි. 35 ගාථා
2. ම. ව. 37 පරි 225. ගාථා
3. අත්. 612 පිටුව
4. අත්. 108 පිටුව
5. අත්. 115 පිටුව.
6. මූ. ටී. 85 පිටුව

ධම්මසඞ්ගණී බුද්ධජයන්ති අනුවාදය: ලඞ්කාබෞද්ධමණ්ඩලය විසින් 2500 බුද්ධජයන්තිය නිමිත්තෙන් ආරම්භ කළ බුද්ධජයන්තීත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ-මාලායෙහි ධම්මසඞ්ගණී සිංහල අනුවාදයත් පාඨශෝධන සහිත පාළියත් ශ්‍රී ලංකා රජයේ සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුග්‍රහයෙන් මෙසේ පළවෙයි. පාඨශෝධනයේ දී සිංහල තල්පත් පිටපත් හා මුද්‍රිත පිටපත් මරම්ම (බුරුම) ඡට්ඨසඞ්ගීතියෙන් ශෝධිත පොත සියම් රට මුද්‍රිත පොත එංගලන්තයේ පාළිපොත් සමාගමෙහි (PTS) මුද්‍රණය අටුවා ටීකා හා සමඟ සසඳාගෙන විසදෘශපාඨ අධොලිපි වශයෙන් දක්වන ලදි. අනුවාදයෙහි දී අභිධර්ම පාරිභාෂික වචනයන්ට ප්‍රමුඛත්වය දෙන ලද්දේ ය. පරමාර්ථධර්ම ව්‍යාඛ්‍යා හෙයින් පර්‍යායවචනයෙන් අර්ථවෛපරීත්‍යයට අවකාශ නො තබනු සඳහා යි. දුර්ගමස්ථානයෙහි අර්ථ ප්‍රකට කරනු පිණිස පර්‍යායාර්ථ වරහන් තුළ යොදා ඇත. අර්ථව්‍යක්තිය පිණිස පාළියට අතිරේක වූ අර්ථ-කථායෙන් ගන්නාලද ව්‍යාඛ්‍යාන ද වරහන් තුළ දක්වන ලද්දේ යි. මේ උදාර කාර්‍යයෙහි සහාය වූ ත්‍රිපිටකසම්පාදක මණ්ඩලය ද ලඞ්කා බෞද්ධ මණ්ඩලය ද ශ්‍රී ලඞ්කා රජය හා එහි සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරිමණ්ඩලය ද සවදේශීය මුද්‍රණාලයෙහි කාර්‍යමණ්ඩලය ද සුධීන්ගේ පැසසුමට ලක්විය යුත්තාහ.

සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා !

කිරිඇල්ලේ...

1972. 12. 30
ත්‍රිපිටක කාර්‍යාලය,
මහානායක චාරිකාරාමය,
විජේරාම මාවත,
කොළඹ 7.

සඞ්කේතනිරූපණය

ABBREVIATIONS

සිමු. 1. — බෙන්තර සද්ධාතිස්ස ස්ථවිර මුද්‍රණය, 1929.

සිමු. 2. — ශ්‍රීපාද මුද්‍රණය

සිමු. 3. — හේවාවිතාරණ මුද්‍රණය, 1953

ස්‍යා. — ස්‍යාමක්ඛරමුද්දිත පොත.

මඡසං — මරම්මඡට්ඨසඞ්ගීති පොත

පවි. — පරමානන්දවිහාර පුස්කොළ පොත.

අසා. — අට්ඨසාලිනී, ධම්මසඞ්ගණී අට්ඨකථා.

PTS. — Pali Text Society - Dhammasanganippakarana

හෙවිමු. — හෙවාවිතාරණ මුද්‍රණය.

ධසං. — ධම්මාරාම සංස්කරණය.

ඤාසං. — ඤාණවිමල සංස්කරණය.

බෞ. වි. කෝ.— බෞද්ධවිශ්වකෝෂ - ENCYCLOPAEDIA OF BUDDHISM VOL. i

ම. ව. — මහාවංස.

මූ. ටී. — අභිධම්මමූලටීකා.

THE PALI ALPHABET

IN SINHALA CHARACTERS.

VOWELS

අ a   ආ ā   ඉ i   ඊ ī   උ u   ඌ ū   එ e   ඔ o

CONSONANTS

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ṅa
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ña
ට ṭa	ඨ ṭha	ඩ ḍa	ඪ ḍha	ණ ṇa
ත ta	ථ tha	ද da	ධ dha	න na
ප pa	ඵ pha	බ ba	භ bha	ම ma

ය ya   ර ra   ල la   ව va   ස sa   හ ha   ළ ḷa   අං ṃ

ක ka	කා kā	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ke	කො ko
ඛ kha	ඛා khā	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khe	ඛො kho
ග ga	ගා gā	ගි gi	ගී gī	ගු gu	ගූ gū	ගෙ ge	ගො go

Conjunct - Consonants

ක්ක kka	ඤ්ඤ ñña	ත්‍ර tra	ම්ඵ mpha
ක්ඛ kkha	ඤ්හ ñha	ද්ද dda	ම්බ mba
ක්‍ය kya	ඤ්ච ñca	ද්ධ ddha	ම්භ mbha
ක්‍රි kri	ඤ්ඡ ñcha	ද්‍ර dra	ම්ම mma
ක්ව kva	ඤ්ජ ñja	ද්ව dva	ම්හ mha
ඛ්‍ය khya	ඤ්ඣ ñjha	ධ්ව dhva	ය්‍ය yya
ඛ්ව khva	ට්ට ṭṭa	න්ත nta	ය්හ yha
ග්ග gga	ට්ඨ ṭṭha	න්ථ ntha	ල්ල lla
ග්ඝ ggha	ඩ්ඩ ḍḍa	න්ද nda	ල්‍ය lya
ඞ්ක ṅka	ඩ්ඪ ḍḍha	න්ධ ndha	ල්හ lha
ග්‍ර gra	ණ්ණ ṇṇa	න්න nna	ව්හ wha
ඞ්ඛ ṅkha	ණ්ට ṇṭa	න්හ nha	ස්ස ssa
ඞ්ග ṅga	ණ්ඨ ṇṭha	ප්ප ppa	ස්ම sma
ඞ්ඝ ṅgha	ණ්ඩ ṇḍa	ප්ඵ ppha	ස්ව sva
ච්ච cca	ණ්හ ṇha	බ්බ bba	හ්ම hma
ච්ඡ ccha	ත්ත tta	බ්භ bbha	හ්ව hva
ජ්ජ jja	ත්ථ ttha	බ්‍ර bra	ළ්හ ḷha
ජ්ඣ jjha	ත්ව tva	ම්ප mpa	

ා ā   ි i   ී ī   ු u   ූ ū   ෙ e   ො o

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණං

විෂයසූචි

විෂයං			පිටඞ්කං
මාතිකා			**1–24**
අභිධම්මමාතිකා	...	...	1– 18
තිකමාතිකා	...	...	2– 6
හෙතුගොච්ඡකං	...	...	6
චූළන්තරදුකං	...	...	6– 8
ආසවගොච්ඡකං	...	...	8
සංයොජනගොච්ඡකං	...	...	8
ගන්ථගොච්ඡකං	...	...	10
ඔඝගොච්ඡකං	...	...	10
යොගගොච්ඡකං	...	...	10– 12
නීවරණගොච්ඡකං	...	...	12
පරාමාසගොච්ඡකං	...	...	12
මහන්තරදුකං	...	...	14
උපාදානගොච්ඡකං	...	...	14– 16
කිලෙසගොච්ඡකං	...	...	16
පිට්ඨිදුකං	...	...	16– 18
සුත්තන්තමාතිකා	...	...	20– 24
මාතිකා නිට්ඨිතා.			
චිත්තුප්පාදකණ්ඩං			**26–254**
කාමාවචර අට්ඨමහාචිත්තානි	...	...	26– 72
පඨමං චිත්තං	...	...	26– 64
පදභාජනීයං	...	...	26– 42
කොට්ඨාසවාරො	...	...	44– 60
සුඤ්ඤතවාරො	...	...	60– 64
දුතියං චිත්තං	...	...	64
තතියං චිත්තං	...	...	64– 66
චතුත්ථං චිත්තං	...	...	66
පඤ්චමං චිත්තං	...	...	66– 70
ඡට්ඨං චිත්තං	...	...	70
සත්තමං චිත්තං	...	...	70– 72
අට්ඨමං චිත්තං	...	...	72
රූපාවචරකුසලචිත්තං	...	...	74–118
චතුක්කනයො	...	...	74– 78
පඤ්චකනයො	...	...	78– 84
චතස්සො පටිපදා	...	...	84– 86

විසයං ... පිට්ඨඞ්කො

චත්තාරි ආරම්මණානි 86– 88
සොළසක්ඛත්තුකං 88– 94
අට්ඨකසිණං සොළසක්ඛත්තුකං ... 94

අභිභායතනානි 96–118

අභිභායතන චතුක්කො පටිපදා ... 96– 98
,, ද්වෙ ආරම්මණානි ... 98
,, අට්ඨක්ඛත්තුකං 100–102
ඉදම්පි අට්ඨක්ඛත්තුකං 104
චතුක්කො පටිපදා 104–106
ද්වෙ ආරම්මණානි 106–108
අපරම්පි අට්ඨක්ඛත්තුකං 108–112
ඉදම්පි අට්ඨක්ඛත්තුකං 112
ඉමානිපි අභිභායතනානි සොළසක්ඛත්තුකානි ... 112–114
ඉමානිපි තීණි විමොක්ඛානි සොළසක්ඛත්තුකානි ... 114
චත්තාරි බ්‍රහ්මවිහාරජ්ඣානානි සොළසක්ඛත්තුකානි ... 114–118
අසුභජ්ඣානං සොළසක්ඛත්තුකං ... 118

අරූපාවචර කුසලං 120

චත්තාරි අරූපජ්ඣානානි සොළසක්ඛත්තුකානි ... 120

තෙභූමක කුසලං 120-126

කාමාවචරකුසලං 1201–22
රූපාවචරකුසලං 122
අරූපාවචරකුසලං 124-126

ලොකුත්තරචිත්තං 126-158

සුද්ධිකපටිපදා 126–148
සුඤ්ඤතං 148
සුඤ්ඤතමූලක පටිපදා 148–150
අප්පණිහිතං 150
අප්පණිහිතමූලක පටිපදා 152
වීසති මහානයා 154
අධිපති පඨමො මග්ගො 154–156
දුතියො මග්ගො 156
තතියො මග්ගො 156
චතුත්ථො මග්ගො 156–158

ද්වාදස අකුසලචිත්තානි 158–182

අබ්‍යාකතවිපාකචිත්තානි 182–244

කුසලවිපාකානි පඤ්චවිඤ්ඤාණානි ... 182–190
කුසලවිපාකා මනොධාතු 190–194
කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා 194–198

විෂයය			පිටුඅංකය
කුසලවිපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා			198-202
අට්ඨමහාවිපාකා	...	...	204
රූපාවචරවිපාකා	...	...	204
අරූපාවචරවිපාකා	...	...	206-208
ලෝකුත්තරවිපාකා	...	...	**208-240**
සුද්ධිකපටිපදා	...	...	208-210
සුද්ධික සුඤ්ඤතං	...	...	210-212
සුඤ්ඤතපටිපදා	...	...	212-216
සුද්ධික අප්පණිහිතං	...	...	216-218
අප්පණිහිතපටිපදා	...	...	218-220
වීසතිමහානයා	...	...	222
ඡන්දාධිපතෙය්‍ය සුද්ධිකපටිපදා		...	222-226
ඡන්දාධිපතෙය්‍ය සුද්ධිකසුඤ්ඤතං		...	226-228
පඨමමග්ගවිපාකො	...	...	228-238
දුතිය, තතිය, චතුත්ථමග්ගවිපාකා		...	238-240
අකුසලවිපාකපඤ්චවිඤ්ඤාණානි		...	240-242
අකුසලවිපාකා මනොධාතු	...	...	242-244
අකුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු		...	244
කිරියා මනොධාතු	...	...	246
කිරියා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා		...	246-248
කිරියා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා		...	250
කාමාවචරකිරියා	...	...	250-252
රූපාවචරකිරියා	...	...	252
අරූපාවචරකිරියා	...	...	252-254

රූපකණ්ඩං 256-380

මාතිකා			**256-276**
ඒකකං	...	...	**256**
දුකානි	...	...	**256-262**
පකිණ්ණකදුකං	...	...	256-258
වත්ථුදුකං	...	...	258
ආරම්මණදුකං	...	...	258
ආයතනදුකං	...	...	260
ධාතුදුකං	...	...	260
ඉන්ද්‍රියදුකං	...	...	260
සුඛුමරූපදුකං	...	...	262
තිකානි	...	...	**262-270**
පකිණ්ණකතිකං	...	...	262-264
වත්ථුතිකං	...	...	264-266
ආරම්මණතිකං	...	...	266

XLIV ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණං | විසයසූචි

විසයා			පිට්ඨඞ්කා
ආයතනතිකං	...	...	266-268
ධාතුතිකං	...	...	268
ඉන්ද්‍රියතිකං	...	...	268
සුඛුමරූපතිකං	...	...	268-270
චතුක්කං	...	...	272-274
පඤ්චකං	...	...	274
ඡක්කං	...	...	276
සත්තකං	...	...	276
අට්ඨකං	...	...	276
නවකං	...	...	276
දසකං	...	...	276
එකාදසකං	...	...	276
රූපවිභත්ති			278-380
එකකනිද්දෙසො	...	...	278
දුකනිද්දෙසො	...	...	278-326
පකිණ්ණකදුකං	...	...	278-312
වත්ථුදුකං	...	...	312
ආරම්මණදුකං	...	...	312-314
ආයතනදුකං	...	...	314-316
ධාතුදුකං	...	...	316-318
ඉන්ද්‍රියදුකං	...	...	318-320
සුඛුමරූපදුකං	...	...	320-326
තිකනිද්දෙසො	...	...	326-354
පකිණ්ණකතිකා	...	...	326-334
වත්ථුතිකා	...	...	334- 336
ආරම්මණතිකා	...	...	336-338
ආයතනතිකා	...	...	338-340
ධාතුතිකා	...	...	342-344
ඉන්ද්‍රියතිකා	...	...	344-346
සුඛුමරූපතිකා	...	...	346-354
චතුක්කං	...	...	354-374
පඤ්චකං	...	...	374-376
ඡක්කං	...	...	376
සත්තකං	...	...	376
අට්ඨකං	...	...	376

විෂයය			පිටුඅංකය
නවකං	...	...	376
දසකං	...	...	378
එකාදසකං	...	...	378-380

නික්ඛෙපකණ්ඩං 380-498

තිකං	...	...	380-400
දුකං	..	...	400-498
හෙතුගොච්ඡකං	...	..	400-410
චූළන්තරදුකං	...	...	410-416
ආසවගොච්ඡකං	...	...	416-420
සංයොජනගොච්ඡකං	...	...	420-430
ගන්ථගොච්ඡකං	...	..	430-436
ඔඝගොච්ඡකං	...	..	436
යොගගොච්ඡකං	...	..	436
නීවරණගොච්ඡකං	..	...	436-444
පරාමාසගොච්ඡකං	..	..	444-446
මහන්තරදුකං	...	...	446-452
උපාදානගොච්ඡකං	...	...	452-456
කිලෙසගොච්ඡකං	...	...	458-468
පිට්ඨිදුකං		...	468-478
සුත්තන්තමාතිකං	...	...	478-498

අට්ඨකථාකණ්ඩං 500-561

තිකං	..	...	500-516
හෙතුගොච්ඡකං	..	...	516-520
චූළන්තරදුකං	...	...	520-522
ආසවගොච්ඡකං	...	...	522-524
සංයොජනගොච්ඡකං	...	...	524-528
ගන්ථගොච්ඡකං	...		528-532
ඔඝගොච්ඡකං	...	..	532
යොගගොච්ඡකං	...	...	532
නීවරණගොච්ඡකං	...	..	532-534
පරාමාසගොච්ඡකං	...	.	536-538
මහන්තරදුකං	.	..	538-542
උපාදානගොච්ඡකං			544-546
කිලෙසගොච්ඡකං	...	...	540-550
පිට්ඨිදුකං	...	...	550-560

අභිධම්මපිටකෙ

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණං

අභිධම්මපිටකෙ

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණං

අභිධම්මමාතිකා

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

1. කුසලා ධම්මා, 989, 1383*
අකුසලා ධම්මා, 990, 1384
අබ්‍යාකතා ධම්මා. 991, 1385

2. සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා, 992, 1386
දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා, 993, 1387
අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා. 994, 1388

3. විපාකා ධම්මා, 995, 1389
විපාකධම්මධම්මා, 996, 1390
නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. 997, 1391

4. උපාදින්නුපාදනියා[1] ධම්මා, 998, 1392
අනුපාදින්නුපාදනියා[2] ධම්මා, 999, 1393
අනුපාදින්නඅනුපාදනියා ධම්මා. 1000, 1394

5. සඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා ධම්මා, 1001, 1395
අසඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා ධම්මා, 1002, 1396
අසඞ්කිලිට්ඨ අසඞ්කිලෙසිකා ධම්මා. 1003, 1397

6. සවිතක්කසවිචාරා ධම්මා, 1004, 1398
අවිතක්කවිචාරමත්තා ධම්මා, 1005, 1399
අවිතක්ක අවිචාරා ධම්මා 1006, 1400

7. පීතිසහගතා ධම්මා, 1007, 1401
සුඛසහගතා ධම්මා, 1008, 1402
උපෙක්ඛාසහගතා[3] ධම්මා. 1009, 1403

---

* එතෙසු අඞ්කෙසු උපරි නික්ඛෙපඅත්ථුද්ධාරකණ්ඩෙසු මාතිකානං විභඞ්ගට්ඨානානි යථාක්කමං දට්ඨබ්බානි.

1. උපාදිණ්ණුපාදානියා, මජ්ඣං. 2. අනුපාදිණ්ණුපාදානියා, මජ්ඣං
3. උපෙඛා - සබ්බත්ථ.

8. දස්සනෙන පහාතබ්බා ධම්මා, 1010, 1404
භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා, 1014, 1405
නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා. 1015, 1406

9. දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා, 1016, 1407
භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා, 1017, 1408
නෙව දස්සනෙන න භාවනාය
පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා. 1018, 1409

10. ආචයගාමිනො ධම්මා, 1019, 1410
අපචයගාමිනො ධම්මා, 1020, 1411
නෙවාචයගාමිනො න අපචයගාමිනො ධම්මා 1021, 1412

11. සෙඛා[1] ධම්මා, 1022, 1413
අසෙඛා ධම්මා, 1023, 1414
නෙව සෙඛා නාසෙඛා ධම්මා. 1024, 1415

12. පරිත්තා ධම්මා, 1025, 1416
මහග්ගතා ධම්මා, 1026, 1417
අප්පමාණා ධම්මා. 1227, 1418

19 පරිත්තාරම්මණා ධම්මා, 1028, 1419
මහග්ගතාරම්මණා ධම්මා, 1029, 1420
අප්පමාණාරම්මණා ධම්මා. 1030, 1421

14. හීනා ධම්මා, 1031, 1422
මජ්ඣිමා ධම්මා, 1032, 1423
පණීතා ධම්මා. 1033, 1424

15 මිච්ඡත්තනියතා ධම්මා, 1034, 1425
සම්මත්තනියතා[2] ධම්මා, 1035, 1426
අනියතා ධම්මා. 1036, 1427

16. මග්ගාරම්මණා ධම්මා, 1037, 1428
මග්ගහෙතුකා ධම්මා, 1038, 1428
මග්ගාධිපතිනො ධම්මා. 1038, 1428

17. උප්පන්නා ධම්මා, 1040, 1429
අනුප්පන්නා ධම්මා, 1041, 1429
උප්පාදිනො[3] ධම්මා. 1042, 1429

18. අතීතා ධම්මා, 1043, 1430
අනාගතා ධම්මා, 1044, 1430
පච්චුප්පන්නා ධම්මා. 1045, 1430

---

1. සෙක්ඛා - සීමු 2, මජසං. සතා. 2 සම්මත්තනියතා - PTS.
3. උප්පාදිනො -

19. අතීතාරම්මණා ධම්මා, 1046, 1431
අනාගතාරම්මණා ධම්මා, 1047, 1432
පච්චුප්පන්නාරම්මණා ධම්මා. 1048, 1433

20 අජ්ඣත්තා ධම්මා, 1049, 1434
බහිද්ධා ධම්මා, 1050, 1434
අජ්ඣත්තබහිද්ධා ධම්මා. 1051, 1434

21. අජ්ඣත්තාරම්මණා ධම්මා, 1052, 1435
බහිද්ධාරම්මණා ධම්මා, 1053, 1436
අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා ධම්මා. 1054, 1436

22. සනිදස්සනසප්පටිඝා ධම්මා, 1055, 1437
අනිදස්සනසප්පටිඝා ධම්මා, 1056, 1438
අනිදස්සනඅප්පටිඝා ධම්මා. 1057, 1439

තිකමාතිකා.

1. හේතූ ධම්මා,[1] 1058, 1440
න හේතූ ධම්මා, 1077, 1441

2. සහේතුකා ධම්මා, 1078, 1442
අහේතුකා ධම්මා, 1079, 1443

3. හේතුසම්පයුත්තා ධම්මා, 1080, 1444
හේතුවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1081, 1445

4. හේතූ චේව ධම්මා සහේතුකා ච, 1082, 1446
සහේතුකා චේව ධම්මා න ච හේතූ, 1083, 1447

5. හේතූ චේව ධම්මා හේතුසම්පයුත්තා ච, 1084, 1448
හේතුසම්පයුත්තා චේව ධම්මා න ච හේතූ, 1085, 1449

6. න හේතූ[2] ඛො පන ධම්මා සහේතුකාපි, 1086, 1450
අහේතුකාපි 1087, 1451

හේතුගොච්ඡකං.

1. සප්පච්චයා ධම්මා, 1088, 1452
අප්පච්චයා ධම්මා. 1089, 1453

2. සඞ්ඛතා ධම්මා, 1090, 1454
අසඞ්ඛතා ධම්මා, 1091, 1455

3. සනිදස්සනා ධම්මා, 1092, 1456
අනිදස්සනා ධම්මා, 1093, 1457

1. හේතු ධම්මා - මජසං.	2 නො හේතු - PTS.

4. සප්පටිඝා ධම්මා, 1094, 1458
අප්පටිඝා ධම්මා, 1095, 1459

5. රූපිනො ධම්මා, 1096, 1460
අරූපිනො ධම්මා, 1097, 1461

6. ලොකියා ධම්මා, 1098, 1462
ලොකුත්තරා ධම්මා, 1099, 1463

7 කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, 1100, 1463
කෙනචි නවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා. 1100, 1463

චූලන්තරදුකං.[1]

1. ආසවා ධම්මා, 1101, 1464
නොආසවා ධම්මා, 1106, 1465

2. සාසවා ධම්මා, 1107, 1466
අනාසවා ධම්මා, 1108, 1467

3. ආසවසම්පයුත්තා ධම්මා, 1109, 1468
ආසවවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1110, 1469

4. ආසවා චෙව ධම්මා සාසවා ච, 1111, 1470
සාසවා චෙව ධම්මා නො ච ආසවා, 1112, 1471

5. ආසවා චෙව ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා ච, 1113, 1472
ආසවසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච ආසවා, 1114, 1473

6. ආසවවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා සාසවාපි, 1115, 1474
අනාසවාපි. 1116, 1475

ආසවගොච්ඡකං.

1. සඤ්ඤොජනා ධම්මා, 1117, 1476
නොසඤ්ඤොජනා ධම්මා, 1128, 1477

2. සඤ්ඤොජනියා ධම්මා, 1129, 1478
අසඤ්ඤොජනියා ධම්මා, 1130, 1479

3. සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ධම්මා, 1131, 1480
සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1132, 1481

4 සඤ්ඤොජනා චෙව ධම්මා සඤ්ඤොජනියා ච, 1133, 1482
සඤ්ඤොජනියා චෙව ධම්මා නො ච සඤ්ඤොජනා, 1134, 1483

5. සඤ්ඤොජනා චෙව ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ච, 1135, 1484
සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච සඤ්ඤොජනා, 1136, 1485

6. සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා සඤ්ඤොජනියාපි, 1137, 1486
අසඤ්ඤොජනියාපි. 1138, 1487

සඤ්ඤොජනගොච්ඡකං.

1. චූළන්තරදුකං - මජසං.

1. ගන්ථා ධම්මා, 1139, 1488
නොගන්ථා ධම්මා, 1144, 1489

2. ගන්ථනියා ධම්මා, 1145, 1490
අගන්ථනියා ධම්මා, 1146, 1491

3. ගන්ථසම්පයුත්තා ධම්මා, 1147, 1492
ගන්ථවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1148, 1493

4. ගන්ථා චෙව ධම්මා ගන්ථනියා ච, 1149, 1494
ගන්ථනියා චෙව ධම්මා නො ච ගන්ථා, 1150, 1495

5. ගන්ථා චෙව ධම්මා ගන්ථසම්පයුත්තා ච, 1151, 1496
ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච ගන්ථා, 1152, 1497

6. ගන්ථවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා ගන්ථනියාපි, 1153, 1498
අගන්ථනියාපි. 1154, 1499

ගන්ථගොච්ඡකං.

1. ඔඝා ධම්මා, 1155, 1500
නොඔඝා ධම්මා,

2. ඔඝනියා ධම්මා,
අනොඝනියා ධම්මා,

3 ඔඝසම්පයුත්තා ධම්මා,
ඔඝවිප්පයුත්තා ධම්මා,

4 ඔඝා චෙව ධම්මා ඔඝනියා ච,
ඔඝනියා චෙව ධම්මා නො ච ඔඝා,

5. ඔඝා චෙව ධම්මා ඔඝසම්පයුත්තා ච,
ඔඝසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච ඔඝා,

6. ඔඝවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා ඔඝනියාපි,
අනොඝනියාපි

ඔඝගොච්ඡකං.

1 යොගා ධම්මා, 1156, 1501
නොයොගා ධම්මා,

2. යොගනියා ධම්මා,
අයොගනියා ධම්මා,

3. යොගසම්පයුත්තා ධම්මා,
යොගවිප්පයුත්තා ධම්මා,

4. යොගා චෙව ධම්මා යොගනියා ච,
යොගනියා චෙව ධම්මා නො ච යොගා,

5. යොගා චෙව ධම්මා යොගසම්පයුත්තා ච,
යොගසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච යොගා,

6. යොගවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා යොගනියාපි,
අයොගනියාපි.

යොගගොච්ඡකං.

1. නීවරණා ධම්මා, 1157, 1502
නොනීවරණා ධම්මා, 1168, 1503

2 නීවරණියා ධම්මා, 1169, 1504
අනීවරණියා ධම්මා, 1170, 1505

3. නීවරණසම්පයුත්තා ධම්මා, 1171, 1506
නීවරණවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1172, 1507

4. නීවරණා චෙව ධම්මා නීවරණියා ච, 1173, 1508
නීවරණියා චෙව ධම්මා නො ච නීවරණා, 1174, 1509

5. නීවරණා චෙව ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා ච, 1175, 1510
නීවරණසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච නීවරණා, 1176, 1511

6. නීවරණවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා නීවරණියාපි, 1177, 1512
අනීවරණියාපි. 1178, 1513

නීවරණගොච්ඡකං.

1. පරාමාසා ධම්මා, 1179, 1514
නොපරාමාසා ධම්මා, 1181, 1515

2. පරාමට්ඨා ධම්මා, 1182, 1516
අපරාමට්ඨා ධම්මා, 1183, 1517

3. පරාමාසසම්පයුත්තා ධම්මා, 1184, 1518
පරාමාසවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1185, 1519

4. පරාමාසා චෙව ධම්මා පරාමට්ඨා ච, 1186, 1520
පරාමට්ඨා චෙව ධම්මා නො ච පරාමාසා, 1187, 1521

5. පරාමාසවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා පරාමට්ඨාපි, 1188, 1522
අපරාමට්ඨාපි. 1189, 1523

පරාමාසගොච්ඡකං.

1. සාරම්මණා ධම්මා, 1190, 1524
අනාරම්මණා ධම්මා, 1191, 1525

2. චිත්තා ධම්මා, 1192, 1526
නොචිත්තා ධම්මා, 1193, 1527

3. චෙතසිකා ධම්මා, 1194, 1528
අචෙතසිකා ධම්මා, 1195, 1529

4. චිත්තසම්පයුත්තා ධම්මා, 1196, 1530
චිත්තවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1197, 1531

5. චිත්තසංසට්ඨා ධම්මා, 1198, 1532
චිත්තවිසංසට්ඨා ධම්මා, 1199, 1533

6. චිත්තසමුට්ඨානා ධම්මා, 1200, 1534
නොචිත්තසමුට්ඨානා ධම්මා, 1201, 1535

7. චිත්තසහභුනො ධම්මා, 1202, 1536
නොචිත්තසහභුනො ධම්මා, 1203, 1537

8. චිත්තානුපරිවත්තිනො ධම්මා, 1204, 1538
නොචිත්තානුපරිවත්තිනො ධම්මා, 1205, 1539

9. චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා ධම්මා, 1206, 1540
නොචිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා ධම්මා, 1207, 1541

10. චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො ධම්මා, 1208, 1242
නොචිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො ධම්මා, 1209, 1543

11. චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො ධම්මා, 1210, 1544
නොචිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො ධම්මා, 1211, 1545

12. අජ්ඣත්තිකා ධම්මා, 1212, 1546
බාහිරා ධම්මා, 1213, 1547

13. උපාදා ධම්මා, 1214, 1448
නොඋපාදා ධම්මා, 1215, 1549

14. උපාදින්නා ධම්මා, 1216, 1550
අනුපාදින්නා[1] ධම්මා, 1517, 1551

මහන්තරදුකා.

1. උපාදානා ධම්මා, 1218, 1552
නොඋපාදානා ධම්මා, 1223, 1553

2. උපාදානියා ධම්මා, 1224, 1554
අනුපාදානියා ධම්මා, 1225, 1555

---

1. නො උපාදින්නා - සිමු. 1

3. උපාදානසම්පයුත්තා ධම්මා, 1226, 1556
උපාදානවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1227, 1557

4. උපාදානා චෙව ධම්මා උපාදානියා ච, 1228, 1558
උපාදානියා චෙව ධම්මා නො ච උපාදානා, 1229, 1559

5. උපාදානා චෙව ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා ච, 1230, 1560
උපාදානසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච උපාදානා, 1231, 1561

6. උපාදානවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා උපාදානියාපි, 1232, 1562
අනුපාදානියාපි. 1233, 1563

උපාදානගොච්ඡකං.

1. කිලෙසා ධම්මා, 1234, 1564
නොකිලෙසා ධම්මා, 1245, 1565

2. සඞ්කිලෙසිකා ධම්මා, 1246, 1566
අසඞ්කිලෙසිකා ධම්මා, 1247, 1567

3. සඞ්කිලිට්ඨා ධම්මා, 1248, 1568
අසඞ්කිලිට්ඨා ධම්මා, 1249, 1569

4. කිලෙසසම්පයුත්තා ධම්මා, 1250, 1570
කිලෙසවිප්පයුත්තා ධම්මා, 1251, 1571

5. කිලෙසා චෙව ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා ච, 1252, 1572
සඞ්කිලෙසිකා චෙව ධම්මා නො ච කිලෙසා. 1253, 1573

6. කිලෙසා චෙව ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා ච, 1254, 1574
සඞ්කිලිට්ඨා චෙව ධම්මා නො ච කිලෙසා, 1255, 1575

7. කිලෙසා චෙව ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා ච, 1256, 1576
කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච කිලෙසා, 1257, 1577

8. කිලෙසවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා සඞ්කිලෙසිකාපි, 1258, 1578
අසඞ්කිලෙසිකා පි. 1259, 1579

කිලෙසගොච්ඡකං.

1. දස්සනෙන පහාතබ්බා ධම්මා, 1260, 1580
න දස්සනෙන පහාතබ්බා ධම්මා, 1264, 1581

2. භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා, 1265, 1582
න භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා, 1266, 1583

3. දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා, 1267, 1584
න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා, 1271, 1585

4. භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා, 1272, 1586
න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා, 1273, 1587

5. සවිතක්කා ධම්මා, 1274, 1588
අවිතක්කා ධම්මා, 1275, 1589

6. සවිචාරා ධම්මා, 1276, 1590
අවිචාරා ධම්මා, 1277, 1591

7. සප්පීතිකා ධම්මා, 1278, 1592
අප්පීතිකා ධම්මා, 1279, 1593

8. පීතිසහගතා ධම්මා, 1280, 1594
න පීතිසහගතා ධම්මා, 1281, 1595

9 සුඛසහගතා ධම්මා, 1282, 1596
න සුඛසහගතා ධම්මා, 1283, 1597

10. උපෙක්ඛාසහගතා ධම්මා, 1284, 1598
න උපෙක්ඛාසහගතා ධම්මා, 1285, 1599

11. කාමාවචරා ධම්මා, 1286, 1600
න කාමාවචරා ධම්මා, 1287, 1601

12. රූපාවචරා ධම්මා, 1288, 1602
න රූපාවචරා ධම්මා, 1289, 1603

13. අරූපාවචරා ධම්මා, 1290, 1604
න අරූපාවචරා ධම්මා, 1291, 1605

14. පරියාපන්නා ධම්මා, 1292, 1606
අපරියාපන්නා ධම්මා, 1203, 1607

15. නිය්‍යානිකා ධම්මා, 1294, 1608
අනිය්‍යානිකා ධම්මා. 1295, 1609

16. නියතා ධම්මා, 1296, 1610
අනියතා ධම්මා, 1297, 1611

17. සඋත්තරා ධම්මා, 1298, 1612
අනුත්තරා ධම්මා, 1299, 1613

18. සරණා ධම්මා, 1300, 1614
අරණා[1] ධම්මා. 1301, 1615

පිට්ඨිදුකං.

අභිධම්මමාතිකා.

1. අසරණා - PTS.

1. විජ්ජාභාගිනො ධම්මා, 1302
අවිජ්ජාභාගිනො ධම්මා, 1303

2. විජ්ජූපමා ධම්මා, 1304
වජිරූපමා ධම්මා, 1305

3. බාලා ධම්මා, 1306
පණ්ඩිතා ධම්මා, 1307

4. කණ්හා ධම්මා, 1308
සුක්කා ධම්මා, 1309

5. තපනීයා ධම්මා, 1310
අතපනීයා ධම්මා, 1311

6. අධිවචනා ධම්මා, 1312
අධිවචනපථා ධම්මා, 1312

7. නිරුත්ති ධම්මා, 1313
නිරුත්තිපථා ධම්මා, 1313

8 පඤ්ඤත්ති ධම්මා, 1314
පඤ්ඤත්තිපථා ධම්මා, 1314

9. නාමඤ්ච, 1315
රූපඤ්ච, 1316

10 අවිජ්ජා ච, 1317
භවතණ්හා ච, 1318

11. භවදිට්ඨි ච, 1319
විභවදිට්ඨි ච, 1320

12. සස්සතදිට්ඨි ච, 1321
උච්ඡෙදදිට්ඨි ච, 1322

13. අන්තවා දිට්ඨි ච, 1323
අනන්තවා දිට්ඨි ච, 1324

14 පුබ්බන්තානුදිට්ඨි ච, 1325
අපරන්තානුදිට්ඨි ච, 1326

15. අහිරිකඤ්ච, 1327
අනොත්තප්පඤ්ච, 1328

16. හිරි ච, 1329
ඔත්තප්පඤ්ච, 1330

17 දොවචස්සතා ච, 1331
පාපමිත්තතා ච, 1332

18. සොවචස්සතා ච, 1333
කල්‍යාණමිත්තතා ච, 1334

19. ආපත්තිකුසලතා ච, 1335
ආපත්තිවුට්ඨානකුසලතා ච, 1336

20. සමාපත්තිකුසලතා ච, 1337
සමාපත්තිවුට්ඨානකුසලතා ච, 1338

21. ධාතුකුසලතා ච, 1339
මනසිකාරකුසලතා ච, 1340

22. ආයතනකුසලතා ච, 1341
පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා ච, 1342

23. ඨානකුසලතා ච, 1343
අට්ඨානකුසලතා ච, 1344

24. අජ්ජවො ච, 1345
මද්දවො ච, 1346

25. ඛන්ති ච, 1347
සොරච්චඤ්ච, 1348

26. සාඛල්‍යඤ්ච, 1349
පටිසන්ථාරො ච, 1350

27. ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා ච, 1351
භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා ච, 1352

28. ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා ච, 1353
භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා ච, 1354

29. මුට්ඨස්සච්චඤ්ච, 1355
අසම්පජඤ්ඤඤ්ච, 1356

30. සති ච, 1357
සම්පජඤ්ඤඤ්ච. 1358

31. පටිසඞ්ඛානබලඤ්ච, 1359
භාවනාබලඤ්ච, 1360

32. සමථො ච, 1361
විපස්සනා ච, 1362

33. සමථනිමිත්තඤ්ච, 1363
පග්ගාහනිමිත්තඤ්ච, 1364

34. පග්ගාහො ච, 1365
අවික්ඛෙපො ච, 1366

35. සීලවිපත්ති ච, 1367
දිට්ඨිවිපත්ති ච, 1368

36. සීලසම්පදා ච, 1369
දිට්ඨිසම්පදා ච, 1370

37 සීලවිසුද්ධි ච, 1371
දිට්ඨිවිසුද්ධි ච, 1372

38. දිට්ඨිවිසුද්ධි ඛො පන, 1373
යථාදිට්ඨිස්ස ච පධානං, 1374

39. සංවෙගො ච සංවෙජනීයෙසු ඨානෙසු, 1375
සංවිග්ගස්ස ච යොනිසො පධානං, 1376

40. අසන්තුට්ඨිතා ච කුසලෙසු ධම්මෙසු, 1377
අප්පටිවානිතා ච පධානස්මිං, 1378

41. විජ්ජා ච, 1379
විමුත්ති ච, 1380

42. ඛයෙ ඤාණං, 1381
අනුප්පාදෙ ඤාණන්ති. 1382

සුත්තන්තමාතිකා

මාතිකා නිට්ඨිතා.

1. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාසඞ්කප්පො හොති, සම්මාවායාමො හොති, සම්මාසති හොති, සම්මාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති, සතිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අදොසො හොති, අමොහො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අබ්‍යාපාදො හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, හිරි හොති, ඔත්තප්පං හොති කායපස්සද්ධි හොති, චිත්තපස්සද්ධි හොති, කායලහුතා හොති, චිත්තලහුතා හොති, කායමුදුතා හොති, චිත්තමුදුතා හොති, කායකම්මඤ්ඤතා හොති, චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති, කායපාගුඤ්ඤතා හොති, චිත්තපාගුඤ්ඤතා හොති, කායුජ්ජුකතා හොති, චිත්තුජ්ජුකතා හොති, සති හොති, සම්පජඤ්ඤං හොති, සමථො හොති, විපස්සනා හොති, පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා-ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

2. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං – අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

3. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා–අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

4. කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානිතත්තං-අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

5. කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා සංචෙතනා චෙතයිතත්තං[1] – අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති.

1. සංචෙතයිතත්තං – PTS.

6. කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

7. කතමො තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා[1] ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මා සඞ්කප්පො-අයං තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති.

8. කතමො තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුවිචාරො උපවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධානතා අනුපෙක්ඛණතා-අයං තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති.

9. කතමා තස්මිං සමයෙ පීති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විත්ති ඔදග්‍යං අත්තමනතා චිත්තස්ස - අයං තස්මිං සමයෙ පීති හොති.

10. කතමං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා-ඉදං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති.

11. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මා සමාධි-අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති.

12. කතමං තස්මිං සමයෙ සද්ධින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං සද්ධාබලං-ඉදං තස්මිං සමයෙ සද්ධින්ද්‍රියං හොති.

---

1. අප්පණා-අස

13. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො[1] පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො - ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති.

14. කතමං තස්මිං සමයෙ සතින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති - ඉදං තස්මිං සමයෙ සතින්ද්‍රියං හොති.

15. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි - ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති.

16. කතමං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - ඉදං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති.

17. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු - ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

---

1. නික්ඛමො - අභා.

18. කතමං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—ඉදං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති.

19. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යො තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං—ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

20. කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති.

21. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාසඞ්කප්පො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මාසඞ්කප්පො - අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසඞ්කප්පො හොති.

22. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාවායාමො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො - අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාවායාමො හොති.

23. කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාසති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති - අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසති හොති.

24. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාසමාධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි - අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසමාධි හොති.

25. කතමං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං සද්ධාබලං - ඉදං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

26. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියබලං[1] හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො - ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියබලං හොති.

27. කතමං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති - ඉදං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති.

28. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි - ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති

29. කතමං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - ඉදං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති.

30. කතමං තස්මිං සමයෙ හිරිබලං[2] හොති?

යං තස්මිං සමයෙ හිරීයති හිරීයිතබ්බෙන, හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා - ඉදං තස්මිං සමයෙ හිරිබලං හොති.

1. විරියබලං, මජසං. හිරිබලං, මජසං.

31. කතමං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා – ඉදං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති.

32 කතමො තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං – අයං තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති.

33. කතමො තස්මිං සමයෙ අදොසො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං[1] අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං – අයං තස්මිං සමයෙ අදොසො හොති

34. කතමො තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි[2] මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අමොහො කුසලමූලං– අයං තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති.

35. කතමා තස්මිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං – අයං තස්මිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති.

36. කතමො තස්මිං සමයෙ අව්‍යාපාදො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං[1] අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං - අයං තස්මිං සමයෙ අව්‍යාපාදො හොති.

1. අදූසනා, අදූසිතත්තං, ස්‍යා. 2. භූරි, සිමු 1, 2, 3, අසා

37 කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති.

38. කතමා තස්මිං සමයෙ හිරි හොති?

යං තස්මිං සමයෙ හිරීයති හිරීයිතබ්බෙන, හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා - අයං තස්මිං සමයෙ හිරි හොති.

39. කතමං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා - ඉදං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති.

40. කතමා තස්මිං සමයෙ කායපස්සද්ධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස පස්සද්ධි පටිප්පස්සද්ධි පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භිතත්තං අයං තස්මිං සමයෙ කායපස්සද්ධි හොති.

41. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තපස්සද්ධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස පස්සද්ධි පටිප්පස්සද්ධි පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භිතත්තං - අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තපස්සද්ධි හොති.

42. කතමා තස්මිං සමයෙ කායලහුතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස ලහුතා ලහුපරිණාමතා අදන්ධනතා අවිත්ථනතා - අයං තස්මිං සමයෙ කායලහුතා හොති.

43. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තලහුතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස ලහුතා ලහුපරිණාමතා අදන්ධනතා අවිත්ථනතා - අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තලහුතා හොති.

44. කතමා තස්මිං සමයෙ කායමුදුතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස මුදුතා මද්දවතා අකක්ඛළතා අකථිනතා - අයං තස්මිං සමයෙ කායමුදුතා හොති.

45. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තමුදුතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස මුදුතා මද්දවතා අකක්ඛලතා අකථිනතා – අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තමුදුතා හොති.

46. කතමා තස්මිං සමයෙ කායකම්මඤ්ඤතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤත්තං කම්මඤ්ඤභාවො – අයං තස්මිං සමයෙ කායකම්මඤ්ඤතා හොති.

47. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤත්තං කම්මඤ්ඤභාවො – අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති.

48. කතමා තස්මිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස පගුණතා පගුණත්තං පගුණභාවො – අයං තස්මිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤතා හොති.

49. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තපාගුඤ්ඤතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස පගුණතා පගුණත්තං පගුණභාවො – අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තපාගුඤ්ඤතා හොති.

50. කතමා තස්මිං සමයෙ කායුජ්ජුකතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස උජුතා උජ්ජුකතා[1] අජිම්හතා අවඞ්කතා අකුටිලතා – අයං තස්මිං සමයෙ කායුජ්ජුකතා හොති.

51. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තුජ්ජුකතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස උජුතා උජ්ජුකතා[1] අජිම්හතා අවඞ්කතා අකුටිලතා – අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තුජ්ජුකතා හොති.

52. කතමා තස්මිං සමයෙ සති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති – අයං තස්මිං සමයෙ සති හොති.

---

1. උජ්ජුකතා - මජසං. ස්‍යා.

53. කතමං තස්මිං සමයෙ සම්පජඤ්ඤං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤින්‍ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - ඉදං තස්මිං සමයෙ **සම්පජඤ්ඤං** හොති.

54. කතමො තස්මිං සමයෙ සමථො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්‍ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි - අයං තස්මිං සමයෙ **සමථො** හොති.

55. කතමා තස්මිං සමයෙ විපස්සනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤින්‍ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - අයං තස්මිං සමයෙ **විපස්සනා** හොති.

56. කතමො තස්මිං සමයෙ පග්ගාහො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්‍ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො - අයං තස්මිං සමයෙ **පග්ගාහො** හොති.

57. කතමො තස්මිං සමයෙ අවික්ඛෙපො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්‍ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි - අයං තස්මිං සමයෙ **අවික්ඛෙපො** හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

පදභාජනීයං නිට්ඨිතං.

පඨමකභාණවාරං.

58. තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති, පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්තබලානි හොන්ති, තයො හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, එකා වෙදනා හොති, එකා සඤ්ඤා හොති, එකා චෙතනා හොති, එකං චිත්තං හොති, එකො වෙදනාක්ඛන්ධො හොති, එකො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති, එකො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති, එකො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති, එකං මනායතනං හොති, එකං මනින්ද්‍රියං හොති, එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා — ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

59. කතමෙ තස්මිං සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති?

වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

60. කතමො තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා — අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධො හොති.

61. කතමො තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං — අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති.

62. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති චිත්තස්සෙකග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අදොසො අමොහො අනභිජ්ඣා අබ්‍යාපාදො සම්මාදිට්ඨි හිරි ඔත්තප්පං කායපස්සද්ධි චිත්තපස්සද්ධි කායලහුතා චිත්තලහුතා කායමුදුතා චිත්තමුදුතා කායකම්මඤ්ඤතා චිත්තකම්මඤ්ඤතා කායපාගුඤ්ඤතා චිත්තපාගුඤ්ඤතා කායුජ්ජුකතා චිත්තුජ්ජුකතා සති සම්පජඤ්ඤං සමථො විපස්සනා පග්ගාහො අවික්ඛෙපො, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං — අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති.

63. කතමො තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු - අයං තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති.

ඉමෙ තස්මිං සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති.

64. කතමානි තස්මිං සමයෙ ද්වායතනානි හොන්ති?

මනායතනං, ධම්මායතනං.

65 කතමං තස්මිං සමයෙ මනායතනං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු - ඉදං තස්මිං සමයෙ මනායතනං හොති.

66. කතමං තස්මිං සමයෙ ධම්මායතනං හොති?

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - ඉදං තස්මිං සමයෙ ධම්මායතනං හොති.

ඉමානි තස්මිං සමයෙ ද්වායතනානි හොන්ති.

67. කතමා තස්මිං සමයෙ ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති?

මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ධම්මධාතු.

68. කතමා තස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු - අයං තස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

69. කතමා තස්මිං සමයෙ ධම්මධාතු හොති?

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - අයං තස්මිං සමයෙ ධම්මධාතු හොති.

ඉමා තස්මිං සමයෙ ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති.

70. කතමෙ තස්මිං සමයෙ තයො ආහාරා හොන්ති?

ඵස්සාහාරො, මනොසඤ්චෙතනාහාරො, විඤ්ඤාණාහාරො.

71. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සාහාරො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං - අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සාහාරො හොති.

72. කතමො තස්මිං සමයෙ මනොසඤ්චෙතනාහාරො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං - අයං තස්මිං සමයෙ මනොසඤ්චෙතනාහාරො හොති.

73. කතමො තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණාහාරො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු - අයං තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණාහාරො හොති.

ඉමෙ තස්මිං සමයෙ තයො ආහාරා හොන්ති.

74. කතමානි තස්මිං සමයෙ අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති?

සද්ධින්ද්‍රියං, විරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං.

75. කතමං තස්මිං සමයෙ සද්ධින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං සද්ධාබලං - ඉදං තස්මිං සමයෙ සද්ධින්ද්‍රියං හොති

76. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො - ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති

77. කතමං තස්මිං සමයෙ සතින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති - ඉදං තස්මිං සමයෙ සතින්ද්‍රියං හොති.

78. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- සම්මා සමාධි - ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති.

79. කතමං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - ඉදං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති.

TOC

80. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු - ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති

81. කතමං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා - ඉදං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති.

82. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යො තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං - ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

ඉමානි තස්මිං සමයෙ අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති.

83. කතමං තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති?

විතක්කො, විචාරො, පීති, සුඛං, චිත්තස්සෙ'කග්ගතා.

84. කතමො තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මාසඞ්කප්පො අයං තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති

85. කතමො තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුවිචාරො උපවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධානතා[1] අනුපෙක්ඛනතා - අයං තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති.

86. කතමා තස්මිං සමයෙ පීති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විත්ති ඔදග්‍යං අත්තමනතා චිත්තස්ස - අයං තස්මිං සමයෙ පීති හොති.

87. කතමං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා - ඉදං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති

---

1. අනුසන්ධනතා, සීමු.1, 3, මජසං.

88. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මා-සමාධි – අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති.

ඉදං තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති.

89. කතමො තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො හොති?

සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි.

90. කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි – අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති.

91. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාසඞ්කප්පො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මාසඞ්කප්පො – අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසඞ්කප්පො හොති.

92. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාවායාමො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො – අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාවායාමො හොති.

93. කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාසති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපම්මුස්සනතා[1] සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති – අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසති හොති

94. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාසමාධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධි බලං සම්මා-සමාධි – අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසමාධි හොති

අයං තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො හොති.

1. අසම්මුස්සනතා - මජසං.

95. කතමානි තස්මිං සමයෙ සත්තබලානි හොන්ති?

සද්ධාබලං, විරියබලං,[1] සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං, හිරිබලං ඔත්තප්පබලං.

96. කතමං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං සද්ධාබලං – ඉදං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

97. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියබලං[1] හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාවායාමො – ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියබලං[1] හොති.

98. කතමං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති – ඉදං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති.

99. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- සම්මාසමාධි – ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

100. කතමං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි – ඉදං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති.

101. කතමං තස්මිං සමයෙ හිරිබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ හිරීයති හිරියිතබ්බෙන හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා – ඉදං තස්මිං සමයෙ හිරිබලං හොති.

102. කතමං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා – ඉදං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති.

ඉමානි තස්මිං සමයෙ සත්තබලානි හොන්ති.

103. කතමෙ තස්මිං සමයෙ තයො හෙතූ හොන්ති?

අලොභො අදොසො අමොහො.

---

1 විරියබලං, මජසං.

104. කතමො තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං – අයං තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති.

105. කතමො තස්මිං සමයෙ අදොසො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො[1] අදොසො කුසලමූලං – අයං තස්මිං සමයෙ අදොසො හොති.

106. කතමො තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි – අයං තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති.

ඉමෙ තස්මිං සමයෙ තයො හෙතූ හොන්ති.

107. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං – අයං තස්මිං සමයෙ එකො ඵස්සො හොති.

108. කතමා තස්මිං සමයෙ එකා වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා – අයං තස්මිං සමයෙ එකා වෙදනා හොති.

109. කතමා තස්මිං සමයෙ එකා සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං – අයං තස්මිං සමයෙ එකා සඤ්ඤා හොති.

110. කතමා තස්මිං සමයෙ එකා චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං – අයං තස්මිං සමයෙ එකා චෙතනා හොති.

111. කතමං තස්මිං සමයෙ එකං චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු – ඉදං තස්මිං සමයෙ එකං චිත්තං හොති.

112. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො වෙදනාක්ඛන්ධො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා – අයං තස්මිං සමයෙ එකො වෙදනාක්ඛන්ධො හොති.

1. අබ්‍යාපජ්ජො - සීමු 1, 3, මජසං.

113. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං – අයං තස්මිං සමයෙ එකො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති.

114. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අදොසො අමොහො අනභිජ්ඣා අව්‍යාපාදො සම්මාදිට්ඨි හිරි ඔත්තප්පං කායපස්සද්ධි චිත්තපස්සද්ධි කායලහුතා චිත්තලහුතා කායමුදුතා චිත්තමුදුතා කායකම්මඤ්ඤතා චිත්තකම්මඤ්ඤතා කායපාගුඤ්ඤතා චිත්තපාගුඤ්ඤතා කායුජ්ජුකතා චිත්තුජ්ජුකතා සතිසම්පජඤ්ඤං සමථො විපස්සනා පග්ගාහො අවික්ඛෙපො, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං – අයං තස්මිං සමයෙ එකො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති.

115. කතමො තස්මිං සමයෙ එකො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු – අයං තස්මිං සමයෙ එකො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති.

116. කිං තස්මිං සමයෙ එකං මනායතනං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු – ඉදං තස්මිං සමයෙ එකං මනායතනං හොති.

117. කතමං තස්මිං සමයෙ එකං මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං –පෙ– තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු – ඉදං තස්මිං සමයෙ එකං මනින්ද්‍රියං හොති.

118. කතමා තස්මිං සමයෙ එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං –පෙ– තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු – අයං තස්මිං සමයෙ එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

119. කතමං තස්මිං සමයෙ එකං ධම්මායතනං හොති?

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො – ඉදං තස්මිං සමයෙ එකං ධම්මායතනං හොති.

120. කතමා තස්මිං සමයෙ එකා ධම්මධාතු හොති?

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො – අයං තස්මිං සමයෙ එකා ධම්මධාතු හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා – ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

කොට්ඨාසවාරං.

121. තස්මිං ඛො පන සමයෙ ධම්මා හොන්ති, ඛන්ධා හොන්ති ආයතනානි හොන්ති, ධාතුයො හොන්ති, ආහාරා හොන්ති, ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති, ඣානං හොති, මග්ගො හොති, බලානි හොන්ති, හෙතු හොන්ති, ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, වෙදනාක්ඛන්ධො හොති, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති, මනායතනං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති, ධම්මායතනං හොති, ධම්මධාතු හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා– ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

122. කතමෙ තස්මිං සමයෙ ධම්මා හොන්ති?

වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො– ඉමෙ තස්මිං සමයෙ ධම්මා හොන්ති.

123. කතමෙ තස්මිං සමයෙ ඛන්ධා හොන්ති?

වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො– ඉමෙ තස්මිං සමයෙ ඛන්ධා හොන්ති.

124. කතමානි තස්මිං සමයෙ ආයතනානි හොන්ති?

මනායතනං, ධම්මායතනං – ඉමානි තස්මිං සමයෙ ආයතනානි හොන්ති.

125. කතමා තස්මිං සමයෙ ධාතුයො හොන්ති?

මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ධම්මධාතු – ඉමා තස්මිං සමයෙ ධාතුයො හොන්ති

126. කතමෙ තස්මිං සමයෙ ආහාරා හොන්ති?

ඵස්සාහාරො, මනොසඤ්චෙතනාහාරො, විඤ්ඤාණාහාරො – ඉමෙ තස්මිං සමයෙ ආහාරා හොන්ති.

127. කතමානි තස්මිං සමයෙ ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති?

සද්ධින්ද්‍රියං, විරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං – ඉමානි තස්මිං සමයෙ ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති.

TOC

128. කතමං තස්මිං සමයෙ ඣානං හොති?

විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්සෙකග්ගතා – ඉදං තස්මිං සමයෙ ඣානං හොති.

129. කතමො තස්මිං සමයෙ මග්ගො හොති?

සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි – අයං තස්මිං සමයෙ මග්ගො හොති.

130. කතමානි තස්මිං සමයෙ බලානි හොන්ති?

සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං – ඉමානි තස්මිං සමයෙ බලානි හොන්ති.

131. කතමෙ තස්මිං සමයෙ හෙතූ හොන්ති?

අලොභො අදොසො අමොහො – ඉමෙ තස්මිං සමයෙ හෙතූ හොන්ති.

132. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති

133. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං සාතං -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

134 කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

135. කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති.

136. කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං -පෙ- ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

137. කතමො තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධො හොති.

138. කතමො තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති

139. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා -පෙ- පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා; ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං – අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති.

140. කතමො තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති

141. කතමං තස්මිං සමයෙ මනායතනං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං -පෙ- ඉදං තස්මිං සමයෙ මනායතනං හොති.

142. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං -පෙ- ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

143. කතමා තස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

144. කතමං තස්මිං සමයෙ ධම්මායතනං හොති?

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - ඉදං තස්මිං සමයෙ ධම්මායතනං හොති

145. කතමා තස්මිං සමයෙ ධම්මධාතු හොති?

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - අයං තස්මිං සමයෙ ධම්මධාතු හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සුඤ්ඤතවාරො.

පඨමං චිත්තං.

146. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

දුතියං චිත්තං.

147. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති, සොමනස්ස සහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාසඞ්කප්පො හොති, සම්මාවායාමො හොති, සම්මාසති හොති, සම්මාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති, සතිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අදොසො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අබ්‍යාපාදො හොති, හිරි හොති, ඔත්තප්පං හොති, කායපස්සද්ධි හොති, චිත්තපස්සද්ධි හොති, කායලහුතා හොති, චිත්තලහුතා හොති, කායමුදුතා හොති, චිත්තමුදුතා හොති, කායකම්මඤ්ඤතා හොති, චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති, කායපාගුඤ්ඤතා හොති, චිත්තපාගුඤ්ඤතා හොති, කායුජ්ජුකතා හොති, චිත්තුජ්ජුකතා හොති, සති හොති, සමථො හොති, පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, සත්තින්ද්‍රියානි හොන්ති, පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, ඡ බලානි හොන්ති, ද්වෙ හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

148. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අදොසො අනභිජ්ඣා අව්‍යාපාදො හිරි ඔත්තප්පං කායපස්සද්ධි චිත්තපස්සද්ධි කායලහුතා චිත්තලහුතා කායමුදුතා චිත්තමුදුතා කායකම්මඤ්ඤතා චිත්තකම්මඤ්ඤතා කායපාගුඤ්ඤතා චිත්තපාගුඤ්ඤතා කායුජ්ජුකතා චිත්තුජ්ජුකතා සති සමථො පග්ගාහො අවික්ඛෙපො, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං - අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තතියං චිත්තං.

149. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන, රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ - තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චතුත්ථං චිත්තං.

150. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ - තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙ'කග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති,

සම්මාසඞ්කප්පො හොති, සම්මාවායාමො හොති, සම්මාසති හොති, සම්මාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති, සතිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අදොසො හොති, අමොහො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අව්‍යාපාදො හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, හිරි හොති, ඔත්තප්පං හොති, කායප්පස්සද්ධි හොති, චිත්තප්පස්සද්ධි හොති, කායලහුතා හොති, චිත්තලහුතා හොති, කායමුදුතා හොති, චිත්තමුදුතා හොති, කායකම්මඤ්ඤතා හොති, චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති, කායපාගුඤ්ඤතා හොති, චිත්තපාගුඤ්ඤතා හොති, කායුජ්ජුකතා හොති, චිත්තුජ්ජුකතා හොති, සති හොති, සම්පජඤ්ඤං හොති, සමථො හොති, විපස්සනා හොති, පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

151. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං - අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

152. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා - අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති. -පෙ-

153. කතමා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා - අයං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති -පෙ-

154. කතමං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා - ඉදං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති. -පෙ-

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති, පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලානි හොන්ති, තයො හෙතු හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

155. කතමෝ තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෝ හෝති?

ඵස්සෝ චේතනා විතක්කෝ විචාරෝ චිත්තස්සේ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පෝ සම්මාවායාමෝ සම්මාසති සම්මාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලෝභෝ අදෝසෝ අමෝහෝ අනභිජ්ඣා අව්‍යාපාදෝ සම්මාදිට්ඨි හිරි ඔත්තප්පං කායපස්සද්ධි චිත්තපස්සද්ධි කායලහුතා චිත්තලහුතා කායමුදුතා චිත්තමුදුතා කාය-කම්මඤ්ඤතා චිත්තකම්මඤ්ඤතා කායපාගුඤ්ඤතා චිත්තපාගුඤ්ඤතා කායුජ්ජුකතා චිත්තුජ්ජුකතා සති සම්පජඤ්ඤං සමථෝ විපස්සනා පග්ගාහෝ අවික්ඛෙපෝ, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤේ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනෝ ධම්මා ඨපෙත්වා වේදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං - අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෝ හෝති -පෙ- ඉමේ ධම්මා කුසලා.

පඤ්චමං චිත්තං.

156. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හෝති උපෙක්ඛා සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන, රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මා රම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ - තස්මිං සමයෙ ඵස්සෝ හෝති -පෙ- අවික්ඛෙපෝ හෝති -පෙ- ඉමේ ධම්මා කුසලා.

ඡට්ඨං චිත්තං.

157. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හෝති උපෙක්ඛා සහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ - තස්මිං සමයෙ ඵස්සෝ හෝති, වේදනා හෝති, සඤ්ඤා හෝති, චේතනා හෝති, චිත්තං හෝති, විතක්කෝ හෝති, විචාරෝ හෝති, උපෙක්ඛා හෝති, චිත්තස්සේ'කග්ගතා හෝති, සද්ධින්ද්‍රියං හෝති, විරියින්ද්‍රියං හෝති, සතින්ද්‍රියං හෝති, සමාධින්ද්‍රියං හෝති, මනින්ද්‍රියං හෝති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හෝති, ජීවිතින්ද්‍රියං හෝති, සම්මාසඞ්කප්පෝ හෝති, සම්මාවායාමෝ හෝති, සම්මාසති හෝති, සම්මාසමාධි හෝති, සද්ධාබලං හෝති, විරියබලං හෝති සතිබලං හෝති, සමාධිබලං හෝති, හිරිබලං හෝති, ඔත්තප්පබලං හෝති, අලෝභෝ හෝති, අදෝසෝ හෝති, අනභිජ්ඣා හෝති, අව්‍යාපාදෝ හෝති, හිරි හෝති, ඔත්තප්පං හෝති, කායපස්සද්ධි හෝති, චිත්තපස්සද්ධි හෝති, කායලහුතා හෝති, චිත්තලහුතා හෝති, කායමුදුතා හෝති, චිත්තමුදුතා හෝති, කායකම්මඤ්ඤතා හෝති, චිත්තකම්මඤ්ඤතා හෝති, කාය-පාගුඤ්ඤතා හෝති, චිත්තපාගුඤ්ඤතා හෝති, කායුජ්ජුකතා හෝති, චිත්තුජ්ජුකතා හෝති, සති හෝති, සමථෝ හෝති, පග්ගාහෝ හෝති, අවික්ඛෙපෝ හෝති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤේ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනෝ ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, සත්තින්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, ඡ බලානි හොන්ති, ද්වෙ හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

158. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අදොසො අනභිජ්ඣා අබ්‍යාපාදො හිරි ඔත්තප්පං කායපස්සද්ධි චිත්තපස්සද්ධි කායලහුතා චිත්තලහුතා කායමුදුතා චිත්තමුදුතා කායකම්මඤ්ඤතා චිත්තකම්මඤ්ඤතා කායපාගුඤ්ඤතා චිත්තපාගුඤ්ඤතා කායුජ්ජුකතා චිත්තුජ්ජුකතා සති සමථො පග්ගාහො අවික්ඛෙපො, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං- අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

සත්තමං චිත්තං.

159 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන, රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ - තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අට්ඨමං චිත්තං.

කාමාවචර අට්ඨමහාචිත්තානි.

දුතියං භාණවාරං.

රූපාවචර කුසලචිත්තං

[චතුක්කනයො]

160. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං[1] උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං[2] – තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

161. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙ'කග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං[3] හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාවායාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා – ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, තිවඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලානි හොන්ති, තයො හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා – ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

162. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා පීති චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං[3] සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාවායාමො -පෙ- පග්ගාහො අවික්ඛෙපො, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං – අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

---

1. පඨමජ්ඣානං - සීමු 1, 2, 3. 2 පඨවිකසිණා - මජ්සං.
3. විරීයින්ද්‍රියං - මජ්සං.

163. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං[1] උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං[2] – තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙ'කග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං[3] හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාවායාමො හොති -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා – ඉමෙ ධම්ම කුසලා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලානි හොන්ති, තයො හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්ම – ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

164. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං[3] සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාවායාමො -පෙ- පග්ගාහො අවික්ඛෙපො – යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං – අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

165. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං[4] උපසම්පජ්ජ විහරති, පඨවීකසිණං – තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාවායාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා – ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

---

1. තතියජ්ඣානං - සීමු 1, 2, 3.
2. පඨවිකසිණං මජසං.
3. විරියින්ද්‍රියං - මජසං.
4. චතුත්ථජ්ඣානං සී මු 1, 2, 3.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත-බලානි හොන්ති, තයො හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති - යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

166. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං[1] සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාවායාමො -පෙ- පග්ගාහො අවික්ඛෙපො - යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං - අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චතුක්කනයො.

167. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙ'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං - තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

168. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: අවිතක්කං විචාරමත්තං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං[2] - තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාවායාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

1. විරීයින්ද්‍රියං - මජසං, 2. පඨවීකසිණං මජසං.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලානි හොන්ති, තයො හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා – ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

169. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විචාරො පීති චිත්තස්සෙකග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාවායාමො -පෙ- පග්ගාහො අවික්ඛෙපො, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං – අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

170. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං – තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාවායාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා – ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, තිවඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලානි හොන්ති, තයො හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා – ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

171. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා පීති[1] චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාවායාමො -පෙ- පග්ගාහො අවික්ඛෙපො - යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං - අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

172. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: පීතියා ච විරාගා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං[2] උපසම්පජ්ජ විහරති පථවීකසිණං - තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙ'කග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාවායාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති. අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලානි හොන්ති, තයො හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

173. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාවායාමො -පෙ- පග්ගාහො අවික්ඛෙපො - යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං. - අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

---

1. පීති [සුඛං] - PTS.
2. චතුත්ථජ්ඣානං සිමු, 1 2 3.

174. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා -පෙ- පඤ්චමං ඣානං[1] උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවි-කසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාවායාමො හොති -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්ච-සමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, අට්ඨින්ද්‍රියානි හොන්ති, දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත-බලානි හොන්ති, තයො හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා. -පෙ-

175. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා චිත්තස්සෙ'කග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාවායාමො -පෙ- පග්ගාහො අවික්ඛෙපො - යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙ'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං - අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

පඤ්චකනයො.

චතුක්කපඤ්චකජ්ඣානං නිට්ඨිතං.

176. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං[2] දන්ධාභිඤ්ඤං පඨවි කසිණං,[3] තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති, -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. පඤ්චමජ්ඣානං - සීමු. 1 2 3 2. දුක්ඛපටිපදං - මජ්සං.
3. පඨවීකසිණං - මජ්සං.

177. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං[1] ඛිප්පාභිඤ්ඤං පඨවීකසිණං[2], තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

178. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙ'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං[3] දන්ධාභිඤ්ඤං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

179. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙ'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

180. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං[4]. -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ-, පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං[1] දන්ධාභිඤ්ඤං පඨවීකසිණං[2] -පෙ- දුක්ඛාපටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චතස්සො පටිපදා.

[චත්තාරි ආරම්මණානි]

181. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. දුක්ඛපටිපදං - මජසං. 2. පඨවිකසිණං - මජසං. පඨවීකසිණං සිමු. 1. 2. 3
3. සුඛපටිපදං - මජසං. 4. දුතියජ්ඣානං - සිමු. 1. 2. 3.

182. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

183. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

184. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

185. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චත්තාරි ආරම්මණානි.

[සොළසක්ඛත්තුකං]

186. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

187. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

188. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

189. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

190. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

191. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

192. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

193. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

194. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

195. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

196. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

197. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

198. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

199. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

200. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

201. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං[1] අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

202. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං[2] -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං[3] පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං[4] -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සොළසක්ඛත්තුකං.

203. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති ආපොකසිණං -පෙ- තෙජොකසිණං -පෙ- වායොකසිණං -පෙ- නීලකසිණං -පෙ- පීතකසිණං -පෙ- ලොහිතකසිණං -පෙ- ඔදාතකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අට්ඨකසිණං සොළසක්ඛත්තුකං.

---

1. අප්පමාණං - සිමු 3 පොත්ථකෙ ඌනං.
2. පඨමං ඣානං -පෙ- සිමු 3 ඌනං.
3. පරිත්තං - සිමු 3 ඌනං.
4. දුක්ඛාපටිපදං . . . පඨවීකසිණං - සිමු 3 ඌනං.

[අභිභායතනානි]

204. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති: අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමීති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

205. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමීති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

[අභිභායතන චතුක්කොපටිපදා]

206. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමීති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

207. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමීති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

208. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමීති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

209. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

210. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චතස්සො පටිපදා.

[දෙව ආරම්මණානි]

211. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

212. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

213. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

දෙව ආරම්මණානි.

[අට්ඨකඛත්තුකං]

214. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

215. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

216. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

217. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

218. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

219. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

220. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

221. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

222. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං[1] -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අට්ඨකථාතනුකං.

1. පඨමං ඣානං - ඉති උපාසං සිමු. 3.

223. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

224. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉදම්පි අට්ඨකනතුකං.

225. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

226. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

[චතස්සො පටිපදා]

227. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

228. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

229. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

230. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

231. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චතස්සො පටිපදා.

[ද්වෙ ආරම්මණානි]

232. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

233. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

234. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී' ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ද්වෙආරම්මණානි.

235. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

236. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

237. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

238. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

239. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

240. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

241. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

242. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

243. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ-[1] පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අපරම්පි අට්ඨකඛතතුකං.

244. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

245. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉදම්පි අට්ඨකඛතතුකං.

246. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

---

1. පඨමං ඣානං, ඉති ඌනං සීමු.

TOC

247. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පීතානි පීතවණ්ණානි පීතනිදස්සනානි පීතනිභාසානි -පෙ- ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි ලොහිතකනිදස්සනානි ලොහිතකනිභාසානි -පෙ- ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉමානිපි අභිභායතනානි සොළසක්ඛත්තුකානි.

[තීණි විමොක්ඛානි සොළසක්ඛත්තුකානි]

248. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, රූපී රූපානි පස්සති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

249. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

250. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සුභන්ති අධිමුත්තො[1] හොති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉමානි ති තීණි විමොක්ඛානි සොළසක්ඛත්තුකානි.

[චත්තාරි බ්‍රහ්මවිහාරජ්ඣානානි සොළසක්ඛත්තුකානි]

251. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

---

1. සුභන්තිවිවිච්චෙව. PTS.

252. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

253 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, පීතියා ච විරාගා -පෙ- තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

254. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

255. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, අවිතක්කං විචාරමත්තං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

256. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

257. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, පීතියා ච විරාගා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

258. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

259. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං[1] -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

260. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

261 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ ඉමෙ ධම්මා කුසලා.*

262 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චත්තාරි බ්‍රහ්මවිහාරජ්ඣානානි සොළසක්ඛත්තුකානි.

[අසුභජ්ඣානං සොළසක්ඛත්තුකං]

263. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උද්ධුමාතකසඤ්ඤාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

264. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති විනීලකසඤ්ඤාසහගතං -පෙ- විපුබ්බකසඤ්ඤාසහගතං -පෙ- විච්ඡිද්දකසඤ්ඤාසහගතං -පෙ- වික්ඛායිතකසඤ්ඤාසහගතං -පෙ- වික්ඛිත්තකසඤ්ඤාසහගතං -පෙ- හතවික්ඛිත්තකසඤ්ඤාසහගතං -පෙ- ලොහිතකසඤ්ඤාසහගතං -පෙ- පුළුවකසඤ්ඤාසහගතං -පෙ- අට්ඨිකසඤ්ඤාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අසුභජ්ඣානං සොළසක්ඛත්තුකං.

රූපාවචරකුසලං.

---

* අයං වාරො සිමු 3 පොත්ථකෙ න දිස්සති 1. පඨමං ඣානං - ඌනං. සිමු3.

[අරූපාවචරකුසලං]

265. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා[1] නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

266 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

267. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

268. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චත්තාරි අරූපජ්ඣානානි සොළසක්ඛත්තුකානි.

අරූපාවචරකුසලං.

269. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

---

1. අත්ථගමා - සිමු 3.

270. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

කාමාවචරකුසලං.

271. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවීකසිණං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

272. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවීකසිණං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

රූපාවචරකුසලං.

273. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා[1] නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

274. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

275. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1 අත්ථගමා - සීමු 8.

276. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අරූපාවචරකුසලං.

තෙභූමකකුසලං නිට්ඨිතං.

[ලොකුත්තරං චිත්තං]

277. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාසඞ්කප්පො හොති, සම්මාවාචා හොති, සම්මාකම්මන්තො හොති, සම්මාආජීවො හොති, සම්මාවායාමො හොති, සම්මාසති හොති, සම්මාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති, සතිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අදොසො හොති, අමොහො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අව්‍යාපාදො හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, හිරි හොති, ඔත්තප්පං හොති, කායපස්සද්ධි හොති, චිත්තපස්සද්ධි හොති, කායලහුතා හොති, චිත්තලහුතා හොති, කායමුදුතා හොති, චිත්තමුදුතා හොති, කායකම්මඤ්ඤතා හොති, චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති, කායපාගුඤ්ඤතා හොති, චිත්තපාගුඤ්ඤතා හොති, කායුජ්ජුකතා හොති, චිත්තුජ්ජුකතා හොති, සති හොති, සම්පජඤ්ඤං හොති, සමථො හොති, විපස්සනා හොති, පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

278. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

279. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

280. කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

281. කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති.

282. කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

283. කතමො තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මාසඞ්කප්පො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති.

284. කතමො තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධානතා[1] අනුපෙක්ඛනතා, අයං තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති.

285. කතමා තස්මිං සමයෙ පීති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විත්ති ඔදග්‍යං අත්තමනතා චිත්තස්ස පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, අයං තස්මිං සමයෙ පීති හොති.

1. අනුසන්ධනතා, සීමු. මජසං. සයා. PTS.

286. කතමං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති.

287. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති.

288. කතමං තස්මිං සමයෙ සද්ධින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං සද්ධාබලං, ඉදං තස්මිං සමයෙ සද්ධින්ද්‍රියං හොති.

289. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති.

290. කතමං තස්මිං සමයෙ සතින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ සතින්ද්‍රියං හොති.

291. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති

292. කතමං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති.

293 කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

294. කතමං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති.

295. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යො තෙසං[1] අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

296. කතමං තස්මිං සමයෙ අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං හොති?

යා තෙසං ධම්මානං අනඤ්ඤාතානං අදිට්ඨානං අප්පත්තානං අවිදිතානං අසච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිනායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං හොති.

297. කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිනායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති.

298. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාසඞ්කප්පො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මාසඞ්කප්පො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසඞ්කප්පො හොති.

1. යං තෙසං - සීමු.

299. කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාවාචා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චතූහි වචීදුච්චරිතෙහි ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලාඅනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මාවාචා මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාවාචා හොති.

300. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාකම්මන්තො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තීහි කායදුච්චරිතෙහි ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලාඅනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මාකම්මන්තො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාකම්මන්තො හොති.

301. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාආජීවො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාආජීවා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලාඅනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මාආජීවො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාආජීවො හොති.

302. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාවායාමො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාවායාමො හොති.

303. කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාසති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසති හොති.

304. කතමො තස්මිං සමයෙ සම්මාසමාධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාසමාධි හොති.

305. කතමං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං සද්ධාබලං, ඉදං තස්මිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

306. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියබලං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියබලං හොති.

307. කතමං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සති-සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ සතිබලං හොති.

308. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

309. කතමං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියා-පන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති.

310. කතමං තස්මිං සමයෙ හිරිබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ හිරීයති හිරීයිතබ්බෙන හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං තස්මිං සමයෙ හිරිබලං හොති.

311. කතමං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති.

312. කතමො තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අලොභො හොති.

313. කතමො තස්මිං සමයෙ අදොසො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අදොසො හොති.

314. කතමො තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිනායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ අමොහො හොති.

315. කතමා තස්මිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති.

316 කතමො තස්මිං සමයෙ අව්‍යාපාදො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අව්‍යාපාදො හොති.

317. කතමා තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිනායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සම්මාදිට්ඨි හොති.

318. කතමා තස්මිං සමයෙ හිරි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ හිරීයති හිරියිතබ්බෙන හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, අයං තස්මිං සමයෙ හිරි හොති.

319. කතමං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං තස්මිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති.

320. කතමා තස්මිං සමයෙ කායපස්සද්ධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස පස්සද්ධි පටිප්පස්සද්ධි පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භිතත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, අයං තස්මිං සමයෙ කායපස්සද්ධි හොති.

321. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තපස්සද්ධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස පස්සද්ධි පටිප්පස්සද්ධි පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භිතත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තපස්සද්ධි හොති.

322. කතමා තස්මිං සමයෙ කායලහුතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස ලහුතා ලහුපරිණාමතා අදන්ධනතා අවිත්ථනතා, අයං තස්මිං සමයෙ කායලහුතා හොති.

323. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තලහුතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස ලහුතා ලහුපරිණාමතා අදන්ධනතා අවිත්ථනතා, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තලහුතා හොති.

324. කතමා තස්මිං සමයෙ කායමුදුතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස මුදුතා මද්දවතා අකක්ඛළතා අකථිනතා, අයං තස්මිං සමයෙ කායමුදුතා හොති.

325. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තමුදුතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස මුදුතා මද්දවතා අකක්ඛළතා අකථිනතා, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තමුදුතා හොති.

326. කතමා තස්මිං සමයෙ කායකම්මඤ්ඤතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤත්තං කම්මඤ්ඤභාවො, අයං තස්මිං සමයෙ කායකම්මඤ්ඤතා හොති.

327. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤත්තං කම්මඤ්ඤභාවො, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තකම්මඤ්ඤතා හොති.

328. කතමා තස්මිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස පගුණතා පගුණත්තං පගුණභාවො, අයං තස්මිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤතා හොති.

329. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තපාගුඤ්ඤතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස පගුණතා පගුණත්තං පගුණභාවො, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තපාගුඤ්ඤතා හොති.

330. කතමා තස්මිං සමයෙ කායුජ්ජුකතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස උජ්ජුතා උජ්ජුකතා අජිම්හතා අවඞ්කතා අකුටිලතා, අයං තස්මිං සමයෙ කායුජ්ජුකතා හොති.

331. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තුජ්ජුකතා හොති?
යා තස්මිං සමයෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස උජ්ජුතා උජ්ජුකතා අජිම්හතා අවඞ්කතා අකුටිලතා, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තුජ්ජුකතා හොති.

332. කතමා තස්මිං සමයෙ සති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සති හොති.

332. කතමං තස්මිං සමයෙ සම්පජඤ්ඤං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ සම්පජඤ්ඤං හොති.

334. කතමො තස්මිං සමයෙ සමථො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ සමථො හොති.

335. කතමා තස්මිං සමයෙ විපස්සනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිනායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ විපස්සනා හොති.

336. කතමො තස්මිං සමයෙ පග්ගාහො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ පග්ගාහො හොති.

337. කතමො තස්මිං සමයෙ අවික්ඛෙපො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං තස්මිං සමයෙ අවික්ඛෙපො හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, නවින්ද්‍රියානි හොන්ති, පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති, අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සත්ත බලානි හොන්ති, තයො හෙතු හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, එකා වෙදනා හොති, එකා සඤ්ඤා හොති, එකා චෙතනා හොති, එකං චිත්තං හොති, එකො වෙදනාක්ඛන්ධො හොති, එකො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො හොති, එකො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති, එකො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො හොති, එකං මනායතනං හොති, එකං මනින්ද්‍රියං හොති, එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

338. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති චිත්තස්සෙකග්ගතා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං[1] සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අදොසො අමොහො අනභිජ්ඣා අබ්‍යාපාදො සම්මාදිට්ඨි හිරි[2] ඔත්තප්පං කායපස්සද්ධි චිත්තපස්සද්ධි කායලහුතා චිත්තලහුතා කායමුදුතා චිත්තමුදුතා කායකම්මඤ්ඤතා චිත්තකම්මඤ්ඤතා කායපාගුඤ්ඤතා චිත්තපාගුඤ්ඤතා කායුජ්ජුකතා චිත්තුජ්ජුකතා සති සම්පජඤ්ඤං සමථො විපස්සනා පග්ගාහො අවික්ඛෙපො, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං - අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

339. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං[3] අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා*.

340. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං[4] ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

341. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං[5] දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

342. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං[3] අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං[5] ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

1 විරියින්ද්‍රිය - මජසං.
2 හිරි - මජසං.
3. නිය්‍යානිකං - සිමු 1, 3.
4. දුක්ඛපටිපදං මජසං
5. සුඛපටිපදං - මජසං.
* අයං වාරො මජසං පොත්ථකෙ නදිස්සතෙ.

343. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං[1] දන්ධාභිඤ්ඤං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපටිපදං[2] දන්ධාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සුද්ධිකපටිපදා.

[සුඤ්ඤතං]

344. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

345. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං[3] -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සුඤ්ඤතං.

[සුඤ්ඤත මූලක පටිපදා]

346. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

347. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. දුක්ඛපටිපදා - මජසං. 2. සුඛපටිපදා - මජසං. 3. පඨමං ඣානං - සිමු. 3. ඌනං.

348. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

349. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

350. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං[1] -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සුඤ්ඤත මූලක පටිපදා.

[අප්පණිහිතං]

351. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

352. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අප්පණිහිතං.

1. පඨමං ඣානං - ඌනං. සිමු 3.

[අප්පණිහිත මූලකපටිපදා]

353. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

354. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

355. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

356. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

357. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අප්පණිහිත මූලක පටිපදා.

[විසතිමභාණවාරො]

358. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං මග්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සතිපට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සම්මප්පධානං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඉන්ද්‍රියං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං බලං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සච්චං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සමථං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ධම්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඛන්ධං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ආහාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඵස්සං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං වෙදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං චෙතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං චිත්තං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

විසතිමභාණවාරො.

[අධිපති පඨමො මග්ගො]

359. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

360. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

361. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං මග්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සතිපට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සම්මප්පධානං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඉන්ද්‍රියං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං බලං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සච්චං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සමථං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ධම්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඛන්ධං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ආහාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඵස්සං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං වෙදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං චෙතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං චිත්තං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අධිපති පඨමො මග්ගො.

362. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං කාමරාගබ්‍යාපාදානං තනුභාවාය දුතියාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

දුතියො මග්ගො.

363. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං කාමරාගබ්‍යාපාදානං අනවසෙසප්පහානාය තතියාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තතියො මග්ගො.

364. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං රූපරාගඅරූපරාගමානඋද්ධච්චඅවිජ්ජාය අනවසෙසප්පහානාය චතුත්ථාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

365. කතමං තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තෙසං ධම්මානං ඤාතානං දිට්ඨානං පත්තානං විදිතානං සච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චතුත්ථො මග්ගො

ලොකුත්තරං චිත්තං.

[ද්වාදස අකුසලචිත්තානි.]

366 කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අහිරිබලං[1] හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිජ්ඣා හොති, මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, අහිරිකං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමථො හොති, පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

367 කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

368. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

1. අහිරිකබලං - සිමු.

369. කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

370. කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං[1], අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති

371. කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

372. කතමො තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා මිච්ඡාසඞ්කප්පො, අයං තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති.

373. කතමො තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුවිචාරො උපවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධානතා අනුපෙක්ඛනතා, අයං තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති.

374. කතමා තස්මිං සමයෙ පීති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විත්ති ඔදග්‍යං අත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං තස්මිං සමයෙ පීති හොති.

375. කතමං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති.

376. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං මිච්ඡාසමාධි, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති.

---

1. සංචෙතයිතත්තං - සයා

377. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං මිච්ඡාවායාමො, ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති.

378. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං මිච්ඡාසමාධි, ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති.

379. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

380. කතමං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති.

381. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යං තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

382. කතමා තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං[1] දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො[2] අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො,[3] අයං තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති.

383. කතමො තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා මිච්ඡාසඞ්කප්පො, අයං තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති.

---

1. දිට්ඨිවිසූකායිතං - සිමු 1, 2, 2. පටිග්ගාහො - සිමු 3, - මජසං, PTS.
3. විපරියාසග්ගාහො - මජසං. විපරියෙසග්ගාහො සහා.

384. කතමො තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාවායාමො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං මිච්ඡාවායාමො, අයං තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාවායාමො හොති.

385. කතමො තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාසමාධි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං මිච්ඡාසමාධි, අයං තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාසමාධි හොති.

386. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියබලං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං මිච්ඡාවායාමො, ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියබලං හොති.

387. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං මිච්ඡාසමාධි, ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

388. කතමං තස්මිං සමයෙ අහිරිකබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ න හිරීයති හිරීයිතබ්බෙන, න හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං තස්මිං සමයෙ අහිරිකබලං හොති.

389. කතමං තස්මිං සමයෙ අනොත්තප්පබලං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ න ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන, න ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං තස්මිං සමයෙ අනොත්තප්පබලං හොති.

390. කතමො තස්මිං සමයෙ ලොභො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ලොභො ලුබ්භනා ලුබ්භිතත්තං සාරාගො සාරජ්ජනා සාරජ්ජිතත්තං අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ ලොභො හොති.

391. කතමො තස්මිං සමයෙ මොහො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසංගාහනා අපරියොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං[1] දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ මොහො හොති.

392. කතමා තස්මිං සමයෙ අභිජ්ඣා හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ලොභො ලුබ්භනා ලුබ්භිතත්තං සාරාගො සාරජ්ජනා සාරජ්ජිතත්තං අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං, අයං තස්මිං සමයෙ අභිජ්ඣා හොති.

393 කතමා තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති?

යා තස්මිං සමයෙ දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං[2] දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො[3] අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො,[4] අයං තස්මිං සමයෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති.

394. කතමං තස්මිං සමයෙ අහිරිකං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ න හිරීයති හිරීයිතබ්බෙන, න හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං තස්මිං සමයෙ අහිරිකං හොති.

395. කතමං තස්මිං සමයෙ අනොත්තප්පං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ න ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන, න ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං තස්මිං සමයෙ අනොත්තප්පං හොති.

396. කතමො තස්මිං සමයෙ සමථො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං මිච්ඡාසමාධි, අයං තස්මිං සමයෙ සමථො හොති.

397. කතමො තස්මිං සමයෙ පග්ගාහො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා විරියබලං මිච්ඡාවායාමො, අයං තස්මිං සමයෙ පග්ගාහො හොති.

1. අප්පච්චවෙක්ඛනා අප්පච්චක්ඛකම්මං - සයා.
2. දිට්ඨිවිසූකායිතං - සීමු 1, 2,
3. පටිග්ගාහො - සීමු 3, මජ්සං. PTS.
4. විපරියාසග්ගාහො - මජ්සං. විපරියෙසග්ගාහො සයා.

398. කතමො තස්මිං සමයෙ අවික්ඛෙපො හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං මිච්ඡාසමාධි, අයං තස්මිං සමයෙ අවික්ඛෙපො හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, පඤ්චින්ද්‍රියානි හොන්ති, පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, චත්තාරි බලානි හොන්ති, ද්වෙ හෙතූ[1] හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

399. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසමාධි විරියබලං සමාධිබලං අහිරිකබලං අනොත්තප්පබලං ලොභො මොහො අභිජ්ඣා මිච්ඡාදිට්ඨි අහිරිකං අනොත්තප්පං සමථො පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

400. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

401 කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අහිරිකබලං[2] හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිජ්ඣා හොති, අහිරිකං[3] හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමථො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

---

1. හෙතුයො - සීමු 1, 2 2. අහිරිකබලං - මජසං. 3. අහිරිකං - මජසං.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, පඤ්චින්ද්‍රියානි හොන්ති, පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති, තිවඞ්ගිකො මග්ගො හොති, චත්තාරි බලානි හොන්ති, ද්වෙ හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.-පෙ-

402. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසමාධි විරියබලං සමාධිබලං අහිරිකබලං අනොත්තප්පබලං ලොභො මොහො අභිජ්ඣා අහිරිකං අනොත්තප්පං සමථො පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

403. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

404. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අහිරිකබලං හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිජ්ඣා හොති, මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, අහිරිකං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමථො හොති, පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

405. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

406. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

407. කතමා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති.

408. කතමං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති. -පෙ-

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, පඤ්චින්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති, චතුරඞ්ගිකො මග්ගො හොති, චත්තාරි බලානි හොන්ති, ද්වෙ හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, එකා වෙදනා හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

409. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසමාධි විරියබලං සමාධිබලං අහිරිකබලං අනොත්තප්පබලං ලොභො මොහො අභිජ්ඣා මිච්ඡාදිට්ඨි අහිරිකං අනොත්තප්පං සමථො පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

410. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

411. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අහිරිකබලං හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිජ්ඣා හොති, අහිරිකං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමථො හොති, පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, පඤ්චින්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති, තිවඞ්ගිකො මග්ගො හොති, චත්තාරි බලානි හොන්ති, ද්වෙ හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

412. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසමාධි විරියබලං සමාධිබලං අහිරිකබලං අනොත්තප්පබලං ලොභො මොහො අභිජ්ඣා අහිරිකං අනොත්තප්පං සමථො පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

413. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

414. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති දොමනස්සසහගතං පටිඝසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, දුක්ඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, දොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අහිරිකබලං හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, දොසො හොති, මොහො හොති, ව්‍යාපාදො හොති, අහිරිකං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමථො හොති, පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

415. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

416. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති. -පෙ-

417. කතමං තස්මිං සමයෙ දුක්ඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ දුක්ඛං හොති. -පෙ-

418. කතමං තස්මිං සමයෙ දොමනස්සින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ දොමනස්සින්ද්‍රියං හොති. -පෙ-

419. කතමො තස්මිං සමයෙ දොසො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං තස්මිං සමයෙ දොසො හොති. -පෙ-

420. කතමො තස්මිං සමයෙ ව්‍යාපාදො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං තස්මිං සමයෙ ව්‍යාපාදො හොති -පෙ-

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, පඤ්චින්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති, තිවඞ්ගිකො මග්ගො හොති, චත්තාරි බලානි හොන්ති, ද්වෙ හෙතූ හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

421. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසමාධි විරියබලං සමාධිබලං අහිරිකබලං අනොත්තප්පබලං දොසො ව්‍යාපාදො අහිරිකං අනොත්තප්පං සමථො පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

422. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති දොමනස්සසහගතං පටිඝසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

423. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, විරියබලං හොති, අහිරිකබලං හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, විචිකිච්ඡා හොති, මොහො හොති, අහිරිකං හොති, අනොත්තප්පං හොති, පග්ගාහො හොති. අවික්ඛෙපො හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

424. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති. -පෙ-

425. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති. -පෙ-

426 කතමං තස්මිං සමයෙ විචිකිච්ඡා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං විමති විචිකිච්ඡා ද්වෙළ්හකං ද්වෙධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො[1] ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ථම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, අයං තස්මිං සමයෙ විචිකිච්ඡා හොති -පෙ-

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, චත්තාරි ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති, ද්වඞ්ගිකො මග්ගො හොති, තීණි බලානි හොන්ති, එකො හෙතු හොති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

427. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවායාමො විරියබලං අහිරිකබලං අනොත්තප්පබලං විචිකිච්ඡා මොහො අහිරිකං අනොත්තප්පං පග්ගාහො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

428. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං උද්ධච්චසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අහිරිකබලං හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, උද්ධච්චං හොති, මොහො හොති, අහිරිකං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමථො හොති. පග්ගාහො හොති, අවික්ඛෙපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

---

1. අනෙකංසග්ගාහනා - මජසං.

429. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති. -පෙ-

430. කතමං තස්මිං සමයෙ උද්ධච්චං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමො[1] චෙතසො වික්ඛෙපො භන්තත්තං චිත්තස්ස, ඉදං තස්මිං සමයෙ උද්ධච්චං හොති -පෙ-

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, පඤ්චින්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති, තිවඞ්ගිකො මග්ගො හොති, චත්තාරි බලානි හොන්ති, එකො හෙතු හොති, එකො ඵස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

431. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසමාධි විරියබලං සමාධිබලං අහිරිකබලං අනොත්තප්පබලං උද්ධච්චං මොහො අහිරිකං අනොත්තප්පං සමථො පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

ද්වාදස අකුසල චිත්තානි.

[අව්‍යාකත විපාකචිත්තානි]

432. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

333. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

1. අවූපසමො - මජසං.

434 කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාචක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං, චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

435. කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාචක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

436 කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාචක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති.

437. කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාචක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

438. කතමා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං, චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති.

439 කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති.

440. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාචක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

441. කතමං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං, චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති.

442. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යං තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ඡ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, තීණි ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකා චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

443 කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං, ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

444. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- විපාකං ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං -පෙ- විපාකං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං -පෙ- විපාකං කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති සුඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සුඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

445. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

446. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

TOC

447. කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

448. කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති.

449. කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණ-ධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

450. කතමං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං, කායසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති.

451. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ චිත්ත-ස්සෙකග්ගතා හොති.

452. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණ-ධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

453. කතමං තස්මිං සමයෙ සුඛින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං, කායසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ සුඛින්ද්‍රියං හොති.

454. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යං තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

TOC

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, තීණින්ද්‍රියානි හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකා කායවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා -පෙ-

455. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකානි පඤ්චවිඤ්ඤාණානි.

[කුසලවිපාකා මනොධාතු]

456. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

457. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

458 කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

459. කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

460. කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති.

461. කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

462. කතමො තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා, අයං තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති.

463. කතමො තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුවිචාරො උපවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධානතා අනුපෙක්ඛනතා, අයං තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති.

464. කතමා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං, චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති.

465. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ චිත්ත-ස්සෙකග්ගතා හොති.

466. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

467. කතමං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං, චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති.

468. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යං තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

TOC

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, තීණින්ද්‍රියානි හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති. -පෙ- එකා මනොධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

469. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකා මනොධාතු.

[කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා]

470. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

471. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

472. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

473. කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

474. කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති.

475 කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

476. කතමො තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා, අයං තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති

477. කතමො තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධානතා අනුපෙක්ඛනතා, අයං තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති.

478 කතමා තස්මිං සමයෙ පීති හොති?

යා තස්මිං සමයෙ පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විත්ති ඔදග්‍යං අත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං තස්මිං සමයෙ පීති හොති.

479. කතමං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ සුඛං හොති.

480. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති.

481. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

482. කතමං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති.

483. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යො තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, තීණි ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

484. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා.

[කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා]

485. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා -පෙ- ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො, ධම්මා ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

486. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

487. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති.

488. කතමා තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

489. කතමා තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ චෙතනා හොති.

490. කතමං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති.

491. කතමො තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා, අයං තස්මිං සමයෙ විතක්කො හොති.

492. කතමො තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුවිචාරො උපවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධානතා අනුපෙක්ඛනතා, අයං තස්මිං සමයෙ විචාරො හොති.

493. කතමා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා හොති.

494. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති.

495. කතමං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ මනින්ද්‍රියං හොති.

496. කතමං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති.

497. කතමං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති?

යො තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තස්මිං සමයෙ ජීවිතින්ද්‍රියං හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, තීණි ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

498. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා.

[අට්ඨ මහා විපාකා]

499. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණා වා -පෙ- ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. අලොභො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- අදොසො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- අමොහො අව්‍යාකතමූලං -පෙ-* ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අට්ඨ මහා විපාකා.

[රූපාවචර විපාකා]

500. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

501. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

රූපාවචර විපාකා.

* අමොහො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- ඉති පාඨං PTS. පොත්ථකෙ න දිස්සතෙ.

[අරූපාවචර විපාකා]

502. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

503. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

504. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සඤ්ඤා සහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

505. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. –

තස්සෙව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අරූපාවචර විපාකා.

[ලොකුත්තරවිපාකා]

[සුද්ධික පටිපදා]

506. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා

507. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

508. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

509. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

510. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අනිමිත්තන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

සුද්ධිකපටිපදා.

[සුද්ධිකසුඤ්ඤතං]

511. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

512 කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අනිමිත්තං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

513. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

514. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤතන්ති විපාකො -පෙ- සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- අනිමිත්තන්ති විපාකො -පෙ- සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- අප්පණිහිතන්ති විපාකො. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

සුද්ධිකසුඤ්ඤතං.

[සුඤ්ඤතපටිපදා]

515. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. -

තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

516. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලං. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

517. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

518. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

519. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා අනිමිත්තන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

සුඤ්ඤත පටිපදා.

[සුද්ධිකඅප්පණිහිතං]

520. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

521. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අනිමිත්තං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

522. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

523. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතත්තා කුසලං -පෙ- අප්පණිහිතත්තා විපාකො -පෙ- අප්පණිහිතත්තා කුසලං -පෙ- අනිමිත්තත්තා විපාකො -පෙ- අප්පණිහිතත්තා කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤතත්තා විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

සුද්ධිකඅප්පණිහිතං.

[අප්පණිහිතපටිපදා]

524. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

525. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. -

තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

526. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා

527. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

528. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අනිමිත්තන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අප්පණිහිත පටිපදා.

[විසති මහානයා]

529. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං මග්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සතිපට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සම්මප්පධානං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඉන්ද්‍රියං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං බලං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සච්චං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සමථං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ධම්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඛන්ධං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ආහාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඵස්සං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං වෙදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං චෙතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං චිත්තං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- අනිමිත්තං -පෙ- අප්පණිහිතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

විසති මහානයා.

[ඡන්දාධිපතෙය්‍යසුඤ්ඤතපටිපදා]

530. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

TOC

531. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

532. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

533. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

534. කතමෙ ධම්මං අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

ඡන්දාධිපතෙය්‍යසුද්ධිකපටිපදා.

[ඡන්දාධිපතෙය්‍යසුද්ධිකසුඤ්ඤතා]

535. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

536. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?.

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

537. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

538. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා

ඡන්දාධිපතෙය්‍යසුද්ධික සුඤ්ඤතා.

[පඨමමග්ග විපාකො]

539. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

540. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

541. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

542. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

543. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

544. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

545. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

546. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

547. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

548. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

549. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

550. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

551. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

552. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිප-තෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අනිමිත්තං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපටිපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

553. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං මග්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සතිපට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සම්මප්පධානං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඉන්ද්‍රියං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං බලං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සච්චං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සමථං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ධම්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඛන්ධං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ආහාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං ඵස්සං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං වෙදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං චෙතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුත්තරං චිත්තං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- අනිමිත්තං -පෙ- අප්පණිහිතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- චිත්තාධිපතෙය්‍යං -පෙ- වීමංසාධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා

පඨම මග්ග විපාකො.

554. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං කාමරාගව්‍යාපාදානං තනුභාවාය දුතියාය භූමියා පත්තියා -පෙ- කාමරාගව්‍යාපාදානං අනවසෙසප්පහානාය තතියාය භූමියා පත්තියා -පෙ- රූපරාග අරූපරාග මාන උද්ධච්ච අවිජ්ජාය අනවසෙසප්පහානාය චතුත්ථාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

555. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

556. කතමං තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං හොති?

යා තෙසං අඤ්ඤාතාවීනං ධම්මානං අඤ්ඤා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤා ආලොකො පඤ්ඤාඕභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

ලොකුත්තර විපාකා.

[අකුසලවිපාකපඤ්චවිඤ්ඤාණානි]

557. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති, උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං -පෙ- සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති, උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති, උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති, උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති, දුක්ඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, දුක්ඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, දුක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

558. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො -පෙ- අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති.

559. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ තජ්ජාකායවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති. -පෙ-

560. කතමං තස්මිං සමයෙ දුක්ඛං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ දුක්ඛං හොති. -පෙ-

561. කතමං තස්මිං සමයෙ දුක්ඛින්ද්‍රියං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං තස්මිං සමයෙ දුක්ඛින්ද්‍රියං හොති -පෙ- යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති, ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති, තයො ආහාරා හොන්ති, තීණි ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති, එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකා කායවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

562. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අකුසලවිපාක පඤ්චවිඤ්ඤාණානි.

[අකුසලවිපාකා මනොධාතු.]

563. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති, ද්වායතනානි හොන්ති. ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති. තයො ආහාරා හොන්ති තීණි ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති. එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකා මනොධාතු හොති. එකං ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

564. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අකුසලවිපාකා මනොධාතු.

[අකුසලවිපාකා අව්‍යාකතා]

565. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති. වෙදනා හොති. සඤ්ඤා හොති. චෙතනා හොති. චිත්තං හොති. විතක්කො හොති. විචාරො හොති. උපෙක්ඛා හොති. චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති. මනින්ද්‍රියං හොති. උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති. ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති. ද්වායතනානි හොන්ති. ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති. තයො ආහාරා හොන්ති. තීණි ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති. එකො ඵස්සො හොති. -පෙ- එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති. එකං ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

566. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අකුසලවිපාකා අව්‍යාකතා.

[කිරියාමනොධාතු]

567. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ මනොධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති. ද්වායතනානි හොන්ති. ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති. තයො ආහාරා හොන්ති. තීණි ඉන්ද්‍රියානි හොන්ති. එකො ඵස්සො හොති -පෙ- එකා මනොධාතු හොති. එකං ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

568. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා ජීවිතින්ද්‍රියං, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කිරියාමනොධාතු.

[කිරියාමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතචිත්තං]

569. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

TOC

570. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති?

යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති. -පෙ-

571. කතමා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං, අයං තස්මිං සමයෙ චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති.

572. කතමං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති?

යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං, ඉදං තස්මිං සමයෙ විරියින්ද්‍රියං හොති.

573. කතමං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති?

යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං, ඉදං තස්මිං සමයෙ සමාධින්ද්‍රියං හොති -පෙ- යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති. ද්වායතනානි හොන්ති. ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති. තයො ආහාරා හොන්ති. පඤ්චින්ද්‍රියානි හොන්ති. එකො ඵස්සො හොති. -පෙ- එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති. එකං ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා. -පෙ-

574. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

කිරියාමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතනිට්ඨිතං.

TOC

[කිරියාමනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතචිත්තං.]

575. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා. -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ චත්තාරො ඛන්ධා හොන්ති ද්වායතනානි හොන්ති. ද්වෙ ධාතුයො හොන්ති. තයො ආහාරා හොන්ති. පඤ්චින්ද්‍රියානි හොන්ති එකො ඵස්සො හොති. -පෙ- එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති. එකං ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා. -පෙ-

576. කතමො තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති?

ඵස්සො චෙතනා විතක්කො විචාරො චිත්තස්සෙකග්ගතා විරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා සඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඨපෙත්වා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධං, අයං තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

කිරියාමනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතචිත්තං.

[කාමාවචරකිරියා.]

577. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා රූපාරම්මණං වා -පෙ- යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා -පෙ- අලොභො අබ්‍යාකතමූලං -පෙ- අදොසො අබ්‍යාකතමූලං -පෙ- අමොහො අබ්‍යාකතමූලං -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

578. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා -පෙ- අලොභො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- අදොසො අව්‍යාකතමූලං -පෙ-[1] ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කාමාවචරකිරියා.

[රූපාවචරකිරියා]

579. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

580. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ඣානං -පෙ- තතියං ඣානං -පෙ- චතුත්ථං ඣානං -පෙ- පඨමං ඣානං -පෙ- පඤ්චමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

රූපාවචරකිරියා.

[අරූපාවචරකිරියා]

581. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථංගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

1. අමොහො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- PTS.

TOC

582. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, සබ්බසො ආකාසානඤ්චා-යතනං සමතික්කම්ම විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

583. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං සබ්බසො විඤ්ඤා-ණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

584. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤා-යතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා -පෙ- අලොභො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- අදොසො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- අමොහො අව්‍යාකතමූලං -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අරූපාවචරකිරියා.

චිත්තුප්පාදකණ්ඩං.

2. රූපකණ්ඩං

585. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා?

කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු. ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා.

[මාතිකා]

586. තත්ථ කතමං සබ්බං රූපං?

චත්තාරො ච මහාභූතා, චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදායරූපං, ඉදං වුච්චති සබ්බං රූපං.

587. එකවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

සබ්බං රූපං න හෙතු අහෙතුකං හෙතුවිප්පයුත්තං සප්පච්චයං සඞ්ඛතං රූපි[1] ලොකියං සාසවං සඤ්ඤොජනියං ගන්ථනියං ඔඝනියං යොගනියං[2] නීවරණියං පරාමට්ඨං උපාදානියං සංකිලෙසිකං අබ්‍යාකතං අනාරම්මණං අචෙතසිකං චිත්තවිප්පයුත්තං නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං න සවිතක්කසවිචාරං න අවිතක්කවිචාරමත්තං අවිතක්කඅවිචාරං න පීතිසහගතං න සුඛසහගතං න උපෙක්ඛාසහගතං නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බං නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකං නෙව ආචයගාමි න අපචයගාමි නෙව සෙක්ඛං නාසෙක්ඛං පරිත්තං කාමාවචරං න රූපාවචරං න අරූපාවචරං පරියාපන්නං නො අපරියාපන්නං අනියතං අනිය්‍යානිකං උප්පන්නං ඡහි විඤ්ඤාණෙහි විඤ්ඤෙය්‍යං අනිච්චං ජරාභිභූතං, එවං එකවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

එකකං.

588. දුවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

අත්ථි රූපං උපාදා, අත්ථි රූපං නො උපාදා.

අත්ථි රූපං උපාදින්නං, අත්ථි රූපං අනුපාදින්නං.

අත්ථි රූපං උපාදින්නුපාදානියං, අත්ථි රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං.

අත්ථි රූපං සනිදස්සනං, අත්ථි රූපං අනිදස්සනං.

අත්ථි රූපං සප්පටිඝං, අත්ථි රූපං අප්පටිඝං.

---

1. රූපියං - සිමු. 3. PTS. රූපං - සිමු. 1, මජසං.
2. යොගනිකං - සිමු. 1, 3, මජසං. PTS.

TOC

අත්ථි රූපං ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

අත්ථි රූපං මහාභූතං, අත්ථි රූපං න මහාභූතං.

අත්ථි රූපං විඤ්ඤත්ති, අත්ථි රූපං න විඤ්ඤත්ති.

අත්ථි රූපං චිත්තසමුට්ඨානං, අත්ථි රූපං න චිත්තසමුට්ඨානං.

අත්ථි රූපං චිත්තසහභූ, අත්ථි රූපං න චිත්තසහභූ.

අත්ථි රූපං චිත්තානුපරිවත්ති, අත්ථි රූපං න චිත්තානුපරිවත්ති.

අත්ථි රූපං අජ්ඣත්තිකං, අත්ථි රූපං බාහිරං.

අත්ථි රූපං ඔළාරිකං, අත්ථි රූපං සුඛුමං.

අත්ථි රූපං දූරෙ, අත්ථි රූපං සන්තිකෙ.

පකිණ්ණකදුකං. (14)

අත්ථි රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස වත්ථු, අත්ථි රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු. අත්ථි රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු, අත්ථි රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

අත්ථි රූපං සොතසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ඝානසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස -පෙ- කායසම්ඵස්සස්ස වත්ථු, අත්ථි රූපං කායසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු. අත්ථි රූපං කායසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු, අත්ථි රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

වත්ථුදුකං. (25)

අත්ථි රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං, අත්ථි රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස නාරම්මණං. අත්ථි රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අත්ථි රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං.

අත්ථි රූපං සොතසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ඝානසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස -පෙ- කායසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං, අත්ථි රූපං කායසම්ඵස්සස්ස නාරම්මණං. අත්ථි රූපං කායසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අත්ථි රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං.

ආරම්මණදුකං. (25)

අත්ථි රූපං චක්ඛායතනං, අත්ථි රූපං න චක්ඛායතනං.

අත්ථි රූපං සොතායතනං -පෙ- ඝානායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං -පෙ- කායායතනං, අත්ථි රූපං න කායායතනං.

අත්ථි රූපං රූපායතනං, අත්ථි රූපං න රූපායතනං.

අත්ථි රූපං සද්දායතනං, අත්ථි රූපං න සද්දායතනං.

අත්ථි රූපං ගන්ධායතනං, අත්ථි රූපං න ගන්ධායතනං.

අත්ථි රූපං රසායතනං, අත්ථි රූපං න රසායතනං.

අත්ථි රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං, අත්ථි රූපං න ඵොට්ඨබ්බායතනං.

ආයතනදුකං. (10)

අත්ථි රූපං චක්ඛු ධාතු, අත්ථි රූපං න චක්ඛුධාතු.

අත්ථි රූපං සොතධාතු, අත්ථි රූපං න සොතධාතු.

අත්ථි රූපං ඝානධාතු, අත්ථි රූපං න ඝානධාතු.

අත්ථි රූපං ජිව්හාධාතු, අත්ථි රූපං න ජිව්හාධාතු.

අත්ථි රූපං කායධාතු, අත්ථි රූපං න කායධාතු.

අත්ථි රූපං රූපධාතු, අත්ථි රූපං න රූපධාතු

අත්ථි රූපං සද්දධාතු, අත්ථි රූපං න සද්දධාතු.

අත්ථි රූපං ගන්ධධාතු, අත්ථි රූපං න ගන්ධධාතු.

අත්ථි රූපං රසධාතු, අත්ථි රූපං න රසධාතු.

අත්ථි රූපං ඵොට්ඨබ්බධාතු, අත්ථි රූපං න ඵොට්ඨබ්බධාතු.

ධාතුදුකං. (10)

අත්ථි රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

අත්ථි රූපං සොතින්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න සොතින්ද්‍රියං.

අත්ථි රූපං ඝානින්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න ඝානින්ද්‍රියං.

අත්ථි රූපං ජිව්හින්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න ජිව්හින්ද්‍රියං.

අත්ථි රූපං කායින්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න කායින්ද්‍රියං.

අත්ථි රූපං ඉත්ථින්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න ඉත්ථින්ද්‍රියං.

අත්ථි රූපං පුරිසින්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න පුරිසින්ද්‍රියං.

අත්ථි රූපං ජීවිතින්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න ජීවිතින්ද්‍රියං.

ඉන්ද්‍රියදුකං. (8)

අත්ථි රූපං කායවිඤ්ඤත්ති, අත්ථි රූපං න කායවිඤ්ඤත්ති.

අත්ථි රූපං වචීවිඤ්ඤත්ති, අත්ථි රූපං න වචීවිඤ්ඤත්ති.

අත්ථි රූපං ආකාසධාතු, අත්ථි රූපං න ආකාසධාතු.

අත්ථි රූපං ආපොධාතු, අත්ථි රූපං න ආපොධාතු.

අත්ථි රූපං රූපස්ස ලහුතා, අත්ථි රූපං රූපස්ස න ලහුතා.

අත්ථි රූපං රූපස්ස මුදුතා, අත්ථි රූපං රූපස්ස න මුදුතා.

අත්ථි රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා, අත්ථි රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

අත්ථි රූපං රූපස්ස උපචයො, අත්ථි රූපං රූපස්ස න උපචයො.

අත්ථි රූපං රූපස්ස සන්තති, අත්ථි රපං රූපස්ස න සන්තති.

අත්ථි රූපං රූපස්ස ජරතා, අත්ථි රූපං රූපස්ස න ජරතා.

අත්ථි රූපං රූපස්ස අනිච්චතා, අත්ථි රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා.

අත්ථි රූපං කබළීකාරො ආහාරො, අත්ථි රූපං න කබළීකාරො ආහාරො.

එවං දුවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

[සුඛුමරූපදුකං. 12]

දුකං.

584. තිවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං උපාදා. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි උපාදා, අත්ථි නො උපාදා.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං උපාදින්නං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි උපාදින්නං, අත්ථි අනුපාදින්නං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං උපාදින්නුපාදානියං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි උපාදින්නුපාදානියං, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අනිදස්සනං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි සනිදස්සනං, අත්ථි අනිදස්සනං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං සප්පටිඝං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං ඉන්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි න ඉන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න මහාභූතං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි මහාභූතං, අත්ථි න මහාභූතං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න විඤ්ඤත්ති. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි විඤ්ඤත්ති, අත්ථි න විඤ්ඤත්ති.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න චිත්තසමුට්ඨානං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි චිත්තසමුට්ඨානං, අත්ථි න චිත්තසමුට්ඨානං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න චිත්තසහභූ. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි චිත්තසහභූ, අත්ථි න චිත්තසහභූ.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න චිත්තානුපරිවත්ති. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි චිත්තානුපරිවත්ති, අත්ථි න චිත්තානුපරිවත්ති.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං ඔළාරිකං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං සන්තිකෙ. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ.

පකිණ්ණකතිකං. (13)

යං තං රූපං බාහිරං තං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස වත්ථු, අත්ථි චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු.

යං තං රූපං බාහිරං තං චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු, අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

යං තං රූපං බාහිරං තං සොතසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ඝානසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස -පෙ- කායසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි කායසම්ඵස්සස්ස වත්ථු, අත්ථි කායසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු.

TOC

යං තං රූපං බාහිරං තං කායසම්ඵස්සජාය වේදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි කායවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු, අත්ථි කායවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

වත්ථුතිකං. (25)

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස නාරම්මණං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං, අත්ථි චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස නාරම්මණං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වේදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං සෝතසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ඝානසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස -පෙ- කායසම්ඵස්සස්ස නාරම්මණං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි කායසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං, අත්ථි කායසම්ඵස්සස්ස නාරම්මණං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං කායසම්ඵස්සජාය වේදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අත්ථි කායවිඤ්ඤාණස්ස නාරම්මණං.

ආරම්මණතිකං. (26)

යං තං රූපං බාහිරං තං න චක්ඛායතනං. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි චක්ඛායතනං, අත්ථි න චක්ඛායතනං.

යං තං රූපං බාහිරං තං න සෝතායතනං. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි සෝතායතනං, අත්ථි න සෝතායතනං.

යං තං රූපං බාහිරං තං න ඝානායතනං -පෙ- න ජිව්හායතනං -පෙ- න කායායතනං. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි කායායතනං අත්ථි න කායායතනං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න රූපායතනං. යං තං බාහිරං තං අත්ථි රූපායතනං, අත්ථි න රූපායතනං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න සද්දායතනං -පෙ- න ගන්ධායතනං -පෙ- න රසායතනං -පෙ- න ඵොට්ඨබ්බායතනං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනං, අත්ථි න ඵොට්ඨබ්බායතනං.

ආයතනතිකං. (10)

යං තං රූපං බාහිරං තං න චක්ඛුධාතු. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි චක්ඛුධාතු, අත්ථි න චක්ඛුධාතු.

යං තං රූපං බාහිරං තං න සොතධාතු -පෙ- න ඝානධාතු -පෙ- න ජිව්හාධාතු -පෙ- න කායධාතු. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි කායධාතු, අත්ථි න කායධාතු.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න රූපධාතු. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි රූපධාතු, අත්ථි න රූපධාතු.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න සද්දධාතු -පෙ- න ගන්ධධාතු -පෙ- න රසධාතු -පෙ- න ඵොට්ඨබ්බධාතු. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ඵොට්ඨබ්බධාතු, අත්ථි න ඵොට්ඨබ්බධාතු.

ධාතුතිකං (10)

යං තං රූපං බාහිරං තං න චක්ඛුන්ද්‍රියං. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි චක්ඛුන්ද්‍රියං, අත්ථි න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං බාහිරං තං න සොතින්ද්‍රියං -පෙ- න ඝානින්ද්‍රියං -පෙ- න ජිව්හින්ද්‍රියං -පෙ- න කායින්ද්‍රියං. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං අත්ථි කායින්ද්‍රියං, අත්ථි න කායින්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න ඉත්ථින්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ඉත්ථින්ද්‍රියං, අත්ථි න ඉත්ථින්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න පුරිසින්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි පුරිසින්ද්‍රියං, අත්ථි න පුරිසින්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න ජීවිතින්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියං, අත්ථි න ජීවිතින්ද්‍රියං,

ඉන්ද්‍රියතිකං. (8)

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න කායවිඤ්ඤත්ති. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි කායවිඤ්ඤත්ති, අත්ථි න කායවිඤ්ඤත්ති.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න වචීවිඤ්ඤත්ති. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි වචීවිඤ්ඤත්ති, අත්ථි න වචීවිඤ්ඤත්ති.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න ආකාසධාතු. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ආකාසධාතු, අත්ථි න ආකාසධාතු.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න ආපොධාතු. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි ආපොධාතු, අත්ථි න ආපොධාතු.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං රූපස්ස න ලහුතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි රූපස්ස ලහුතා, අත්ථි රූපස්ස න ලහුතා.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං රූපස්ස න මුදුතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි රූපස්ස මුදුතා, අත්ථි රූපස්ස න මුදුතා.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා, අත්ථි රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං රූපස්ස න උපචයො. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි රූපස්ස උපචයො, අත්ථි රූපස්ස න උපචයො.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං රූපස්ස න සන්තති. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි රූපස්ස සන්තති, අත්ථි රූපස්ස න සන්තති.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං රූපස්ස න ජරතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි රූපස්ස ජරතා, අත්ථි රූපස්ස න ජරතා.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං රූපස්ස න අනිච්චතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි රූපස්ස අනිච්චතා, අත්ථි රූපස්ස න අනිච්චතා.

යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න කබළීකාරො ආහාරො[1]. යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි කබළීකාරො ආහාරො, අත්ථි න කබළීකාරො ආහාරො.

එවං තිවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

[සුඛුමරූපතිකං. 12]

තිකං.

1. කවලීකාරො - සිමු 1, 2, 3. මජසං.

590. චතුබ්බිධෙන රූපසඞ්ගහො:

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි උපාදින්නං, අත්ථි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං නො උපාදා තං අත්ථි උපාදින්නං, අත්ථි අනුපාදින්නං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි උපාදින්නුපාදානියං, අත්ථි අනුපා-දින්නුපාදානියං. යං තං රූපං නො උපාදා තං අත්ථි උපාදින්නුපාදානියං, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං. යං තං රූපං නො උපාදා තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං. යං තං රූපං නො උපාදා තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. යං තං රූපං නො උපාදා තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි සනිදස්සනං, අත්ථි අනිදස්සනං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි සනිදස්සනං, අත්ථි අනිදස්සනං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි මහාභූතං, අත්ථි න මහාභූතං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි මහාභූතං, අත්ථි න මහාභූතං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ.

යං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි සනිදස්සනං, අත්ථි අනි-දස්සනං. යං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි සනිදස්සනං, අත්ථි අනිදස්සනං.

යං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං. යං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං.

යං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි මහාභූතං, අත්ථි න මහාභූතං. යං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි මහාභූතං, අත්ථි න මහාභූතං.

යං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං. යං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං.

යං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. යං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ.

යං තං රූපං සප්පටිඝං තං අත්ථි ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි න ඉන්ද්‍රියං. යං තං රූපං අප්පටිඝං තං අත්ථි ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි න ඉන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං සප්පටිඝං තං අත්ථි මහාභූතං, අත්ථි න මහාභූතං. යං තං රූපං අප්පටිඝං තං අත්ථි මහාභූතං, අත්ථි න මහාභූතං.

යං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං. යං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං.

යං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. යං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ.

යං තං රූපං මහාභූතං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං. යං තං රූපං න මහාභූතං තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං.

යං තං රූපං මහාභූතං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. යං තං රූපං න මහාභූතං තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ.

දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤාතං රූපං.

එවං චතුබ්බිධෙන රූපසඞ්ගහො.

චතුක්කං. (22)

591. පඤ්චවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

පඨවීධාතු, ආපොධාතු, තෙජොධාතු, වායොධාතු, යං ච රූපං උපාදා.

එවං පඤ්චවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

පඤ්චකං.

592. ඡබ්බිධෙන රූපසඞ්ගහො:

චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං.

එවං ඡබ්බිධෙන රූපසඞ්ගහො.

ඡක්කං.

593. සත්තවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනොධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනොවිඤ්ඤාණධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං.

එවං සත්තවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

සත්තකං.

594. අට්ඨවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං[1] රූපං, කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං අත්ථි සුඛසම්ඵස්සං, අත්ථි දුක්ඛසම්ඵස්සං, මනොධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනොවිඤ්ඤාණධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං.

එවං අට්ඨවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

අට්ඨකං.

595. නවවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං, ඉත්ථින්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, යඤ්ච රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

එවං නවවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

නවකං.

596. දසවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං, ඉත්ථින්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, න ඉන්ද්‍රියං රූපං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං.

එවං දසවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

දසකං.

597. එකාදසවිධෙන රූපසඞ්ගහො:

චක්ඛායතනං, සොතායතනං, ඝානායතනං, ජිව්හායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, යඤ්ච රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං.

එවං එකාදසවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

එකාදසකං.

මාතිකා.

1. ජිව්හායවිඤ්ඤෙය්‍යං, සිමු 3.

[එකකනිද්දෙසො]

598. සබ්බං රූපං න හෙතුමෙව, අහෙතුකමෙව, හෙතුවිප්පයුත්තමෙව, සප්පච්චයමෙව, සඞ්ඛතමෙව, රූපිමෙව,[1] ලොකියමෙව, සාසවමෙව, සඤ්ඤොජනියමෙව, ගන්ථනියමෙව, ඔඝනියමෙව, යොගනියමෙව, නීවරණියමෙව, පරාමට්ඨමෙව, උපාදානියමෙව, සංකිලෙසිකමෙව, අව්‍යාකතමෙව, අනාරම්මණමෙව, අචෙතසිකමෙව, චිත්තවිප්පයුත්තමෙව, නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මමෙව, අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකමෙව, න සවිතක්කසවිචාරමෙව, න අවිතක්කවිචාරමත්තමෙව, අවිතක්කඅවිචාරමෙව, න පීතිසහගතමෙව, න සුඛසහගතමෙව, න උපෙක්ඛාසහගතමෙව, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බමෙව, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකමෙව, නෙව ආචයගාමි න අපචයගාමිමෙව, නෙවසෙක්ඛනාසෙක්ඛමෙව, පරිත්තමෙව, කාමාවචරමෙව, න රූපාවචරමෙව, න අරූපාවචරමෙව, පරියාපන්නමෙව, නො අපරියාපන්නමෙව, අනියතමෙව, අනිය්‍යානිකමෙව, උප්පන්නං ඡහි විඤ්ඤාණෙහි විඤ්ඤෙය්‍යමෙව, අනිච්චමෙව, ජරාභිභූතමෙව, එවං එකවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

එකකනිද්දෙසො.

[දුකනිද්දෙසො]

(උපාදාරූපං)

599. කතමං තං රූපං උපාදා?

චක්ඛායතනං, සොතායතනං, ඝානායතනං, ජිව්හායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඉත්ථින්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, කායවිඤ්ඤත්ති, වචීවිඤ්ඤත්ති, ආකාසධාතු, රූපස්ස ලහුතා, රූපස්ස මුදුතා, රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා, රූපස්ස උපචයො, රූපස්ස සන්තති, රූපස්ස ජරතා, රූපස්ස අනිච්චතා, කබළීංකාරො ආහාරො.

600. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං[2] චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යෙන චක්ඛුනා අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන රූපං සනිදස්සනං සප්පටිඝං පස්සි වා පස්සති වා පස්සිස්සති වා පස්සෙ වා, චක්ඛුමෙතං, චක්ඛායතනමෙතං, චක්ඛුධාතුපෙසා, චක්ඛුන්ද්‍රියමෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා[3], සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙතං, ඛෙත්තමෙතං, වත්ථුමෙතං, නෙත්තමෙතං, නයනමෙතං, ඔරිමං තීරමෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

1. රූපමෙව - සිමු, 2. මජසං. සා අ.
රූපියමෙව - සිමු 3.
2. චක්ඛු - සිමු. 1, 2. මජසං. 3. ද්වාරමෙපෙසො - සිමු 3.

601. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං[1] චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යම්හි චක්ඛුම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි රූපං සනිදස්සනං සප්පටිඝං පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, චක්ඛුම්පෙතං, චක්ඛායතනම්පෙතං, චක්ඛුධාතුපෙසා, චක්ඛුන්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා[2], සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, නෙත්තම්පෙතං, නයනම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

602. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං චක්ඛුං අනිදස්සනං සප්පටිඝං රූපම්හි සනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, චක්ඛුම්පෙතං, චක්ඛායතනම්පෙතං, චක්ඛුධාතුපෙසා, චක්ඛුන්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, නෙත්තම්පෙතං, නයනම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

603. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපං ආරබ්භ චක්ඛුසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපං ආරබ්භ චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපාරම්මණො චක්ඛුසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපාරම්මණා චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා චක්ඛුම්පෙතං, චක්ඛායතනම්පෙතං, චක්ඛුධාතුපෙසා, චක්ඛුන්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, නෙත්තම්පෙතං, නයනම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

---

1. චක්ඛු - සීමු 1, 2, මජසං.
2. ද්වාරොපෙසො - සීමු 3.

604. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යෙන සොතෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන සද්දං අනිදස්සනං සප්පටිඝං සුණි වා සුණාති වා සුණිස්සති වා සුණෙ වා, සොතම්පෙතං, සොතායතනම්පෙතං, සොතධාතුපෙසා, සොතින්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

605. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යම්හි සොතම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි සද්දො අනිදස්සනො සප්පටිඝො පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, සොතම්පෙතං, සොතායතනම්පෙතං, සොතධාතුපෙසා, සොතින්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

606. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං සොතං අනිදස්සනං සප්පටිඝං සද්දම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, සොතම්පෙතං, සොතායතනම්පෙතං, සොතධාතුපෙසා, සොතින්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

607. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං සොතං නිස්සාය සද්දං ආරබ්භ සොතසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං සොතං නිස්සාය සද්දං ආරබ්භ සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං සොතං නිස්සාය සද්දාරම්මණො සොතසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං සොතං නිස්සාය සද්දාරම්මණා සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, සොතම්පෙතං, සොතායතනම්පෙතං, සොතධාතුපෙසා, සොතින්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

608. කතමං තං රූපං ඝානායතනං?

යං ඝානං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යෙන ඝානෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන ගන්ධං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ඝායි වා ඝායති වා ඝායිස්සති වා ඝායෙ වා ඝානමෙතං, ඝානායතනමෙතං, ඝානධාතුපෙසා, ඝානින්ද්‍රියමෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙතං, ඛෙත්තමෙතං, වත්ථුමෙතං, ඔරිමං තීරමෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ඝානායතනං.

609. කතමං තං රූපං ඝානායතනං?

යං ඝානං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යම්හි ඝානම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි ගන්ධො අනිදස්සනො සප්පටිඝො පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ඝානමෙතං, ඝානායතනමෙතං, ඝානධාතුපෙසා, ඝානින්ද්‍රියමෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙතං, ඛෙත්තමෙතං, වත්ථුමෙතං, ඔරිමං තීරමෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ඝානායතනං.

610. කතමං තං රූපං ඝානායතනං?

යං ඝානං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං ඝානං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ගන්ධම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ඝානමෙතං, ඝානායතනමෙතං, ඝානධාතුපෙසා, ඝානින්ද්‍රියමෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙතං, ඛෙත්තමෙතං, වත්ථුමෙතං, ඔරිමං තීරමෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ඝානායතනං.

611 කතමං තං රූපං ඝානායතනං?

යං ඝානං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං ඝානං නිස්සාය ගන්ධං ආරබ්භ ඝානසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ඝානං නිස්සාය ගන්ධං ආරබ්භ ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ඝානං නිස්සාය ගන්ධාරම්මණො ඝානසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ඝානං නිස්සාය ගන්ධාරම්මණා ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, ඝානමෙතං, ඝානායතනමෙතං, ඝානධාතුපෙසා, ඝානින්ද්‍රියමෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙතං, ඛෙත්තමෙතං, වත්ථුමෙතං, ඔරිමං තීරමෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ඝානායතනං.

612. කතමං තං රූපං ජිව්හායතනං?

යා ජිව්හා චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යාය ජිව්හාය අනිදස්සනාය සප්පටිඝාය රසං අනිදස්සනං සප්පටිඝං සායි වා සායති වා සායිස්සති වා සායෙ වා, ජිව්හාපෙසා ජිව්හායතනමෙපතං, ජිව්හාධාතුපෙසා, ජිව්හින්ද්‍රියමෙපතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙපතං, ඛෙත්තමෙපතං, වත්ථුමෙපතං, ඔරිමං තීරමෙපතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ජිව්හායතනං.

613. කතමං තං රූපං ජිව්හායතනං?

යා ජිව්හා චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යාය ජිව්හාය අනිදස්සනාය සප්පටිඝාය රසො අනිදස්සනො සප්පටිඝො පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ජිව්හාපෙසා, ජිව්හායතනමෙපතං, ජිව්හාධාතුපෙසා, ජිව්හින්ද්‍රියමෙපතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙපතං, ඛෙත්තමෙපතං, වත්ථුමෙපතං, ඔරිමං තීරමෙපතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං රූපං ජිව්හායතනං.

614. කතමං තං රූපං ජිව්හායතනං?

යා ජිව්හා චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යා ජිව්හා අනිදස්සනා සප්පටිඝා රසම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ජිව්හාපෙසා, ජිව්හායතනමෙපතං, ජිව්හාධාතුපෙසා, ජිව්හින්ද්‍රියමෙපතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙපතං, ඛෙත්තමෙපතං, වත්ථුමෙපතං, ඔරිමං තීරමෙපතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ජිව්හායතනං.

615. කතමං තං රූපං ජිව්හායතනං?

යා ජිව්හා චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං ජිව්හං නිස්සාය රසං ආරබ්භ ජිව්හාසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ජිව්හං නිස්සාය රසං ආරබ්භ ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ජිව්හං නිස්සාය රසාරම්මණො ජිව්හාසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ජිව්හං නිස්සාය රසාරම්මණා ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, ජිව්හාපෙසා, ජිව්හායතනමෙපතං, ජිව්හාධාතුපෙසා, ජිව්හින්ද්‍රියමෙපතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙපතං, ඛෙත්තමෙපතං, වත්ථුමෙපතං, ඔරිමං තීරමෙපතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ජිව්හායතනං.

616. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යෙන කායෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන ඵොට්ඨබ්බං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ඵුසි වා ඵුසති වා ඵුසිස්සති වා ඵුසෙ වා, කායොපෙසො, කායායතනම්පෙතං, කායධාතුපෙසා, කායින්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

617. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො සප්පටිඝො, යම්හි කායම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි ඵොට්ඨබ්බං අනිදස්සනො සප්පටිඝො පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, කායොපෙසො, කායායතනම්පෙතං, කායධාතුපෙසා, කායින්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

618. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යො කායො අනිදස්සනො සප්පටිඝො ඵොට්ඨබ්බම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, කායොපෙසො, කායායතනම්පෙතං, කායධාතුපෙසා, කායින්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤොගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

619. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං කායං නිස්සාය ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ කායසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ කායසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ඵොට්ඨබ්බාරම්මණො කායසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා කායසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, කායොපෙසො, කායායතනම්පෙතං, කායධාතුපෙසා, කායින්ද්‍රියම්පෙතං, ලොකොපෙසො, ද්වාරාපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරම්පෙතං, ඛෙත්තම්පෙතං, වත්ථුම්පෙතං, ඔරිමං තීරම්පෙතං, සුඤ්ඤොගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

620. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝං: නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං කාළකං මඤ්ජෙට්ඨකං[1] හරි[2] හරිවණ්ණං අම්බඞ්කුරවණ්ණං දීඝං රස්සං අණුං ථූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං[3] ඡළංසං අට්ඨංසං සොළසංසං නින්නං ථලං ඡායා ආතපො ආලොකො අන්ධකාරො අබ්භා මහිකා ධූමො රජො චන්දමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස[4] වණ්ණනිභා තාරකරූපානං වණ්ණනිභා ආදාසමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා මණිසඞ්ඛමුත්තාවෙළුරියස්ස වණ්ණනිභා ජාතරූපරජතස්ස වණ්ණනිභා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝං, යං රූපං සනිදස්සනං සප්පටිඝං චක්ඛුනා අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන පස්සි වා පස්සති වා පස්සිස්සති වා පස්සෙ වා, රූපමෙතං, රූපායතනමෙතං, රූපධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

621. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝං: නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං කාළකං මඤ්ජෙට්ඨකං හරි හරිවණ්ණං අම්බඞ්කුරවණ්ණං දීඝං රස්සං අණුං ථූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං[3] ඡළංසං අට්ඨංසං සොළසංසං නින්නං ථලං ඡායා ආතපො ආලොකො අන්ධකාරො අබ්භා මහිකා ධූමො රජො චන්දමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා තාරකරූපානං වණ්ණනිභා ආදාසමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා මණිසඞ්ඛමුත්තාවෙළුරියස්ස වණ්ණනිභා ජාතරූපරජතස්ස වණ්ණනිභා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝං, යම්හි රූපම්හි සනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි චක්ඛු අනිදස්සනං සප්පටිඝං පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, රූපමෙතං, රූපායතනමෙතං රූපධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

622. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝ : නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං කාළකං මඤ්ජෙට්ඨකං හරි හරිවණ්ණං අම්බඞ්කුරවණ්ණං දීඝං රස්සං අණුං ථූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං ඡළංසං අට්ඨංසං සොළසංසං නින්නං ථලං ඡායා ආතපො ආලොකො අන්ධකාරො අබ්භා මහිකා ධූමො රජො චන්දමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා තාරකරූපානං වණ්ණනිභා ආදාසමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා මණිසඞ්ඛමුත්තාවෙළුරියස්ස වණ්ණනිභා ජාතරූපරජතස්ස වණ්ණනිභා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝං, යං රූපං සනිදස්සනං සප්පටිඝං චක්ඛුම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, රූපමෙතං, රූපායතනමෙතං, රූපධාතුපෙසා ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

1. මඤ්ජිට්ඨකං - මජසං.
2. 'හරි' ඉති ඌනං - PTS.
3. චතුරංසං - සභා, PTS.
4. සූරියමණ්ඩලස්ස - මජසං.

623. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝං: නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං කාළකං මඤ්ජෙට්ඨකං හරි හරිවණ්ණං අම්බඞ්කුරවණ්ණං දීඝං රස්සං අණුං ථූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං ඡළංසං අට්ඨංසං සොළසංසං නින්නං ථලං ඡායා ආතපො ආලොකො අන්ධකාරො අබ්භා මහිකා ධූමො රජො චන්දමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා තාරකරූපානං වණ්ණනිභා ආදාසමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා මණිසඞ්ඛමුත්තාවෙළුරියස්ස වණ්ණනිභා ජාතරූපරජතස්ස වණ්ණනිභා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝං, යං රූපං ආරබ්භ චක්ඛුං නිස්සාය චක්ඛුසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං රූපං ආරබ්භ චක්ඛුං නිස්සාය චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපාරම්මණො[1] චක්ඛුසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපාරම්මණා චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, රූපමෙතං, රූපායතනමෙතං, රූපධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

624. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: භෙරිසද්දො මුදිඞ්ගසද්දො සඞ්ඛසද්දො පණවසද්දො ගීතසද්දො වාදිතසද්දො සම්මසද්දො පාණිසද්දො සත්තානං නිග්ඝොසසද්දො ධාතූනං සන්නිඝාතසද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං සද්දං අනිදස්සනං සප්පටිඝං සොතෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන සුණි වා සුණාති වා සුණිස්සති වා සුණෙ වා, සද්දොපෙසො, සද්දායතනමෙතං, සද්දධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

625. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: භෙරිසද්දො මුදිඞ්ගසද්දො සඞ්ඛසද්දො පණවසද්දො ගීතසද්දො වාදිතසද්දො සම්මසද්දො පාණිසද්දො සත්තානං නිග්ඝොසසද්දො ධාතූනං සන්නිඝාතසද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යම්හි සද්දම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි සොතං අනිදස්සනං සප්පටිඝං පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, සද්දොපෙසො, සද්දායතනමෙතං, සද්දධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

1. යං රූපාරම්මණො චක්ඛුං නිස්සාය - සීමු 1, 2, 3, මජසං. සසා.
යං රූපාරම්මණං චක්ඛුං නිස්සාය, PTS.

626. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: භෙරිසද්දො මුදිඞ්ගසද්දො සඞ්ඛසද්දො පණවසද්දො ගීතසද්දො වාදිතසද්දො සම්මසද්දො පාණිසද්දො සත්තානං නිග්ඝොසසද්දො ධාතූනං සන්නිඝාතසද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යො සද්දො අනිදස්සනො සප්පටිඝො සොතම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, සද්දොපෙසො, සද්දායතනම්පෙතං, සද්දධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

627. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: භෙරිසද්දො මුදිඞ්ගසද්දො සඞ්ඛසද්දො පණවසද්දො ගීතසද්දො වාදිතසද්දො සම්මසද්දො පාණිසද්දො සත්තානං නිග්ඝොසසද්දො ධාතූනං සන්නිඝාතසද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං සද්දං ආරබ්භ සොතං නිස්සාය සොතසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං සද්දං ආරබ්භ සොතං නිස්සාය සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං සොතං නිස්සාය සද්දාරම්මණො සොතසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං සොතං නිස්සාය සද්දාරම්මණා සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, සද්දොපෙසො, සද්දායතනම්පෙතං, සද්දධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

628. කතමං තං රූපං ගන්ධායතනං?

යො ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: මූලගන්ධො සාරගන්ධො තචගන්ධො පත්තගන්ධො පුප්ඵගන්ධො ඵලගන්ධො ආමකගන්ධො[1] විස්සගන්ධො සුගන්ධො දුග්ගන්ධො, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං ගන්ධං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ඝානෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන ඝායි වා ඝායති වා ඝායිස්සති වා ඝායෙ වා, ගන්ධොපෙසො, ගන්ධායතනම්පෙතං, ගන්ධධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ගන්ධායතනං.

1. ආමගන්ධො - සිමු 1, 3, සෝ, PTS

629. කතමං තං රූපං ගන්ධායතනං?

යො ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: මූලගන්ධො සාරගන්ධො තචගන්ධො පත්තගන්ධො පුප්ඵගන්ධො ඵලගන්ධො ආමකගන්ධො විස්සගන්ධො සුගන්ධො දුග්ගන්ධො, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යම්හි ගන්ධම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි ඝානං අනිදස්සනං සප්පටිඝං පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ගන්ධො-පෙසො, ගන්ධායතනමෙතං, ගන්ධධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ගන්ධායතනං.

630. කතමං තං රූපං ගන්ධායතනං?

යො ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: මූලගන්ධො සාරගන්ධො තචගන්ධො පත්තගන්ධො පුප්ඵගන්ධො ඵලගන්ධො ආමකගන්ධො විස්සගන්ධො සුගන්ධො දුග්ගන්ධො, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යො ගන්ධො අනිදස්සනො සප්පටිඝො ඝානම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ගන්ධො-පෙසො, ගන්ධායතනමෙතං, ගන්ධධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ගන්ධායතනං.

631. කතමං තං රූපං ගන්ධායතනං?

යො ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: මූලගන්ධො සාරගන්ධො තචගන්ධො පත්තගන්ධො පුප්ඵගන්ධො ඵලගන්ධො ආමකගන්ධො විස්සගන්ධො සුගන්ධො දුග්ගන්ධො, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි-ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං ගන්ධං ආරබ්භ ඝානං නිස්සාය ඝානසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ගන්ධං ආරබ්භ ඝානං නිස්සාය ඝාන-සම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ඝානං නිස්සාය ගන්ධාරම්මණො ඝානසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ඝානං නිස්සාය ගන්ධාරම්මණා ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, ගන්ධොපෙසො, ගන්ධායතනමෙතං, ගන්ධධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ගන්ධායතනං.

632. කතමං තං රූපං රසායතනං?

යො රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: මූලරසො ඛන්ධරසො තචරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අම්බිලං මධුරං තිත්තකං කටුකං ලොණිකං ඛාරිකං ලපිලං[1] කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං රසං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ජිව්හාය අනිදස්සනාය සප්පටිඝාය සායි වා සායති වා සායිස්සති වා සායෙ වා, රසොපෙසො, රසායතනමෙතං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායතනං.

1. ලම්බිලං - මජසං, ලපිලකං - සිමු 1, 2, 3, අ.

633. කතමං තං රූපං රසායතනං?

යො රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: මූලරසො ඛන්ධරසො තචරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අම්බිලං මධුරං තිත්තකං කටුකං ලොණිකං ඛාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යම්හි රසම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි ජිව්හා අනිදස්සනා සප්පටිඝා පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, රසොපෙසො, රසායතනම්පෙතං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායතනං.

634. කතමං තං රූපං රසායතනං?

යො රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: මූලරසො ඛන්ධරසො තචරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අම්බිලං මධුරං තිත්තකං කටුකං ලොණිකං ඛාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යො රසො අනිදස්සනො සප්පටිඝො ජිව්හාය අනිදස්සනාය සප්පටිඝාය පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, රසොපෙසො, රසායතනම්පෙතං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායතනං.

635. කතමං තං රූපං රසායතනං?

යො රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො: මූලරසො ඛන්ධරසො තචරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අම්බිලං මධුරං තිත්තකං කටුකං ලොණිකං ඛාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යං රසං ආරබ්භ ජිව්හං නිස්සාය ජිව්හාසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං රසං ආරබ්භ ජිව්හං නිස්සාය ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ජිව්හං නිස්සාය රසාරම්මණො ජිව්හාසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ජිව්හං නිස්සාය රසාරම්මණා ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, රසොපෙසො, රසායතනම්පෙතං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායතනං.

636. කතමං තං රූපං ඉත්ථින්ද්‍රියං?

යං ඉත්ථියා ඉත්ථිලිඞ්ගං[1] ඉත්ථිනිමිත්තං ඉත්ථිකුත්තං ඉත්ථාකප්පො ඉත්ථත්තං[2] ඉත්ථිභාවො, ඉදං තං රූපං ඉත්ථින්ද්‍රියං.

1. ඉත්ථිලිඞ්ගං - සො. 2. ඉත්ථිත්තං - සො.

637\. කතමං තං රූපං පුරිසින්ද්‍රියං?

යං පුරිසස්ස පුරිසලිඞ්ගං පුරිසනිමිත්තං පුරිසකුත්තං පුරිසාකප්පො පුරිසත්තං පුරිසභාවො, ඉදං තං රූපං පුරිසින්ද්‍රියං.

638\. කතමං තං රූපං ජීවිතින්ද්‍රියං?

යො තෙසං රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ජීවිතින්ද්‍රියං.

639\. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤත්ති?

යා කුසලචිත්තස්ස වා අකුසලචිත්තස්ස වා අව්‍යාකතචිත්තස්ස වා අභික්කමන්තස්ස වා පටික්කමන්තස්ස වා ආලොකෙන්තස්ස වා විලොකෙන්තස්ස වා සම්මිඤ්ජෙන්තස්ස වා පසාරෙන්තස්ස වා කායස්ස ථම්භනා සන්ථම්භනා සන්ථම්භිතත්තං විඤ්ඤත්ති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතත්තං, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤත්ති.

640\. කතමං තං රූපං වචීවිඤ්ඤත්ති?

යා කුසලචිත්තස්ස වා අකුසලචිත්තස්ස වා අව්‍යාකතචිත්තස්ස වා වාචා ගිරා ව්‍යප්පථො උදීරණං ඝොසො ඝොසකම්මං වාචා වචීභෙදො, අයං වුච්චති වාචා. යා තාය වාචාය විඤ්ඤත්ති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතත්තං, ඉදං තං රූපං වචීවිඤ්ඤත්ති.

641\. කතමං තං රූපං ආකාසධාතු?

යො ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විවරො විවරගතං අසම්ඵුට්ඨං චතූහි මහාභූතෙහි, ඉදං තං රූපං ආකාසධාතු.

642\. කතමං තං රූපං රූපස්ස ලහුතා?

යා රූපස්ස ලහුතා ලහුපරිණාමතා අදන්ධනතා අවිත්ථනතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ලහුතා.

643\. කතමං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා?

යා රූපස්ස මුදුතා මද්දවතා අකක්ඛළතා අකථිනතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා.

644. කතමං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා?

යා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤත්තං කම්මඤ්ඤභාවො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා.

645. කතමං තං රූපං රූපස්ස උපචයො?

යො ආයතනානං ආචයො, සො රූපස්ස උපචයො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස උපචයො.

646. කතමං තං රූපං රූපස්ස සන්තති?

යො රූපස්ස උපචයො, සා රූපස්ස සන්තති. ඉදං තං රූපං රූපස්ස සන්තති.

647. කතමං තං රූපං රූපස්ස ජරතා?

යා රූපස්ස ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ජරතා.

648. කතමං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා?

යො රූපස්ස ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං, ඉදං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා.

649. කතමං තං රූපං කබලිංකාරො ආහාරො?

ඔදනො කුම්මාසො සත්තු මච්ඡො මංසං ඛීරං දධි සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං යම්හි යම්හි ජනපදෙ තෙසං තෙසං සත්තානං මුඛාසියං දන්තවිඛාදනං ගලජ්ඣොහරණියං කුච්ඡිවිත්ථම්භනං යාය ඔජාය සත්තා යාපෙන්ති, ඉදං තං රූපං කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං උපාදා.

උපාදා භාජනියං.

රූපකණ්ඩෙ පඨමභාණවාරං.

650. කතමං තං රූපං නො උපාදා?

ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු, ඉදං තං රූපං නො උපාදා.

651. කතමං තං ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවීධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු කක්ඛළං මුදුකං සණ්හං ඵරුසං සුඛසම්ඵස්සං දුක්ඛසම්ඵස්සං ගරුකං ලහුකං, යං ඵොට්ඨබ්බං අනිදස්සනං සප්පටිඝං කායෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන ඵුසි වා ඵුසති වා ඵුසිස්සති වා ඵුසෙ වා, ඵොට්ඨබ්බොපෙසො, ඵොට්ඨබ්බායතනමෙපතං, ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපා ඵොට්ඨබ්බායතනං.

652. කතමං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවීධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු කක්ඛළං මුදුකං සණ්හං ඵරුසං සුඛසම්ඵස්සං දුක්ඛසම්ඵස්සං ගරුකං ලහුකං, යම්හි ඵොට්ඨබ්බම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි කායො අනිදස්සනො සප්පටිඝො පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ඵොට්ඨබ්බොපෙසො, ඵොට්ඨබ්බායතනමෙපතං, ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං.

653. කතමං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවීධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු කක්ඛළං මුදුකං සණ්හං ඵරුසං සුඛසම්ඵස්සං දුක්ඛසම්ඵස්සං ගරුකං ලහුකං, යො ඵොට්ඨබ්බො අනිදස්සනො සප්පටිඝො කායම්හි අනිදස්සනම්හි සප්පටිඝම්හි පටිහඤ්ඤි වා පටිහඤ්ඤති වා පටිහඤ්ඤිස්සති වා පටිහඤ්ඤෙ වා, ඵොට්ඨබ්බොපෙසො, ඵොට්ඨබ්බායතනමෙපතං, ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං.

654. කතමං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවීධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු කක්ඛළං මුදුකං සණ්හං ඵරුසං සුඛසම්ඵස්සං දුක්ඛසම්ඵස්සං ගරුකං ලහුකං, යං ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ කායං නිස්සාය කායසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ කායං නිස්සාය කායසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ඵොට්ඨබ්බාරම්මණො කායසම්ඵස්සො උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා -පෙ- යං කායං නිස්සාය ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා කායසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චෙතනා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිස්සති වා උප්පජ්ජෙ වා, ඵොට්ඨබ්බොපෙසො, ඵොට්ඨබ්බායතනමෙපතං, ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං.

655. කතමං තං රූපං ආපොධාතු?

යං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං බන්ධනත්තං රූපස්ස, ඉදං තං රූපං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාදා.

656. කතමං තං රූපං උපාදින්නං?

චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝානායතනං ජිව්හායතනං කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආහාරෙ, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං.

657. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආහාරෙ, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං.

658. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආහාරෙ, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං.

659. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරෙ ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං.

660. කතමං තං රූපං සනිදස්සනං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං සනිදස්සනං.

661. කතමං තං රූපං අනිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනිදස්සනං.

662. කතමං තං රූපං සප්පටිඝං?

චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝානායතනං ජිව්හායතනං කායායතනං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං සප්පටිඝං.

663. කතමං තං රූපං අප්පටිඝං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබළිංකාරෙ ආහාරො, ඉදං තං රූපං අප්පටිඝං.

664. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං?

චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝානින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං.

665. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

666. කතමං තං රූපං මහාභූතං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු, ඉදං තං රූපං මහාභූතං.

667. කතමං තං රූපං න මහාභූතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං.

668. කතමං තං රූපං විඤ්ඤත්ති?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති, ඉදං තං රූපං විඤ්ඤත්ති.

669. කතමං තං රූපං න විඤ්ඤත්ති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න විඤ්ඤත්ති.

670. කතමං තං රූපං චිත්තසමුට්ඨානං?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං චිත්තසමුට්ඨානං.

671. කතමං තං රූපං න චිත්තසමුට්ඨානං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න චිත්තජං න චිත්තහෙතුකං න චිත්තසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තසමුට්ඨානං.

672. කතමං තං රූපං චිත්තසහභූ?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති, ඉදං තං රූපං චිත්තසහභූ.

673. කතමං තං රූපං න චිත්තසහභූ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තසහභූ.

674. කතමං තං රූපං චිත්තානුපරිවත්ති?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති, ඉදං තං රූපං චිත්තානුපරිවත්ති.

675. කතමං තං රූපං න චිත්තානුපරිවත්ති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තානුපරිවත්ති.

676. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං.

677. කතමං තං රූපං බාහිරං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං.

678. කතමං තං රූපං ඔළාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ඔළාරිකං.

679. කතමං තං රූපං සුඛුමං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං සුඛුමං.

680. කතමං තං රූපං දූරෙ?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං දූරෙ.

TOC

681. කතමං තං රූපං සන්තිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං සන්තිකෙ.

682. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස වත්ථු?

චක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස වත්ථු.

683. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු?

සොතායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු.

684. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු?

චක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු.

685. කතමං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු?

සොතායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

686. කතමං තං රූපං සොතසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ඝානසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස -පෙ- කායසම්ඵස්සස්ස වත්ථු?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායසම්ඵස්සස්ස වත්ථු.

687. කතමං තං රූපං කායසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං කායසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු.

688. කතමං තං රූපං කායසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු.

689. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

(වත්ථු දුකං)

690. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං.

691. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං.

692. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං.

693. කතමං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

694. කතමං තං රූපං සොතසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ඝානසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස -පෙ- කායසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං කායසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං.

695. කතමං තං රූපං කායසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං කායසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං.

696. කතමං තං රූපං කායසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං.

697. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

(ආරම්මණදුකං.)

698. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

699. කතමං තං රූපං න චක්ඛායතනං?

සොතායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න චක්ඛායතනං.

700. කතමං තං රූපං සොතායතනං -පෙ- ඝානායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං -පෙ- කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං කායායතනං.

701. කතමං තං රූපං න කායායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න කායායතනං.

702. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා -පෙ- රූපධාතු-පෙසා, ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

703. කතමං තං රූපං න රූපායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න රූපායතනං.

704. කතමං තං රූපං සද්දායතනං -පෙ- ගන්ධායතනං -පෙ- රසායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවීධාතු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා, ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං.

705. කතමං තං රූපං න ඵොට්ඨබ්බායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න ඵොට්ඨබ්බායතනං.

(ආයතන දුකං.)

706. කතමං තං රූපං චක්ඛුධාතු?

චක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුධාතු.

707. කතමං තං රූපං න චක්ඛුධාතු?

සොතායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න චක්ඛුධාතු.

708. කතමං තං රූපං සොතධාතු -පෙ- ඝානධාතු -පෙ- ජිව්හාධාතු -පෙ- කායධාතු?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායධාතු.*

709 කතමං තං රූපං න කායධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න කායධාතු*.

710. කතමං තං රූපං රූපධාතු?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං රූපධාතු.

711. කතමං තං රූපං න රූපධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න රූපධාතු.

* ඉමෙ දෙවාරෙ PTS. පොත්හි ඌනා.

712. කතමං තං රූපං සද්දධාතු -පෙ- ගන්ධධාතු -පෙ- රසධාතු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බධාතු?

ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බධාතු.

713. කතමං තං රූපං න ඵොට්ඨබ්බධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න ඵොට්ඨබ්බධාතු.

(ධාතුදුකං.)

714. කතමං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං.

715. කතමං තං රූපං න චක්ඛුන්ද්‍රියං?

සොතායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

716. කතමං තං රූපං සොතින්ද්‍රියං -පෙ- ඝානින්ද්‍රියං -පෙ- ජිව්හින්ද්‍රියං -පෙ- කායින්ද්‍රියං?

යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං කායින්ද්‍රියං.

717. කතමං තං රූපං න කායින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න කායින්ද්‍රියං.

718. කතමං තං රූපං ඉත්ථින්ද්‍රියං?

යං ඉත්ථියා ඉත්ථිලිඞ්ගං ඉත්ථිනිමිත්තං ඉත්ථිකුත්තං ඉත්ථාකප්පො ඉත්ථත්තං ඉත්ථිභාවො, ඉදං තං රූපං ඉත්ථින්ද්‍රියං.

719. කතමං තං රූපං න ඉත්ථින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න ඉත්ථින්ද්‍රියං.

720. කතමං තං රූපං පුරිසින්ද්‍රියං?

යං පුරිසස්ස පුරිසලිඞ්ගං පුරිසනිමිත්තං පුරිසකුත්තං පුරිසාකප්පො පුරිසත්තං පුරිසභාවො, ඉදං තං රූපං පුරිසින්ද්‍රියං.

721. කතමං තං රූපං න පුරිසින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න පුරිසින්ද්‍රියං.

722. කතමං තං රූපං ජීවිතින්ද්‍රියං?

යො තෙසං රූපිනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ජීවිතින්ද්‍රියං,

723. කතමං තං රූපං න ජීවිතින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න ජීවිතින්ද්‍රියං.

(ඉන්ද්‍රියදුකං.)

724. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤත්ති?

යා කුසලචිත්තස්ස වා අකුසලචිත්තස්ස වා අව්‍යාකතචිත්තස්ස වා අභික්කමන්තස්ස වා පටික්කමන්තස්ස වා ආලොකෙන්තස්ස වා විලොකෙන්තස්ස වා සම්මිඤ්ජෙන්තස්ස වා පසාරෙන්තස්ස වා කායස්ස ථම්භනා සන්ථම්භනා සන්ථම්භිතත්තං විඤ්ඤත්ති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතත්තං, ඉදං තං රූපං කාය විඤ්ඤත්ති.

725. කතමං තං රූපං න කායවිඤ්ඤත්ති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න කායවිඤ්ඤත්ති.

726. කතමං තං රූපං වචීවිඤ්ඤත්ති?

යා කුසලචිත්තස්ස වා අකුසලචිත්තස්ස වා අව්‍යාකතචිත්තස්ස වා වාචා ගිරා ව්‍යප්පථො උදීරණං ඝොසො ඝොසකම්මං වාචා වචීභෙදො, අයං වුච්චති වාචා. යා තාය වාචාය විඤ්ඤත්ති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතත්තං, ඉදං තං රූපං වචීවිඤ්ඤත්ති.

727. කතමං තං රූපං න වචීවිඤ්ඤත්ති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න වචීවිඤ්ඤත්ති.

728. කතමං තං රූපං ආකාසධාතු?

යො ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විවරො විවරගතං අසම්ඵුට්ඨං චතූහි මහාභූතෙහි, ඉදං තං රූපං ආකාසධාතු.

729. කතමං තං රූපං න ආකාසධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං න ආකාසධාතු.

730. කතමං තං රූපං ආපොධාතු?

යං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං බන්ධනත්තං රූපස්ස, ඉදං තං රූපං ආපොධාතු.

731. කතමං තං රූපං න ආපොධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං න ආපොධාතු.

732. කතමං තං රූපං රූපස්ස ලහුතා?

යා රූපස්ස ලහුතා ලහුපරිණාමතා අදන්ධනතා අවිත්ථනතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ලහුතා.

733. කතමං තං රූපං රූපස්ස න ලහුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ලහුතා.

734. කතමං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා?

යා රූපස්ස මුදුතා මද්දවතා අකක්ඛලතා අකථිනතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා.

735. කතමං තං රූපං රූපස්ස න මුදුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න මුදුතා.

736. කතමං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා?

යා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤත්තං කම්මඤ්ඤභාවො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා.

737. කතමං තං රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

738. කතමං තං රූපං රූපස්ස උපචයො?

යො ආයතනානං ආචයො, සො රූපස්ස උපචයො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස උපචයො.

739. කතමං තං රූපං රූපස්ස න උපචයො?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න උපචයො.

740. කතමං තං රූපං රූපස්ස සන්තති?

යො රූපස්ස උපචයො, සා රූපස්ස සන්තති. ඉදං තං රූපං රූපස්ස සන්තති.

741. කතමං තං රූපං රූපස්ස න සන්තති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න සන්තති.

742. කතමං තං රූපං රූපස්ස ජරතා?

යා රූපස්ස ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ජරතා.

743. කතමං තං රූපං රූපස්ස න ජරතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ජරතා.

744 කතමං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා?

යො රූපස්ස ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං, ඉදං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා.

745. කතමං තං රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො ඉදං තං රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා.

746 කතමං තං රූපං කබලිංකාරෙ ආහාරෙ?

ඔදනො කුම්මාසො සත්තු මච්ඡො මංසං ඛීරං දධි සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං යම්හි යම්හි ජනපදෙ තෙසං තෙසං සත්තානං මුඛාසියං දන්තවිඛාදනං ගලජ්ඣොහරණියං කුච්ඡිවිත්ථම්භනං යාය ඔජාය සත්තා යාපෙන්ති, ඉදං තං රූපං කබලිංකාරෙ ආහාරෙ.

747. කතමං තං රූපං න කබළීංකාරො ආහාරො?

චක්ඛායතනං -පෙ- රූපස්ස අනිච්චතා. ඉදං තං රූපං න කබළීංකාරො ආහාරො.

එවං දුවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

(පුඹමරූපදුකං.)

දුකනිද්දෙසො.

[තිකනිද්දෙසො]

748. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං උපාදා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං උපාදා.

749. කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදා?

රූපායතනං -පෙ- කබළීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදා.

750. කතමං තං රූපං බාහිරං නො උපාදා?

ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං බාහිරං නො උපාදා.

751. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං උපාදින්නං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං උපාදින්නං.

752. කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදින්නං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදින්නං.

753. කතමං තං රූපං බාහිරං අනුපාදින්නං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්සකතත්තා රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනුපාදින්නං.

754. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං උපාදින්නුපාදානියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං උපාදින්නුපාදානියං.

755. කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදින්නුපාදානියං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදින්නුපාදානියං.

756. කතමං තං රූපං බාහිරං අනුපාදින්නුපාදානියං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනුපාදින්නුපාදානියං.

757. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං අනිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං අනිදස්සනං.

758. කතමං තං රූපං බාහිරං සනිදස්සනං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං බාහිරං සනිදස්සනං.

759. කතමං තං රූපං බාහිරං අනිදස්සනං?

සද්දායතනං -පෙ- කබළීකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනිදස්සනං.

760. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං සප්පටිඝං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං සප්පටිඝං.

761. කතමං තං රූපං බාහිරං සප්පටිඝං?

රූපායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං ඉදං තං රූපං බාහිරං සප්පටිඝං.

762. කතමං තං රූපං බාහිරං අප්පටිඝං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබළීකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං අප්පටිඝං.

763. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං ඉන්ද්‍රියං?

චක්ඛුන්ද්‍රියං -පෙ- කායින්ද්‍රියං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං ඉන්ද්‍රියං.

764. කතමං තං රූපං බාහිරං ඉන්ද්‍රියං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං. ඉදං තං රූපං බාහිරං ඉන්ද්‍රියං.

765. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඉන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඉන්ද්‍රියං.

766. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න මහාභූතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න මහාභූතං.

767. කතමං තං රූපං බාහිරං මහාභූතං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං බාහිරං මහාභූතං.

768. කතමං තං රූපං බාහිරං න මහාභූතං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න මහාභූතං.

769. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න විඤ්ඤත්ති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න විඤ්ඤත්ති.

770. කතමං තං රූපං බාහිරං විඤ්ඤත්ති?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති. ඉදං තං රූපං බාහිරං විඤ්ඤත්ති.

771. කතමං තං රූපං බාහිරං න විඤ්ඤත්ති?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න විඤ්ඤත්ති.

772. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චිත්තසමුට්ඨානං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චිත්තසමුට්ඨානං.

773. කතමං තං රූපං බාහිරං චිත්තසමුට්ඨානං?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං චිත්තසමුට්ඨානං.

774. කතමං තං රූපං බාහිරං න චිත්තසමුට්ඨානං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න චිත්තජං න චිත්තහේතුකං න චිත්තසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං න චිත්තසමුට්ඨානං.

775. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චිත්තසහභු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චිත්තසහභු

776. කතමං තං රූපං බාහිරං චිත්තසහභු?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති. ඉදං තං රූපං බාහිරං චිත්තසහභු.

777. කතමං තං රූපං බාහිරං න චිත්තසහභු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො, ආහාරො ඉදං තං රූපං බාහිරං න චිත්තසහභු.

778. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චිත්තානුපරිවත්ති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චිත්තානුපරිවත්ති.

779. කතමං තං රූපං බාහිරං චිත්තානුපරිවත්ති?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති. ඉදං තං රූපං බාහිරං චිත්තානුපරිවත්ති.

780. කතමං තං රූපං බාහිරං න චිත්තානුපරිවත්ති?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චිත්තානුපරිවත්ති.

781. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං ඔළාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං ඔළාරිකං.

782. කතමං තං රූපං බාහිරං ඔළාරිකං?

රූපායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං රූපං බාහිරං ඔළාරිකං.

783. කතමං තං රූපං බාහිරං සුඛුමං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං සුඛුමං.

784. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං සන්තිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං සන්තිකෙ.

785. කතමං තං රූපං බාහිරං දූරෙ?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං දූරෙ.

786. කතමං තං රූපං බාහිරං සන්තිකෙ?

රූපායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං සන්තිකෙ.

(පකිණ්ණකතිකා.)

787. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු.

788 කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස වත්ථු?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස වත්ථු.

789. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු?

සොතායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු.

790 කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ චෙතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

791. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු.

792. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු?

සොතායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

793. කතමං තං රූපං බාහිරං සොතසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ඝානසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස -පෙ- කායසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු.

794. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායසම්ඵස්සස්ස වත්ථු?

කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායසම්ඵස්සස්ස වත්ථු.

795. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායසම්ඵස්සස්ස න වත්ථු?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කාය-සම්ඵස්සස්ස න වත්ථු.

796. කතමං තං රූපං බාහිරං කායසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු

797 කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු?

කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු.

798. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායවිඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කාය-විඤ්ඤාණස්ස න වත්ථු.

(චතුක්කං.)

799. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛු-සම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං.

800. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං?

රූපායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං.

801. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං?

සද්දායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛු-සම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං.

802. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛු-විඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

803. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං?

රූපායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං.

804. කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

සද්දායතනං -පෙ- කබළිංකාරෝ ආහාරෝ. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛු-විඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

805. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං සොතසම්ඵස්සස්ස -පෙ- ඝාන-සම්ඵස්සස්ස -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සස්ස -පෙ- කායසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කාය-සම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං.

806. කතමං තං රූපං බාහිරං කායසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායසම්ඵස්සස්ස ආරම්මණං.

807. කතමං තං රූපං බාහිරං කායසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරෝ ආහාරෝ. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායසම්ඵස්සස්ස න ආරම්මණං.

808. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායසම්ඵස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චෙතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කාය-විඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

809. කතමං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං.

810. කතමං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරෝ ආහාරෝ. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරම්මණං.

ආරම්මණතිකා.

811. කතමං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛායතනං?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරෝ ආහාරෝ. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛායතනං.

812. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛු චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමො පෙසො. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛායතනං.

813. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චක්ඛායතනං?

සොතායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චක්ඛායතනං.

814. කතමං තං රූපං බාහිරං න සොතායතනං -පෙ- න ඝානායතනං -පෙ- න ජිව්හායතනං -පෙ- න කායායතනං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං බාහිරං න කායායතනං.

815. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායායතනං.

816. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කායායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කායායතනං.

817. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න රූපායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න රූපායතනං.

818. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපායතනං?

යං රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා -පෙ- රූපධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපායතනං.

819. කතමං තං රූපං බාහිරං න රූපායතනං?

සද්දායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න රූපායතනං.

820. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න සද්දායතනං -පෙ- න ගන්ධායතනං -පෙ- න රසායතනං -පෙ- න ඵොට්ඨබ්බායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ඵොට්ඨබ්බායතනං.

821. කතමං තං රූපං බාහිරං ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවීධාතු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං බාහිරං ඵොට්ඨබ්බායතනං.

822. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඵොට්ඨබ්බායතනං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඵොට්ඨබ්බායතනං.

ආයතනතිකා.

823. කතමං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛුධාතු?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛුධාතු.

824. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුධාතු?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුධාතු.

825. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චක්ඛුධාතු?

සොතායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චක්ඛුධාතු.

826. කතමං තං රූපං බාහිරං න සොතධාතු -පෙ- න ඝානධාතු -පෙ- න ජිව්හාධාතු -පෙ- න කායධාතු?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න කායධාතු.

827. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායධාතු?

කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායධාතු.

828. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කායධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කායධාතු.

829. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න රූපධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න රූපධාතු.

830. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපධාතු?

රූපායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපධාතු.

831. කතමං තං රූපං බාහිරං න රූපධාතු?

සද්දායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න රූපධාතු.

832. කතමං රූපං අජ්ඣත්තිකං න සද්දධාතු -පෙ- න ගන්ධධාතු -පෙ- න රසධාතු -පෙ- න ඵොට්ඨබ්බධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ඵොට්ඨබ්බධාතු.

833. කතමං තං රූපං බාහිරං ඵොට්ඨබ්බධාතු?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං ඵොට්ඨබ්බධාතු.

834. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඵොට්ඨබ්බධාතු?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඵොට්ඨබ්බධාතු.

ධාතුතිකා.

835. කතමං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛුන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

836. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුන්ද්‍රියං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං චක්ඛුන්ද්‍රියං.

837. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චක්ඛුන්ද්‍රියං?

සොතායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

838. කතමං තං රූපං බාහිරං න සොතින්ද්‍රියං -පෙ- න ඝානින්ද්‍රියං -පෙ- න ජිව්හින්ද්‍රියං -පෙ- න කායින්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං රූපං බාහිරං න කායින්ද්‍රියං.

839. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායින්ද්‍රියං?

යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං කායින්ද්‍රියං.

840. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කායින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කායින්ද්‍රියං.

841. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ඉත්ථින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ඉත්ථින්ද්‍රියං.

842. කතමං තං රූපං බාහිරං ඉත්ථින්ද්‍රියං?

යං ඉත්ථියා ඉත්ථිලිඞ්ගං ඉත්ථිනිමිත්තං ඉත්ථිකුත්තං ඉත්ථාකප්පො ඉත්ථත්තං ඉත්ථිභාවො, ඉදං තං රූපං බාහිරං ඉත්ථින්ද්‍රියං.

843. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඉත්ථින්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබළීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඉත්ථින්ද්‍රියං.

844. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න පුරිසින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න පුරිසින්ද්‍රියං.

845. කතමං තං රූපං බාහිරං පුරිසින්ද්‍රියං?

යං පුරිසස්ස පුරිසලිඞ්ගං පුරිසනිමිත්තං පුරිසකුත්තං පුරිසාකප්පො පුරිසත්තං පුරිසභාවො. ඉදං තං රූපං බාහිරං පුරිසින්ද්‍රියං.

846. කතමං තං රූපං බාහිරං න පුරිසින්ද්‍රියං.

රූපායතනං -පෙ- කබළීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න පුරිසින්ද්‍රියං.

847. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ජීවිතින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ජීවිතින්ද්‍රියං.

848. කතමං තං රූපං බාහිරං ජීවිතින්ද්‍රියං?

යො තෙසං රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං බාහිරං ජීවිතින්ද්‍රියං.

849. කතමං තං රූපං බාහිරං න ජීවිතින්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබළීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ජීවිතින්ද්‍රියං.

ඉන්ද්‍රිය තිකා.

850. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කායවිඤ්ඤත්ති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කායවිඤ්ඤත්ති.

851. කතමං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤත්ති?

යා කුසලචිත්තස්ස වා අකුසලචිත්තස්ස වා අබ්‍යාකතචිත්තස්ස වා අභික්කමන්තස්ස වා පටික්කමන්තස්ස වා ආලොකෙන්තස්ස ව විලොකෙන්තස්ස වා සමිඤ්ජෙන්තස්ස වා පසාරෙන්තස්ස වා කායස්ස ථම්භනා සන්ථම්භනා සන්ථම්භිතත්තං විඤ්ඤත්ති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතත්තං. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤත්ති.

852. කතමං තං රූපං බාහිරං න කායවිඤ්ඤත්ති?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න කායවිඤ්ඤත්ති.

853. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න වචීවිඤ්ඤත්ති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න වචීවිඤ්ඤත්ති.

854. කතමං තං රූපං බාහිරං වචීවිඤ්ඤත්ති?

යා කුසලචිත්තස්ස වා අකුසලචිත්තස්ස වා අව්‍යාකතචිත්තස්ස වා වාචා ගිරා ව්‍යප්පථො උදීරණං ඝොසො ඝොසකම්මං වාචා වචීභෙදො, අයං වුච්චති වාචා. යා තාය වාචාය විඤ්ඤත්ති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතත්තං, ඉදං තං රූපං බාහිරං වචීවිඤ්ඤත්ති.

855. කතමං තං රූපං බාහිරං න වචීවිඤ්ඤත්ති?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න වචීවිඤ්ඤත්ති.

856. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ආකාසධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ආකාසධාතු.

857. කතමං තං රූපං බාහිරං ආකාසධාතු?

යො ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විවරො විවරගතං අසම්ඵුට්ඨං චතූහි මහාභූතෙහි. ඉදං තං රූපං බාහිරං ආකාසධාතු.

858. කතමං තං රූපං බාහිරං න ආකාසධාතු?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ආකාසධාතු.

859. කතමං ත රූපං අජ්ඣත්තිකං න ආපොධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න ආපොධාතු.

860. කතමං තං රූපං බාහිරං ආපොධාතු?

යං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං බන්ධනත්තං රූපස්ස. ඉදං තං රූපං බාහිරං ආපොධාතු.

861. කතමං තං රූපං බාහිරං න ආපොධාතු?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ආපොධාතු.

862. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න ලහුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න ලහුතා.

863. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ලහුතා?

යා රූපස්ස ලහුතා ලහුපරිණාමතා අදන්ධනතා අවිත්ථනතා, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ලහුතා.

864. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ලහුතා?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ලහුතා.

865. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න මුදුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න මුදුතා.

866. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස මුදුතා?

යා රූපස්ස මුදුතා මද්දවතා අකක්ඛළතා අකථිනතා, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස මුදුතා.

867. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න මුදුතා?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න මුදුතා?

868. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

869. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා?

යා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤත්තං කම්මඤ්ඤභාවො, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා.

870. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා?

රූපායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

871. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න උපචයො?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න උපචයො.

872. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස උපචයො?

යො ආයතනානං ආචයො, සො රූපස්ස උපචයො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස උපචයො.

873. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න උපචයො?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න උපචයො*.

874. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න සන්තති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න සන්තති.*

875. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස සන්තති?

යො රූපස්ස උපචයො, සා රූපස්ස සන්තති. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස සන්තති.

876. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න සන්තති?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න සන්තති.

877. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න ජරතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න ජරතා.

878. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ජරතා?

යා රූපස්ස ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ජරතා.

779 කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ජරතා?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ජරතා.

880. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න අනිච්චතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං රූපස්ස න අනිච්චතා.

---

* ඉමෙ ද්වෙ වාරා PTS පොත්ථකෙ න සන්ති.

881. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස අනිච්චතා?

යා රූපස්ස ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස අනිච්චතා.

882. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න අනිච්චතා?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න අනිච්චතා.

883. කතමං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කබලිංකාරො ආහාරො?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං න කබලිංකාරො ආහාරො.

884. කතමං තං රූපං බාහිරං කබලිංකාරො ආහාරො?

ඔදනො කුම්මාසො සත්තු මච්ඡො මංසං ඛීරං දධි සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං යම්හි යම්හි ජනපදෙ තෙසං තෙසං සත්තානං මුඛාසියං දන්තවිඛාදනං ගලජ්ඣොහරණියං කුච්ඡිවිත්ථම්භනං යාය ඔජාය සත්තා යාපෙන්ති, ඉදං තං රූපං බාහිරං කබලිංකාරො ආහාරො.

885. කතමං තං රූපං බාහිරං න කබලිංකාරො ආහාරො?

රූපායතනං -පෙ- රූපස්ස අනිච්චතා, ඉදං තං රූපං බාහිරං න කබලිංකාරො ආහාරො. එවං තිවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

(සුඛුමරූපතිකා)

තිකනිද්දෙසො.

චතුක්කං

886. කතමං තං රූපං උපාදා උපාදින්නං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදා උපාදින්නං.

887. කතමං තං රූපං උපාදා අනුපාදින්නං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථිරූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදා අනුපාදින්නං.

888. කතමං තං රූපං නො උපාදාඋපාදින්නං?

කම්මස්ස කතත්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාදාඋපාදින්නං.

889. කතමං තං රූපං නො උපාදාඅනුපාදින්නං?

න කම්මස්ස කතත්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං, ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාදාඅනුපාදින්නං.

890. කතමං තං රූපං උපාදාඋපාදින්නුපාදානියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං උපාදාඋපාදින්නුපාදානියං.

891. කතමං තං රූපං උපාදාඅනුපාදින්නුපාදානියං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං උපාදාඅනුපාදින්නුපාදානියං.

892. කතමං තං රූපං නො උපාදාඋපාදින්නුපාදානියං?

කම්මස්ස කතත්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාදාඋපාදින්නුපාදානියං.

893. කතමං තං රූපං නො උපාදාඅනුපාදින්නුපාදානියං?

න කම්මස්ස කතත්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාදාඅනුපාදින්නුපාදානියං.

894. කතමං තං රූපං උපාදාසප්පටිඝං?

චක්ඛායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදාසප්පටිඝං.

895. කතමං තං රූපං උපාදාඅප්පටිඝං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබළීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං උපාදාඅප්පටිඝං.

896. කතමං තං රූපං නො උපාදාසප්පටිඝං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං නො උපාදාසප්පටිඝං.

897. කතමං තං රූපං නො උපාදාඅප්පටිඝං?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාදාඅප්පටිඝං.

898. කතමං තං රූපං උපාදාඔළාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදාඔළාරිකං.

899. කතමං තං රූපං උපාදාසුඛුමං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබළීංකාරෝ ආහාරෝ. ඉදං තං රූපං උපාදාසුඛුමං.

900. කතමං තං රූපං නෝ උපාදාඔළාරිකං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං ඉදං තං රූපං නෝ උපාදාඔළාරිකං.

901. කතමං තං රූපං නෝ උපාදාසුඛුමං?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නෝ උපාදාසුඛුමං.

902. කතමං තං රූපං උපාදාදූරේ?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබළීංකාරෝ ආහාරෝ ඉදං තං රූපං උපාදාදූරේ.

903. කතමං තං රූපං උපාදාසන්තිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදාසන්තිකෙ.

904. කතමං තං රූපං නෝ උපාදාදූරේ?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නෝ උපාදාදූරේ.

905. කතමං තං රූපං නෝ උපාදාසන්තිකෙ?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං නෝ උපාදාසන්තිකෙ.

906. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සනිදස්සනං?

කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සනිදස්සනං.

907. කතමං තං රූපං උපාදින්නං අනිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයෝ රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරෝ ආහාරෝ, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං අනිදස්සනං.

908. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සනිදස්සනං?

න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං. ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සනිදස්සනං.

909. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං අනිදස්සනං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං අනිදස්සනං.

910. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සප්පටිඝං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සප්පටිඝං.

911. කතමං තං රූපං උපාදින්නං අප්පටිඝං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං අප්පටිඝං.

912. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සප්පටිඝං?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සප්පටිඝං.

913. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං අප්පටිඝං?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං අප්පටිඝං.

914. කතමං තං රූපං උපාදින්නං මහාභූතං?

කම්මස්ස කතත්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං, ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං උපාදින්නං මහාභූතං.

915. කතමං තං රූපං උපාදින්නං න මහාභූතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං න මහාභූතං.

916. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං මහාභූතං?

න කම්මස්ස කතත්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං මහාභූතං.

917. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං න මහාභූතං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං න මහාභූතං.

918. කතමං තං රූපං උපාදින්නං ඔළාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං ඔළාරිකං.

919. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සුඛුමං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සුඛුමං.

920. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං ඔළාරිකං?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං ඔළාරිකං.

921. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සුඛුමං?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සුඛුමං.

922. කතමං තං රූපං උපාදින්නං දූරෙ?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං දූරෙ.

TOC

923. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සන්තිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සන්තිකෙ.

924. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං දූරෙ?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං දූරෙ.

925. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සන්තිකෙ?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සන්තිකෙ.

926. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං සනිදස්සනං?

කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං සනිදස්සනං.

927. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං අනිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං අනිදස්සනං.

928. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං සනිදස්සනං?

න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපා-දානියං සනිදස්සනං.

929. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං අනිදස්සනං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං අනිදස්සනං.

930. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං සප්පටිඝං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං සප්පටිඝං.

931. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං අප්පටිඝං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං අප්පටිඝං.

932. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං සප්පටිඝං?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං සප්පටිඝං.

933. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං අප්පටිඝං?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං අප්පටිඝං

934 කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං මහාභූතං?

කම්මස්ස කතත්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං මහාභූතං.

935. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං න මහාභූතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං න මහාභූතං.

936. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං මහාභූතං?

න කම්මස්ස කතත්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං මහාභූතං.

937. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නානුපාදානියං න මහාභූතං.

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නානුපාදානියං න මහාභූතං.

938. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං ඔළාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං ඔළාරිකං.

939. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං සුඛුමං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං සුඛුමං.

940. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං ඔළාරිකං?

සද්දායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං ඔළාරිකං.

941. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං සුඛුමං?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං සුඛුමං.

942. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං දූරෙ?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං දූරෙ.

943. කතමං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං සන්තිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නුපාදානියං සන්තිකෙ.

944. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං දූරෙ?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා. යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළිංකාරෙ ආහාරෙ, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං දූරෙ.

945. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං සන්තිකෙ?

සද්දායතනං. යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතත්තා රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නුපාදානියං සන්තිකෙ.

946. කතමං තං රූපං සප්පටිඝං ඉන්ද්‍රියං?

චක්ඛුන්ද්‍රියං -පෙ- කායින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං සප්පටිඝං ඉන්ද්‍රියං.

947. කතමං තං රූපං සප්පටිඝං න ඉන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං සප්පටිඝං න ඉන්ද්‍රියං.

948. කතමං තං රූපං අප්පටිඝං ඉන්ද්‍රියං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං අප්පටිඝං ඉන්ද්‍රියං.

949. කතමං තං රූපං අප්පටිඝං න ඉන්ද්‍රියං?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති -පෙ- කබළිංකාරෙ ආහාරෙ, ඉදං තං රූපං අප්පටිඝං න ඉන්ද්‍රියං.

950. කතමං තං රූපං සප්පටිඝං මහාභූතං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං සප්පටිඝං මහාභූතං.

951. කතමං තං රූපං සප්පටිඝං න මහාභූතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- රසායතනං, ඉදං තං රූපං සප්පටිඝං න මහාභූතං.

952. කතමං තං රූපං අප්පටිඝං මහාභූතං?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං අප්පටිඝං මහාභූතං.

953. කතමං තං රූපං අප්පටිඝං න මහාභූතං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබළීංකාරෝ ආහාරෝ, ඉදං තං රූපං අප්පටිඝං න මහාභූතං.

954. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං ඔළාරිකං?

චක්ඛුන්ද්‍රියං -පෙ- කායින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං ඔළාරිකං.

955. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං.

956. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං ඔළාරිකං?

රූපායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං ඔළාරිකං.

957. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං?

කායවිඤ්ඤත්ති -පෙ- කබළීංකාරෝ ආහාරෝ, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං.

958. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං දූරේ?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං දූරේ.

959 කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සන්තිකේ?

චක්ඛුන්ද්‍රියං -පෙ- කායින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සන්තිකේ.

960. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං දූරේ?

කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති -පෙ- කබළීංකාරෝ ආහාරෝ, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං දූරේ.

961. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සන්තිකේ?

රූපායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සන්තිකේ.

962. කතමං තං රූපං මහාභූතං ඔළාරිකං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං මහාභූතං ඔළාරිකං.

963. කතමං තං රූපං මහාභූතං සුඛුමං?

ආපෝධාතු, ඉදං තං රූපං මහාභූතං සුඛුමං.

964. කතමං තං රූපං න මහාභූතං ඔළාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- රසායතනං, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං ඔළාරිකං.

965. කතමං තං රූපං න මහාභූතං සුඛුමං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං සුඛුමං.

966. කතමං තං රූපං මහාභූතං දූරෙ?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං මහාභූතං දූරෙ.

967. කතමං තං රූපං මහාභූතං සන්තිකෙ?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං මහාභූතං සන්තිකෙ.

968. කතමං තං රූපං න මහාභූතං දූරෙ?

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං දූරෙ.

969. කතමං තං රූපං න මහාභූතං සන්තිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං න මහාභූතං සන්තිකෙ.

970. රූපායතනං දිට්ඨං, සද්දායතනං සුතං, ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මුතං, සබ්බං රූපං මනසා විඤ්ඤාතං රූපං.

එවං චතුබ්බිධෙන රූපසඞ්ගහො.

චතුක්කං.

971. කතමං තං රූපං පථවීධාතු?

යං කක්ඛළං ඛරිගතං[1] කක්ඛළත්තං කක්ඛළභාවො අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං පථවීධාතු.

972. කතමං තං රූපං ආපොධාතු?

යං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං බන්ධනත්තං රූපස්ස අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං ආපොධාතු.

---

1 ඛරගතං - සිමු. 1, 2, 3, මජසං., සතා

TOC

973. කතමං තං රූපං තෙජොධාතු?

යං තෙජො තෙජොගතං උස්මා උස්මාගතං උසුමං උසුමගතං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං තෙජොධාතු.

974. කතමං තං රූපං වායොධාතු?

යං වායො වායොගතං ථම්භිතත්තං රූපස්ස අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං වායොධාතු.

975. කතමං තං රූපං උපාදා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදා.

එවං පඤ්චවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

පඤ්චකං.

976. රූපායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ගන්ධායතනං ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, රසායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ඵොට්ඨබ්බායතනං කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සබ්බං රූපං මනොවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං.

එවං ඡබ්බිධෙන රූපසඞ්ගහො.

ඡක්කං.

977. රූපායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ගන්ධායතනං ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, රසායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ඵොට්ඨබ්බායතනං කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනොධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සබ්බං රූපං මනොවිඤ්ඤාණධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං.

එවං සත්තවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

සත්තකං.

978. රූපායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ගන්ධායතනං ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, රසායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනාපියො ඵොට්ඨබ්බො සුඛසම්ඵස්සො කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, අමනාපියො ඵොට්ඨබ්බො දුක්ඛසම්ඵස්සො කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනොධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සබ්බං රූපං මනොවිඤ්ඤාණධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං.

එවං අට්ඨවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

අට්ඨකං.

979. කතමං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං?

යං චක්ඛුං[1] චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං.

980. කතමං තං රූපං සොතින්ද්‍රියං -පෙ- ඝානින්ද්‍රියං -පෙ- ජිව්හින්ද්‍රියං -පෙ- කායින්ද්‍රියං -පෙ- ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- පුරිසින්ද්‍රියං -පෙ- ජීවිතින්ද්‍රියං?

යො තෙසං[2] රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ජීවිතින්ද්‍රියං.

981. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

එවං නවවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

නවකං.

982. කතමං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රියං.

983. කතමං තං රූපං සොතින්ද්‍රියං -පෙ- ඝානින්ද්‍රියං -පෙ- ජිව්හින්ද්‍රියං -පෙ- කායින්ද්‍රියං -පෙ- ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- පුරිසින්ද්‍රියං -පෙ- ජීවිතින්ද්‍රියං?

යො තෙසං රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ජීවිතින්ද්‍රියං.

984. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සප්පටිඝං?

රූපායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං සප්පටිඝං.

985. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං අප්පටිඝං?

කායවිඤ්ඤත්ති -පෙ- කබලීංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රියං අප්පටිඝං.

එවං දසවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

දසකං.

986. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

1. යං චක්ඛු - සිමු 1, 2, මජසං, PTS.
2. යං තෙසං - සිමු 3.

TOC

987. කතමං තං රූපං සොතායතනං -පෙ- ඝානායතනං -පෙ- ජිව්හායතනං -පෙ- කායායතනං -පෙ- රූපායතනං -පෙ- සද්දායතනං -පෙ- ගන්ධායතනං -පෙ- රසායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පථවීධාතු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං.

988. කතමං තං රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං.

ඉත්ථින්ද්‍රියං -පෙ- කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං.

එවං එකාදසවිධෙන රූපසඞ්ගහො.

එකාදසකං.

රූපවිභත්ති

අට්ඨමං භාණවාරං.

[නික්ඛෙපකණ්ඩං]

989. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

තීණි කුසලමූලානි: අලොභො අදොසො අමොහො, තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

990. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

තීණි අකුසලමූලානි: ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

991. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු. ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

992. කතමෙ ධම්මා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා?

සුඛභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ සුඛං වෙදනං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

993. කතමෙ ධම්මා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා?

දුක්ඛභූමියං කාමාවචරෙ දුක්ඛං වෙදනං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා

994. කතමෙ ධම්මා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා?

අදුක්ඛමසුඛභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

995. කතමෙ ධම්මා විපාකා?

කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා විපාකා.

996. කතමෙ ධම්මා විපාකධම්මධම්මා?

කුසලාකුසලා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා විපාකධම්මධම්මා

997. කතමෙ ධම්මා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා?

යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

998. කතමෙ ධම්මා උපාදින්නුපාදානියා?

සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යං ච රූපං කම්මස්ස කතත්තා, ඉමෙ ධම්මා උපාදින්නුපාදානියා.

TOC

999. කතමෙ ධම්මා අනුපාදින්නුපාදානියා?

සාසවා කුසලාකුසලා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, යං ච රූපං න කම්මස්ස කතත්තා, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදින්නුපාදානියා.

1000. කතමෙ ධම්මා අනුපාදින්නඅනුපාදානියා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදින්නඅනුපාදානියා.

1001. කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා?

තීණි අකුසලමූලානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා.

1002. කතමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා?

සාසවා කුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා.

1003. කතමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨඅසඞ්කිලෙසිකා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨඅසඞ්කිලෙසිකා.

1004. කතමෙ ධම්මා සවිතක්කසවිචාරා?

සවිතක්කසවිචාරභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ විතක්කවිචාරෙ ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සවිතක්කසවිචාරා.

1005. කතමෙ ධම්මා අවිතක්කවිචාරමත්තා?

අවිතක්කවිචාරමත්තභූමියං රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ විචාරං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා අවිතක්කවිචාරමත්තා.

1006. කතමෙ ධම්මා අවිතක්කඅවිචාරා?

අවිතක්කඅවිචාරභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අවිතක්කඅවිචාරා.

1007 කතමෙ ධම්මා පීතිසහගතා?

පීතිභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ පීතිං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා පීතිසහගතා.

1008. කතමෙ ධම්මා සුඛසහගතා?

සුඛභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ සුඛං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සුඛසහගතා.

1009. කතමෙ ධම්මා උපෙක්ඛාසහගතා?

උපෙක්ඛාභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ උපෙක්ඛං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා උපෙක්ඛාසහගතා.

1010. කතමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා?

තීණි සඤ්ඤොජනානි: සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො.

1011. තත්ථ කතමා සක්කායදිට්ඨි?

ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො, සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො. රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, රූපවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා රූපං, රූපස්මිං වා අත්තානං. වෙදනං අත්තතො සමනුපස්සති, වෙදනාවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා වෙදනං, වෙදනාය වා අත්තානං. සඤ්ඤං අත්තතො සමනුපස්සති, සඤ්ඤාවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා සඤ්ඤං, සඤ්ඤාය වා අත්තානං. සඞ්ඛාරෙ අත්තතො සමනුපස්සති, සඞ්ඛාරවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා සඞ්ඛාරෙ, සඞ්ඛාරෙසු වා අත්තානං. විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං.-

යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං[1] දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො[2] අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො,[3] අයං වුච්චති සක්කායදිට්ඨි.

1012 තත්ථ කතමා විචිකිච්ඡා?

සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ධම්මෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සික්ඛාය කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, අපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තාපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති. යා එවරූපා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං විමති විචිකිච්ඡා ද්වෙළ්හකං ද්වෙධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ථම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, අයං වුච්චති විචිකිච්ඡා

1013. තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො?

ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං[1] දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො[2] අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො[3], අයං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො.

ඉමානි තීණි සංයොජනානි, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා.

1014. කතමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බා?

අවසෙසො ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බා.

1015. කතමෙ ධම්මා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා?

කුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා.

---

1 දිට්ඨිවිසූකායිකං - සීමු 1, 2, 3. 2. පටිග්ගාහො - සීමු 3, මජසං, සසං, PTS
3. විපරියාසග්ගාහො - මජසං. විපරියෙසග්ගාහො - සසං, PTS.

1016 කතමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා?

තීණි සඤ්ඤොජනානි: සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො.

තත්ථ කතමා සක්කායදිට්ඨි? ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො -පෙ- රූපං අත්තතො සමනුපස්සති -පෙ- අයං වුච්චති සක්කායදිට්ඨි.

තත්ථ කතමා විචිකිච්ඡා? සත්ථරි කඞ්ඛති -පෙ- අයං වුච්චති විචිකිච්ඡා.

තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො? ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි -පෙ- අයං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො.

ඉමානි තීණි සංයොජනානි තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා. තීණි සඤ්ඤොජනානි සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා. තදෙකට්ඨො ලොභො දොසො මොහො, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා. තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා.

1017. කතමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා?

අවසෙසො ලොභො දොසො මොහො, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

1018. කතමෙ ධම්මා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා?

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

1019. කතමෙ ධම්මා ආචයගාමිනො?

සාසවා කුසලාකුසලා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා ආචයගාමිනො.

1020. කතමෙ ධම්මා අපචයගාමිනො?

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා අපචයගාමිනො

1021. කතමෙ ධම්මා නෙව ආචයගාමිනො න අපචයගාමිනො?

කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නෙව ආචයගාමිනො න අපචයගාමිනො.

1022. කතමෙ ධම්මා සෙඛා[1]?

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, හෙට්ඨිමානි ච තීණි සාමඤ්ඤඵලානි ඉමෙ ධම්මා සෙඛා.

1023. කතමෙ ධම්මා අසෙඛා[2]?

උපරිට්ඨිමං අරහත්තඵලං, ඉමෙ ධම්මා අසෙඛා.

1024. කතමෙ ධම්මා නෙවසෙඛා නාසෙඛා?

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නෙව සෙඛා නාසෙඛා.

1025. කතමෙ ධම්මා පරිත්තා?

සබ්බෙව කාමාවචරා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තා.

1026. කතමෙ ධම්මා මහග්ගතා?

රූපාවචරා අරූපාවචරා කුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා මහග්ගතා.

1027. කතමෙ ධම්මා අප්පමාණා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණා.

1028. කතමෙ ධම්මා පරිත්තාරම්මණා?

පරිත්තෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තාරම්මණා.

---

1 සෙක්ඛා - සීමු 1, 2, 3, මජසං සතා PTS.
2. අසෙක්ඛා - සීමු 1, 2, 3, මජසං, සතා, PTS.

1029. කතමෙ ධම්මා මහග්ගතාරම්මණා?

මහග්ගතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා මහග්ගතාරම්මණා.

1030. කතමෙ ධම්මා අප්පමාණාරම්මණා?

අප්පමාණෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණාරම්මණා.

1031. කතමෙ ධම්මා හීනා?

තීණි අකුසලමූලානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා හීනා.

1032. කතමෙ ධම්මා මජ්ඣිමා?

සාසවා කුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා මජ්ඣිමා.

1033. කතමෙ ධම්මා පණීතා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච, මග්ගඵලානි ච, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා පණීතා.

1034. කතමෙ ධම්මා මිච්ඡත්තනියතා?

පඤ්ච කම්මානි ආනන්තරිකානි, යා ච මිච්ඡාදිට්ඨි නියතා, ඉමෙ ධම්මා මිච්ඡත්තනියතා.

1035. කතමෙ ධම්මා සම්මත්තනියතා?

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා සම්මත්තනියතා.

1036. කතමෙ ධම්මා අනියතා?

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනියතා

1037. කතමෙ ධම්මා මග්ගාරම්මණා?

අරියමග්ගං ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා මග්ගාරම්මණා.

1038. කතමෙ ධම්මා මග්ගහෙතුකා?

අරියමග්ගසමඞ්ගිස්ස මග්ගඞ්ගානි ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා මග්ගහෙතුකා. අරියමග්ගසමඞ්ගිස්ස සම්මාදිට්ඨි මග්ගො චෙව හෙතු ච. සම්මාදිට්ඨිං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා මග්ගහෙතුකා. අරියමග්ගසමඞ්ගිස්ස අලොභො අදොසො අමොහො, ඉමෙ ධම්මා මග්ගහෙතු. තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා මග්ගහෙතුකා.

1039. කතමෙ ධම්මා මග්ගාධිපතිනො?

අරියමග්ගං අධිපතිං කරිත්වා යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා මග්ගාධිපතිනො. අරියමග්ගසමඞ්ගිස්ස වීමංසාධිපතෙය්‍යං මග්ගං භාවයන්තස්ස වීමංසං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො, -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා මග්ගාධිපතිනො.

1040. කතමෙ ධම්මා උප්පන්නා?

යෙ ධම්මා ජාතා භූතා සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා උප්පන්නා උප්පන්නංසෙන සඞ්ගහිතා රූපං[1] වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ ධම්මා උප්පන්නා

1041. කතමෙ ධම්මා අනුප්පන්නා?

යෙ ධම්මා අජාතා අභූතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බත්තා අනභිනිබ්බත්තා අපාතුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනුප්පන්නා අනුප්පන්නංසෙන සඞ්ගහිතා රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ ධම්මා අනුප්පන්නා.

1042. කතමෙ ධම්මා උප්පාදිනො?

කුසලාකුසලානං ධම්මානං අවිපක්කවිපාකානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යඤ්ච රූපං කම්මස්ස කතත්තා උප්පජ්ජිස්සති, ඉමෙ ධම්මා උප්පාදිනො.

1043. කතමෙ ධම්මා අතීතා?

යෙ ධම්මා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා උප්පජ්ජිත්වා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සඞ්ගහිතා රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ ධම්මා අතීතා.

---

2. රූපා - සීමු 2

1044. කතමෙ ධම්මා අනාගතා?

යෙ ධම්මා අජාතා අභූතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බත්තා අනභිනිබ්බත්තා අපාතුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සඞ්ගහිතා රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ ධම්මා අනාගතා.

1045. කතමෙ ධම්මා පච්චුප්පන්නා?

යෙ ධම්මා ජාතා භූතා සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පන්නා පච්චුප්පන්නංසෙන සඞ්ගහිතා රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ ධම්මා පච්චුප්පන්නා

1046. කතමෙ ධම්මා අතීතාරම්මණා?

අතීතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අතීතාරම්මණා.

1047. කතමෙ ධම්මා අනාගතාරම්මණා?

අනාගතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අනාගතාරම්මණා.

1048. කතමෙ ධම්මා පච්චුප්පන්නාරම්මණා?

පච්චුප්පන්නෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා පච්චුප්පන්නාරම්මණා.

1049. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තා?

යෙ ධම්මා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකා[1] පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තා.

1050. කතමෙ ධම්මා බහිද්ධා?

යෙ ධම්මා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ ධම්මා බහිද්ධා.

1051. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තබහිද්ධා?

තදුභයං, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තබහිද්ධා

---

1. නියතා - සීමු. 1, 2, 3 මජසං. සතා. PTS

1052. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තාරම්මණා?

අජ්ඣත්තෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තාරම්මණා.

1053. කතමෙ ධම්මා බහිද්ධාරම්මණා?

බහිද්ධා ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා බහිද්ධාරම්මණා.

1054. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා?

අජ්ඣත්තබහිද්ධා ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා.

1055. කතමෙ ධම්මා සනිදස්සනසප්පටිඝා?

රූපායතනං, ඉමෙ ධම්මා සනිදස්සනසප්පටිඝා.

1056. කතමෙ ධම්මා අනිදස්සනසප්පටිඝා?

චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝානායතනං ජිව්හායතනං කායායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉමෙ ධම්මා අනිදස්සනසප්පටිඝා.

1057 කතමෙ ධම්මා අනිදස්සනඅප්පටිඝා?

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යං රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනිදස්සනඅප්පටිඝා.

තිකං.

1058. කතමෙ ධම්මා හෙතූ?

තයො කුසලහෙතූ තයො අකුසලහෙතූ තයො අව්‍යාකතහෙතූ නව කාමාවචරහෙතූ ඡ රූපාවචරහෙතූ ඡ අරූපාවචරහෙතූ ඡ අපරියාපන්නහෙතූ.

1059. තත්ථ කතමෙ තයො කුසලහෙතූ?

අලොභො අදොසො අමොහො.

1060. තත්ථ කතමො අලොභො?

යො අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අලොභො.

1061 තත්ථ කතමො අදොසො?

යො අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං අනුද්දා අනුද්දායනා අනුද්දායිතත්තං හිතෙසිතා අනුකම්පා අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අදොසො.

1062 තත්ථ කතමො අමොහො?

දුක්ඛෙ ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං පුබ්බන්තෙ ඤාණං අපරන්තෙ ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තෙ ඤාණං ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු ඤාණං, යා එවරූපා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අමොහො.

ඉමෙ තයො කුසලහෙතු.

1063 තත්ථ කතමෙ තයො අකුසලහෙතු?

ලොභො දොසො මොහො.

1064 තත්ථ කතමො ලොභො?

යො රාගො සාරාගො අනුනයො අනුරොධො නන්දි නන්දිරාගො චිත්තස්ස සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අජ්ඣොසානං ගෙධො පලිගෙධො සඞ්ගො පඞ්කො එජා මායා ජනිකා සඤ්ජනනී සිබ්බනී[1] ජාලිනී සරිතා විසත්තිකා සුත්තං විසටා ආයූහනී[2] දුතියා පණිධි භවනෙත්ති වනං වනථො සන්ථවො සිනෙහො අපෙක්ඛා පටිබන්ධු ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතත්තං[3] රූපාසා සද්දාසා ගන්ධාසා රසාසා ඵොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා පුත්තාසා ජීවිතාසා ජප්පා පජප්පා අභිජප්පා ජප්පනා[4] ජප්පිතත්තං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පායිතත්තං පුච්ඡඤ්ජිකතා[5] සාධුකම්‍යතා අධම්මරාගො විසමලොභො නිකන්ති නිකාමනා පත්ථනා පිහනා සම්පත්ථනා කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරොධතණ්හා රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා ඔඝො යොගො ගන්ථො උපාදානං ආවරණං නීවරණං ඡදනං[6] බන්ධනං උපක්කිලෙසො අනුසයො පරියුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප්පභවො මාරපාසො මාරබළිසං මාරවිසයො තණ්හානදී තණ්හාජාලං තණ්හාගද්දුලං තණ්හාසමුද්දො අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති ලොභො.

---

1. සිබ්බිනී, මජසං, PTS. 2 ආයුහිනී, සිමු මජසං.
3. ආසිසනා, ආසිසිතත්තං, මජසං. 4. ජප්පා ජප්පනා, මජසං.
5. පුච්ඡඤ්ජිකතා, මජසං, සිමු 1, 2. පුච්ඡිකතා - සිමු 3, PTS.
6. ඡාදනං, සිමු 1 2, 3, මජසං, සහ ඡන්නං, PTS.

1065. තත්ථ කතමො දොසො?

අනත්ථං මෙ අචරීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරතීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි -පෙ- අනත්ථං චරති -පෙ- අනත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි -පෙ- අත්ථං චරති -පෙ- අත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. අට්ඨානෙ වා පන ආඝාතො ජායති. යො එවරූපො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති දොසො.

1066. තත්ථ කතමො මොහො?

දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං, පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං, ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, යං එවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසංගාහනා අපරියොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති මොහො.

ඉමෙ තයො අකුසලහෙතූ.

1067. තත්ථ කතමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතූ?

කුසලානං වා ධම්මානං විපාකතො කිරියාව්‍යාකතෙසු වා ධම්මෙසු අලොභො අදොසො අමොහො. ඉමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතූ.

1068. තත්ථ කතමෙ නව කාමාවචරහෙතූ?

තයො කුසලහෙතූ, තයො අකුසලහෙතූ, තයො අව්‍යාකතහෙතූ. ඉමෙ නව කාමාවචරහෙතූ.

1069. තත්ථ කතමෙ ඡ රූපාවචර හෙතූ?

තයො කුසලහෙතූ, තයො අව්‍යාකතහෙතූ. ඉමෙ ඡ රූපාවචරහෙතූ.

1070. තත්ථ කතමෙ ඡ අරූපාවචරහෙතූ?

තයො කුසලහෙතූ, තයො අව්‍යාකතහෙතූ. ඉමෙ ඡ අරූපාවචරහෙතූ.

1071. තත්ථ කතමෙ ඡ අපරියාපන්නහෙතූ?

තයො කුසලහෙතූ, තයො අව්‍යාකතහෙතූ, ඉමෙ ඡ අපරියාපන්නහෙතූ.

1072. තත්ථ කතමෙ තයො කුසලහෙතූ?
අලොභො අදොසො අමොහො.

1073. තත්ථ කතමො අලොභො?

යො අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අලොභො.

1074. තත්ථ කතමො අදොසො?

යො අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං -පෙ- අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අදොසො.

1075. තත්ථ කතමො අමොහො?

දුක්ඛෙ ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං පුබ්බන්තෙ ඤාණං අපරන්තෙ ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තෙ ඤාණං ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු ඤාණං, යා එවරූපා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභබ්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඔභාසො පඤ්ඤාපජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං, අයං වුච්චති අමොහො.

ඉමෙ තයො කුසලහෙතූ.

1076. තත්ථ කතමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතූ?

කුසලානං ධම්මානං විපාකතො අලොභො අදොසො අමොහො, ඉමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතූ.

ඉමෙ ඡ අපරියාපන්නහෙතූ.

ඉමෙ ධම්මා හෙතූ.

1077. කතමෙ ධම්මා න හෙතූ?

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො සබ්බඤ්ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න හෙතූ.

1078. කතමෙ ධම්මා සහෙතුකා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සහෙතුකා: වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සහෙතුකා.

1079. කතමෙ ධම්මා අහෙතුකා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා අහෙතුකා: වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අහෙතුකා.

1080. කතමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා: වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා.

1081. කතමෙ ධම්මා හෙතුවිප්පයුත්තා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා: වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා හෙතුවිප්පයුත්තා.

1082. කතමෙ ධම්මා හෙතු චෙව සහෙතුකා ච?

ලොභො මොහෙන හෙතු චෙව සහෙතුකො ච, මොහො ලොභෙන හෙතු චෙව සහෙතුකො ච, දොසො මොහෙන හෙතු චෙව සහෙතුකො ච, මොහො දොසෙන හෙතු චෙව සහෙතුකො ච. අලොභො අදොසො අමොහො තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං හෙතු චෙව සහෙතුකා ච. ඉමෙ ධම්මා හෙතු චෙව සහෙතුකා ච.

1083. කතමෙ ධම්මා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතු?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සහෙතුකා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතු.

1084. කතමෙ ධම්මා හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තා ච?

ලොභො මොහෙන හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තො ච, මොහො ලොභෙන හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තො ච, දොසො මොහෙන හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තො ච, මොහො දොසෙන හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තො ච. අලොභො අදොසො අමොහො තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තා ච. ඉමෙ ධම්මා හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තා ච.

1085. කතමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූ?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූ.

1086. කතමෙ ධම්මා න හෙතූ සහෙතුකා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා න හෙතූ සහෙතුකා: වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා න හෙතූ සහෙතුකා.

1087. කතමෙ ධම්මා න හෙතූ අහෙතුකා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා න හෙතූ අහෙතුකා: වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බඤ්ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න හෙතූ අහෙතුකා.

හෙතුගොච්ඡකං.

1088. කතමෙ ධම්මා සප්පච්චයා?

පඤ්චක්ඛන්ධා: රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සප්පච්චයා.

1089. කතමෙ ධම්මා අප්පච්චයා?

අසඞ්ඛතා ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අප්පච්චයා.

1090. කතමෙ ධම්මා සඞ්ඛතා?

යෙව තෙ ධම්මා සප්පච්චයා, තෙව තෙ ධම්මා සඞ්ඛතා.

1091. කතමෙ ධම්මා අසඞ්ඛතා?

යො එව සො ධම්මො අප්පච්චයො සො එව සො ධම්මො අසඞ්ඛතො

1092. කතමෙ ධම්මා සනිදස්සනා?

රූපායතනං, ඉමෙ ධම්මා සනිදස්සනා

1093. කතමෙ ධම්මා අනිදස්සනා?

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, වෙදනාක්ඛන්ධො, -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යඤ්ච රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනිදස්සනා.

1094 කතමෙ ධම්මා සප්පටිඝා?

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉමෙ ධම්මා සප්පටිඝා.

1095. කතමෙ ධම්මා අප්පටිඝා?

වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යං ච රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අප්පටිඝා.

1096. කතමෙ ධම්මා රූපිනො?

චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නං ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං, ඉමෙ ධම්මා රූපිනො.

1097. කතමෙ ධම්මා අරූපිනො?

වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අරූපිනො.

1098. කතමෙ ධම්මා ලොකියා?

සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා ලොකියා.

1099. කතමෙ ධම්මා ලොකුත්තරා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා ලොකුත්තරා.

1100. කතමෙ ධම්මා කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා?

යෙ තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා.

TOC

යෙ තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා යෙ වා පන තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා යෙ වා පන තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා.. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා.

යෙ තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා, න තෙ ධම්මා කායවිඤ්ඤෙය්‍යා.

ඉමෙ ධම්මා කෙහිචි විඤ්ඤෙය්‍යා කෙහිචි න විඤ්ඤෙය්‍යා.

චූළන්තරදුකං.

1101. කතමෙ ධම්මා ආසවා?

චත්තාරො ආසවා: කාමාසවො භවාසවො දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවො.

1102. තත්ථ කතමො කාමාසවො?

යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනන්දි කාමතණ්හා කාමසිනෙහො කාමපරිළාහො කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං, අයං වුච්චති කාමාසවො.

1103. තත්ථ කතමො භවාසවො?

යො භවෙසු භවච්ඡන්දො භවරාගො භවනන්දි භවතණ්හා භවසිනෙහො භවපරිළාහො භවමුච්ඡා භවජ්ඣොසානං, අයං වුච්චති භවාසවො.

1104. තත්ථ කතමො දිට්ඨාසවො?

සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා, අන්තවා ලොකොති වා අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරන්ති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, නෙව හොති න නහොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති දිට්ඨාසවො. සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨාසවො.

TOC

1105. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාසවො?

දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, යං එවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසංගාහණා අපරියොගාහණා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාසවො.

ඉමෙ ධම්මා ආසවා.

1106. කතමෙ ධම්මා නො ආසවා?

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො ආසවා.

1107. කතමෙ ධම්මා සාසවා?

කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සාසවා.

1108. කතමෙ ධම්මා අනාසවා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනාසවා.

1109. කතමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා.

1110. කතමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො සබ්බඤ්ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා.

1111. කතමෙ ධම්මා ආසවා චෙව සාසවා ච?

තෙයෙව ආසවා ආසවා චෙව සාසවා ච.

1112. කතමෙ ධම්මා සාසවා චෙව නො ච ආසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සාසවා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සාසවා චෙව නො ච ආසවා.

1113. කතමෙ ධම්මා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තා ච?

කාමාසවො අවිජ්ජාසවෙන ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, අවිජ්ජාසවො කාමාසවෙන ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, භවාසවො අවිජ්ජාසවෙන ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, අවිජ්ජාසවො භවාසවෙන ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවෙන ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, අවිජ්ජාසවො දිට්ඨාසවෙන ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, ඉමෙ ධම්මා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තා ච.

1114. කතමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවා.

1115. කතමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා.

1116. කතමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා.

ආසවගොච්ඡකං.

නික්ඛෙපකණ්ඩෙ පඨමභාණවාරං.

නිට්ඨිතං.

1117. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා?

දස සඤ්ඤොජනානි: කාමරාගසඤ්ඤොජනං, පටිඝසඤ්ඤොජනං, මානසඤ්ඤොජනං, දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං, විචිකිච්ඡාසඤ්ඤොජනං, සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤොජනං, භවරාගසඤ්ඤොජනං, ඉස්සාසඤ්ඤොජනං, මච්ඡරියසඤ්ඤොජනං, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං.

1118. තත්ථ කතමං කාමරාගසඤ්ඤොජනං?

යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනන්දී කාමතණ්හා කාම-සිනෙහො කාමපරිළාහො කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං, ඉදං වුච්චති කාම-රාගසඤ්ඤොජනං.

1119. තත්ථ කතමං පටිඝසඤ්ඤොජනං?

අනත්ථං මෙ අචරීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරතීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති, පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි -පෙ- අනත්ථං චරති -පෙ- අනත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති, අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි -පෙ- අත්ථං චරති -පෙ- අත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති, අට්ඨානෙ වා පන ආඝාතො ජායති. යො එවරූපො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති පටිඝ-සඤ්ඤොජනං.

1120. තත්ථ කතමං මානසඤ්ඤොජනං?

සෙය්‍යොහමස්මීති මානො සදිසොහමස්මීති මානො හීනොහමස්මීති මානො, යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති මානසඤ්ඤො-ජනං.

1121. තත්ථ කතමං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං?

සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා අන්තවා ලොකොති වා අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරන්ති වා අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා න හොති තථා-ගතො පරම්මරණාති වා නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මර-ණාති වා, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහණං දිට්ඨි කන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පටිග්ගාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, ඉදං වුච්චති දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං. ඨපෙත්වා සීලබ්බතපරා-මාසසඤ්ඤොජනං සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං.

1122. තත්ථ කතමං විචිකිච්ඡාසංයොජනං?

සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ධම්මෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සික්ඛාය කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, අපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තාපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති. යා එවරූපා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං විමති විචිකිච්ඡා ද්වෙළ්හකං ද්වෙධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ඡම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, ඉදං වුච්චති විචිකිච්ඡාසංයොජනං.

1123. තත්ථ කතමං සීලබ්බතපරාමාසසංයොජනං?

ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසගාහො, ඉදං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසසංයොජනං.

1124. තත්ථ කතමං භවරාගසංයොජනං?

යො භවෙසු භවච්ඡන්දො භවරාගො භවනන්දී භවතණ්හා භවසිනෙහො භවපරිළාහො භවමුච්ඡා භවජ්ඣොසානං, ඉදං වුච්චති භවරාගසංයොජනං.

1125. තත්ථ කතමං ඉස්සාසංයොජනං?

යා පර ලාභ සක්කාර ගරුකාර මානන වන්දන පූජනාසු ඉස්සා ඉස්සායනා ඉස්සායිතත්තං උසූයා උසූයනා උසූයිතත්තං, ඉදං වුච්චති ඉස්සාසංයොජනං.

1126. තත්ථ කතමං මච්ඡරියසංයොජනං?

පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං, යං එවරූපං මච්ඡරං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං වෙවිච්ඡං කදරියං කටුකඤ්චුකතා අග්ගහිතත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියසංයොජනං.

1127. තත්ථ කතමං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං?

දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, යං එවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසංගාහණා අපරියොගාහණා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගි මොහො අකුසලමූලං, ඉදං වුච්චති අවිජ්ජා සඤ්ඤොජනං.

ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා.

1128. කතමෙ ධම්මා නො සඤ්ඤොජනා?

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො සඤ්ඤොජනා.

1129. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා?

සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා.

1130. කතමෙ ධම්මා අසඤ්ඤොජනියා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අසඤ්ඤොජනියා.

1131. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා.

1132. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා.

1133. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනියා ච?

තානෙව සංයොජනානි සඤ්ඤොජනා චෙව සංයොජනියා ච.

1134. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා.

1135. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ච?

කාමරාගසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං කාමරාගසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. පටිඝසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං පටිඝසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. මානසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං මානසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. විචිකිච්ඡාසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං විචිකිච්ඡාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. භවරාගසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං භවරාගසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. ඉස්සාසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං ඉස්සාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. මච්ඡරියසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං මච්ඡරියසඤ්ඤොජනෙන සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච. ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ච.

1136. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා.

1137. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා සඤ්ඤොජනියා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා සඤ්ඤොජනියා.

1138. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා අසඤ්ඤොජනියා?

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා අසඤ්ඤොජනියා.

සංයොජන ගොච්ඡකං.

1139. කතමෙ ධම්මා ගන්ථා?

චත්තාරො ගන්ථා: අභිජ්ඣා කායගන්ථො, ව්‍යාපාදො කායගන්ථො, සීලබ්බතපරාමාසො කායගන්ථො, ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ථො.

1140. තත්ථ කතමො අභිජ්ඣාකායගන්ථො?

යො රාගො සාරාගො අනුනයො අනුරොධො නන්දී නන්දිරාගො චිත්තස්ස සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අජ්ඣොසානං ගෙධො සඞ්ගො පඞ්කො එජා මායා ජනිකා සඤ්ජනනී සිබ්බිනී ජාලිනී සරිතා විසත්තිකා සුත්තං විසටා ආයූහිනී දුතියා පණිධි භවනෙත්ති වනං වනථො සන්ථවො සිනෙහො අපෙක්ඛා පටිබන්ධො ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතත්තං රූපාසා සද්දාසා ගන්ධාසා රසාසා ඵොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා පුත්තාසා ජීවිතාසා ජප්පා පජප්පා අභිජප්පා ජප්පනා ජප්පිතත්තං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පායිතත්තං පුච්ඡඤ්ජිකතා සාධුකම්‍යතා අධම්මරාගො විසමලොභො නිකන්ති නිකාමනා පත්ථනා පිහනා සම්පත්ථනා කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරොධතණ්හා රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා ඔඝො යොගො ගන්ථො උපාදානං ආවරණං නීවරණං ඡදනං බන්ධනං උපක්කිලෙසො අනුසයො පරියුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප්පභවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසයො තණ්හානදී තණ්හාජාලං තණ්හාගද්දුලං තණ්හාසමුද්දො අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අභිජ්ඣාකායගන්ථො.

1141. තත්ථ කතමො ව්‍යාපාදො කායගන්ථො?

අනත්ථං මෙ අචරීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරතීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි -පෙ- අනත්ථං චරති -පෙ- අනත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි -පෙ- අත්ථං චරති -පෙ- අත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. අට්ඨානෙ වා පන ආඝාතො ජායති. යො එවරූපො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති ව්‍යාපාදො කායගන්ථො.

1142. තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො කායගන්ථො?

ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො කායගන්ථො.

1143. තත්ථ කතමො ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ථො?

සස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, අසස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, අන්තවා ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, අනන්තවා ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, තං ජීවං තං සරීරං ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, න හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති වා, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ථො. ඨපෙත්වා සීලබ්බතපරාමාසං කායගන්ථං සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ථො.

ඉමෙ ධම්මා ගන්ථා.

1144. කතමෙ ධම්මා නො ගන්ථා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො ගන්ථා.

1145. කතමෙ ධම්මා ගන්ථනීයා:

සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො ඉමෙ ධම්මා ගන්ථනීයා.

1146. කතමෙ ධම්මා අගන්ථනීයා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච, මග්ගඵලානි ච, අසඞ්ඛතා ච ධාතු ඉමෙ ධම්මා අගන්ථනීයා.

1147. කතමෙ ධම්මා ගන්ථසම්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො ඉමෙ ධම්මා ගන්ථසම්පයුත්තා.

1148. කතමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා.

1149 කතමෙ ධම්මා ගන්ථා චෙව ගන්ථනීයා ච:

තෙව ගන්ථා ගන්ථා චෙව ගන්ථනීයා ච.

1150. කතමෙ ධම්මා ගන්ථනීයා චෙව නො ච ගන්ථා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ගන්ථනීයා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථනීයා චෙව නො ච ගන්ථා.

1151. කතමෙ ධම්මා ගන්ථා චෙව ගන්ථසම්පයුත්තා ච:

සීලබ්බතපරාමාසො කායගන්ථො අභිජ්ඣාකායගන්ථෙන ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තො ච, අභිජ්ඣාකායගන්ථො සීලබ්බතපරාමාසෙන කායගන්ථෙන ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තො ච, ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ථො අභිජ්ඣාකායගන්ථෙන ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තො ච, අභිජ්ඣාකායගන්ථො ඉදංසච්චාභිනිවෙසෙන කායගන්ථෙන ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තො ච ඉමෙ ධම්මා ගන්ථා චෙව ගන්ථසම්පයුත්තා ච.

1152. කතමෙ ධම්මා ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථා.

1153. කතමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා ගන්ථනියා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා ගන්ථනියා.

1154. කතමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා අගන්ථනියා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච, මග්ගඵලානි ච, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා අගන්ථනියා.

ගන්ථගොච්ඡකං

1155. කතමෙ ධම්මා ඔඝා -පෙ-

ඔඝගොච්ඡකං

1156. කතමෙ ධම්මා යොගා -පෙ-

යොගගොච්ඡකං

1157. කතමෙ ධම්මා නීවරණා:

ඡ නීවරණා: කාමච්ඡන්දනීවරණං, බ්‍යාපාදනීවරණං, ථිනමිද්ධනීවරණං, උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං, විචිකිච්ඡානීවරණං, අවිජ්ජානීවරණං.

1158. තත්ථ කතමං කාමච්ඡන්දනීවරණං:

යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනන්දී කාමතණ්හා කාමසිනෙහො කාමපරිළාහො කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං, ඉදං වුච්චති කාමච්ඡන්දනීවරණං.

1159. තත්ථ කතමං බ්‍යාපාදනීවරණං:

'අනත්ථං මෙ අචරී'ති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරතී'ති ආඝාතො ජායති. 'අනත්ථං මෙ චරිස්සතී'ති ආඝාතො ජායති, 'පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි -පෙ- අනත්ථං චරති -පෙ- අනත්ථං චරිස්සතී'ති ආඝාතො ජායති: 'අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි -පෙ- අත්ථං චරති -පෙ- අත්ථං චරිස්සතී'ති ආඝාතො ජායති, අට්ඨානෙ වා පන ආඝාතො ජායති, යො එවරූපො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං විරොධො පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස බ්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසො දුස්සනා[1] දුස්සිතත්තං බ්‍යාපත්ති බ්‍යාපජ්ජනා බ්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති බ්‍යාපාදනීවරණං.

1. දූසනා - සිමු 2

TOC

1160. තත්ථ කතමං ථීනමිද්ධනීවරණං:

අත්ථි ථීනං අත්ථි මිද්ධං.

1161. තත්ථ කතමං ථීනං:

යා චිත්තස්ස අකල්ලතා අකම්මඤ්ඤතා ඔලීයනා සල්ලීයනා ලීනං ලීයනා ලීයිතත්තං ථීනං ථීයනා ථීයිතත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති ථීනං.

1162. තත්ථ කතමං මිද්ධං:

යා කායස්ස අකල්ලතා අකම්මඤ්ඤතා ඔනාහො පරියොනාහො අන්තොසමොරොධො මිද්ධං සොප්පං පචලායිකා සුපනා සුපිතත්තං, ඉදං වුච්චති මිද්ධං. ඉති ඉදඤ්ච ථීනං, ඉදඤ්ච මිද්ධං, ඉදං වුච්චති ථීනමිද්ධනීවරණං.

1163 තත්ථ කතමං උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං:

අත්ථි උද්ධච්චං, අත්ථි කුක්කුච්චං.

1164 තත්ථ කතමං උද්ධච්චං:

යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමො චෙතසො වික්ඛෙපො භන්තත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති උද්ධච්චං.

1165. තත්ථ කතමං කුක්කුච්චං:

අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා, කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා, අවජ්ජෙ වජ්ජසඤ්ඤිතා, වජ්ජෙ අවජ්ජසඤ්ඤිතා, යං එවරූපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායනා කුක්කුච්චායිතත්තං චෙතසො විප්පටිසාරො මනොවිලෙඛො, ඉදං වුච්චති කුක්කුච්චං. ඉති ඉදං ච උද්ධච්චං ඉදං ච කුක්කුච්චං, ඉදං වුච්චති උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං.

1166 තත්ථ කතමං විචිකිච්ඡානීවරණං:

සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ධම්මෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සික්ඛාය කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, අපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තාපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, යා එවරූපා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං, විමති විචිකිච්ඡා ද්වෙළ්හකං ද්වෙධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ථම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, ඉදං වුච්චති විචිකිච්ඡානීවරණං

1167. තත්ථ කතමං අවිජ්ජානීවරණං:

දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, යං එවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසඞ්ගාහනා අපරියොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං, ඉදං වුච්චති අවිජ්ජානීවරණං.

ඉමෙ ධම්මා නීවරණා.

1168. කතමෙ ධම්මා නො නීවරණා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො නීවරණා.

1169 කතමෙ ධම්මා නීවරණියා:

සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා නීවරණියා.

1170 කතමෙ ධම්මා අනීවරණියා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනීවරණියා.

1171. කතමෙ ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා.

1172. කතමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා.

1173. කතමෙ ධම්මා නීවරණා චෙව නීවරණියා ච:

තානෙව නීවරණානි නීවරණා චෙව නීවරණියා ච.

1174. කතමෙ ධම්මා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා:

තෙසු ධම්මෙසු යෙ ධම්මා නීවරණියා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපක්ඛන්ධො. -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො ච, ඉමෙ ධම්මා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා.

1175. කතමෙ ධම්මා නීවරණා චෙව නීවරණසම්පයුත්තා ච:

කාමච්ඡන්දනීවරණං අවිජ්ජානීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, අවිජ්ජානීවරණං කාමච්ඡන්දනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, බ්‍යාපාදනීවරණං අවිජ්ජානීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච. අවිජ්ජානීවරණං බ්‍යාපාදනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණ සම්පයුත්තං ච, ථිනමිද්ධනීවරණං අවිජ්ජානීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, අවිජ්ජානීවරණං ථිනමිද්ධනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චනීවරණං අවිජ්ජානීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, අවිජ්ජානීවරණං උද්ධච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, කුක්කුච්චනීවරණං අවිජ්ජානීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, අවිජ්ජානීවරණං කුක්කුච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, විචිකිච්ඡානීවරණං අවිජ්ජානීවරණෙන නීවරණඤ්චෙව නීවරණසම්පයුත්තඤ්ච, අවිජ්ජානීවරණං විචිකිච්ඡානීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, කාමච්ඡන්දනීවරණං උද්ධච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චනීවරණං කාමච්ඡන්දනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, බ්‍යාපාදනීවරණං උද්ධච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චනීවරණං බ්‍යාපාදනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, ථිනමිද්ධනීවරණං උද්ධච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චනීවරණං ථිනමිද්ධනීවරණෙන නීවරණඤ්චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, කුක්කුච්චනීවරණං උද්ධච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චනීවරණං කුක්කුච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, විචිකිච්ඡානීවරණං උද්ධච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චනීවරණං විචිකිච්ඡානීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, අවිජ්ජානීවරණං උද්ධච්චනීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චනීවරණං අවිජ්ජානීවරණෙන නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, ඉමෙ ධම්මා නීවරණා චෙව නීවරණසම්පයුත්තා ච.

1176. කතමෙ ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණා:

තෙසු ධම්මෙසු යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණා.

1177. කතමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා නීවරණියා:

තෙසු ධම්මෙසු යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා නීවරණියා.

1178. කතමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා අනීවරණියා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා අනීවරණියා.

නීවරණගොච්ඡකං.

1179. කතමෙ ධම්මා පරාමාසා:

දිට්ඨිපරාමාසො.

1180. තත්ථ කතමො දිට්ඨිපරාමාසො:

සස්සතො ලොකොති වා, අසස්සතො ලොකොති වා, අන්තවා ලොකොති වා, අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරන්ති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං[1] දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො[2] අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති දිට්ඨිපරාමාසො, සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිපරාමාසො. ඉමෙ ධම්මා පරාමාසා.

1181. කතමෙ ධම්මා නො පරාමාසා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො පරාමාසා.

1182. කතමෙ ධම්මා පරාමට්ඨා:

සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා පරාමට්ඨා.

1183. කතමෙ ධම්මා අපරාමට්ඨා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අපරාමට්ඨා.

1184. කතමෙ ධම්මා පරාමාසසම්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසසම්පයුත්තා.

1185. කතමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා.

---

1 විසූකායිතං - සිමු. 2, 3   2 පටිග්ගාහො - සිමු. 3

1186 කතමෙ ධම්මා පරාමාසා චෙව පරාමට්ඨා ච:

සොව පරාමාසො පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨො ච.

1187. කතමෙ ධම්මා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා පරාමට්ඨා, තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා.

1188. කතමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨා.

1189. කතමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා අපරාමට්ඨා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා අපරාමට්ඨා.

පරාමාසගොච්ඡකං.

1190. කතමෙ ධම්මා සාරම්මණා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සාරම්මණා.

1191 කතමෙ ධම්මා අනාරම්මණා:

සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනාරම්මණා.

1192. කතමෙ ධම්මා චිත්තා:

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝානවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉමෙ ධම්මා චිත්තා.

1193. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තා.

1194. කතමෙ ධම්මා චෙතසිකා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චෙතසිකා.

1195. කතමෙ ධම්මා අචෙතසිකා:

චිත්තං ච සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අචෙතසිකා.

1196. කතමෙ ධම්මා චිත්තසම්පයුත්තා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. ඉමෙ ධම්මා චිත්තසම්පයුත්තා.

1197. කතමෙ ධම්මා චිත්තවිප්පයුත්තා:

සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා චිත්තවිප්පයුත්තා. චිත්තං න වත්තබ්බං චිත්තෙන සම්පයුත්තන්තිපි චිත්තෙන විප්පයුත්තන්තිපි.

1198. කතමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. ඉමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨා.

1199. කතමෙ ධම්මා චිත්තවිසංසට්ඨා:

සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා චිත්තවිසංසට්ඨා. චිත්තං න වත්තබ්බං චිත්තෙන සංසට්ඨන්තිපි චිත්තෙන විසංසට්ඨන්ති පි.

1200. කතමෙ ධම්මා චිත්තසමුට්ඨානා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීකාරො ආහාරො, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසමුට්ඨානා.

1201. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසමුට්ඨානා:

චිත්තං ච අවසෙසං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසමුට්ඨානා.

1202. කතමෙ ධම්මා චිත්තසහභුනො:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො කායවිඤ්ඤත්ති වචී-විඤ්ඤත්ති, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසහභුනො.

1203. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසහභුනො:

චිත්තං ච අවසෙසං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසහභුනො.

1204. කතමෙ ධම්මා චිත්තානුපරිවත්තිනො:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති, ඉමෙ ධම්මා චිත්තානුපරිවත්තිනො.

1205. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තානුපරිවත්තිනො:

චිත්තං ච අවසෙසං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තානුපරිවත්තිනො.

1206. කතමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1207. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

චිත්තං ච සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1208. කතමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො.

1209. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො:

චිත්තං ච සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො.

1210. කතමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චිත්ත-සංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො

1211. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො:

චිත්තං ච සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්ත-සංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො.

1212. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තිකා:

චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තිකා.

1213. කතමෙ ධම්මා බාහිරා:

රූපායතනං -පෙ- ධම්මායතනං, ඉමෙ ධම්මා බාහිරා.

1214. කතමෙ ධම්මා උපාදා:

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළිඞ්කාරො[1] ආහාරො, ඉමෙ ධම්මා උපාදා.

1215. කතමෙ ධම්මා නො උපාදා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො චත්තාරො ච මහාභූතා අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො උපාදා.

---

1. කබලීකාරො - සිමු. 2, 3.

TOC

1216. කතමෙ ධම්මා උපාදින්නා:

සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යං ච රූපං කම්මස්ස කතත්තා, ඉමෙ ධම්මා උපාදින්නා.

1217. කතමෙ ධම්මා අනුපාදින්නා:

සාසවා කුසලාකුසලා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, යං ච රූපං න කම්මස්ස කතත්තා, අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදින්නා.

මහන්තරදුකං

1218. කතමෙ ධම්මා උපාදානා:

චත්තාරි උපාදානානි: කාමුපාදානං දිට්ඨුපාදානං සීලබ්බතුපාදානං අත්තවාදුපාදානං.

1219. තත්ථ කතමං කාමුපාදානං:

යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනන්දී කාමතණ්හා කාමසිනෙහො කාමපරිළාහො කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං, ඉදං වුච්චති කාමුපාදානං.

1220. තත්ථ කතමං දිට්ඨුපාදානං:

නත්ථි දින්නං නත්ථි යිට්ඨං නත්ථි හුතං නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො නත්ථි පරො ලොකො නත්ථි මාතා නත්ථි පිතා නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො ඉදං වුච්චති දිට්ඨුපාදානං, ඨපෙත්වා සීලබ්බතුපාදානං ච අත්තවාදුපාදානං ච, සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨුපාදානං.

1221. තත්ථ කතමං සීලබ්බතුපාදානං:

ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, ඉදං වුච්චති සීලබ්බතුපාදානං.

1222. තත්ථ කතමං අත්තවාදුපාදානං:

ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදෙ අරියධම්මෙ අවිනීතො සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදෙ සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, රූපවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා රූපං, රූපස්මිං වා අත්තානං, වෙදනං -පෙ- සඤ්ඤං -පෙ- සඞ්ඛාරෙ -පෙ- විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, ඉදං වුච්චති අත්තවාදුපාදානං.

ඉමෙ ධම්මා උපාදානා.

1223. කතමෙ ධම්මා නො උපාදානා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො උපාදානා.

1224. කතමෙ ධම්මා උපාදානියා:

සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා උපාදානියා.

1225. කතමෙ ධම්මා අනුපාදානියා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදානියා.

1226. කතමෙ ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා.

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා.

1227. කතමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා.

1228. කතමෙ ධම්මා උපාදානා චෙව උපාදානියා ච:

තානෙව උපාදානානි උපාදානා චෙව උපාදානියා ච.

1229. කතමෙ ධම්මා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා උපාදානියා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා.

1230. කතමෙ ධම්මා උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තා ච:

දිට්ඨුපාදානං කාමුපාදානෙන උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තං ච, කාමුපාදානං දිට්ඨුපාදානෙන උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තං ච, සීලබ්බතුපාදානං කාමුපාදානෙන උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තං ච, කාමුපාදානං සීලබ්බතුපාදානෙන උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තං ච, අත්තවාදුපාදානං කාමුපාදානෙන උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තං ච, කාමුපාදානං අත්තවාදුපාදානෙන උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තං ච, ඉමෙ ධම්මා උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තා ච.

1231. කතමෙ ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානා.

1232. කතමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියා.

1233. කතමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියා.

උපාදානගොච්ඡකං.

නික්ඛෙප කණ්ඩෙ

දුතියක භාණවාරං නිට්ඨිතං.

1234. කතමෙ ධම්මා කිලෙසා:

දස කිලෙසවත්ථූනි. ලොභො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා ථීනං උද්ධච්චං අහිරිකං අනොත්තප්පං.

1235. තත්ථ කතමො ලොභො:

යො රාගො සාරාගො අනුනයො අනුරොධො නන්දි නන්දිරාගො චිත්තස්ස සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අජ්ඣොසානං ගෙධො පලිගෙධො සඞ්ගො පඞ්කො එජා මායා ජනිකා සඤ්ජනනී සිබ්බිනී ජාලිනී සරිතා විසත්තිකා සුත්තං විසටා ආයූහනී දුතියා පණිධි භවනෙත්ති වනං වනථො සන්ථවො සිනෙහො අපෙක්ඛා පටිබන්ධු ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතත්තං රූපාසා සද්දාසා ගන්ධාසා රසාසා ඵොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා පුත්තාසා ජීවිතාසා ජප්පා පජප්පා අභිජප්පා ජප්පනා ජප්පිතත්තං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පායිතත්තං පුච්ඡඤ්ජිකතා සාධුකම්‍යතා අධම්මරාගො විසමලොභො නිකන්ති නිකාමනා පත්ථනා පිහනා සම්පත්ථනා කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරොධතණ්හා රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා ඔඝො යොගො ගන්ථො උපාදානං ආවරණං නීවරණං ඡාදනං බන්ධනං උපක්කිලෙසො අනුසයො පරියුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප්පභවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසයො තණ්හානදී තණ්හාජාලං තණ්හාගද්දුලං තණ්හාසමුද්දො අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති ලොභො.

1236. තත්ථ කතමො දොසො:

අනත්ථං මෙ අචරීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරතීති, ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති, පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි -පෙ- අනත්ථං චරති -පෙ- අනත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති, අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි -පෙ- අත්ථං චරති -පෙ- අත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති, අට්ඨානෙ වා පන ආඝාතො ජායති, යො එවරූපො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති දොසො.

TOC

1237. තත්ථ කතමො මොහො:

දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං යං එවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසංගාහනා අපරියොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති මොහො.

1238. තත්ථ කතමො මානො:

සෙය්‍යොහමස්මීති මානො, සදිසොහමස්මීති මානො, හීනොහමස්මීති මානො, යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති මානො.

1239. තත්ථ කතමා දිට්ඨි:

සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා අන්තවා ලොකොති වා අනන්තවා ලොකොති වා තං ජීවං තං සරීරන්ති වා අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා හොති ච න ච හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං[1], දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති දිට්ඨි සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨි

1240. තත්ථ කතමා විචිකිච්ඡා:

සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ධම්මෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සික්ඛාය කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, අපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තාපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, යා එවරූපා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං විමති විචිකිච්ඡා, ද්වෙළ්හකං ද්වෙධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ථම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, අයං වුච්චති විචිකිච්ඡා.

1 දිට්ඨිවිසූකායිතං - සීමු 2

1241. තත්ථ කතමං ථිනං:

යා චිත්තස්ස අකල්ලතා අකම්මඤ්ඤතා ඔලීයනා සල්ලීයනා ලීනං ලීයනා ලීයිතත්තං ථිනං ථියනා ථියිතත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති ථිනං.

1242. තත්ථ කතමං උද්ධච්චං:

යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමො චෙතසො වික්ඛෙපො භන්තත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති උද්ධච්චං.

1243. තත්ථ කතමං අහිරිකං:

යං න හිරීයති හිරීයිතබ්බෙන, න හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං වුච්චති අහිරිකං.

1244. තත්ථ කතමං අනොත්තප්පං:

යං න ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන, න ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං වුච්චති අනොත්තප්පං.

ඉමෙ ධම්මා කිලෙසා.

1245. කතමෙ ධම්මා නො කිලෙසා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා නො කිලෙසා.

1246. කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා:

සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා.

1247. කතමෙ ධම්මා අසඞ්කිලෙසිකා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අසඞ්කිලෙසිකා.

1248. කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා:

තීණි අකුසලමූලානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තං සමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා.

1249. කතමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨා:

කුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨා.

1250. කතමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා.

1251. කතමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා.

1252. කතමෙ ධම්මා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලෙසිකා ච:

තෙව කිලෙසා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලෙසිකා ච.

1253. කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසා.

1254. කතමෙ ධම්මා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලිට්ඨා ච:

තෙව කිලෙසා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලිට්ඨා ච.

1255. කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා, තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසා.

1256. කතමෙ ධම්මා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච:

ලොභො මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, මොහො ලොභෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, දොසො මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, මොහො දොසෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, මානො මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, මොහො මානෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, දිට්ඨි මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, මොහො දිට්ඨියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, විචිකිච්ඡා මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, මොහො විචිකිච්ඡාය කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, ථිනං මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මොහො ථිනෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, උද්ධච්චං මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මොහො උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අහිරිකං මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මොහො අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අනොත්තප්පං මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මොහො අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච.

ලොභො උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, උද්ධච්චං ලොභෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච දොසො උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, උද්ධච්චං දොසෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මොහො උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, උද්ධච්ච මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, මානො උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, උද්ධච්චං මානෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, දිට්ඨි උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, උද්ධච්චං දිට්ඨියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, විචිකිච්ඡා උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, උද්ධච්චං විචිකිච්ඡාය කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, ථිනං උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චං ථිනෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, අහිරිකං උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චං අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, අනොත්තප්පං උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චං අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච.

ලොභො අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අහිරිකං ලොභෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, දොසො අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අහිරිකං දොසෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මොහො අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අහිරිකං මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මානො අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අහිරිකං මානෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, දිට්ඨි අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, අහිරිකං දිට්ඨියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, විචිකිච්ඡා අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, අහිරිකං විචිකිච්ඡාය කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, ථිනං අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච අහිරිකං ථිනෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චං අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච අහිරිකං උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, අනොත්තප්පං අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, අහිරිකං අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච.

ලොභො අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අනොත්තප්පං ලොභෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, දොසො අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අනොත්තප්පං දොසෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මොහො අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව, කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අනොත්තප්පං මොහෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, මානො අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තො ච, අනොත්තප්පං මානෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, දිට්ඨි අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, අනොත්තප්පං දිට්ඨියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, විචිකිච්ඡා අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, අනොත්තප්පං විචිකිච්ඡාය කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, ථිනං අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, අනොත්තප්පං ථිනෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, උද්ධච්චං අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, අනොත්තප්පං උද්ධච්චෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, අහිරිකං අනොත්තප්පෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, අනොත්තප්පං අහිරිකෙන කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච.

1257. කතමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුත්තා තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසා.

1258. කතමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා සඞ්කිලෙසිකා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුත්තා සාසවා කුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා සඞ්කිලෙසිකා.

1259. කතමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා අසඞ්කිලෙසිකා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා අසඞ්කිලෙසිකා.

කිලෙසගොච්ඡකං.

1260 කතමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා:

තීණි සඤ්ඤොජනානි: සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො.

1261. තත්ථ කතමා සක්කායදිට්ඨි:

ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, රූපවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා රූපං, රූපස්මිං වා අත්තානං, වෙදනං -පෙ- සඤ්ඤං -පෙ- සඞ්ඛාරෙ -පෙ- විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං -පෙ- යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං[1] දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං[2] දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති සක්කායදිට්ඨි.

1262. තත්ථ කතමා විචිකිච්ඡා:

සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ධම්මෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, සික්ඛාය කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, අපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, පුබ්බන්තාපරන්තෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති; යා එවරූපා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං විමති විචිකිච්ඡා, ද්වෙළ්හකං ද්වෙධාපථො සංසයො අනෙකංසග්ගාහො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ඡම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, අයං වුච්චති විචිකිච්ඡා.

---

1. ගහණං - සිමු, 2, 2. දිට්ඨිවිසූකායිකං - සිමු. 2

TOC

1263. තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො:

ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි, වතෙන සුද්ධි, සීලබ්බතෙන සුද්ධීති යා එවරූපා දිට්ඨි -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො. ඉමානි තීණි සඤ්ඤොජනානි, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා.

1264. කතමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පහාතබ්බා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පහාතබ්බා

1265. කතමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බා:

අවසෙසො ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තං සමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බා.

1266 කතමෙ ධම්මා න භාවනාය පහාතබ්බා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න භාවනාය පහාතබ්බා

1267. කතමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා:

තීණි සඤ්ඤොජනානි: සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො.

1268 තත්ථ කතමා සක්කායදිට්ඨි,

ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති සක්කායදිට්ඨි.

1269. තත්ථ කතමා විචිකිච්ඡා:

සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති -පෙ- ඡම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, අයං වුච්චති විචිකිච්ඡා.

1270. තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො:

ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො.

ඉමානි තීණි සඤ්ඤොජනානි, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා.

තීණි සඤ්ඤොජනානි සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා. තදෙකට්ඨො ලොභො දොසො මොහො, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතූ. තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තං සමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා.

1271. කතමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා

1272. කතමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා:

අවසෙසො ලොභො දොසො මොහො, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහෙතූ, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

1273. කතමෙ ධම්මා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

1274. කතමෙ ධම්මා සවිතක්කා:

සවිතක්කභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ විතක්කං. ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සවිතක්කා.

1275. කතමෙ ධම්මා අවිතක්කා:

අවිතක්කභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ. වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, විතක්කො ච, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අවිතක්කා.

1276. කතමෙ ධම්මා සවිචාරා:

සවිචාරභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ විචාරං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සවිචාරා:

1277. කතමෙ ධම්මා අවිචාරා:

අවිචාරභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, විචාරො ච සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අවිචාරා.

1278. කතමෙ ධම්මා සප්පීතිකා:

සප්පීතිකභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ පීතිං ඨපෙත්වා, තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සප්පීතිකා.

1279. කතමෙ ධම්මා අප්පීතිකා.

අප්පීතිකභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, පීති ච සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අප්පීතිකා.

1280 කතමෙ ධම්මා පීතිසහගතා:

පීතිභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ පීතිං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා පීතිසහගතා.

1281. කතමෙ ධම්මා න පීතිසහගතා:

න පීතිභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, පීති ච සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න පීතිසහගතා.

1282. කතමෙ ධම්මා සුඛසහගතා:

සුඛභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ සුඛං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සුඛසහගතා.

1283. කතමෙ ධම්මා න සුඛසහගතා:

න සුඛභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො සුඛං ච, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න සුඛසහගතා.

1284. කතමෙ ධම්මා උපෙක්ඛාසහගතා:

උපෙක්ඛාභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ උපෙක්ඛං ඨපෙත්වා තංසම්පයුත්තො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා උපෙක්ඛාසහගතා.

1285 කතමෙ ධම්මා න උපෙක්ඛාසහගතා:

න උපෙක්ඛාභූමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපන්නෙ වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, උපෙක්ඛා ච සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න උපෙක්ඛාසහගතා.

1286. කතමෙ ධම්මා කාමාවචරා:

හෙට්ඨතො අවීචිනිරයං පරියන්තං කරිත්වා උපරිතො පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවෙ අන්තො කරිත්වා යං එතස්මිං අන්තරෙ එත්ථාවචරා එත්ථ පරියාපන්නා ඛන්ධා ධාතු ආයතනා රූපා වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ ධම්මා කාමාවචරා.

1287. කතමෙ ධම්මා න කාමාවචරා.

රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා න කාමාවචරා.

1288. කතමෙ ධම්මා රූපාවචරා:

හෙට්ඨතො බ්‍රහ්මලොකං පරියන්තං කරිත්වා උපරිතො අකනිට්ඨෙ දෙවෙ අන්තං කරිත්වා යං එතස්මිං අන්තරෙ එත්ථාවචරා එත්ථ පරියාපන්නා සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා රූපාවචරා.

1289. කතමෙ ධම්මා න රූපාවචරා:

කාමාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා න රූපාවචරා.

1290. කතමෙ ධම්මා අරූපාවචරා:

හෙට්ඨතො ආකාසානඤ්චායතනූපගෙ දෙවෙ පරියන්තං කරිත්වා උපරිතො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගෙ දෙවෙ අන්තං කරිත්වා යං එතස්මිං අන්තරෙ එත්ථාවචරා එත්ථ පරියාපන්නා සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අරූපාවචරා.

1291. කතමෙ ධම්මා න අරූපාවචරා:

කාමාවචරා රූපාවචරා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා න අරූපාවචරා

1292. කතමෙ ධම්මා පරියාපන්නා:

සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා පරියාපන්නා.

1293. කතමෙ ධම්මා අපරියාපන්නා:

මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අපරියාපන්නා.

1294. කතමෙ ධම්මා නිය්‍යානිකා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා නිය්‍යානිකා.

1295. කතමෙ ධම්මා අනිය්‍යානිකා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනිය්‍යානිකා.

TOC

1296. කතමෙ ධම්මා නියතා:

පඤ්චකම්මානි ආනන්තරිකානි, යා ච මිච්ඡාදිට්ඨි නියතා, චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා නියතා.

1297. කතමෙ ධම්මා අනියතා:

තෙ ධම්මෙ ඨපෙත්වා අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනියතා

1298. කතමෙ ධම්මා සඋත්තරා:

සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා සඋත්තරා.

1299. කතමෙ ධම්මා අනුත්තරා:

අපරියාපන්නා මග්ගා ච, මග්ගඵලානි ච, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනුත්තරා.

1300 කතමෙ ධම්මා සරණා:

තීණි අකුසලමූලානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තංසම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තං සමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ ධම්මා සරණා.

1301. කතමෙ ධම්මා අරණා:

කුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, වෙදනාක්ඛන්ධො -පෙ- විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, සබ්බං ච රූපං, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අරණාති.

පිට්ඨිදුකං

1302. කතමෙ ධම්මා විජ්ජාභාගිනො:

විජ්ජාය සම්පයුත්තකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා විජ්ජාභාගිනො.

1303. කතමෙ ධම්මා අවිජ්ජාභාගිනො:

අවිජ්ජාය සම්පයුත්තකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අවිජ්ජාභාගිනො.

1304. කතමෙ ධම්මා විජ්ජූපමා:

හෙට්ඨිමෙසු තීසු අරියමග්ගෙසු පඤ්ඤා, ඉමෙ ධම්මා විජ්ජූපමා.

1305. කතමෙ ධම්මා වජිරූපමා:

උපරිමෙ[1] අරහත්තමග්ගෙ පඤ්ඤා, ඉමෙ ධම්මා වජිරූපමා.

---

1. උපරිට්ඨිමෙ - සිමු. 2

1306. කතමෙ ධම්මා බාලා:

අහිරිකං ච අනොත්තප්පං ච, ඉමෙ ධම්මා බාලා, සබ්බෙපි අකුසලා ධම්මා බාලා.

1307. කතමෙ ධම්මා පණ්ඩිතා:

හිරි ච ඔත්තප්පං ච, ඉමෙ ධම්මා පණ්ඩිතා, සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා පණ්ඩිතා.

1308. කතමෙ ධම්මා කණ්හා:

අහිරිකං ච අනොත්තප්පං ච, ඉමෙ ධම්මා කණ්හා, සබ්බෙපි අකුසලා ධම්මා කණ්හා.

1309. කතමෙ ධම්මා සුක්කා:

හිරි ච ඔත්තප්පං ච, ඉමෙ ධම්මා සුක්කා, සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා සුක්කා.

1310. කතමෙ ධම්මා තපනීයා:

කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං, ඉමෙ ධම්මා තපනීයා, සබ්බෙපි අකුසලා ධම්මා තපනීයා.

1311. කතමෙ ධම්මා අතපනීයා:

කායසුචරිතං වචීසුචරිතං මනොසුචරිතං, ඉමෙ ධම්මා අතපනීයා, සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා අතපනීයා.

1312. කතමෙ ධම්මා අධිවචනා:

යා තෙසං තෙසං ධම්මානං සඞ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරො නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුත්ති ව්‍යඤ්ජනං අභිලාපො, ඉමෙ ධම්මා අධිවචනා.

සබ්බෙව ධම්මා අධිවචනපථා.

1313. කතමෙ ධම්මා නිරුත්ති:

යා තෙසං තෙසං ධම්මානං සඞ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරො නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුත්ති ව්‍යඤ්ජනං අභිලාපො, ඉමෙ ධම්මා නිරුත්ති.

සබ්බෙව ධම්මා නිරුත්තිපථා.

1314. කතමෙ ධම්මා පඤ්ඤත්ති:

යා තෙසං තෙසං ධම්මානං සඞ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරො නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුත්ති ව්‍යඤ්ජනං අභිලාපො, ඉමෙ ධම්මා පඤ්ඤත්ති,

සබ්බෙව ධම්මා පඤ්ඤත්තිපථා.

TOC

1315 තත්ථ කතමං නාමං:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අසඞ්ඛතා ච ධාතු, ඉදං වුච්චති නාමං.

1316 තත්ථ කතමං රූපං:

චත්තාරො මහාභූතා, චතුන්නං ච මහාභූතානං උපාදායරූපං, ඉදං වුච්චති රූපං.

1317. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා:

යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසංගාහනා අපරියොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

1318. තත්ථ කතමා භවතණ්හා:

යො භවෙසු භවච්ඡන්දො භවතණ්හා භවසිනෙහො භවපරිළාහො භවමුච්ඡා භවජ්ඣොසානං, අයං වුච්චති භවතණ්හා.

1319. තත්ථ කතමා භවදිට්ඨි:

භවිස්සති අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති භවදිට්ඨි.

1320. තත්ථ කතමා විභවදිට්ඨි:

න භවිස්සති අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති විභවදිට්ඨි.

1321. තත්ථ කතමා සස්සතදිට්ඨි:

සස්සතො අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති සස්සතදිට්ඨි.

1322. තත්ථ කතමා උච්ඡෙදදිට්ඨි:

උච්ඡිජ්ජිස්සති අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති උච්ඡෙදදිට්ඨි.

1323 තත්ථ කතමා අන්තවාදිට්ඨි:

අන්තවා අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති අන්තවාදිට්ඨි

1324. තත්ථ කතමා අනන්තවාදිට්ඨි:

අනන්තවා අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති අනන්තවාදිට්ඨි

1325 තත්ථ කතමා පුබ්බන්තානුදිට්ඨි:

පුබ්බන්තං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති පුබ්බන්තානුදිට්ඨි.

1326. තත්ථ කතමා අපරන්තානුදිට්ඨි:

අපරන්තං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති අපරන්තානුදිට්ඨි.

1327 තත්ථ කතමං අහිරිකං:

යං න හිරියති හිරියිතබ්බෙන, න හිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං වුච්චති අහිරිකං.

1328 තත්ථ කතමං අනොත්තප්පං:

යං න ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන න ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං වුච්චති අනොත්තප්පං.

1329. තත්ථ කතමා හිරි:

යා හිරියති හිරියිතබ්බෙන, හිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, අයං වුච්චති හිරි.

1330 තත්ථ කතමං ඔත්තප්පං:

යං ඔත්තප්පති[1], ඔත්තප්පිතබ්බෙන, ඔත්තප්පති[1] පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං වුච්චති ඔත්තප්පං.

1331. තත්ථ කතමා දොවචස්සතා:

සහධම්මිකෙ වුච්චමානෙ දොවචස්සායං[2] දොවචස්සියං දොවචස්සතා විප්පටිකූලගාහිතා විපච්චනීකසාතතා අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා,[3] අයං වුච්චති දොවචස්සතා.

1332 තත්ථ කතමා පාපමිත්තතා:

යෙ තෙ පුග්ගලා අස්සද්ධා දුස්සීලා අප්පස්සුතා මච්ඡරිනො දුප්පඤ්ඤා, යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සම්භජනා භත්ති සම්භත්ති තංසම්පවඞ්කතා, අයං වුච්චති පාපමිත්තතා.

---

1. ඔත්තාපති - සිමු. 2. දොවචස්සාය - සිමු. 3. අප්පටිස්සවතා - මජසං.

1333. තත්ථ කතමා සොවචස්සතා:

සහධම්මිකෙ වුච්චමානෙ සොවචස්සායං සොවචස්සියං සොවචස්සතා අප්පටිකූලගාහිතා අවිපච්චනීකසාතතා සගාරවතා සප්පතිස්සවතා, අයං වුච්චති සොවචස්සතා.

1334 තත්ථ කතමා කල්‍යාණමිත්තතා:

යෙ තෙ පුග්ගලා සද්ධා සීලවන්තො බහුස්සුතා චාගවන්තො පඤ්ඤවන්තො, යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සම්භජනා භත්ති සම්භත්ති තංසම්පවඞ්කතා, අයං වුච්චති කල්‍යාණමිත්තතා.

1335. තත්ථ කතමා ආපත්තිකුසලතා:

පඤ්චපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තියො, සත්තපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තියො, යා තාසං ආපත්තීනං ආපත්තිකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති ආපත්ති කුසලතා.

1336. තත්ථ කතමා ආපත්තිවුට්ඨානකුසලතා:

යා තාහි ආපත්තීහි වුට්ඨානකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති ආපත්තිවුට්ඨාන කුසලතා.

1337. තත්ථ කතමා සමාපත්තිකුසලතා:

අත්ථි සවිතක්කසවිචාරා සමාපත්ති, අත්ථි අවිතක්කවිචාරමත්තා සමාපත්ති, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරා සමාපත්ති, යා තාසං සමාපත්තීනං සමාපත්තිකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති සමාපත්තිකුසලතා.

1338. තත්ථ කතමා සමාපත්තිවුට්ඨානකුසලතා·

යා තාහි සමාපත්තීහි වුට්ඨානකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති සමාපත්තිවුට්ඨානකුසලතා.

1339. තත්ථ කතමා ධාතුකුසලතා:

අට්ඨාරස ධාතුයො: චක්ඛුධාතු රූපධාතු චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු සද්දධාතු සොතවිඤ්ඤාණධාතු, ඝානධාතු ගන්ධධාතු ඝානවිඤ්ඤාණධාතු, ජිව්හාධාතු රසධාතු ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු ධාතු කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු ධම්මධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු යා තාසං ධාතූනං ධාතුකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති ධාතුකුසලතා.

1340 තත්ථ කතමා මනසිකාරකුසලතා:

යා තාසං ධාතූනං මනසිකාරකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති මනසිකාරකුසලතා

1341. තත්ථ කතමා ආයතනකුසලතා:

ද්වාදසායතනානි: චක්ඛායතනං රූපායතනං සොතායතනං සද්දායතනං ඝානායතනං ගන්ධායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං, යා තෙසං ආයතනානං ආයතනකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති ආයතනකුසලතා.

1342. තත්ථ කතමා පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා:

අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති; එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා.

1343 තත්ථ කතමා ඨානකුසලතා:

යෙ යෙ ධම්මා යෙසං යෙසං ධම්මානං හෙතු පච්චයා උප්පාදාය[1] තං තං ඨානන්ති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි' අයං වුච්චති ඨානකුසලතා.

1344. තත්ථ කතමා අට්ඨානකුසලතා:

යෙ යෙ ධම්මා යෙසං යෙසං ධම්මානං න හෙතු න පච්චයා උප්පාදාය තං තං අට්ඨානන්ති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අට්ඨානකුසලතා.

1345. තත්ථ කතමො අජ්ජවො:

යා උජුකතා[2] අජිම්හතා අවඞ්කතා අකුටිලතා, අයං වුච්චති අජ්ජවො.

1346. තත්ථ කතමො මද්දවො:

යා මුදුතා මද්දවතා අකක්ඛළතා අකථිනතා[3] නීචචිත්තතා, අයං වුච්චති මද්දවො

1. උපාදාය සිමු. 2   2 අජ්ජවතා -සිමු. 2   3. අකඨිනතා මජසං.

TOC

1347. තත්ථ කතමා ඛන්ති:

යා ඛන්ති ඛමනතා අධිවාසනතා අචණ්ඩික්කං අනසුරොපො අත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති ඛන්ති.

1348. තත්ථ කතමං සොරච්චං:

යො කායිකො අවීතික්කමො වාචසිකො අවීතික්කමො කායිකවාචසිකො අවීතික්කමො, ඉදං වුච්චති සොරච්චං; සබ්බොපි සීලසංවරො සොරච්චං.

1349. තත්ථ කතමං සාඛල්‍යං:

යා සා වාචා අණ්ඩකා කක්කසා පරකටුකා පරාභිසජ්ජනී කොධසාමන්තා අසමාධිසංවත්තනිකා, තථාරූපිං වාචං පහාය, යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති, යා තත්ථ සණ්හවාචතා සඛිලවාචතා අඵරුසවාචතා, ඉදං වුච්චති සාඛල්‍යං.

1350. තත්ථ කතමො පටිසන්ථාරො:

ද්වෙ පටිසන්ථාරා. ආමිසපටිසන්ථාරො ච ධම්මපටිසන්ථාරො ච, ඉධෙකච්චො පටිසන්ථාරකො හොති ආමිසපටිසන්ථාරෙන වා ධම්මපටිසන්ථාරෙන වා, අයං වුච්චති පටිසන්ථාරො.

1351. තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා:

ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති, සොතෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා -පෙ- ජිව්හාය රසං සායිත්වා -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති, යා ඉමෙසං ඡන්නං ඉන්ද්‍රියානං අගුත්ති අගොපනා අනාරක්ඛො අසංවරො, අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා.

1352. තත්ථ කතමා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා:

ඉධෙකච්චො අප්පටිසඞ්ඛා අයොනිසො ආහාරං ආහාරෙති දවාය මදාය මණ්ඩනාය විභූසනාය, යා තත්ථ අසන්තුට්ඨිතා අමත්තඤ්ඤුතා අප්පටිසඞ්ඛා භොජනෙ, අයං වුච්චති භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා.

1353. තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා:

ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති න අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී, යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති, සොතෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා -පෙ- ජිව්හාය රසං සායිත්වා -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති, නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී, යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා, අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති, යා ඉමෙසං ඡන්නං ඉන්ද්‍රියානං ගුත්ති ගොපනා ආරක්ඛා සංවරො, අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා.

1354. තත්ථ කතමා භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා:

ඉධෙකච්චො පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති, නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය විහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය. ඉති පුරාණං ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො චාති, යා තත්ථ සන්තුට්ඨිතා මත්තඤ්ඤුතා පටිසඞ්ඛා භොජනෙ, අයං වුච්චති භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා

1355. තත්ථ කතමං මුට්ඨස්සච්චං:

යා අසති අනනුස්සති[1] අප්පටිස්සති[2] අසති, අසරණතා අධාරණතා පිලාපනතා[3] පම්මුස්සනතා[4] ඉදං වුච්චති මුට්ඨස්සච්චං.

1356. තත්ථ කතමං අසම්පජඤ්ඤං:

යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසංගාහනා අපරියොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛණා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං, ඉදං වුච්චති අසම්පජඤ්ඤං.

1357. තත්ථ කතමා සති:

යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති, අයං වුච්චති සති.

---

1. අනුස්සති අනනුස්සති - PTS, 2. අපටිස්සති - සිමු. 2,
3. අපිලාපනතා - PTS, 4. අපම්මුස්සනතා PTS,
සම්මුස්සනතා - අභා, සම්මුස්සනතා - මජසං,

1358. තත්ථ කතමං සම්පජඤ්ඤං:

යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සම්පජඤ්ඤං.

1359 තත්ථ කතමං පටිසඞ්ඛානබලං:

යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති පටිසඞ්ඛාන බලං.

1360. තත්ථ කතමං භාවනාබලං:

යා කුසලානං ධම්මානං ආසෙවනා භාවනා බහුලීකම්මං, ඉදං වුච්චති භාවනාබලං. සත්තපි බොජ්ඣඞ්ගා භාවනාබලං.

1361. තත්ථ කතමො සමථො:

යා චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති සමථො.

1362. තත්ථ කතමා විපස්සනා:

යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති විපස්සනා.

1363. තත්ථ කතමං සමථනිමිත්තං:

යා චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- සම්මා සමාධි, ඉදං වුච්චති සමථනිමිත්තං.

1364. තත්ථ කතමං පග්ගාහනිමිත්තං:

යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාවායාමො, ඉදං වුච්චති පග්ගාහනිමිත්තං.

1365. තත්ථ කතමො පග්ගාහො:

යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාවායාමො, අයං වුච්චති පග්ගාහො.

1366. තත්ථ කතමො අවික්ඛෙපො:

යා චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති අවික්ඛෙපො.

1367. තත්ථ කතමා සීලවිපත්ති:

යො කායිකො වීතික්කමො වාචසිකො වීතික්කමො කායිකවාචසිකො වීතික්කමො, අයං වුච්චති සීලවිපත්ති, සබ්බම්පි දුස්සීල්‍යං සීලවිපත්ති.

1368. තත්ථ කතමා දිට්ඨිවිපත්ති:

නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මා පටිපන්නා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො, අයං වුච්චති දිට්ඨිවිපත්ති. සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිවිපත්ති.

1369. තත්ථ කතමා සීලසම්පදා:

යො කායිකො අවීතික්කමො වාචසිකො අවීතික්කමො කායිකවාචසිකො අවීතික්කමො, අයං වුච්චති සීලසම්පදා, සබ්බොපි සීලසංවරො සීලසම්පදා.

1370. තත්ථ කතමා දිට්ඨිසම්පදා:

අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො. අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා, අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති යා එවරූපා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති දිට්ඨිසම්පදා. සබ්බාපි සම්මාදිට්ඨි දිට්ඨිසම්පදා.

1371. තත්ථ කතමා සීලවිසුද්ධි:

යො කායිකො අවීතික්කමො වාචසිකො අවීතික්කමො කායිකවාචසිකො අවීතික්කමො, අයං වුච්චති සීලවිසුද්ධි. සබ්බොපි සීලසංවරො සීලවිසුද්ධි.

1372. තත්ථ කතමා දිට්ඨිවිසුද්ධි:

කම්මස්සකතාඤාණං[1] සච්චානුලොමිකඤාණං මග්ගසමඞ්ගිස්ස ඤාණං ඵලසමඞ්ගිස්ස ඤාණං.

1373. දිට්ඨිවිසුද්ධි ඛො පනාති: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි.

1374. යථා දිට්ඨිස්ස ච පධානන්ති: යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාවායාමො.

1375. සංවෙගොති: ජාතිභයං ජරාභයං ව්‍යාධිභයං මරණභයං. සංවෙජනීයං ඨානන්ති: ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණං.

1. කම්මස්සකතඤ්ඤාණං - සිමු. 2

1376. සංවිග්ගස්ස ච යොනිසො පධානන්ති. ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති.

1377. අසන්තුට්ඨිතා ච කුසලෙසු ධම්මෙසූති: යා කුසලානං ධම්මානං භාවනාය අසන්තුට්ඨස්ස භිය්‍යොකම්‍යතා.

1378. අප්පටිවානිතා ච පධානස්මින්ති: යා කුසලානං ධම්මානං භාවනාය සක්කච්චකිරියතා සාතච්චකිරියතා අට්ඨිතකිරියතා අනොලීනවුත්තිතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ආසෙවනා භාවනා බහුලීකම්මං.

1379. විජ්ජාති: තිස්සො විජ්ජා: පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණං විජ්ජා, සත්තානං චුතූපපාතෙ ඤාණං විජ්ජා, ආසවානං ඛයෙ ඤාණං විජ්ජා.

1380. විමුත්තීති: ද්වෙ විමුත්තියො, චිත්තස්ස ච අධිමුත්ති නිබ්බානඤ්ච.

1381. ඛයෙ ඤාණන්ති: මග්ගසමඞ්ගිස්ස ඤාණං.

1382 අනුප්පාදෙ ඤාණන්ති ඵලසමඞ්ගිස්ස ඤාණං.

සුත්තන්තමාතිකා

නික්ඛෙපකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

අට්ඨකථාකණ්ඩං

1383. කතමෙ ධම්මා කුසලා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1384. කතමෙ ධම්මා අකුසලා:

ද්වාදස අකුසලචිත්තුප්පාද, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

1385. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා:

චතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

1386. කතමෙ ධම්මා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො සොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාද, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො ච කිරියතො ච පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං සුඛං වෙදනං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

1387. කතමෙ ධම්මා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා:

ද්වෙ දොමනස්සසහගතා චිත්තුප්පාද, දුක්ඛසහගතං කායවිඤ්ඤාණං එත්ථුප්පන්නං දුක්ඛං වෙදනං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

1388. කතමෙ ධම්මා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො උපෙක්ඛාසහගතචිත්තුප්පාද, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො ඡ, රූපාවචරං චතුත්ථං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො අරූපාවචරා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං චතුත්ථං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

තිස්සො ච වෙදනා රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි.

1389. කතමෙ ධම්මා විපාකා:

චතුසු භූමිසු විපාකො, ඉමෙ ධම්මා විපාකා.

1390. කතමෙ ධම්මා විපාකධම්මධම්මා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා විපාකධම්මධම්මා.

1391. කතමෙ ධම්මා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා:

තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා

1392. කතමෙ ධම්මා උපාදින්නුපාදානියා:

තීසු භූමීසු විපාකො, යං ච රූපං කම්මස්සකතත්තා, ඉමෙ ධම්මා උපාදින්නුපාදානියා.

1393. කතමෙ ධම්මා අනුපාදින්නුපාදානියා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං න කම්මස්සකතත්තා, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදින්නුපාදානියා.

1394. කතමෙ ධම්මා අනුපාදින්නඅනුපාදානියා

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බා-නං ච, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදින්නඅනුපාදානියා.

1395 කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා:

ද්වාදස අකුසලචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා.

1396. කතමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා:

තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා.

1397. කතමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨඅසඞ්කිලෙසිකා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨඅසඞ්කිලෙසිකා

1398. කතමෙ ධම්මා සවිතක්කසවිචාරා:

කාමාවචරං කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො එකාදස චිත්තුප්පාදා, අකුසලස්ස විපාකතො ද්වෙ, කිරියතො එකාදස, රූපාවචරං පඨමං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච එත්ථුප්පන්නෙ විතක්කවිචාරෙ ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා සවිතක්කසවිචාරා.

1399. කතමෙ ධම්මා අවිතක්කවිචාරමත්තා:

රූපාවචරපඤ්චකනයෙ දුතියං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරපඤ්චකනයෙ දුතියං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච එත්ථුප්පන්නං විචාරං ඨපෙත්වා, විතක්කො ච, ඉමෙ ධම්මා අවිතක්කවිචාරමත්තා.

1400. කතමෙ ධම්මා අවිතක්කඅවිචාරා:

ද්වෙ පඤ්චවිඤ්ඤාණානි, රූපාවචරතිකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරූප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, පඤ්චකනයෙ දුතියජ්ඣානෙ උප්පන්නො ච විචාරො, රූපඤ්ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අවිතක්කඅවිචාරා.

විතක්කසහජාතො විචාරො න වත්තබ්බො සවිතක්කසවිචාරොතිපි, අවිතක්කවිචාරමත්තොතිපි, අවිතක්කඅවිචාරොතිපි.

1401. කතමෙ ධම්මා පීතිසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො සොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරදුකතිකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරදුකතිකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච එත්ථුප්පන්නං පීතිං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා පීතිසහගතා.

1402. කතමෙ ධම්මා සුඛසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො සොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරස්ස කුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච එත්ථුප්පන්නං සුඛං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා සුඛසහගතා.

1403. කතමෙ ධම්මා උපෙක්ඛාසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො උපෙක්ඛාසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරස්ස කුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො ඡ, රූපාවචරං චතුත්ථං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරූප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං චතුත්ථං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච එත්ථුප්පන්නං උපෙක්ඛං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා උපෙක්ඛාසහගතා.

පීති න පීතිසහගතා, සුඛසහගතා න උපෙක්ඛාසහගතා, සුඛං න සුඛසහගතං සියා පීතිසහගතං න උපෙක්ඛාසහගතං, සියා න වත්තබ්බං පීතිසහගතන්ති. ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා දුක්ඛසහගතං කායවිඤ්ඤාණං, යා ච වෙදනා උපෙක්ඛා, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා න වත්තබ්බා පීතිසහගතාතිපි, සුඛසහගතාතිපි, උපෙක්ඛාසහගතාතිපි.

1404. කතමේ ධම්මා දස්සනේන පහාතබ්බා:

චත්තාරෝ දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතෝ චිත්තුප්පාදෝ, ඉමේ ධම්මා දස්සනේන පහාතබ්බා.

1405. කතමේ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බා:

උද්ධච්චසහගතෝ චිත්තුප්පාදෝ, ඉමේ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බා.

චත්තාරෝ දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තා ලෝභසහගතචිත්තුප්පාදා ද්වේ දෝමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, ඉමේ ධම්මා සියා දස්සනේන පහාතබ්බා සියා භාවනාය පහාතබ්බා.

1406. කතමේ ධම්මා නේව දස්සනේන න භාවනාය පහාතබ්බා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකෝ, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමේ ධම්මා නේව දස්සනේන න භාවනාය පහාතබ්බා.

1407. කතමේ ධම්මා දස්සනේන පහාතබ්බහේතුකා:

චත්තාරෝ දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතෝ චිත්තුප්පාදෝ, එත්ථුප්පන්නං මෝහං ඨපෙත්වා, ඉමේ ධම්මා දස්සනේන පහාතබ්බහේතුකා.

1408. කතමේ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහේතුකා:

උද්ධච්චසහගතෝ චිත්තුප්පාදෝ, එත්ථුප්පන්නං මෝහං ඨපෙත්වා, ඉමේ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහේතුකා

චත්තාරෝ දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තා ලෝභසහගතචිත්තුප්පාදා, ද්වේ දෝමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, ඉමේ ධම්මා සියා දස්සනේන පහාතබ්බහේතුකා, සියා භාවනාය පහාතබ්බහේතුකා.

1409 කතමේ ධම්මා නේව දස්සනේන න භාවනාය පහාතබ්බහේතුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතෝ මෝහෝ, උද්ධච්චසහගතෝ මෝහෝ, චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකෝ, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමේ ධම්මා නේව දස්සනේන න භාවනාය පහාතබ්බහේතුකා.

1410. කතමේ ධම්මා ආචයගාමිනෝ:

තීසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, ඉමේ ධම්මා ආචයගාමිනෝ.

1411. කතමේ ධම්මා අපචයගාමිනෝ:

චත්තාරෝ මග්ගා අපරියාපන්නා, ඉමේ ධම්මා අපචයගාමිනෝ.

1412. කතමෙ ධම්මා නෙව ආචයගාමිනො න අපචයගාමිනො:

චතූසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නෙව ආචයගාමිනො න අපචයගාමිනො.

1413. කතමෙ ධම්මා සෙඛා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, හෙට්ඨිමානි ච තීණි සාමඤ්ඤඵලානි, ඉමෙ ධම්මා සෙඛා.

1414. කතමෙ ධම්මා අසෙඛා:

උපරිට්ඨිමං අරහත්තඵලං, ඉමෙ ධම්මා අසෙඛා.

1415. කතමෙ ධම්මා නෙවසෙඛා නාසෙඛා:

තීසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නෙවසෙඛා නාසෙඛා.

1416. කතමෙ ධම්මා පරිත්තා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කාමාවචරකිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තා.

1417. කතමෙ ධම්මා මහග්ගතා:

රූපාවචරා අරූපාවචරා කුසලාව්‍යාකතා, ඉමෙ ධම්මා මහග්ගතා.

1418. කතමෙ ධම්මා අප්පමාණා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණා.

1419. කතමෙ ධම්මා පරිත්තාරම්මණා:

සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කිරියාමනොධාතු, කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තාරම්මණා.

1420. කතමෙ ධම්මා මහග්ගතාරම්මණා:

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, ඉමෙ ධම්මා මහග්ගතාරම්මණා.

1421. කතමෙ ධම්මා අප්පමාණාරම්මණා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණාරම්මණා.

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො ඤාණවිප්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, කිරියතො චත්තාරො ඤාණවිප්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, සබ්බං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහග්ගතාරම්මණා, න අප්පමාණාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා පරිත්තාරම්මණාතිපි, මහග්ගතාරම්මණාතිපි.

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො ඤාණසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, කිරියතො චත්තාරො ඤාණසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, රූපාවචරචතුත්ථං ඣානං කුසලතො ච කිරියතො ච, කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා, ඉමෙ ධම්මා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහග්ගතාරම්මණා, සියා අප්පමාණාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා පරිත්තාරම්මණාතිපි, මහග්ගතාරම්මණාතිපි, අප්පමාණාරම්මණාතිපි.

රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථස්ස ඣානස්ස විපාකො, ආකාසානඤ්චායතනං, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං, ඉමෙ ධම්මා න වත්තබ්බා පරිත්තාරම්මණාතිපි, මහග්ගතාරම්මණාතිපි.

රූපං ච නිබ්බානං ච අනාරම්මණා.

1422. කතමෙ ධම්මා හීනා:

ද්වාදස අකුසලචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා හීනා.

1423. කතමෙ ධම්මා මජ්ඣිමා:

තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා මජ්ඣිමා:

1424. කතමෙ ධම්මා පණීතා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා පණීතා.

1425. කතමෙ ධම්මා මිච්ඡත්තනියතා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා මිච්ඡත්තනියතා සියා අනියතා.

1426 කතමෙ ධම්මා සම්මත්තනියතා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා සම්මත්තනියතා.

1427. කතමෙ ධම්මා අනියතා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තා ලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, තීසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනියතා.

1428. කතමෙ ධම්මා මග්ගාරම්මණා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො ඤාණසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, කිරියතො චත්තාරො ඤාණසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා මග්ගාරම්මණා, න මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනො, සියා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාතිපි මග්ගාධිපතිනොතිපි.

චත්තාරො අරියමග්ගා න මග්ගාරම්මණා, මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනො, සියා න වත්තබ්බා මග්ගාධිපතිනොති.

රූපාවචරචතුත්ථජ්ඣානං කුසලතො ච කිරියතො ච, කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා, ඉමෙ ධම්මා සියා මග්ගාරම්මණා, න මග්ගහෙතුකා න මග්ගාධිපතිනො, සියා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාති.

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො ඤාණවිප්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, සබ්බං අකුසලං, සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කිරියතො ඡ චිත්තුප්පාදා, රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථස්ස ඣානස්ස විපාකො, චත්තාරො ආරුප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, ඉමෙ ධම්මා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාතිපි, මග්ගහෙතුකාතිපි, මග්ගාධිපතිනොතිපි, රූපං ච නිබ්බානං ච අනාරම්මණා.

1429. කතමෙ ධම්මා උප්පන්නා:

චතූසු භූමීසු විපාකො, යං ච රූපං කම්මස්ස කතත්තා, ඉමෙ ධම්මා සියා උප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො, න වත්තබ්බා අනුප්පන්නාති.

චතූසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං න කම්මස්ස කතත්තා, ඉමෙ ධම්මා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, න වත්තබ්බා උප්පාදිනොති.

නිබ්බානං න වත්තබ්බං උප්පන්නන්තිපි අනුප්පන්නන්තිපි උප්පාදිනොතිපි.

1430. කතමෙ ධම්මා අතීතා:[1] නිබ්බානං ඨපෙත්වා සබ්බෙ ධම්මා සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා, නිබ්බානං න වත්තබ්බං අතීතන්තිපි අනාගතන්තිපි පච්චුප්පන්නන්තිපි.

1431. කතමෙ ධම්මා අතීතාරම්මණා:

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, ඉමෙ ධම්මා අතීතාරම්මණා:

1432. නියතඅනාගතාරම්මණා නත්ථි.

1433. කතමෙ ධම්මා පච්චුප්පන්නාරම්මණා:

ද්වෙපඤ්චවිඤ්ඤාණානි, තිස්සො ච මනොධාතුයො, ඉමෙ ධම්මා පච්චුප්පන්නාරම්මණා.

කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස චිත්තුප්පාදා, අකුසලස්ස විපාකතො මනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා, කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා, ඉමෙ ධම්මා සියා අතීතාරම්මණා සියා අනාගතාරම්මණා සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා.

1. පා: ථෙ: යං කත්ථි න දිස්සති.

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, කිරියතො නව චිත්තුප්පාදා, රූපාවචරං චතුත්ථං ඣානං කුසලතො ච කිරියතො ච, ඉමෙ ධම්මා සියා අතීතාරම්මණා සියා අනාගතාරම්මණා සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා; සියා න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාතිපි අනාගතාරම්මණාතිපි පච්චුප්පන්නාරම්මණාතිපි.

රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථස්ස ඣානස්ස විපාකො, ආකාසානඤ්චායතනං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං, චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, ඉමෙ ධම්මා න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාතිපි අනාගතාරම්මණාතිපි පච්චුප්පන්නාරම්මණාතිපි. රූපං ච නිබ්බානං ච අනාරම්මණා.

1434. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තා:

අනින්ද්‍රියබද්ධරූපං ච නිබ්බානං ච ඨපෙත්වා සබ්බෙ ධම්මා සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, අනින්ද්‍රියබද්ධරූපං ච නිබ්බානං ච බහිද්ධා.

1435. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තාරම්මණා:

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තාරම්මණා:

1436. කතමෙ ධම්මා බහිද්ධාරම්මණා.

රූපාවචර තිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථස්ස ඣානස්ස විපාකො, ආකාසානඤ්චායතනං, චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි. ඉමෙ ධම්මා බහිද්ධාරම්මණා.

රූපං ඨපෙත්වා සබ්බෙව කාමාවචරා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා, රූපාවචරං චතුත්ථං ඣානං කුසලතො ච කිරියතො ච, ඉමෙ ධම්මා සියා අජ්ඣත්තාරම්මණා සියා බහිද්ධාරම්මණා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා.

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං න වත්තබ්බං අජ්ඣත්තාරම්මණන්තිපි බහිද්ධාරම්මණන්තිපි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණන්තිපි.

රූපං ච නිබ්බානං ච අනාරම්මණා.

1437. කතමෙ ධම්මා සනිදස්සනසප්පටිඝා:

රූපායතනං, ඉමෙ ධම්මා සනිදස්සනසප්පටිඝා.

1438. කතමෙ ධම්මා අනිදස්සනසප්පටිඝා:

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං ඉමෙ ධම්මා අනිදස්සනසප්පටිඝා.

1439. කතමෙ ධම්මා අනිදස්සනඅප්පටිඝා:

චතූසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනිදස්සනඅප්පටිඝා.

තිකං

1440. කතමෙ ධම්මා හෙතූ:

තයො කුසලහෙතූ, තයො අකුසලහෙතූ, තයො අව්‍යාකතහෙතූ.

අලොභො කුසලහෙතු අදොසො කුසලහෙතු චතූසු භූමීසු කුසලෙසු උප්පජ්ජන්ති, අමොහො කුසලහෙතු කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො ඤාණවිප්පයුත්තෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා චතූසු භූමීසු කුසලෙසු උප්පජ්ජති.

ලොභො අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, දොසො ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, මොහො සබ්බාකුසලෙසු උප්පජ්ජති.

අලොභො විපාකහෙතු, අදොසො විපාකහෙතු, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා චතූසු භූමීසු විපාකෙසු උප්පජ්ජන්ති.

අමොහො විපාකහෙතු කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා, චත්තාරො ඤාණවිප්පයුත්තෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා, චතූසු භූමීසු විපාකෙසු උප්පජ්ජති.

අලොභො කිරියහෙතු අදොසො කිරියහෙතු, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා තීසු භූමීසු කිරියෙසු උප්පජ්ජන්ති,

අමොහො කිරියහෙතු කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා, චත්තාරො ඤාණවිප්පයුත්තෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා, තීසු භූමීසු කිරියෙසු උප්පජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා හෙතූ.

1441. කතමෙ ධම්මා න හෙතූ:

ඨපෙත්වා හෙතූ, චතූසු භූමීසු කුසලං අකුසලං චතූසු භූමීසු විපාකො තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා න හෙතූ.

1442 කතමෙ ධම්මා සහෙතුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතං උද්ධච්චසහගතං මොහං ඨපෙත්වා, අවසෙසං අකුසලං, චතූසු භූමීසු කුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා චතූසු භූමීසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, ඉමෙ ධම්මා සහෙතුකා.

1443 කතමෙ ධම්මා අහෙතුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, ද්වෙ පඤ්ච විඤ්ඤාණානි, තිස්සො ච මනොධාතුයො, පඤ්ච ච අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුයො, රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අහෙතුකා.

1444. කතමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා:

විචිකිච්ඡාසහගතං උද්ධච්චසහගතං මොහං ඨපෙත්වා අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භූමිසු කුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා චතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, ඉමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා.

1445. කතමෙ ධම්මා හෙතුවිප්පයුත්තා:

විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, ද්වෙ පඤ්චවිඤ්ඤාණානි, තිස්සො ච මනොධාතුයො, පඤ්ච ච අහෙතුකා මනොවිඤ්ඤාණධාතුයො, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා හෙතුවිප්පයුත්තා.

1446. කතමෙ ධම්මා හෙතූ චෙව සහෙතුකා ච:

යත්ථ ද්වෙ තයො හෙතූ එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා හෙතූ චෙව සහෙතුකා ච.

1447. කතමෙ ධම්මා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතූ:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා චතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, එත්ථුප්පන්නෙ හෙතූ ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතූ

අහෙතුකා ධම්මා න වත්තබ්බා හෙතූ චෙව සහෙතුකා චාතිපි, සහෙතුකා චෙව න ච හෙතූතිපි.

1448. කතමෙ ධම්මා හෙතූ චෙව හෙතුසම්පයුත්තා ච:

යත්ථ ද්වෙ තයො හෙතූ එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා හෙතූ චෙව හෙතු සම්පයුත්තා ච.

1449. කතමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූ:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා චතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, එත්ථුප්පන්නෙ හෙතූ ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා චෙ ව න ච හෙතූ.

හෙතුවිප්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා හෙතූ චෙව හෙතු සම්පයුත්තාතිපි, හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූතිපි.

1450. කතමෙ ධම්මා න හෙතූ සහෙතුකා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා චතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියතො අහෙතුකෙ චිත්තුප්පාදෙ ඨපෙත්වා තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, එත්ථුප්පන්නෙ හෙතූ ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා න හෙතූ සහෙතුකා.

1451. කතමෙ ධම්මා න හෙතු අහෙතුකා:

ද්වෙ පඤ්ච විඤ්ඤාණානි, තිස්සො ච මනොධාතුයො, පඤ්ච ච අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුයො, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා න හෙතු අහෙතුකා.

හෙතු ධම්මා න වත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාතිපි, න හෙතු අහෙතුකාතිපි.

හෙතු ගොච්ඡකං

1452. කතමෙ ධම්මා සප්පච්චයා:

චතූසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සප්පච්චයා.

1453. කතමෙ ධම්මා අප්පච්චයා:

නිබ්බානං, ඉමෙ ධම්මා අප්පච්චයා.

1454. කතමෙ ධම්මා සඞ්ඛතා:

චතූසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සඞ්ඛතා.

1455. කතමෙ ධම්මා අසඞ්ඛතා:

නිබ්බානං, ඉමෙ ධම්මා අසඞ්ඛතා.

1456. කතමෙ ධම්මා සනිදස්සනා:

රූපායතනං, ඉමෙ ධම්මා සනිදස්සනා.

1457. කතමෙ ධම්මා අනිදස්සනා:

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, චතූසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනිදස්සනා.

1458. කතමෙ ධම්මා සප්පටිඝා:

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉමෙ ධම්මා සප්පටිඝා.

1459 කතමෙ ධම්මා අප්පටිඝා:

චතූසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අප්පටිඝා.

1460. කතමෙ ධම්මා රූපිනො:

චත්තාරො ච මහාභූතා, චතුන්නං ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං, ඉමෙ ධම්මා රූපිනො.

1461. කතමෙ ධම්මා අරූපිනො:

චතූසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අරූපිනො.

1462. කතමෙ ධම්මා ලොකියා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ලොකියා.

1463. කතමෙ ධම්මා ලොකුත්තරා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ලොකුත්තරා.

සබ්බෙ ධම්මා කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා.

චූලන්තරදුකං

1464. කතමෙ ධම්මා ආසවා:

චත්තාරො ආසවා: කාමාසවො භවාසවො දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවො. කාමාසවො අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, භවාසවො චතූසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, දිට්ඨාසවො චතූසු දිට්ඨිගතසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, අවිජ්ජාසවො සබ්බාකුසලෙසු උප්පජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා ආසවා.

1465. කතමෙ ධම්මා නො ආසවා:

ඨපෙත්වා ආසවෙ අවසෙසං අකුසලං, චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො ආසවා.

1466. කතමෙ ධම්මා සාසවා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සාසවා.

1467. කතමෙ ධම්මා අනාසවා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනාසවා.

1468. කතමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා:

ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදෙ, තත්‍රුප්පන්නං මොහං ඨපෙත්වා, විචිකිච්ඡාසහගතෙ උද්ධච්චසහගතෙ මොහෙ ඨපෙත්වා අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා.

1469. කතමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා:

ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නො මොහො, විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා.

1470. කතමෙ ධම්මා ආසවා චෙව සාසවා ච:

තෙව ආසවා ආසවා චෙව සාසවා ච.

1471. කතමෙ ධම්මා සාසවා චෙව නො ච ආසවා:

ඨපෙත්වා ආසවෙ අවසෙසං අකුසලං, තීසු භූමිසු කුසලං, තීසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සාසවා චෙව නො ච ආසවා.

අනාසවා ධම්මා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාතිපි සාසවා චෙව නො ච ආසවාතිපි.

1472. කතමෙ ධම්මා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තා ච:

යත්ථ ද්වෙ තයො ආසවා එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තා ච.

1473. කතමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවා:

ඨපෙත්වා ආසවෙ අවසෙසා අකුසලා, ඉමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවා.

ආසවවිප්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තාතිපි ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාතිපි.

1474. කතමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා:

ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නො මොහො, විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, තීසු භූමිසු කුසලං, තීසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා

1475. කතමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා.

ආසවසම්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවාතිපි ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවාතිපි.

ආසවගොච්ඡකං.

1476. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා:

දස සඤ්ඤොජනානි: කාමරාගසඤ්ඤොජනං පටිඝසඤ්ඤොජනං මානසඤ්ඤොජනං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං විචිකිච්ඡාසඤ්ඤොජනං සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤොජනං භවරාගසඤ්ඤොජනං ඉස්සාසඤ්ඤොජනං මච්ඡරියසඤ්ඤොජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං.

කාමරාගසඤ්ඤොජනං අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, පටිඝසඤ්ඤොජනං ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, මානසඤ්ඤොජනං චතුසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං චතුසු දිට්ඨිගතසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡාසඤ්ඤොජනං විචිකිච්ඡාසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤොජනං චතුසු දිට්ඨිගතසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, භවරාගසඤ්ඤොජනං චතුසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, ඉස්සාසඤ්ඤොජනං මච්ඡරියසඤ්ඤොජනං ච ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජන්ති, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං සබ්බාකුසලෙසු උප්පජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා.

1477. කතමෙ ධම්මා නො සඤ්ඤොජනා:

ඨපෙත්වා සඤ්ඤොජනෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භූමීසු කුසලං, චතුසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො සඤ්ඤොජනා.

1478. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා.

1479. කතමෙ ධම්මා අසඤ්ඤොජනියා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අසඤ්ඤොජනියා.

1480. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා:

උද්ධච්චසහගතං මොහං ඨපෙත්වා අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා.

1481. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා:

උද්ධච්චසහගතො මොහො, චතුසු භූමීසු කුසලං, චතුසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා.

1482. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනියා ච:

තානෙව සඤ්ඤොජනානි සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනියා ච.

1483. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා:

ඨපෙත්වා සඤ්ඤොජනෙ අවසෙසං අකුසලං, තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා.

අසඤ්ඤොජනියා ධම්මා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනියාතිපි, සඤ්ඤොජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනාතිපි.

1484. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ච.

යත්ථ ද්වෙ තීණි සඤ්ඤොජනානි එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ච.

1485. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා:

ඨපෙත්වා සඤ්ඤොජනෙ අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා.

සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තාතිපි, සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනාතිපි.

1486. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා සඤ්ඤොජනියා:

උද්ධච්චසහගතො මොහො, තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා සඤ්ඤොජනියා.

1487. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා අසඤ්ඤොජනියා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා අසඤ්ඤොජනියා.

සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා සඤ්ඤොජනියාතිපි සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා අසඤ්ඤොජනියාතිපි.

සංයොජනගොච්ඡකං

1488. කතමෙ ධම්මා ගන්ථා:

චත්තාරො ගන්ථා: අභිජ්ඣා කායගන්ථො, ව්‍යාපාදො කායගන්ථො, සීලබ්බතපරාමාසො කායගන්ථො, ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ථො.

අභිජ්ඣා කායගන්ථො අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, ව්‍යාපාදො කායගන්ථො ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති සීලබ්බතපරාමාසො කායගන්ථො ච ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ථො ච චතූසු දිට්ඨිගතසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථා.

1489. කතමෙ ධම්මා නො ගන්ථා:

ඨපෙත්වා ගන්ථෙ අවසෙසං අකුසලං, චතූසු භූමිසු කුසලං, චතූසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාබ්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො ගන්ථා.

1490. කතමෙ ධම්මා ගන්ථනීයා:

තීසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියා-බ්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථනීයා.

1491. කතමෙ ධම්මා අගන්ථනීයා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අගන්ථනීයා.

1492. කතමෙ ධම්මා ගන්ථසම්පයුත්තා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, එත්ථුප්පන්නං ලොභං ඨපෙත්වා, ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, එත්ථුප්පන්නං පටිඝං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථ-සම්පයුත්තා.

1493. කතමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා:

චතූසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නො ලොභො, ද්වීසු දොමනස්ස සහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නං පටිඝං, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, චතූසු භූමිසු කුසලං, චතූසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාබ්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා.

1494. කතමෙ ධම්මා ගන්ථා චෙව ගන්ථනීයා ච:

තෙව ගන්ථා ගන්ථා චෙව ගන්ථනීයා ච.

1495. කතමෙ ධම්මා ගන්ථනීයා චෙව නො ච ගන්ථා:

ඨපෙත්වා ගන්ථෙ අවසෙසං අකුසලං, තීසු භූමිසු කුසලං, තීසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාබ්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථනීයා චෙව නො ච ගන්ථා.

අගන්ථනීයා ධම්මා න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථනීයාතිපි ගන්ථ-නීයා චෙව නො ච ගන්ථාතිපි.

1496. කතමෙ ධම්මා ගන්ථා චෙව ගන්ථසම්පයුත්තා ච:

යත්ථ දිට්ඨි ච ලොභො ච එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථා චෙව ගන්ථසම්පයුත්තා ච.

1497 කතමෙ ධම්මා ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථා:

අට්ඨ ලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, එත්ථුප්පන්නෙ ගන්ථෙ ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථා.

ගන්ථවිප්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථසම්පයුත්තාතිපි, ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථාතිපි.

1498. කතමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා ගන්ථනීයා:

චතූසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නො, ලොභො, ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නං පටිඝං, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බංච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා ගන්ථනීයා.

1499. කතමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා අගන්ථනීයා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ගන්ථවිප්පයුත්තා අගන්ථනීයා.

ගන්ථසම්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා ගන්ථවිප්පයුත්තා ගන්ථනීයා තිපි ගන්ථවිප්පයුත්තා අගන්ථනීයාතිපි.

ගන්ථ ගොච්ඡකං

1500 කතමෙ ධම්මා ඔඝා: -පෙ-

ඔඝගොච්ඡකං

1501. කතමෙ ධම්මා යොගා: -පෙ-

යොගගොච්ඡකං

1502 කතමෙ ධම්මා නීවරණා:

ඡ නීවරණානි: කාමච්ඡන්දනීවරණං ව්‍යාපාදනීවරණං ථිනමිද්ධනීවරණං උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං විචිකිච්ඡානීවරණං අවිජ්ජානීවරණං.

කාමච්ඡන්දනීවරණං අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, ව්‍යාපාදනීවරණං ද්වීසු දොමනස්ස සහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, ථිනමිද්ධනීවරණං සසඞ්ඛාරිකෙසු අකුසලෙසු උප්පජ්ජති, උද්ධච්චනීවරණං උද්ධච්චසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, කුක්කුච්චනීවරණං ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡානීවරණං විචිකිච්ඡාසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, අවිජ්ජා නීවරණං සබ්බාකුසලෙසු උප්පජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා නීවරණා.

1503. කතමෙ ධම්මා නො නීවරණා:

ඨපෙත්වා නීවරණෙ අවසෙසං අකුසලං, චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො නීවරණා.

1504. කතමෙ ධම්මා නීවරණියා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා නීවරණියා.

1505. කතමෙ ධම්මා අනීවරණියා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනීවරණියා.

1506. කතමෙ ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා:

ද්වාදස අකුසලචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා.

1507 කතමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, චතූසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං, ඉමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා.

1508. කතමෙ ධම්මා නීවරණා චෙව නීවරණියා ච:

තානෙව නීවරණානි නීවරණා චෙව නීවරණියා ච.

1509. කතමෙ ධම්මා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා:

ඨපෙත්වා නීවරණෙ අවසෙසං අකුසලං, තීසු භූමිසු කුසලං තීසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා.

අනීවරණියා ධම්මා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණියාතිපි, නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණාතිපි.

1510. කතමෙ ධම්මා නීවරණා චෙව නීවරණසම්පයුත්තා ච:

යත්ථ ද්වෙ තීණි නීවරණානි එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා නීවරණා චෙව නීවරණසම්පයුත්තා ච.

1511. කතමෙ ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණා:

ඨපෙත්වා නීවරණෙ අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණා.

නීවරණවිප්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණසම්පයුත්තාතිපි, නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණාතිපි.

1512. කතමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා නීවරණියා:

තීසු භූමිසු කුසලං, තීසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා නීවරණියා.

1513. කතමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා අනීවරණියා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නීවරණවිප්පයුත්තා අනීවරණියා.

නීවරණසම්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා නීවරණවිප්පයුත්තා නීවරණියාතිපි, නීවරණවිප්පයුත්තා අනීවරණියාතිපි.

නීවරණගොච්ඡකං

1514. කතමෙ ධම්මා පරාමාසා:

දිට්ඨිපරාමාසො චතූසු දිට්ඨිගතසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසා.

1515. කතමෙ ධම්මා නො පරාමාසා:

ඨපෙත්වා පරාමාසං අවසෙසං අකුසලං, චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො පරාමාසා.

1516. කතමෙ ධම්මා පරාමට්ඨා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියා-ව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරාමට්ඨා.

1517. කතමෙ ධම්මා අපරාමට්ඨා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අපරාමට්ඨා.

1518. කතමෙ ධම්මා පරාමාසසම්පයුත්තා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, එත්ථුප්පන්නං පරාමාසං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසසම්පයුත්තා.

1519. කතමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, ද්වෙ දොම-නස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා.

පරාමාසො න වත්තබ්බො පරාමාසසම්පයුත්තොතිපි පරාමාසවිප්ප-යුත්තොතිපි.

1520. කතමෙ ධම්මා පරාමාසා චෙව පරාමට්ඨා ච:

සො එව පරාමාසො පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨො ච.

1521. කතමෙ ධම්මා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා:

ඨපෙත්වා පරාමාසං අවසෙසං අකුසලං, තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා.

අපරාමට්ඨා ධම්මා න වත්තබ්බා පරාමාසා චෙව පරාමට්ඨාතිපි, පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසාතිපි.

TOC

1522. කතමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨා.

1523. කතමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා අපරාමට්ඨා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා පරාමාසවිප්පයුත්තා අපරාමට්ඨා.

පරාමාසා ච පරාමාසසම්පයුත්තා ච ධම්මා න වත්තබ්බා පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨාතිපි, පරාමාසවිප්පයුත්තා අපරාමට්ඨාතිපි.

පරාමාසගොච්ඡකං

1524. කතමෙ ධම්මා සාරම්මණා.

චතූසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, ඉමෙ ධම්මා සාරම්මණා.

1525. කතමෙ ධම්මා අනාරම්මණා:

රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනාරම්මණා.

1526. කතමෙ ධම්මා චිත්තා:

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝානවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉමෙ ධම්මා චිත්තා.

1527. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තා:

වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තා.

1528. කතමෙ ධම්මා චෙතසිකා:

වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චෙතසිකා.

1529. කතමෙ ධම්මා අචෙතසිකා:

චිත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අචෙතසිකා.

1530 කතමෙ ධම්මා චිත්තසම්පයුත්තා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසම්පයුත්තා.

1531. කතමෙ ධම්මා චිත්තවිප්පයුත්තා:

රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා චිත්තවිප්පයුත්තා.

චිත්තං න වත්තබ්බං චිත්තෙන සම්පයුත්තන්තිපි, චිත්තෙන විප්පයුත්තන්තිපි.

1532. කතමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨා.

1533, කතමෙ ධම්මා චිත්තවිසංසට්ඨා:

රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා චිත්තවිසංසට්ඨා.

චිත්තං න වත්තබ්බං චිත්තෙන සංසට්ඨන්තිපි, චිත්තෙන විසංසට්ඨන්තිපි.

1534. කතමෙ ධම්මා චිත්තසමුට්ඨානා:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො කායවිඤ්ඤත්ති වචීවිඤ්ඤත්ති, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සන්තති කබළීකාරො ආහාරො, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසමුට්ඨානා.

1535. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසමුට්ඨානා:

චිත්තං ච අවසෙසං ච රූපං, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසමුට්ඨානා.

1536. කතමෙ ධම්මා චිත්තසහභුනො:

වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, කායවිඤ්ඤත්ති, වචීවිඤ්ඤත්ති, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසහභුනො.

1537. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසහභුනො:

චිත්තං ච අවසෙසං ච රූපං නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසහභුනො:

1538. කතමෙ ධම්මා චිත්තානුපරිවත්තිනො:

වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, කායවිඤ්ඤත්ති, වචීවිඤ්ඤත්ති, ඉමෙ ධම්මා චිත්තානුපරිවත්තිනො.

1539. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තානුපරිවත්තිනො:

චිත්තං ච අවසෙසං ච රූපං නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තානුපරිවත්තිනො.

1540. කතමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1541. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

චිත්තං ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨ-සමුට්ඨානා.

1542. කතමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චිත්ත-සංසට්ඨ සමුට්ඨානසහභුනො.

1543. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො:

චිත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභුනො.

1544. කතමෙ ධම්මා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො:

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉමෙ ධම්මා චිත්ත සංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො.

1545. කතමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො:

චිත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො චිත්තසංසට්ඨ-සමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො.

1546. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තිකා.

චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣත්තිකා.

1547. කතමෙ ධම්මා බාහිරා:

රූපායතනං -පෙ- ධම්මායතනං, ඉමෙ ධම්මා බාහිරා.

1548. කතමෙ ධම්මා උපාදා:

චක්ඛායතනං -පෙ- කබළීකාරො ආහාරො, ඉමෙ ධම්මා උපාදා.

1549. කතමෙ ධම්මා නො උපාදා:

චතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියා ව්‍යාකතං, චත්තාරො ච මහාභූතා, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො උපාදා.

1550. කතමෙ ධම්මා උපාදින්නා:

තීසු භූමිසු විපාකො, යං ච රූපං කම්මස්ස කතත්තා, ඉමෙ ධම්මා උපාදින්නා.

1551. කතමෙ ධම්මා අනුපාදින්නා:

තීසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං න කම්මස්ස කතත්තා, චත්තාරො ච මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදින්නා.

මහන්තර දුකං

TOC

1552. කතමෙ ධම්මා උපාදානා:

චත්තාරි උපාදානානි: කාමුපාදානං දිට්ඨුපාදානං සීලබ්බතුපාදානං අත්තවාදුපාදානං,

කාමුපාදානං අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, දිට්ඨුපාදානඤ්ච සීලබ්බතුපාදානඤ්ච අත්තවාදුපාදානඤ්ච චතූසු දිට්ඨිගතසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජන්ති ඉමෙ ධම්මා උපාදානා.

1553. කතමෙ ධම්මා නො උපාදානා:

ඨපෙත්වා උපාදානෙ අවසෙසං අකුසලං, චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො උපාදානා.

1554. කතමෙ ධම්මා උපාදානියා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදානියා.

1555. කතමෙ ධම්මා අනුපාදානියා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනුපාදානියා.

1556. කතමෙ ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තා ලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තා ලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, එත්ථුප්පන්නං ලොභං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා.

1557. කතමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා:

චතූසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නො ලොභො, ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා.

1558. කතමෙ ධම්මා උපාදානා චෙව උපාදානියා ච:

තානෙව උපාදානානි උපාදානා චෙව උපාදානියා ච.

1559. කතමෙ ධම්මා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා:

ඨපෙත්වා උපාදානෙ අවසෙසං අකුසලං, තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං ච, ඉමෙ ධම්මා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා.

අනුපාදානියා ධම්මා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානියාතිපි උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානාතිපි.

TOC

1560. කතමෙ ධම්මා උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තා ච:

යත්ථ දිට්ඨි ච ලොභො ච එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තා ච.

1561. කතමෙ ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානා:

අට්ඨලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, එත්ථුප්පන්නෙ උපාදානෙ ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානා.

උපාදානවිප්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තාතිපි, උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානාතිපි.

1562. කතමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියා:

චතුසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පන්නො ලොභො, ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියා.

1563. කතමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියා.

උපාදානසම්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියාතිපි, උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියාතිපි.

උපාදාන ගොච්ඡකං

1564. කතමෙ ධම්මා කිලෙසා:

දස කිලෙසවත්ථූනි: ලොභො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා ථිනං උද්ධච්චං අහිරිකං අනොත්තප්පං.

ලොභො අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, දොසො ද්වීසු දොමනස්සසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, මොහො සබ්බාකුසලෙසු උප්පජ්ජති, මානො චතුසු දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, දිට්ඨි චතුසු දිට්ඨිගතසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාසහගතෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති, ථිනං සසඞ්ඛාරිකෙසු අකුසලෙසු උප්පජ්ජති, උද්ධච්චඤ්ච අහිරිකඤ්ච අනොත්තප්පඤ්ච සබ්බාකුසලෙසු උප්පජ්ජන්ති; ඉමෙ ධම්මා කිලෙසා.

1565. කතමෙ ධම්මා නො කිලෙසා:

ඨපෙත්වා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භූමීසු කුසලං, චතුසු භූමීසු විපාකො තීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා නො කිලෙසා.

1566. කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා.

1567. කතමෙ ධම්මා අසඞ්කිලෙසිකා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අසඞ්කිලෙසිකා.

1568 කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා:

ද්වාදස අකුසලචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා.

1569. කතමෙ ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨා:

චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච ඉමෙ, ධම්මා අසඞ්කිලිට්ඨා.

1570. කතමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා:

ද්වාදස අකුසලචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා.

1571. කතමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා:

චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා.

1572. කතමෙ ධම්මා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලෙසිකා ච:

තෙව කිලෙසා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලෙසිකා ච.

1573. කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසා:

ඨපෙත්වා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා චෙ ව නො ච කිලෙසා.

අසඞ්කිලෙසිකා ධම්මා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලෙසිකාතිපි සඞ්කිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසාතිපි.

1574. කතමෙ ධම්මා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලිට්ඨා ච:

තෙව කිලෙසා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලිට්ඨා ච.

1575. කතමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසා:

ඨපෙත්වා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා සඞ්කිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසා.

අසඞ්කිලිට්ඨා ධම්මා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සඞ්කිලිට්ඨාතිපි, සඞ්කිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසාතිපි.

1576 කතමෙ ධම්මා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච:

යත්ථ ද්වෙ තයො කිලෙසා එකතො උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච.

1577. කතමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසා:

ඨපෙත්වා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසා.

කිලෙසවිප්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා තිපි, කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසා තිපි.

1578. කතමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා සඞ්කිලෙසිකා:

තීසු භූමීසු කුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා සඞ්කිලෙසිකා.

1579. කතමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා අසඞ්කිලෙසිකා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා කිලෙසවිප්පයුත්තා අසඞ්කිලෙසිකා.

කිලෙසසම්පයුත්තා ධම්මා න වත්තබ්බා කිලෙසවිප්පයුත්තා සඞ්කිලෙසිකාතිපි, කිලෙසවිප්පයුත්තා අසඞ්කිලෙසිකාතිපි.

කිලෙස ගොච්ඡකං

1580. කතමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බා.

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, ද්වෙ දොමනස්ස සහගත චිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බා.

1581 කතමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පහාතබ්බා:

උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පහාතබ්බා.

1582. කතමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බා:

උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බා.

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා භාවනාය පහාතබ්බා සියා න භාවනාය පහාතබ්බා

1583. කතමෙ ධම්මා න භාවනාය පහාතබ්බා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා න භාවනාය පහාතබ්බා.

1584. කතමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, එත්ථුප්පන්නං මොහං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා.

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා.

1585. කතමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා.

1586. කතමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා:

උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, එත්ථුප්පන්නං මොහං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තා ලොභසහගතචිත්තුප්පාදා. ද්වෙ දොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

1587. කතමෙ ධම්මා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො මොහො, චතුසු භූමිසු කුසලං, චතුසු භූමිසු විපාකො, තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

1588. කතමෙ ධම්මා සවිතක්කා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො එකාදස චිත්තුප්පාදා, අකුසලස්ස විපාකතො ද්වෙ, කිරියතො එකාදස, රූපාවචරං පඨමං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං විතක්කං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා සවිතක්කා.

1589. කතමෙ ධම්මා අවිතක්කා:

ද්වෙ පඤ්චවිඤ්ඤාණානි, රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො අරූපාවචරා කුසලතො ච, විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච විතක්කො ච. රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අවිතක්කා.

1590. කතමෙ ධම්මා සවිචාරා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො එකාදස චිත්තුප්පාදා, අකුසලස්ස විපාකතො ද්වෙ, කිරියතො එකාදස, රූපාවචර එකකදුකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර එකකදුකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං විචාරං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා සවිචාරා.

1591. කතමෙ ධම්මා අවිචාරා:

ද්වෙ පඤ්චවිඤ්ඤාණානි, රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා[1] කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරුප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, විචාරො ච, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අවිචාරා.

1592. කතමෙ ධම්මා සප්පීතිකා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො සොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරදුකතිකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර දුකතිකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං පීතිං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා සප්පීතිකා.

1593. කතමෙ ධම්මා අප්පීතිකා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො උපෙක්ඛාසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො අට්ඨ, කාමාවචර කුසලස්ස විපාකතො එකාදස, අකුසලස්ස විපාකතො සත්ත, කිරියතො ඡ, රූපාවචර දුකදුකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරුප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර දුකදුකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, පීති ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අප්පීතිකා.

1594. කතමෙ ධම්මා පීතිසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො සොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචර දුකතිකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරදුකතිකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං පීතිං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා පීතිසහගතා.

---

1. තිකතිකජ්ඣානා -

1595. කතමෙ ධම්මා න පීතිසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො උපෙක්ඛාසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො අට්ඨ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො එකාදස, අකුසලස්ස විපාකතො සත්ත, කිරියතො ඡ, රූපාවචර දුකදුකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරුප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තර දුකදුකජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, පීති ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා න පීති සහගතා.

1596. කතමෙ ධම්මා සුඛසහගතා:

කාමාවචර කුසලතො චත්තාරො සොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං සුඛං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා සුඛසහගතා.

1597. කතමෙ ධම්මා න සුඛසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො උපෙක්ඛාසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො අට්ඨ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො සත්ත, කිරියතො ඡ, රූපාවචර චතුක්කජ්ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරුප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං චතුක්කජ්ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච, සුඛං ච රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා න සුඛසහගතා.

1598. කතමෙ ධම්මා උපෙක්ඛාසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො උපෙක්ඛාසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරියතො ඡ, රූපාවචර චතුත්ථජ්ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චත්තාරො ආරුප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරං චතුත්ථජ්ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච, එත්ථුප්පන්නං උපෙක්ඛං ඨපෙත්වා, ඉමෙ ධම්මා උපෙක්ඛා සහගතා.

1599. කතමෙ ධම්මා න උපෙක්ඛාසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො සොමනස්සසහගතචිත්තුප්පාදා, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො ඡ, අකුසලස්ස විපාකතො එකො, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුත්තරතිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ච විපාකතො ච, උපෙක්ඛා ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා න උපෙක්ඛා සහගතා.

1600. කතමෙ ධම්මා කාමාවචරා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කාමාවචරකිරියාබ්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා කාමාවචරා.

1601. කතමෙ ධම්මා න කාමාවචරා:

රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා න කාමාවචරා.

1602. කතමෙ ධම්මා රූපාවචරා:

රූපාවචර චතුක්කපඤ්චකජ්ඣානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරිය-තො ච, ඉමෙ ධම්මා රූපාවචරා.

1603. කතමෙ ධම්මා න රූපාවචරා:

කාමාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා න රූපාවචරා.

1604. කතමෙ ධම්මා අරූපාවචරා:

චත්තාරො ආරුප්පා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ඉමෙ ධම්මා අරූපාවචරා.

1605. කතමෙ ධම්මා න අරූපාවචරා:

කාමාවචරා රූපාවචරා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා න අරූපාවචරා.

1606. කතමෙ ධම්මා පරියාපන්නා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරියාපන්නා.

1607. කතමෙ ධම්මා අපරියාපන්නා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අපරියාපන්නා.

1608. කතමෙ ධම්මා නීයානිකා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා නීයානිකා.

1609. කතමෙ ධම්මා අනීයානිකා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියා-බ්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනීයානිකා.

1610. කතමෙ ධම්මා නියතා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතසම්පයුත්තචිත්තුප්පාදා, ද්වෙ දොමනස්ස සහගත චිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා නියතා සියා අනියතා. චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, ඉමෙ ධම්මා නියතා.

1611. කතමෙ ධම්මා අනියතා:

චත්තාරො දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තා ලොභසහගතචිත්තුප්පාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තුප්පාදො, උද්ධච්චසහගතො චිත්තුප්පාදො, තීසු භූමීසු කුසලං, චතුසු භූමීසු විපාකො තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනියතා.

1612. කතමෙ ධම්මා සඋත්තරා:

තීසු භූමීසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සඋත්තරා.

1613. කතමෙ ධම්මා අනුත්තරා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අනුත්තරා.

1614. කතමෙ ධම්මා සරණා:

ද්වාදස අකුසලචිත්තුප්පාදා, ඉමෙ ධම්මා සරණා.

1615. කතමෙ ධම්මා අරණා:[1]

චතූසු භූමීසු කුසලං, චතූසු භූමීසු විපාකො, තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අරණාති.

පිට්ඨිදුකං

අට්ඨකථාකණ්ඩං නිට්ඨිතං

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණං නිට්ඨිතං.[2]

1. අසරණා PTS,
2. ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණං සමත්තා - PTS

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණෙ

අනුක්කමණිකා

I නිද්දිට්ඨපදානුක්කමණිකං 665-674

II විසෙසපදානුක්කමණිකං 675-677

I

ධම්මසඞ්ගණීපකරණං

නිද්දිට්ඨධම්මානං අනුක්කමණිකා

ඡේදඞ්කා

අ

අකුසලහෙතු 1063
අකුසලා ධම්මා 366, 400, 401, 403, 404. 410, 411, 413, 414, 422, 423, 428, 990, 1384
අගන්ථනියා ධම්මා 1146, 1491
අචෙතසිකා ධම්මා 1195, 1529
අජ්ජවො 1345
අජ්ඣත්තබහිද්ධා ධම්මා 1051, 1434
අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා ධම්මා 1054, 1436
අජ්ඣත්තා ධම්මා 1049, 1434
අජ්ඣත්තාරම්මණා ධම්මා 1052, 1435
අජ්ඣත්තිකං රූපං 676
අජ්ඣත්තිකා ධම්මා 1212, 1546
අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං 556
අඤ්ඤින්ද්‍රියං 365
අට්ඨානකුසලතා 1344
අට්ඨින්ද්‍රියානි 74
අතපනීයා ධම්මා 1311
අතීතා ධම්මා 1043, 1430
අතීතාරම්මණා ධම්මා 1046, 1431
අත්තවාදුපාදානං 1222
අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා 994, 1388
අදොසො 33, 105, 313, 1061
අධිවචනපථා ධම්මා 1312
අධිවචනා ධම්මා 1312
අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං 296
අනන්තවා දිට්ඨි 1324
අනභිජ්ඣා 35, 316
අනාගතා ධම්මා 1044, 1430
අනාගතාරම්මණා ධම්මා 1047, 1191, 1432, 1525
අනාසවා ධම්මා 1108, 1467
අනිච්චතා රූපං 648, 744, 881
අනිදස්සන අප්පටිඝා ධම්මා 1057, 1439
අනිදස්සනසප්පටිඝා ධම්මා 1056, 1438

ඡේදඞ්කා

අ

අනිදස්සනං රූපං 661, 757, 759
අනිදස්සනා ධම්මා 1093, 1457
අනියතා ධම්මා 1036, 1297, 1427, 1611
අනියානිකා ධම්මා 1295, 1609
අනීවරණියා ධම්මා 1170, 1505
අනුත්තරා ධම්මා 1299, 1613
අනුපාදනියා ධම්මා 12[illegible]5, 1555
අනුපාදින්නඅනුපාදනියා ධම්මා 1000, 1394
අනුපාදින්නං අනිදස්සනං රූපං 909
අනුපාදින්නං අප්පටිඝං රූපං 913
අනුපාදින්නං ඔළාරිකං රූපං 920
අනුපාදින්නං දූරෙ රූපං 924
අනුපාදින්නං නමහාභූතං රූපං 917
අනුපාදින්නං මහාභූතං රූපං 916
අනුපාදින්නං රූපං 657, 753
අනුපාදින්නං සනිදස්සනං රූපං 908
අනුපාදින්නං සන්තිකෙ රූපං 925
අනුපාදින්නං සප්පටිඝං රූපං 912
අනුපාදින්නං සුඛුමං රූපං 921
අනුපාදින්නා ධම්මා 1217, 1551
අනුපාදින්නුපාදනියං අනිදස්සනං රූපං 929
අනුපාදින්නුපාදනියං අප්පටිඝං රූපං 933
අනුපාදින්නුපාදනියං ඔළාරිකං රූපං 940
අනුපාදින්නුපාදනියං දූරෙ රූපං 944
අනුපාදින්නුපාදනියං න මහාභූතං රූපං 937
අනුපාදින්නුපාදනියං රූපං 936
අනුපාදින්නුපාදනියං රූපං 659, 756
අනුපාදින්නුපාදනියං සනිදස්සනං රූපං 928
අනුපාදින්නුපාදනියං සන්තිකෙ රූපං 945

ඡෙදඞ්කා

අ

අනුපාදින්නුපාදානියං සප්පටිඝං රූපං 932
අනුපාදින්නුපාදානියං සුඛුමං රූපං 941
අනුපාදින්නුපාදානියා ධම්මා 999, 1393
අනුප්පන්නා ධම්මා 1041, 1429
අනුප්පාදෙ ඤාණං 1382
අනොත්තප්පබලං 339
අනොත්තප්පං 395, 1328
අන්තවාදිට්ඨි 1323
අපචයගාමිනො ධම්මා 1020, 1411
අපරන්තානුදිට්ඨි 1326
අපරාමට්ඨා ධම්මා 1183, 1517
අපරියාපන්නහෙතු 1071
අපරියාපන්නා ධම්මා 1293, 1607
අප්පච්චයා ධම්මා 1089, 1453
අප්පටිඝං ඉන්ද්‍රියං රූපං 948
අප්පටිඝං න ඉන්ද්‍රියං රූපං 948
අප්පටිඝං න මහාභූතං රූපං 953
අප්පටිඝං මහාභූතං රූපං 952
අප්පටිඝං රූපං 663, 762
අප්පටිඝා ධම්මා 1095, 1459
අප්පටිවාණිතා පධානස්මිං 1378
අප්පමාණා ධම්මා 1027, 1418
අප්පමාණාරම්මණා ධම්මා 1030, 1421
අප්පීතිකා ධම්මා 1279, 1593
අභිජ්ඣා 392
අමොහො 34, 106, 314, 1062
අරණා ධම්මා 1301, 1615
අරූපාවචරහෙතු 1070
අරූපාවචරා ධම්මා 1290, 1604
අරූපිනො ධම්මා 199, 1461
අලොභො 32, 104, 312, 1060
අවික්ඛෙපො 57, 337, 398, 1366
අවිචාරා ධම්මා 1277, 1591
අවිජ්ජා 1317
අවිජ්ජාභාගිනො ධම්මා 1303
අවිතක්කඅවිචාරා ධම්මා 1006, 1400
අවිතක්කවිචාරමත්තා ධම්මා 1005, 1399
අවිතක්කා ධම්මා 1275, 1589
අව්‍යාකතහෙතු 1067
අව්‍යාකතා ධම්මා 432, 444, 456, 470, 483, 499, 554, 557, 563, 565, 567, 569, 575, 577-585, 991, 1383
අව්‍යාපාදො 36, 316
අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා ධම්මා 1003, 1397
අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා ධම්මා 1002, 1396
අසංකිලිට්ඨා ධම්මා 1249, 1569
අසංකිලෙසිකා ධම්මා 1247, 1567
අසංඛතා ධම්මා 1091, 1455
අසඤ්ඤොජනියා ධම්මා 1130, 1479
අසන්තුට්ඨිතා කුසලෙසු ධම්මෙසු 1377
අසම්පජඤ්ඤං 1356
අසෙඛා ධම්මා 1023, 1414
අහිරිකබලං 388
අහිරිකං 394, 1327
අහෙතුකා ධම්මා 1079, 1443
ආකාසධාතු රූපං 641, 728, 837

ආ

ආචයගාමිනො ධම්මා 1019, 1410
ආපත්තිකුසලතා 1333
ආපත්තිවුට්ඨාන කුසලතා 1336
ආපොධාතු රූපං 655, 730, 860, 972
ආයතනකුසලතා 1341
ආයතනානි 124
ආරම්මණං රූපං න ආරම්මණං රූපං 690-697, 799-810
ආසවවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා සාසවාපි 1115, 1474
ආසවවිප්පයුත්තා ධම්මා 1110, 1469
(ආසවවිප්පයුත්තා ධම්මා) අනාසවාපි 1116, 1475
ආසව සම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච ආසවා 1114, 1473
ආසව සම්පයුත්තා ධම්මා 1109, 1468
ආසවා චෙව ධම්මා ආසව සම්පයුත්තා ච 1113, 1472
ආසවා චෙව ධම්මා සාසවා ච 1111, 1470
ආසවා ධම්මා 1101, 1464
ආහාරරූපං 449, 746, 884,
ආහාරා 126

ඡේදඞ්කා

ඉ

ඉත්ථින්ද්‍රියං රූපං 636, 980, 983
ඉන්ද්‍රියරූපං - න ඉන්ද්‍රිය රූපං 714 - 723, 835 - 844
ඉන්ද්‍රියං ඔළාරිකං රූපං 954
ඉන්ද්‍රියං දූරෙ රූපං 958
ඉන්ද්‍රියං රූපං 664, 763, 764
ඉන්ද්‍රියං සන්තිකෙ රූපං 959
ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං රූපං 955
ඉන්ද්‍රියානි 187
ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා 1351
ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා 1363

උ

උච්ඡේදදිට්ඨි 1322
උද්ධච්චං 430
උපචය රූපං 645, 738, 872
උපාදා අනුපාදින්නං රූපං 887
උපාදා අනුපාදින්නුපාදානියං රූපං 891
උපාදා අප්පටිඝං රූපං 895
උපාදා උපාදින්නං රූපං 886
උපාදා උපාදින්නුපාදානියං රූපං 890
උපාදා ඔළාරිකං රූපං 898
උපාදා දූරෙ රූපං 902
උපාදා ධම්මා 1214, 1548
(උපාදානවිප්පයුත්තා) අනුපාදානියාපි ධම්මා 1233, 1563
උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියාපි ධම්මා 1227, 1557
උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානා ධම්මා 1231, 1561
උපාදානසම්පයුත්තා ධම්මා 1226, 1556
උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තා ච ධම්මා 1230, 1560
උපාදානා චෙව උපාදානියා ච ධම්මා 1228, 1558
උපාදානා ධම්මා 1219, 1552
උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා ධම්මා 1229, 1554
උපාදාරූපං 748, 749, 975
උපාදා සන්තිකෙ රූපං 903
උපාදා සප්පටිඝං රූපං 894
උපාදා සුඛුමං රූපං 899

ඡේදඞ්කා

උ

උපාදින්නං අනිදස්සනං රූපං 907
උපාදින්නං අප්පටිඝං රූපං 911
උපාදින්නං ඔළාරිකං රූපං 918
උපාදින්නං දූරෙ රූපං 922
උපාදින්නං න මහාභූතං රූපං 915
උපාදින්නං මහාභූතං රූපං 914
උපාදින්නං රූපං 656, 751, 752
උපාදින්නං සනිදස්සනං රූපං 906
උපාදින්නං සන්තිකෙ රූපං 923
උපාදින්නං සප්පටිඝං රූපං 910
උපාදින්නං සුඛුමං රූපං 919
උපාදින්නා ධම්මා 1216, 1550
උපාදින්නුපාදානියං අනිදස්සනං රූපං 927
උපාදින්නුපාදානියං අප්පටිඝං රූපං 931
උපාදින්නුපාදානියං ඔළාරිකං රූපං 938
උපාදින්නුපාදානියං දූරෙ රූපං 942
උපාදින්නුපාදානියං න මහාභූතං රූපං 935
උපාදින්නුපාදානියං මහාභූතං රූපං 934
උපාදින්නුපාදානියං රූපං 658, 754, 755
උපාදින්නුපාදානියං සනිදස්සනං රූපං 926
උපාදින්නුපාදානියං සන්තිකෙ රූපං 943
උපාදින්නුපාදානියං සප්පටිඝං රූපං 930
උපාදින්නුපාදානියං සුඛුමං රූපං 939
උපාදින්නුපාදානියා ධම්මා 998, 1392
උපෙක්ඛා 153, 407, 438, 464, 493
උපෙක්ඛාසහගතා ධම්මා 1009, 1284, 1403, 1598
උපෙක්ඛින්ද්‍රියං 154, 408, 441, 467, 496
උප්පන්නා ධම්මා 1040, 1429
උප්පාදිනො ධම්මා 1042, 1429

ඡෙදඞ්කා

ඔ

ඔඝා ධම්මා 1165, 1500
ඔත්තප්පබලං 81, 102, 311
ඔත්තප්පං 89, 319, 1330
ඔළාරිකං රූපං 678, 781, 782

ක

කණ්හා ධම්මා 1308
කබළීකාරො ආහාරො 649
කම්මස්සකතා රූපං 644, 736, 869
කල්‍යාණමිත්තතා 1334
කාමාවචරහෙතු 1069
කාමාවචරා ධම්මා 1286, 1600
කාමාසවො 1102
කාමුපාදානං 1219
කායකම්මඤ්ඤතා 46, 326
කායපස්සද්ධි 40, 320
කායපාගුඤ්ඤතා 48, 328
කායමුදුතා 44, 324
කායලහුතා 42, 322
කායවිඤ්ඤත්ති රූපං 639, 724
කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං 976, 977, 978
කායායතනං රූපං 616, 619, 700, 987
කායින්ද්‍රියං රූපං 980, 983
කායුජ්ජුකතා 50, 330
(කිලෙසවිප්පයුත්තා) අසංකිලෙසිකාපි ධම්මා 1259, 1579
කිලෙසවිප්පයුත්තා ධම්මා 1251, 1571
කිලෙසවිප්පයුත්තා සංකි-ලෙසිකාපි ධම්මා 1258, 1578
කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච කිලෙසා 1257, 1577
කිලෙසසම්පයුත්තා ධම්මා 1250, 1570
කිලෙසා චෙව ධම්මා කිලෙස සම්පයුත්තා ච 1356, 1576
කිලෙසා චෙව ධම්මා සංකිලිට්ඨා ච 1254 1574
කිලෙසා චෙව ධම්මා සංකිලෙසිකා ච 1252, 1527

ඡෙදඞ්කා

ක

කිලෙසා ධම්මා 1234, 1564
කුසලහෙතු 1059
කුසලා ධම්මා 1, 146, 147, 149, 150 156, 157, 159, 160, 161, 163 165, 167, 168, 1,0, 172, 174 176, 277, 339, 364, 989, 1383
කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා 1100 1463
කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා 1100, 1463

ඛ

ඛන්ති 1367
ඛන්ධා 123
ඛයෙ ඤාණං 1381

ග

ගන්ථනීයා චෙව ධම්මා නො ච ගන්ථා 1150, 1495
ගන්ථනීයා ධම්මා 1145, 1490
ගන්ථවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා ගන්ථනීයාපි 1153, 1498
ගන්ථවිප්පයුත්තා ධම්මා 1148, 1493
(ගන්ථවිප්පයුත්තා ධම්මා) අගන්ථනීයාපි 1154, 1499
ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච ගන්ථා 1152, 1497
ගන්ථසම්පයුත්තා ධම්මා 1147, 1492
ගන්ථා චෙව ධම්මා ගන්ථනීයා ච 1449, 1494
ගන්ථා චෙව ධම්මා ගන්ථසම්ප-යුත්තා ච 1151, 1496
ගන්ථා ධම්මා 1139, 1488
ගන්ධායතනං 628, 631, 987

ඝ

ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං 976, 977
ඝානායතනං රූපං 608, 611, 700, 987
ඝානින්ද්‍රියං රූපං 980, 983

ඡේදඞ්කා

ච

චක්ඛායතනං රූපං 599, 603, 698, 986
චක්ඛුන්ද්‍රියං රූපං 979, 982
චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං 976, 977, 978
චත්තාරො ඛන්ධා 59
චිත්තකම්මඤ්ඤතා 47, 327
චිත්තපස්සද්ධි 41, 321
චිත්තපාගුඤ්ඤතා 49, 329
චිත්තමුදුතා 45, 325
චිත්තලහුතා 43, 323
චිත්තවිප්පයුත්තා ධම්මා 1197, 1531
චිත්තවිසංසට්ඨා ධම්මා 1199, 1533
චිත්තසමුට්ඨානං රූපං 670, 778
චිත්තසමුට්ඨානා ධම්මා 1200, 1534
චිත්තසම්පයුත්තා ධම්මා 1196, 1530
චිත්තසහභුනො ධම්මා 1202, 1536
චිත්තසහභු රූපං 672, 776
චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො ධම්මා 1208, 1542
චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා ධම්මා 1206, 1540
චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො ධම්මා 1210, 1544
චිත්තසංසට්ඨා ධම්මා 1198, 1532
චිත්තස්සෙකග්ගතා 11, 88, 287, 376, 425, 439, 451, 465, 480, 494, 571
චිත්තං 6, 111, 136, 282, 371, 437, 449, 461, 475, 490
චිත්තා ධම්මා 1192, 1526
චිත්තානුපරිවත්තිනො ධම්මා 1204, 1538
චිත්තානුපරිවත්ති රූපං 674, 779
චිත්තුජ්ජුකතා 51, 331
චේතනා 5, 160, 135, 281, 370, 436, 448, 460, 474, 489
චෙතසිකා ධම්මා 1194, 1528

ජ

ජරතාරූපං 647, 742, 878
ජිව්හායතනං රූපං 618, 615, 700, 987

ජි

ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං 976, 977, 978
ජිව්හින්ද්‍රියං රූපං 980, 983
ජීවිතින්ද්‍රියං 19, 82, 295, 381, 442, 454, 468, 483, 497, 638
ජීවිතින්ද්‍රියං රූපං 980, 983

ඣා

ඣානං 128

ඨා

ඨානකුසලතා 1343

ත

තපනීයා ධම්මා 1310
තයො ආහාරා 70
තයො හෙතූ 103
තෙජොධාතුරූපං 973

ද

දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා 1016, 1407, 1267, 1581
දස්සනෙන පහාතබ්බා ධම්මා 1010, 1260, 1406, 1580
දිට්ඨාසවො 1104
දිට්ඨිපරාමාසො 1180
දිට්ඨිවිපත්ති 1368
දිට්ඨිවිසුද්ධි 1372, 1373
දිට්ඨිසම්පදා 1370
දිට්ඨුපාදානං 1220
දුක්ඛං 417, 560
දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා 993, 1387
දුක්ඛින්ද්‍රියං 561
දූරෙරූපං 680, 785
දොමනස්සින්ද්‍රියං 418
දොවචස්සතා 1331
දොසො 419, 1065
ද්වායතනානි 64
ද්වෙ ධාතුයො 67

ඡේදඞ්කා

ධ

ධම්මධාතු 69, 120, 145
ධම්මා 122
ධම්මායතනං 66, 119, 144
ධාතුකුසලතා 1339
ධාතුයො 125
ධාතුරූපං - න ධාතු රූපං 706-713, 823-834

න

න අරූපාවචරා ධම්මා 1291,1605
න අනිච්චතාරූපං 745, 880, 882
න ආකාසධාතුරූපං 729, 856, 858
න ආපොධාතුරූපං 731, 859, 861
න ආහාරරූපං 747, 883, 885
න ඉන්ද්‍රියං අප්පටිඝං රූපං 985
න ඉන්ද්‍රියං ඔළාරිකං රූපං 956
න ඉන්ද්‍රියං දූරෙ රූපං 960
න ඉන්ද්‍රියං රූපං 665, 765, 981
න ඉන්ද්‍රියං සන්තිකෙ රූපං 961
න ඉන්ද්‍රියං සප්පටිඝං රූපං 984
න ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං රූපං 957
න උපචයරූපං 739, 871, 873
න උපෙක්ඛාසහගතා ධම්මා 1285, 1599
න කම්මඤ්ඤතාරූපං 737, 868, 870
න කාමාවචරා ධම්මා 1287, 1601
න කායායතනං රූපං 701
න චිත්තසමුට්ඨානං රූපං 671, 772, 774
න චිත්තසහභූරූපං 673, 775, 777
න චිත්තානුපරිවත්තිරූපං 675, 778, 780
න ජරතාරූපං 743, 877, 879
න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා 1271, 1585
න දස්සනෙන පහාතබ්බා ධම්මා 1264, 1581
න පීතිසහගතා ධම්මා 1281, 1595
න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා 1273, 1587
න භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා 1266, 1583
න මහාභූතං ඔළාරිකං රූපං 964
න මහාභූතං දූරෙ රූපං 968
න මහාභූතං රූපං 667, 766, 768
න මහාභූතං සන්තිකෙ රූපං 969
න මහාභූතං සුඛුමං රූපං 965
න මුදුතාරූපං 735, 865, 867
න රූපාවචරා ධම්මා 1289, 1603
න ලහුතාරූපං 733, 862, 864
න වචීවිඤ්ඤත්තිරූපං
න වත්ථුරූපං 689, 798
න විඤ්ඤත්තිරූපං 669, 769, 771
න සන්තතිරූපං 741, 874, 876
න සුඛුමං රූපං 1283, 1597
න හෙතූ ඛො පන ධම්මා සහෙතුකා'පි 1086, 1450
න හෙතුධම්මා 1077, 1441
(න හෙතුධම්මා) අහෙතුකා'පි 1087, 1451
නාමං 1315
නියතා ධම්මා 1296, 1610
නීය්‍යානිකා ධම්මා 1294, 6108
නිරුත්තිධම්මා 1313
නිරුත්තිපථා ධම්මා 1313
නීවරණවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා නීවරණියා'පි 1177, 1512
නීවරණවිප්පයුත්තා ධම්මා 1172, 1507
(නීවරණවිප්පයුත්තා ධම්මා) අනීවරණියා'පි 1178, 1513
නීවරණසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච නීවරණා 1176, 1511
නීවරණසම්පයුත්තා ධම්මා 1171, 1506
නීවරණා චෙව ධම්මා නීවරණසම්පයුත්තා ච 1175,1510
නීවරණා චෙව ධම්මා නීවරණියා ච 1173, 1508
නීවරණා ධම්මා 1157, 1502
නීවරණියා චෙව ධම්මා නො ච නීවරණා 1174, 1509
නීවරණියා ධම්මා 1169, 1504
නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා ධම්මා 1018, 1409

ඡේදඞ්කා

න

නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා 1015, 1406
නෙව විපාකා න විපාක ධම්මධම්මා 997, 1391
නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා ධම්මා 1024, 1415
නෙවාචයගාමිනො න අපචයගාමිනො ධම්මා 1021, 1412
නො ආසවා ධම්මා 1106, 1465
නො උපාදා අනුපාදින්නං රූපං 889
නො උපාදා අනුපාදින්නුපාදානියං රූපං 893
නො උපාදා අප්පටිඝං රූපං 897
නො උපාදා උපාදින්නං රූපං 888
නො උපාදා උපාදින්නුපාදානියං රූපං 892
නො උපාදා ඔළාරිකං රූපං 900
නො උපාදා දූරෙ රූපං 904
නො උපාදා ධම්මා 1215, 1549
නො උපාදානා ධම්මා 1223, 1553
නො උපාදා රූපං 650, 750
නො උපාදා සන්තිකෙ රූපං 905
නො උපාදා සප්පටිඝං රූපං 896
නො උපාදා සුඛුමං රූපං 901
නො කිලෙසා ධම්මා 1245, 1565
නො ගන්ථා ධම්මා 1144, 1489
නො චිත්තසමුට්ඨානා ධම්මා 1201, 1535
නො චිත්තසහභුනො ධම්මා 1203, 1537
නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන-සහභුනො ධම්මා 1209, 1543
නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා ධම්මා 1207, 1541
නො චිත්තස සට්ඨසමුට්ඨානානු-පරිවත්තිනො ධම්මා 1211, 1545
නො චිත්තා ධම්මා 1193, 1527
නො චිත්තානුපරිවත්තිනො ධම්මා 1205, 1539
නො නීවරණා ධම්මා 1168, 1503
නො පරාමාසා ධම්මා 1181, 1515
නො සඤ්ඤොජනා ධම්මා 1128, 1477

ඡේදඞ්කා

ප

පග්ගාහනිමිත්තං 1364
පග්ගාහො 56, 336, 397, 1365
පච්චුප්පන්නා ධම්මා 1045, 1430
පච්චුප්පන්නාරම්මණා ධම්මා 1048, 1433
පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං 88
පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො 89
පඤ්ඤත්තිධම්මා 1314
පඤ්ඤත්තිපථා ධම්මා 1314
පඤ්ඤාබලං 29, 100, 309
පඤ්ඤින්ද්‍රියං 16, 79 292
පටිච්චසමුප්පාදකුසලතා 1342
පටිසඞ්ඛානබලං 1359
පටිසන්ථාරො 1350
පඨවිධාතු රූපං 971
පණීතා ධම්මා 1033, 1424
පණ්ඩිතා ධම්මා 1307
පරාමට්ඨා චෙව ධම්මා නො ච පරාමාසා 1187, 1521
පරාමට්ඨා ධම්මා 1182, 1516
පරාමාසවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා පරාමට්ඨාපි 1188, 1522
පරාමාසවිප්පයුත්තා ධම්මා 1185, 1519
(පරාමාස විප්පයුත්තා ධම්මා) අපරාමට්ඨාපි 1189, 1523
පරාමාසසම්පයුත්තා ධම්මා 1184, 1518
පරාමාසා චෙව ධම්මා පරාමට්ඨා ච 1186, 1520
පරාමාසා ධම්මා 1179, 1514
පරිත්තා ධම්මා 1025, 1416
පරිත්තාරම්මණා ධම්මා 1028, 1419
පරියාපන්නා ධම්මා 1292, 1606
පාපමිත්තතා 1332
පීති 9, 86, 285, 374, 478
පීතිසහගතා ධම්මා 1007, 1278, 1401, 1594
පුබ්බන්තානුදිට්ඨි 1325
පුරිසින්ද්‍රියං 637, 981, 983

ඡෙදඞ්කො

ඵ

ඵස්සාහාරො 71
ඵස්සො 2, 107, 132, 151, 278, 367, 405, 415, 424, 429, 433, 445, 457, 471, 486, 555, 558, 570
ඵොට්ඨබ්බායතනං 651, 654, 987

බ

බලානි 130
බහිද්ධා ධම්මා 1050, 1434
බහිද්ධාරම්මණා ධම්මා 1053, 1436
බාලා ධම්මා 1316
බාහිරං රූපං 677
බාහිරා ධම්මා 1218, 1547

භ

භවතණ්හා 1318
භවදිට්ඨි 1319
භාවනාබලං 1360
භාවනාය පහාතබ්බහේතුකා ධම්මා 1017, 1272, 1408, 1586
භාවනාය පහාතබ්බා ධම්මා 1014, 1265, 1405, 1582
භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා 1352
භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා 1354

ම

මග්ගහෙතුකා ධම්මා 1038, 1428
මග්ගාධිපතිනො ධම්මා 1039, 1428
මග්ගාරම්මණා ධම්මා 1037, 1428
මග්ගො 129
මජ්ඣිමා ධම්මා 1032, 1423
මද්දවො 1346
මනසිකාරකුසලතා 1340
මනායතනං 65, 116, 141
මනින්ද්‍රියං 80, 117, 140, 440, 452, 466, 495
මනොධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං 977
මනොවිඤ්ඤාණධාතු 68, 118, 143
මනොවිඤ්ඤාණධාතු විඤ්ඤෙය්‍යං රූපං 977, 78
මනොවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං 976
මනොසඤ්චෙතනාහාරො 72

ම

මහග්ගතා ධම්මා 1026, 1417
මහග්ගතාරම්මණා ධම්මා 1029, 1420
මහාභූතං 666, 767
මහාභූතං ඔළාරිකං රූපං 962
මහාභූතං දූරෙ රූපං 966
මහාභූතං සන්තිකෙ රූපං 967
මහාභූතං සුඛුමං රූපං 963
මිච්ඡත්තනියතා ධම්මා 1034, 1425
මිච්ඡාදිට්ඨි 382, 393
මිච්ඡාවායාමො 384
මිච්ඡාසඞ්කප්පො 383
මිච්ඡාසමාධි 385
මුට්ඨස්සති 1355
මුදුතා රූපං 643, 734, 866
මොහො 391, 1066

ය

යථාදිට්ඨිස්ස පධානං 1374
යොගා ධම්මා 1156, 1501

ර

රසායතනං 632, 635, 987
රූපක්ඛන්ධො 588, 597
රූපං 586, 1316
රූපායතනං 620, 623, 702, 987
රූපාවචරහෙතු 1069
රූපාවචරා ධම්මා 1288, 1602
රූපිනො ධම්මා 1096, 1460

ල

ලහුතා රූපං 642, 732, 863
ලොකියා ධම්මා 1098, 1462
ලොකුත්තරා ධම්මා 1099, 1463
ලොභො 390, 1064

ව

වචීවිඤ්ඤත්ති රූපං 640, 726
වජිරූපමා ධම්මා 1305
වත්ථුරූපං 682, 787
වායොධාතු රූපං 974
විචාරො 8, 85, 284, 373, 463, 477, 492
විචිකිච්ඡා 426, 1021, 1262, 1169
විජ්ජා 1379

ඡේදඞ්කො

ව

විජ්ජාභාගිනො ධම්මා 1302
විජ්ජූපමා ධම්මා 1314
විඤ්ඤත්තිරූපං 668, 724 - 727, 850-855
විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො 63, 115, 140
විඤ්ඤාණාහාරො 73
විතක්කො 7, 84, 283, 372, 462, 476, 491
විපස්සනා 55, 335, 1362
විපාකධම්මධම්මා 996, 1390
විපාකා ධම්මා 995, 1389
විභවදිට්ඨි 1320
විමුත්ති 1380
විරියබලං 26, 97, 306, 386
විරියින්ද්‍රියං 13, 76, 289, 377, 572
වේදනා 3, 108, 133, 152, 279, 368, 406, 416 434, 446, 458, 472, 487, 559
වේදනාක්ඛන්ධො 60, 112, 137
ව්‍යාපාදො 420

ස

සඋත්තරා ධම්මා 1298, 1612
සක්කායදිට්ඨි 1011, 1261, 1268
සඞ්කිලිට්ඨසඞ්කිලෙසිකා ධම්මා 1001, 1395
සඞ්කිලිට්ඨා චෙව ධම්මා නො ච කිලෙසා 1255, 1575
සඞ්කිලිට්ඨා ධම්මා 1248, 1568
සඞ්කිලෙසා චෙව ධම්මා නො ච කිලෙසා 1253, 1573
සඞ්කිලෙසිකා ධම්මා 1246, 1566
සඞ්ඛතා ධම්මා 1090, 1454
සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො 62, 114, 139, 148, 155, 158, 162, 164, 166, 169, 171, 173, 175, 338, 199, 402, 409, 412, 421, 427, 431, 443, 455, 469, 484, 498, 562, 564, 566, 568, 574, 579
සඤ්ඤා 4, 109, 134, 280, 369, 435, 447, 459, 473, 488
සඤ්ඤාක්ඛන්ධො 61, 111, 118

ඡේදඞ්කො

ස

සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා ඛො පන ධම්මා සඤ්ඤොජනියාපි 1137, 1486
සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා ධම්මා 1123, 1481
(සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා ධම්මා) අසඤ්ඤොජනියාපි 1138, 1487
සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා නො ච සඤ්ඤොජනා 1136, 1485
සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ධම්මා 1111, 1480
සඤ්ඤොජනා චෙව ධම්මා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ච 1135, 1484
සඤ්ඤොජනා චෙව ධම්මා සඤ්ඤොජනියා ච 1111, 1482
සඤ්ඤොජනා ධම්මා 1117, 1476
සඤ්ඤොජනියා චෙව ධම්මා නො ච සඤ්ඤොජනා 1134, 1483
සඤ්ඤොජනියා ධම්මා 1129, 1478
සති 52, 332, 1357
සතින්ද්‍රියං 14, 77, 290
සතිබලං 27, 98, 307
සත්තබලානි 95
සද්දායතනං 624, 627, 987
සද්ධාබලං 25, 96, 305
සද්ධින්ද්‍රියං 12, 75, 288
සනිදස්සනසප්පටිඝා ධම්මා 1055, 1437
සනිදස්සනං රූපං 660, 758
සනිදස්සනා ධම්මා 1092, 1456
සන්තතිරූපං 646, 740, 875
සන්තිකෙරූපං 681, 724, 786
සප්පච්චයා ධම්මා 1088, 1452
සප්පටිඝං ඉන්ද්‍රියං රූපං 946
සප්පටිඝං න ඉන්ද්‍රියං රූපං 947
සප්පටිඝං න මහාභූතං රූපං 951
සප්පටිඝං මහාභූතං රූපං 950
සප්පටිඝං රූපං 662, 760, 761
සප්පටිඝා ධම්මා 1094, 1458
සප්පීතිකා ධම්මා 1278, 1592
සමථනිමිත්තං 1363
සමථො 54, 334, 396, 1361
සමාධින්ද්‍රියං 15, 78, 291, 378

ඡේදඞ්කං

ස

සමාධිබලං 28, 98, 308, 387
සමාපත්තිකුසලතා 1337
සමාපත්තිවුට්ඨානකුසලතා 1338
සම්පජඤ්ඤං 53, 333, 1358
සම්මත්තනියතා ධම්මා 1035, 1426
සම්මාආජීවෝ 301
සම්මාකම්මන්තෝ 300
සම්මාදිට්ඨි 20, 37, 90, 297, 317
සම්මාවාචා 299
සම්මාවායාමෝ 22, 92, 302
සම්මාසඞ්කප්පෝ 21, 91, 298
සම්මාසති 23, 93, 303
සම්මාසමාධි 24, 94, 304
සරණා ධම්මා 1300, 1614
සවිචාරා ධම්මා 1276, 1596
සවිතක්කසවිචාරා ධම්මා 1004, 1398
සවිතක්කා ධම්මා 1274, 1588
සස්සතා දිට්ඨි 1321
සහේතුකා චේව ධම්මා, න ච හේතූ 1083, 1447
සහේතුකා ධම්මා 1078, 1442
සංවිග්ගස්ස යොනිසො පධානං 1376
සංවේගෝ 1375
සාඛල්‍යං 1349
සාරම්මණා ධම්මා 1190, 1524
සාසවා චේව ධම්මා, නො ච ආසවා 1112, 1471
සාසවා ධම්මා 1107, 1466
සීලබ්බතපරාමාසො 1015, 1263, 1270
සීලබ්බතුපාදානං 1221
සීලවිපත්ති 1367
සීලවිසුද්ධි 1370

ඡේදඞ්කං

ස

සීලසම්පදා 1369
සුක්කා ධම්මා 1309
සුඛසහගතා ධම්මා 1008, 1282, 1402, 1596
සුඛං 10, 87, 286, 375, 450, 479
සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා 992, 1386
සුඛින්ද්‍රියං 453
සුඛුමං රූපං 679, 781
සෙඛා ධම්මා 1022, 1413
සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං 976, 977, 978
සොතායතනං රූපං 604, 607, 00, 987
සොතින්ද්‍රියං රූපං 980 983
සොමනස්සින්ද්‍රියං 18, 81, 294 380, 482
සොරච්චං 1348
සොවචස්සතා 1333

හ

හිරි 38, 318, 1329
හිරිබලං 30, 101, 310
හීනා ධම්මා 1031, 1422
හේතූ චේව ධම්මා සහේතුකා ච 1082, 1446
හේතූ චේව ධම්මා හේතුසම්පයුත්තා ච 1084, 1449
හේතූ ධම්මා 1058, 1440
හේතුවිප්පයුත්තා ධම්මා 1081, 1445
හේතුසම්පයුත්තා චේව ධම්මා, න ච හේතූ 1085, 1449
හේතුසම්පයුත්තා ධම්මා 1080, 1444
හේතු 131

II

ධම්මසඞ්ගණිප්පකරණෙ

විසෙසපදානුක්කමණිකා

පිට්ඨඞ්කා

අ

අඞ්ගතො 348
අඞ්ගං 349
අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං 416, 432 444, 460
අට්ඨිකසඤ්ඤාසහගතා 118
අණ්ඩිකා 490
අද්ධගතා 38
අදූසනතා 36, 56
අධිමුත්තතා 114
අන්තවා ලොකො 416
අනත්තා සම්භාරොධො 438
අනන්තවා ලොකො 416
අනසුරොපො 490
අනිමිත්තං 212, 214, 216, 222, 234
අනුනයො 402
අනුපෙක්ඛනතා 28, 50
අනුරොධො 402
අනුසන්ධනතා 28, 50
අනෙකංසගාහො 180, 438, 468
අප්පණිහිතං 150 152, 212, 214, 215, 216, 218, 234
අප්පනා 28, 32, 50
අප්පටිසම්මිතා 484
අසම්මුස්සනතා 32, 34, 40, 52, 54, 492
අපරිසාපෙතා 386
අපරියොගාහනතා 180, 404, 418, 426, 438, 440
අපිලාපනතා 32, 34, 40, 52, 54, 492
අභිනිරොපනා 28, 32, 50
අරූපසඤ්ඤී 96, 98, 100, 102
අලුබ්භනා 56
අබ්‍යාපජ්ජො 36
අවට්ඨිති 28, 30, 34, 40
අවිජ්ජාලඞ්ගී 166, 404, 440
අමිච්ඡනතා 38
අවිසාහටමානසතා 28, 30, 34, 40, 52
අවිසාහාරො, 28, 30, 34, 40, 52
අසංගාහනා 404, 418, 426, 432
අසාරජ්ජනා 36
අසාරාගො 36
අසුරොපො 176, 178, 404, 422, 430, 436
ආපොකසිණං 94
ආමිසගෙධො 294, 296
ආයූහනී 402, 430
ආසප්පනා 180, 438, 468

ඉ

ඉරියනා 38, 50

උ

උජුකතා 40
උපෙක්ඛාසහගතං 118
උද්ධුමාතකසඤ්ඤාසහගතං 118
උය්‍යාමො 30, 32, 42, 48
උස්මා 376
උස්මාගතා 376
උස්සොළ්හී 30, 32, 42, 48
උසුමගතං 376
උසුමං 376

එ

එජා 402, 430

ඔ

ඔකප්පනා 28, 34, 48, 54
ඔදග්‍යං 50, 128
ඔදාතකසිණං 94
ඔදතර්ගාසාති 114
ඔනාහො 438
ඔලීයනා 438, 462

පිට්ඨඞ්කා

ක

කක්ඛළතා 490
කටුකඤ්චුකතා 424
කදරියං 428
කම්මස්සකතාඤාණං 496
කරුණාසහගතං 116
කුච්ඡිවිත්ථම්භනං 302, 324

ඛ

ඛරිගතං 374
ඛිප්පාභිඤ්ඤං 86, 92

ග

ගලවෙඨාභරණියං 302, 324, 354
ගිරා 348

ච

චණ්ඩික්කං 404, 422, 430, 436
චතුත්ථං ඣානං 96, 98, 104, 106, 108
චිත්තාධිපතෙය්‍යං 120, 122, 124, 126, 154

ඡ

ඡන්දාධිපතෙය්‍යං 120, 122, 124, 126, 154

ජ

ජතිකා 402, 430
ජප්පා 402, 430
ජාලිනී 402, 430

ත

තං ජීවං තං සරීරං 416, 432
තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු 28, 30, 46
තතියං ඣානං 96, 98, 104, 106, 108
තිත්ථායතනං 162, 166, 388, 416
තෙජොකසිණං 94

දොව

දොවබාජෙථා 180, 424, 488
දොවලුකකං 160, 421, 488

පිට්ඨඞ්කා

ද

දන්තවිඛාදනං 302, 324, 354
දන්ධාභිඤ්ඤං 84, 86, 88, 90, 92, 148
දිට්ඨිගතං 162, 166
දිට්ඨිගහනං 162, 166
දිට්ඨිවිසූකායිකං 162, 166, 388 416
දුක්ඛාපටිපදං 84, 86, 88, 9o, 146
දුතියං ඣානං 96, 98, 104, 106, 108
දුතියා 402
දුම්මෙජ්ඣං 418, 426
දොවචස්සතා 484
දොවචස්සියං 484

ධු

ධුරසම්පග්ගාහො 30, 32, 34, 48

නි

නිය්‍යානිකං 146, 148, 150, 154
නියකා 398
නීලකසිණං 94
නීලනිභාසානි 112

ප

පචලායිකා 438
පඤ්චමං ඣානං 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108
පටිප්පස්සම්භනා 88
පටිබන්ධු 402
පඨවීකසිණං 84, 86, 88, 90
පණ්ඩරං 28, 30. 46, 48
පතිට්ඨාහො 162, 166, 388, 416, 424
පරකට්ටුකා 490
පරාභිසජ්ජනී 490
පරිත්තාරම්මණං 86, 88, 90, 92
පරිනායිකා 30, 32, 34, 36
පරිසප්පනා 180, 438
පස්සම්භනා 88
පීතකසිණං 94
පීතනිභාසානි 114
පුච්ඡඤ්ජිකතා 402, 430
පුලවකසඤ්ඤාසහගතං 118

බ

බහිද්ධාරූපානි 96, 98

පිට්ඨඞ්කො

භූ

භූරි 30, 32, 34, 36, 38; 48

ම

මග්ගං 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112,
මනොවිලෙඛා 180, 448, 438,
මාරපාසො 402, 430,
මාරබලිසං 402, 430,
මුඛාසියං 302, 324, 354
මුදිතාසහගතං 118
මෙත්තාසහගතං 116
මෙත්ති 402
මෙධා 30, 32, 34,36, 38, 48

ය

යපනා 32, 50
යාපනා 32, 50

ල

ලපිලං 296, 298
ලොකුත්තරං ඣානං 146, 148, 150 ,154
ලොහිතකනිභාසානි 114
ලොහිතකසඤ්ඤාසහගතං 118
ලොහිතකකසිණං 94

ව්‍ය

ව්‍යප්පථො 348
ව්‍යප්පනා 28, 32, 50
ව්‍යාපජ්ජනා 176, 178, 422, 432
ව්‍යාපත්ති 176, 178, 422, 432

පිට්ඨඞ්කො

ව

වායොකසිණං 94
වික්ඛායිතකසඤ්ඤාසහගතං 118
වික්ඛිත්තකසඤ්ඤාසහගතං 118
විච්ඡිද්දකසඤ්ඤාසහගතං 118
විනීලකසඤ්ඤාසහගතං 118
විරියාධිපතෙය්‍යං 120, 122, 124, 126, 154
විසග්ගෙධා 294, 296,
විසටා 402
විසත්තිකා 402, 430
වීමංසාධිපතෙය්‍යං 120, 122, 124, 126, 154
වෙදයිතං 28, 30
වෙභව්‍යා 31, 32, 34, 36, 38, 48
වෙවිච්ඡං 406, 424, 430

ස

සඛිලවාචතා 490
සච්චානුලොමිකඤාණං 496
සප්පතිස්සවතා 486
සිබ්බනි 402
සුඛාපටිපදං 86, 92, 94,
සුඤ්ඤතං 148, 150, 212, 214, 216, 218, 224
සුත්තං 412
සොවචස්සායං 486
සොවචස්සියං 485

හ

හතවික්ඛිත්තකසඤ්ඤාසහගතං 118
හදයං 28, 30, 46, 48
හරි 290, 292
හරිවණ්ණං 290, 292
හොති තථාගතො පරම්මරණා 416, 482